

Pētījums “Radošo industriju nozares attīstība”

SIA “NK Konsultāciju birojs”

2012

Saturs

Saturs	2
Izmantotie saīsinājumi un termini	4
1. Saīsinātie apzīmējumi	4
2. Termini	4
Ievads	5
1. Radošo industriju dokumentu pārskats	9
1.1. Radošo industriju nozares politikas un attīstības plānošana un dokumenti	9
1.1.1. Nacionālas nozīmes politikas plānošanas un attīstības dokumenti	9
1.1.2. Reģionālas nozīmes politikas plānošanas un attīstības dokumenti	20
1.1.3. Pašvaldību attīstības plānošanas dokumenti	24
1.2. Radošo industriju nozarē veiktie pētījumi Latvijā	25
2. Radošās industrijas reģionos un to nozīmīgums	41
2.1. Radošo industriju nozaru attīstība reģionos un darba tirgus	41
2.1.1. Radošo industriju uzņēmumi reģionos	42
2.1.2. Radošo industriju pievienotā vērtība un produktivitāte	68
2.1.3. Radošo industriju ārējā tirdzniecība (eksports un imports) Latvijā	72
2.1.4. Radošo industriju darba tirgus	75
2.1.5. Bezdarba līmenis radošajās industrijās	104
2.2. Izglītības pieejamība un pieprasījums radošo industriju sektorā	106
2.2.1. Arhitektūra un Dizains	107
2.2.2. Televīzija, radio un interaktīvie mediji, izdevējdarbība, reklāma, izpildītājmāksla	110
2.2.3. Mūzika	112
2.2.4. Vizuālā māksla	116
2.2.5. Kultūras mantojums un kultūras izglītība	118
2.2.6. Neformālās izglītības iegūšanas iespējas reģionos	119
3. Vide un infrastruktūra radošo industriju attīstībai	128
3.1. Infrastruktūra radošo industriju attīstībai	128
3.1.1. Zemgales plānošanas reģions	128
3.1.2. Kurzemes plānošanas reģions	132
3.1.3. Latgales plānošanas reģions	137

3.2. Vide radošo industriju attīstībai	139
4. Radošo industriju vietējā un starptautiskā konkurētspēja	141
4.1. Starptautiskā pieredze radošo industriju attīstībā	141
4.1.1. Nīderlande	141
4.1.2. Vācija	142
4.1.3. Spānija	143
4.1.4. Lielbritānija	144
4.1.5. Somija	145
4.1.6. Norvēģija	146
4.1.7. Zviedrija	148
4.1.8. Secinājumi	150
4.2. Baltijas valstu pieredze radošo industriju attīstībā	152
4.2.1. Igaunija	152
4.2.2. Lietuva	153
5. Valsts, reģionu un pašvaldību atbalsts radošo industriju attīstībai	154
6. Radošo industriju analītisks novērtējums	177
6.1. PESTE analīze	177
6.2. SVID analīze	180
PIELIKUMI	183

Izmantotie saīsinājumi un termini

1. Saīsinātie apzīmējumi

Saīsinātais apzīmējums	Atšifrējums
ĀM	Latvijas Republikas Ārlietu ministrija
ASV	Amerikas Savienotās Valstis
CSP	Centrālā statistikas pārvalde
EM	Latvijas Republikas Ekonomikas ministrija
EP	Eiropas Padome
ERAF	Eiropas Reģionālās attīstības fonds
ES	Eiropas Savienība
ESF	Eiropas Sociālais fonds
IeM	Latvijas Republikas Iekšlietu ministrija
IK	Individuālais komersants
IKP	Iekšzemes kopprodukts
IZM	Latvijas Republikas Izglītības un zinātnes ministrija
KF	Kohēzijas fonds
KM	Latvijas Republikas Kultūras ministrija
LIAA	Valsts aģentūra „Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra”
LMA	Latvijas Mākslas akadēmija
MK	Latvijas Republikas Ministru kabinets
MVU	Mazais un vidējais uzņēmums
PVN	Pievienotās vērtības nodoklis
RAPLM	Latvijas Republikas Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrija
TM	Latvijas Republikas Tieslietu ministrija
VARAM	Latvijas Republikas Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija
VKKF	Valsts Kultūrkapitāla fonds
VSID	Valsts stratēģiskais ietvardokuments 2007. – 2013.gada periodam

2. Termini

Termins	Skaidrojums
Nefinanšu investīcijas	Ietver ilgtermiņa nemateriālos ieguldījumus (attīstības izmaksas, koncesijas, patenti, licences, preču zīmes un tamlīdzīgas tiesības), ieguldījumus dzīvojamās ēkās, citās būvēs un celtnēs, ilggadīgos stādījumus, tehnoloģiskās mašīnas un iekārtas, pārējos pamatlīdzekļus un inventāru, kā arī pamatlīdzekļu izveidošanu un nepabeigto būvobjektu un kapitālā remonta izmaksas.

Ievads

Pētījuma izstrādes pamatojums

Pētījuma „Radošo industriju nozares attīstība” izstrāde tiek veikta:

- saskaņā ar Zemgales plānošanas reģiona inovatīvās attīstības programma 2008. – 2014.gadam izvirzītajām aktivitātēm;
- saskaņā ar Latvijas – Lietuvas pārrobežu sadarbības programmas 2007. – 2013.gadam projekta „Radošo industriju attīstība Latvijas – Lietuvas pierobežu reģionos (*Creative Industries*)” aktivitāšu ietvaros.

Pētījuma mērķis un uzdevumi

Pētījuma mērķis - radošo industriju piedāvājuma, pieprasījuma un attīstības potenciāla pētījuma teritorijā – Kurzemes, Zemgales, Latgales un Šauļu (Lietuva) reģionos izvērtējums, lai veicinātu jaunu produktu un pakalpojumu izveidi radošo industriju sektorā.

Pētījuma uzdevumi:

- sniegt radošo industriju dokumentu pārskatu, kurā atspoguļoti plānošanas dokumenti, kuros minētas iniciatīvas radošo industriju attīstībai, pētījumi, kas veikti par radošajām industrijām Latvijā;
- izvērtēt radošo industriju esošo situāciju reģionos un novērtēt to nozīmīgumu katrā reģionā;
- veikt radošo industriju analītisku novērtējumu;
- balstoties uz pētījuma rezultātiem, izstrādāt rīcības plānu un rekomendācijas radošo industriju attīstībai vietējā, reģionālā un valstiskā līmenī.

Pētījuma izstrādes metodoloģija

Pētījuma izstrādē tika izmantotas šādas metodes:

1. Kabineta pētījums – tika apkopota informācija un dati par situāciju radošo industriju nozaru līdzšinējā attīstībā un potenciālu attīstībai tuvākā un tālākā nākotnē. Kabineta pētījuma ietvaros tika apkopoti gan agrāk veiktu pētījumu dati, gan statistika, gan dažādos pētījumos iepriekš apkopoti viedokļi par pētījuma tēmu.
2. Pētījumu datu sekundārā analīze – tika izmantota kabineta pētījumā apkopoto agrāk veikto pētījumu datu papildus analīzei tieši konkrētā pētījuma uzstādījumu kontekstā. Tāpat datu sekundārā analīze tika izmantota statistikas datu papildus analīzei.
3. Kvantitatīva darba devēju - uzņēmēju aptauja pētījuma pārklājuma teritorijās (606 respondentu izlase); iedzīvotāju aptauja (1010 respondentu izlase); skolēnu (356 respondenti) interneta aptauja; studentu aptauja (395 respondenti).

Pētījuma ierobežojumi

Centrālās Statistikas pārvaldes sniegtie dati galvenokārt ir pieejami no 2007. līdz 2010.gadam, bet, ar dažiem izņēmumiem, vēl nav pieejami dati par 2011.gadu. Daļa datu nav pieejama to konfidencialitātes dēļ, kā arī gadījumos, kad informācija nav salīdzināma, jo sākotnējie dati ir vākti ņemot par pamatu NACE 1.redakciju.

Pētījuma struktūra

Pētījuma struktūra veidota, lai sasniegtu pētījuma mērķi un izpildītu pētījuma uzdevumus.

1.nodaļā „Radošo industriju dokumentu pārskats” ir izvērtēti nacionāla, reģionāla un vietēja līmeņa plānošanas dokumenti, kuros varētu būt iniciatīvas radošo industriju atbalstam. Nodaļā apspoguļoti Latvijā veiktie pētījumi par radošajām industrijām un to galvenie secinājumi.

2.nodaļā „Radošās industrijas reģionos un to nozīmīgums” veikta radošo industriju nozaru un darba tirgus izpēte reģionos. Apskatīta radošo industriju nozares komersantu skaita un apgrozījuma dinamika. Sniegta radošo industriju nozares atbalstošā sektora izvērtējums. Šīs nodaļas ietvaros izvērtēts izglītības piedāvājums un pieprasījums radošo industriju nozarē.

3.nodaļā „Vide un infrastruktūra radošo industriju attīstībai” atspoguļots reģiona tēls radošo industriju kontekstā un pieejamā infrastruktūra.

4.nodaļā „Radošo industriju vietējā un starptautiskā konkurētspēja” atspoguļota Lielbritānijas, Vācijas, Spānijas, Zviedrijas, Somijas, Norvēģijas un Nīderlandes pieredze un labā prakse radošo industriju atbalstam un veicināšanai. Nodaļā dots ieskats arī Baltijas valstu pieredzē radošo industriju attīstībai.

5.nodaļā „Valsts, reģionu un pašvaldību atbalsts radošo industriju attīstībai” tiks uzskaitīts valsts, reģiona un pašvaldības atbalsts radošo industriju attīstībai un nosacījumi tā saņemšanai reģionos.

6.nodaļā „Radošo industriju analītisks novērtējums” veikta radošo industriju PESTE un SVID analīzes, kurās atspoguļoti arī galvenie šķēršļi radošo industriju attīstībai novadu līmenī Latvijas teritorijā (Kurzeme, Zemgale, Latgale).

Balstoties uz pētījuma rezultātiem ir izstrādāts rīcības plāns, kas rekomendē konkrētas darbības plānošanas reģioniem, vietējām pašvaldībām, radošā sektora atbalsta institūcijām, radošo industriju un radošā sektora attīstības veicināšanai katrā reģionā.

Pētījuma noslēgumā izstrādātas projektu koncepcijas pašvaldībām un reģioniem.

Radošo industriju definīcija un konteksts

Radošo industriju kontekstā tiek lietoti tādi jēdzieni kā „radoša ekonomika”, „radošā klase”, „radoša pilsēta”.

Džons Haukins (*John Howkins*) uzskata, ka „radoša ekonomika” ir tāda, „kur pamata izejmateriāli un gala produkcija ir idejas. Es arī teiktu, ka tā ir ekonomika, kur lielākā daļa cilvēku pavada lielāko daļu sava laika, lai domātu par idejām. Tā ir ekonomika vai sabiedrība, kur cilvēki uztraucas, domā par savām spējām radīt ideju, kur viņi nestrādā rutīnas un vienveidīgu darbu vienkārši no 9 līdz 17.”¹ Radošās ekonomikas galvenās nozares ir: 1) zinātne un izpēte, 2) izdevējdarbība, 3) IT, 4) TV un radio, 5) dizains, 6) mūzika, 7) kino, 8) rotaļlietas un

¹ Radošā ekonomika: kā cilvēki no idejām rada naudu. Pieejams: <http://culturelablv.wordpress.com/2008/05/31/radosa-ekonomika-ka-cilveki-no-idejam-rada-naudu/>

spēles, 9) reklāma, 10) arhitektūra, 11) izpildītājmāksla, 12) amatniecība, 13) video spēles, 14) mode, 15) māksla.²

Ričarda Florida (*Richard Florida*) "radošās klases" pieeja balstās uz darbinieku raksturojumu un profesiju. Radošā klase sastāv no cilvēkiem, kas rada pievienoto vērtību ar kreativitātes palīdzību. R. Florids uzskata, ka "radošā klase" sastāv no 2 sadaļām: superkreatīvā daļa (zinātnieki, inženieri, universitāšu profesori, rakstnieki, mākslinieki, dizaineri utt.) un radošie profesionāļi (strādā dažādās zināšanu ietilpīgās nozarēs, piemēram, juristi, fiziķi, vadītāji utt.).

"Radoša pilsēta" ir tāda, kas pievērš pastiprinātu uzmanību:

- Inovatīviem augsto tehnoloģiju uzņēmumiem;
- Nozarēm, kas veido kultūras produktus un pakalpojumus;
- Zināšanu un informācijas apmaiņas tīkliem;
- Klasteriem, t.sk. radošajiem;
- Biznesa un zinātnes, izglītības iestāžu savstarpējai sasaistei/kooperācijai;
- Vides un publiskās telpas kvalitātei;
- Atpūtas, izklaides un pašattīstības iespēju dažādībai;
- Efektīvai transporta infrastruktūrai;
- Sociālajai kohēzijai.³

Lielākoties kā radošās industrijas ārvalstīs tiek uzskaitīti tādi sektori kā: 1) māksla, 2) izpildītājmāksla, 3) izdevējdarbība, 4) radio un TV, 5) kino un video, 6) izklaides IT/spēles, 7) arhitektūra, 8) dizains, 9) reklāma. Kā atšķirīgās nozares, kas citās valstīs tiek pieskaitītas radošajām industrijām un citās nē ir: 1) antikvārie priekšmeti, 2) amatniecība, 3) mūzikas instrumenti 4) kultūras mantojums, 5) programmatūras pakalpojumi. Kā izņēmumi ir tādas nozares kā kulinārija un tūrisms.⁴

Lai gan līdzīgas, tomēr niansēs atšķirīgas, šobrīd Latvijas politikas plānošanas dokumentos pieejamas divas definīcijas radošām industrijām.

Radošās industrijas - industrijas, kuru izcelsme balstās indivīda radošajā darbībā, prasmēs un talantā un kurām, izveidojot un izmantojot intelektuālo īpašumu, ir potenciāls celt labklājību un radīt darba vietas. Tās aptver arhitektūru, reklāmu, mākslas un kultūras industrijas, dizainu (ieskaitot modi, grafisko dizainu un lietišķo mākslu), filmu, datorspēles un interaktīvās programmatūras, mūziku, jaunos medijus, izdevējdarbību, radio un televīziju u.c.⁵

Radošās industrijas – aktivitātes, kuru izcelsme balstās indivīda radošajā darbībā, prasmēs un talantā un kurām, radot un izmantojot intelektuālo īpašumu, ir potenciāls veidot produktus ar augstu pievienoto vērtību. Tās aptver arhitektūru, reklāmu, mākslas un kultūras industrijas, dizainu (ieskaitot modi, grafisko dizainu un lietišķo

² Creative metropolies: situation analysis of 11 cities. Pieejams: <http://www.creativemetropolies.eu/news/view/situation-analysis-of-11-cities-final-report>

³ Ibid.

⁴ Ibid.

⁵ Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2007 – 2013.

mākslu), filmu, datorspēles un interaktīvās programmatūras, mūziku, jaunus medijus, izdevējdarbību, radio un televīziju.⁶ (Politikas pamatnostādnes Valsts kultūrpolitikas vadlīnijas. Nacionāla valsts 2006. - 2015. gadam).

Latvijas, Lietuvas un Igaunijas izpratne par radošajām industrijām ir līdzīga, taču atsevišķas uz radošajām industrijām attiecināmās nozares atšķiras (skatīt .tabulu zemāk).

IGAUNIJA (2009)	LATVIJA (2009)	LIETUVA (2009)
Māksla (vizuālā un lietišķā māksla)	Vizuālā māksla	Vizuālā māksla, lietišķā māksla un kultūras mantojums
Skatuves māksla (teātris, dejas, festivāli)	Skatuves māksla (teātris, dejas, festivāli)	Skatuves māksla (teātris, dejas, festivāli)
Mūzika (interpretācija, komponēšana, producēšana, izdošana, mūzikas instrumenti, festivāli u.c.)	Mūzika (interpretācija, komponēšana, producēšana, izdošana, mūzikas instrumenti, festivāli u.c.)	Mūzika (interpretācija, komponēšana, producēšana, izdošana, mūzikas instrumenti, festivāli u.c.)
Arhitektūra	Arhitektūra	Arhitektūra
Dizains (produktu dizains, mode, grafiskais dizains)	Dizains	Modes dizains, grafiskais dizains
Filmas un video	Filmas un video	Filmas un video
Translācija (radio un televīzija)	Televīzija, radio un interaktīvie mediji	Televīzija, radio un interaktīvie mediji
IT izklaide (interneta un datorspēles, izklaides interneta vietnes)	Datorspēles un interaktīvās programmatūras tiražēšana	Datorspēles un interaktīvās programmatūras tiražēšana
Publikācijas (grāmatas, periodiskie laikraksti, katalogi u.c.)	Publikācijas (grāmatas, periodiskie laikraksti u.c.)	Publikācijas (grāmatas, periodiskie laikraksti u.c.)
Vēsturiskais mantojums (muzeji, bibliotēkas, arhīvi, amatnieku darinājumi)	Kultūras mantojums	Vēsturiskais mantojums (muzeji, bibliotēkas, arhīvi)
Reklāma (reklamēšana, reklāmas aģentūras)	Reklāma	Reklāmas, sabiedrisko attiecību un komunikāciju pakalpojumi
	Kultūras aktivitātes	Izglītības aktivitātes
	Atpūtas, izklaides un citi kultūras pasākumi	Botāniskie un zooloģiskie dārzi
		Ceļojumu aģentūras un tūroperātori.

Avots: Creative Industries in Estonia, Latvia and Lithuania. Pieejams: <http://www.km.gov.lv/lv/starprozares/radosa/petijumi.html>

Pētījuma ietvaros tiks izmantots Latvijā piemērotais radošo industriju nozaru uzskaitījums.

6 Politikas pamatnostādnes Valsts kultūrpolitikas vadlīnijas. Nacionāla valsts 2006. - 2015. gadam.

1. Radošo industriju dokumentu pārskats

1.1. Radošo industriju nozares politikas un attīstības plānošana un dokumenti

1.1.1. Nacionālas nozīmes politikas plānošanas un attīstības dokumenti

Šobrīd radošās industrijas izvirzās par vienu no visstraujāk augošajām ekonomikas nozarēm pasaulē, kurās apvienojas kultūras un uzņēmējdarbības potenciāls un tiek radīti produkti un pakalpojumi ar augstu pievienoto vērtību. Radošajām industrijām ir būtiska loma inovāciju un jauno tehnoloģiju attīstībā. Tomēr Latvijā šī nozare kopumā sākusī attīstīties tikai pēdējos gados, kaut gan radošo industriju apzināšana un politikas attīstība Latvijā uzsākta 2005.gadā, izstrādājot Valsts kultūrpolitikas vadlīnijas 2006.-2015.gadam.

Latvijā kopš 2005.gada radošās industrijas jautājumus publiskās politikas līmenī īpaši uzņēmusies virzīt Kultūras ministrija (turpmāk arī – KM) – gan pasūtot pētījumus, gan iniciējot to iekļaušanu visos nozīmīgākajos politikas plānošanas dokumentos, gan iepazīstinot ar radošo industriju problemātiku dažādas auditorijas utt. KM galvenā motivācija, iesaistoties radošo industriju jautājumu virzīšanā Latvijā, ir cieši saistīta gan ar politikas prioritāti kultūrizglītībā, gan ar pārliecību par kultūras investīciju nozīmi tautsaimniecībā kopumā.⁷ Eksporta iespējas, līdz ar to arī ar radošo industriju saistīto preču un pakalpojumu eksporta iespējas, ir valsts aģentūras "Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra" (turpmāk arī – LIAA) kompetencē.

Kultūras ministrijas kompetence radošo industriju jomā ir⁸:

- informēt sabiedrību par radošās industrijas jautājumiem;
- izstrādāt politikas dokumentu un normatīvo aktu projektus radošās industrijas jomā;
- veidot partnerību un sadarboties ar kompetentām valsts, pašvaldību un privātajām institūcijām radošās industrijas attīstības jautājumos;
- radošās industrijas izglītība;
- veidot, kā arī sniegt priekšlikumus konsultatīvo un ekspertu komisiju, padomju un darba grupu izveidošanai aktuālu radošās industrijas jautājumu risināšanai;
- uzkrāt un analizēt informāciju par radošās industrijas situāciju valstī;
- analizēt Eiropas Savienības un citu institūciju dokumentus radošās industrijas jomā un sagatavot priekšlikumus to izstrādei.

Saskaņā ar Attīstības plānošanas sistēmas likuma⁹ 9.panta otro daļu hierarhiski augstākais ilgtermiņa attīstības plānošanas dokuments ir Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija. Hierarhiski augstākais vidēja termiņa

⁷ Latvijas Republikas Kultūras ministrija (2008). *Informatīvais ziņojums par radošo industriju un tās politiku Latvijā*. Pieejams: www.km.gov.lv/lv/doc/dokumenti/RI_zinojums.pdf

⁸ Latvijas Republikas Kultūras ministrija. *Radošā industrija*. Pieejams: http://www.km.gov.lv/lv/starpnozars/radosas_industrijas.html

⁹ Attīstības plānošanas sistēmas likums. LR likums. Latvijas Vēstnesis. 2008. 23.maijs. Nr.80.

attīstības plānošanas dokuments ir Nacionālais attīstības plāns. Šobrīd spēkā esošais augstākais ilgtermiņa attīstības plānošanas dokuments ir Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030.gadam, savukārt augstākais vidēja termiņa attīstības plānošanas dokuments ir Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2007 – 2013, visi pārējie politikas plānošanas dokumenti ir pakārtoti minētajiem plānošanas dokumentiem. Ņemot vērā minēto, radošo industriju nozares politikas izpēti tiks veikta sākot ar hierarhijā augstāk esošajiem plānošanas dokumentiem, kurai sekos nozares politikas plānošanas dokumenti izpēti.

Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030.gadam

Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijā līdz 2030.gadam¹⁰ (turpmāk - Stratēģija) kā pirmā prioritāte Latvijas ilgtspējīgai attīstībai tiek minēta „kultūras telpas attīstība”, jo stipras un radošas nācijas identitāte sakņojas mūsu unikālajās, mantotajās un jaunradītajās materiālajās un garīgajās vērtībās. Kultūrtelpas attīstība veicinātu nākamās prioritātes attīstīšanu - „ieguldījumus cilvēkkapitālā”. Tas, savukārt, rezultētos nākamajā prioritātē „paradigmas maiņa izglītībā” - pāreja no izglītības sistēmas, kas vērsta galvenokārt uz loģisko domāšanu un intelektu, uz tādu, kas stimulē iztēli un intuīciju, radošas idejas, attīsta kritisko domāšanu un spēj ģenerēt jaunas vīzijas un vērtības. Intelektuālais un radošais potenciāls pārvērstos ekonomiskos ieguvumos, attīstot nākamo prioritāti – „inovatīvu un koefektīvu ekonomiku”, kam svarīga nākamā prioritāte „daba kā nākotnes kapitāls”, tādejādi veidojot „telpiskās attīstības perspektīvu”. Tas veicinātu „inovatīvu pārvaldību un sabiedrības līdzdalību”, kas sekmētu „kultūras telpas attīstību”. Tā savstarpēji mijiedarbojoties, Stratēģija paredz Latvijas ilgtspējīgu attīstību. No augstāk minētā izriet, ka kultūras telpas attīstība ir kā stimuls tālākai sabiedrības attīstībai. Tā vieno un saliedē sabiedrību jaunu ekonomisku, sociālu un kultūras vērtību radīšanai, kuras novērtē un pazīst arī pasaulē.

Kā nosaka Stratēģija, „kultūras telpas attīstības” prioritātes mērķis ir saglabāt un attīstīt Latvijas kultūras kapitālu un veicināt piederības izjūtu Latvijas kultūras telpai, attīstot sabiedrības radošumā balstītu konkurētspējīgu nacionālo identitāti un veidojot Latvijā kvalitatīvu kultūrvidi. Latvijas nākotne ir jāveido uz tādu vērtību pamata, kas neprasa fizisko resursu tālāku intensīvu izmantošanu, bet sakņojas ilgtspējas potenciālā. Tieši kultūra ir viens no resursiem ar neierobežotu ilgtspējas potenciālu. Kultūra ietver sevī mantotas, cauri laikiem saglabājušās kultūras vērtības, attīstās un turpina veidot nācijas identitātes kodolu. Tādas vērtības kā radošums, zināšanas, atvērtība jaunajam un tieksmās uz izcilību vairo ikviena cilvēka un Latvijas kopējo cilvēkkapitāla vērtību. Savukārt jaunrade, tolerance, sadarbība un līdzdalība veicina sabiedrības saliedētību, drošību un kultūras daudzveidību. Kultūras kapitāla nozīmes palielināšanos ir būtiski ietekmējušas pārmaiņas globālajā ekonomikā – pārorientēšanās no resursus tērējošās industrijas uz radošo industriju, kuras pamatresurss un konkurētspējas avots ir cilvēka radošums, iztēle, intuīcija – īpašības, kuru galvenā veidotāja ir kultūra. Jaunas tehnoloģijas dod iespēju virtuālo realitāti izmantot arī kultūras pieejamības uzlabošanai: kultūras mantojuma vērtību saglabāšanai un izplatīšanai, jaunu kultūras produktu un pakalpojumu radīšanai.

Stratēģija kā prioritāros „kultūras telpas attīstības” prioritātes ilgtermiņa rīcības virzienus nosaka:

- piederības izjūtas Latvijas kultūras telpai stiprināšana (saglabājot latviešu valodu, stiprinot nacionālo identitāti, veicinot kultūras eksportu); un

¹⁰ Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijā līdz 2030.gadam. Pieejams: http://www.latvija2030.lv/upload/lia_1redakcija_pilnv_final.pdf

- radošas sabiedrības veidošana (iekļaujot to izglītības programmās, veidojot radošu pilsētvidi, attīstot radošo tūrismu, izmantojot jaunākās tehnoloģijas, veicinot sabiedrības iesaistišanos).

Stratēģija norāda, ka veids, kā stiprināt kultūras ietekmi un radošuma klātbūtni pilsētvidē, ir veidot īpašus laikmetīgas kultūras centrus vai radošos klasterus (pudurus). Tur valdošais radošais un sociālais klimats rosina cilvēkus izteikt jaunas, inovatīvas idejas, iedrošina ieviest tās praksē vai neveiksmes gadījumā mēģināt vēlreiz. Kvalitatīvas dzīves telpas veidošana iet roku rokā ar radošas pilsētas jēdzienu. Radoša pilsēta ir labākā vieta, kur dzīvot, strādāt un īstenot savus mērķus. Tā ir pilsēta, kas atbalsta un novērtē investīcijas uzņēmējdarbībā, jaunradē un kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanā. Pilsētu attīstības procesā ir jāiesakņojas principam „pilsēta iedzīvotājiem, iedzīvotāji – pilsētai”, uzsverot, ka iedzīvotājiem ir ne tikai tiesības uz kvalitatīvu un estētiski pievilcīgu dzīves telpu, bet arī pienākums to pašiem veidot un uzturēt.

Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2007 – 2013

Viena no Latvijas Nacionālajā attīstības plānā 2007 – 2013¹¹ (turpmāk - Nacionālais attīstības plāns) izvirzītajām prioritātēm ir izglītots un radošs cilvēks. Šādā kontekstā galvenā loma ir Latvijas izglītības sistēmai, attīstot radošas un mērķtiecīgas personības, nodrošinot zināšanas un prasmes visa mūža garumā. Izglītības kvalitātei jāatbilst mūsdienu sabiedrības un tautsaimniecības arvien augošajām prasībām.

Kā vēl viena Nacionālā attīstības plāna prioritāte ir uzņēmumu tehnoloģiskā izcilība un elastība. Lai efektīvi izmantotu Latvijas radošos un kultūrvides resursus, paaugstinātu pastāvošo radošo nozaru darba produktivitāti, paplašinātu un dažādotu radošu cilvēku ekonomiskās darbības formas, pārvēršot cilvēku radošo potenciālu ekonomiskos ieguvumos, Latvijas tautsaimniecībā kā viena no perspektīvām ir jāintegrē radošo industriju nozare. Lai Latvijā šī nozare sasniegtu tikpat augstus izaugsmes tempus kā citās pasaules valstīs, jāpievērš uzmanība radošo industriju specifiskajām vajadzībām un jāattīsta to inovatīvais potenciāls, kā arī sistemātiski jāpaplašina pieredze radošo industriju jomā. Lai to risinātu Nacionālais attīstības plāns nosaka šādus uzdevumus:

- veidot radošās uzņēmējdarbības kultūru sabiedrībā un veicināt izpratni par radošo industriju specifiku, struktūru un potenciālu Latvijā;
- radīt labvēlīgu vidi un institucionālo atbalstu jauniem radošiem profesionāliem uzņēmējdarbības uzsākšanai un konkurētspējīgas radošās industrijas izveidei, un tās atzīšanai par līdzvērtīgu citām sevi jau apliecinājušām tautsaimniecības nozarēm;
- veidot aktīvu publisko un privāto partnerību radošā potenciāla komercializācijai;
- sekmēt nākotnes tehnoloģiju savlaicīgu iekļaušanu radošo nozaru produktu izstrādē un sadarbību ar citām nozarēm, kur Latvija ir apliecinājusi savu konkurētspēju;
- veicināt divu virzienu starpnozaru kooperāciju apmaiņu: Latvija - ārvalstis un otrādi;
- izveidot radošo nozaru klasteri (puduri), iekļaujot tā nepārtrauktu darbību nodrošinošu MVU daudzumu, iesaistot izglītības iestādes un augstskolas, piegādātājas nozares, valsts institūcijas un izstrādājot nozares ilgtermiņa stratēģiju.

Latvijas Stratēģiskās attīstības plāns 2010.–2013.gadam

¹¹ Noteikumi par Latvijas Nacionālo attīstības plānu 2007.-2013.gadam: MK noteikumi Nr.564. Latvijas Vēstnesis. 2006. 11.jūlijs, Nr.108.

Ievērojot Nacionālā attīstības plānā noteikto valsts izaugsmes mērķi (dzīves kvalitātes paaugstināšana caur virzību no darbietilpīgas ekonomikas uz zināšanām un prasmēm balstītu ekonomikas attīstību), tika izstrādāts Latvijas Stratēģiskās attīstības plāns 2010.–2013.gadam¹² (turpmāk – Stratēģiskās attīstības plāns).

Pie ekonomiskās izaugsmes prioritātes vidēja termiņa 1.2. rīcības virziena „Uzņēmējdarbības vides un atbalsta uzlabošana”, 1.2.4. apakšvirziena „Eksporta veicināšana” ir noteikts 1.2.4.2. punkts, kurš paredz attīstīt radošo industriju un palielināt kultūras pakalpojumu eksportu, nodrošināt labvēlīgu vidi jaunu kultūras un tūrisma produktu attīstībai un pieejamībai (uzdevums vienlaicīgi saistīts ar 2.prioritāti „Sociālā drošība” kā sabiedrības garīgo vērtību veidotājs un kvalitatīva brīvā laika pavadīšanas iespēja). 2013.gadā kā politikas rezultāts ir noteikts - radošo industriju, t.sk. kultūras pakalpojumu, eksports (% no kopējā eksporta) 2013.g. būs 2% (2008.g. bija 0,73%). Līdz 2013.gada beigām ir paredzēts sasniegt šādus rezultātus:

- Uzsākta kultūras pakalpojumu pilnveidošana, auditorijas paplašināšana un kultūras institūciju pašienēmumu palielināšana;
- Ieņēmumu dinamika no kultūras pakalpojumiem 3% pret 2010.gadu.

Par minēto rezultātu izpildi ir atbildīga Kultūras ministrija.

Valsts stratēģiskais ietvardokuments 2007.-2013.gada periodam

Valsts stratēģiskais ietvardokuments 2007.-2013.gada periodam¹³ (turpmāk – VSID) ir struktūrfondu un Kohēzijas fonda galvenais plānošanas dokuments Latvijā, un tas nodrošina kohēzijas politikas sasaisti ar nacionālajām prioritātēm un pamato šo prioritāšu izvēli, kā arī nosaka fondu apguves stratēģiju, vadības ietvaru, nodrošina dalībvalstu darbības programmu un citu finanšu instrumentu koordināciju.

VSID citu mērķu un prioritāšu vidū izceļ arī radošo industriju nozīmi: „Īpaši svarīgs ES fondu atbalsts būtu tām nozarēm, kurās Latvijā ir izveidojies noteikts izaugsmes potenciāls un ir iespējams piedāvāt starptautiski konkurētspējīgus produktus un pakalpojumus. (...) Kā perspektīvas Latvijā tiek uzskatītas arī tās nozares, kam raksturīga maza dabisko resursu ietilpība un kuras tiek balstītas uz intelektuālo īpašumu (radošās industrijas).”¹⁴

Tāpat VSID norāda, ka radošo industriju attīstības procesā ne mazāk svarīga ir kultūras infrastruktūras attīstība: “Lai turpmāk tiktu stiprināts un vairots kultūrvides sociālekonomiskais potenciāls un tās resursi iesaistīti intensīvā publiskā aprītē, jāatbalsta mūsdienīgas daudzfunkcionālas kultūras infrastruktūras izveide reģionos un kultūras mantojuma objektu īpašnieki, tiesiskie valdītāji un apsaimniekotāji, tostarp valsts un pašvaldību institūcijas, kā arī nevalstiskās organizācijas un privātīpašnieki, kas īsteno normatīvajos aktos noteiktas publiskās funkcijas, ja tie nodrošina kultūras mantojuma objektu sabiedrisko funkciju īstenošanu un to pieejamību, integrējot nacionālas nozīmes kultūras mantojumu kvalitatīvas publiskās telpas izveides un radošo industriju attīstības procesā.”¹⁵

Valsts kultūrpolitikas vadlīnijas 2006.–2015.gadam. Nacionāla valsts

¹² Par Latvijas Stratēģiskās attīstības plānu 2010.–2013.gadam: MK rīkojums Nr.203. Latvijas Vēstnesis. 2010. 15.aprīlis, Nr.60.

¹³ Par Valsts stratēģisko ietvardokumentu: MK rīkojums Nr.669. Latvijas Vēstnesis. 2007. 31.oktobris. Nr.175.

¹⁴ Par Valsts stratēģisko ietvardokumentu: MK rīkojums Nr.669. Latvijas Vēstnesis. 2007. 31.oktobris. Nr.175.

¹⁵ Turpat.

Raksturojot pašreizējo situāciju, "Valsts kultūrpolitikas vadlīnijas 2006.–2015.gadam. Nacionāla valsts"¹⁶ (turpmāk – Vadlīnijas) min to, kā perspektīvas tautsaimniecības nozares sāk attīstīties un nostiprināties kultūras tūrisms un radošās industrijas. Pie vājamām pusēm min faktu, ka nav pietiekami apzināts un pētīts kultūras sociālekonomiskais potenciāls, nav izveidota valsts politika radošo industriju attīstības veicināšanai. Savukārt pie iespējām tiek minēts - iespēja attīstīt kultūras un ekonomikas sakarus, ar valsts atbalstu veidot spēcīgu radošo industriju sektoru, veicināt jaunu inovatīvu kultūras produktu veidošanu; uzlabojot kultūras infrastruktūru, palielināt un dažādot kultūras resursu sociālekonomisko ietekmi.

Kultūrpolitikas prioritātes vidējam termiņam:

- Kultūras nozares cilvēkresursu attīstība: izglītība un atalgojuma paaugstināšana.
- Nacionālas nozīmes kultūras objektu būvniecība.
- Radošo industriju attīstība.
- Reģionālās kultūrpolitikas veidošana.
- Kultūras ieguldījuma palielināšana bērnu un jauniešu attīstībā.
- Kultūras kartēšana un pētniecība.

Viens no kultūrpolitikas uzdevumiem ir pretsvarā globālā tirgus spiedienam stiprināt nacionālo kultūras tirgu un radošās industrijas, veicināt to lomu valsts konkurētspējas celšanā, apzinoties un saglabājot kultūras preču un pakalpojumu divējādo dabu – uzsverot to, ka līdzās komerciālai vērtībai kultūras produktiem piemīt ekonomiskos rādītājos neizsakāma nemateriāla, simboliska vērtība – kultūras identitātes nesēja.

Ņemot vērā esošo situāciju, ko izraisījusi straujā sociāli ekonomiskā attīstība gan Latvijā, gan pasaulē, Vadlīnijās formulēti pieci jauni kultūrpolitikas akcenti, no kuriem trešais skar radošo industriju attīstību: „Kultūrā un mākslā izkoptais radošums līdztekus zināšanām ir jaunās ekonomikas izaugsmes galvenais resurss. Radošā industrija kā jauna tautsaimniecības nozare nodrošina šī resursa izmantošanu preču un pakalpojumu ar augstu pievienoto vērtību radīšanā.”¹⁷

Kā viens no galvenajiem kultūrpolitikas akcentiem, kas tiek minēts šajā politikas plānošanas dokumentā, ir kultūrā un mākslās izkoptais radošums līdztekus zināšanām. Tas ir jaunās ekonomikas izaugsmes galvenais resurss. Radošās industrijas kā jauna tautsaimniecības nozare nodrošina šī resursa izmantošanu preču un pakalpojumu ar augstu pievienoto vērtību radīšanā.

Kā viena no problēmām tiek minēts, tas, ka Latvijā radošās industrijas nav definētas kā perspektīva valsts attīstības nozare. Radošo industriju biznesa uzsākšanai nav izveidotas adekvātas atbalsta shēmas (biznesa konsultācijas, radošās laboratorijas, biznesa inkubatori, inovāciju riska kapitāls, investīcijas vai labvēlīgu nosacījumu kredīti biznesa uzsākšanai). Nav izstrādāta metodoloģija radošo industriju statistikas vākšanai un monitoringam, kas liedz pilnvērtīgi veikt kultūras industriju kvantitatīvo un kvalitatīvo datu apkopošanu un analīzi. Trūkst tirgus (auditorijas) pētījumu, kā arī starpdisciplināru pētījumu par kultūras ekonomisko un sociālo ietekmi uz valsts attīstību, t.sk. reģionālajā un lokālajā līmenī. Tāpat tiek atzīmēts tas, ka trūkst koordinācijas un

¹⁶ Par ilgtermiņa politikas pamatnostādņēm "Valsts kultūrpolitikas vadlīnijas 2006.-2015.gadam. Nacionāla valsts: MK rīkojums Nr.264. Latvijas Vēstnesis. 2006. 20.aprīlis, Nr.63.

¹⁷ Par ilgtermiņa politikas pamatnostādņēm "Valsts kultūrpolitikas vadlīnijas 2006.-2015.gadam. Nacionāla valsts: MK rīkojums Nr.264. Latvijas Vēstnesis. 2006. 20.aprīlis, Nr.63.

sadarbības starp radošo industriju un kultūras tūrisma jomās iesaistītajām pusēm (valsts, pašvaldību, sabiedrisko un privāto sektoru). Nav izvērtēta valsts nodokļu politikas ietekme uz daudzveidīga kultūras tirgus attīstību un kopprodukciju veidošanu radošo industriju jomā, kultūras sponsorēšanu, kā arī privātā īpašumā vai apsaimniekošanā nodota kultūras mantojuma saglabāšanu un pieejamību.

Kā galvenie rīcības virzieni problēmu risināšanai (attiecībā uz radošajām industrijām kopumā) tiek paredzēti:

1. *Veikt sistemātisku Latvijas kultūras ekonomiskā potenciāla un kultūras ekonomiskās un sociālās ietekmes pētniecību un monitoringu.*

Prioritārie uzdevumi tā īstenošanai:

1. KM sadarbībā ar EM, LIAA un valsts reģionālās attīstības aģentūrām veikt pētījumus:
 - kultūras sociālekonomiskās ietekmes izvērtēšanai visās kultūras nozarēs un starpnozarēs;
 - īstenot radošo industriju kartēšanas projektu radošo industriju nozaru potenciāla un perspektīvu izvērtēšanai Latvijā.
2. KM sadarbībā ar EM un CSP izstrādāt metodoloģiju un metodiku radošo industriju statistikas datu vākšanai un uz šīs bāzes izveidot visu radošo industriju statistikas sistēmu.
3. KM sadarbībā ar EM un LIAA veikt regulārus tirgus pētījumus un monitoringu, sekojot kultūras un radošo industriju produktu pieprasījuma dinamikai.
4. KM, veicot Latvijas kultūrkartēšanu, apzināt un iekļaut Latvijas reģionu kultūrkartē informāciju par kultūras produktu daudzveidību un izplatību visā Latvijā.

2. *Veidot labvēlīgus nosacījumus Latvijai raksturīgo radošo un kultūras industriju attīstībai.*

Prioritārie uzdevumi tā īstenošanai:

1. Sadarbojoties KM, EM un LIAA, izstrādāt politikas pamatnostādnes radošo industriju attīstībai, kas definē Latvijai raksturīgās radošās un kultūras industrijas un nosaka to atbalsta sistēmu, t.sk.
 - radošo industriju standartu attīstību un izplatību;
 - profesionālo izglītību un tālākizglītību radošo industriju jomās;
 - biznesa konsultāciju nodrošināšanu uzņēmējdarbības uzsākšanai un attīstībai radošo industriju jomā;
 - radošo laboratoriju, biznesa inkubatoru un radošo industriju klasteru izveidi;
 - inovāciju riska kapitāla ieviešanu radošo industriju jomās;
 - investīciju vai labvēlīgu kredīta nosacījumu uzņēmējdarbības uzsākšanai iespējas;
 - atbalstu Latvijas radošo industriju produktu virzīšanai tirgū, t.sk. ārējais eksports.
2. KM sadarbībā ar EM un RAPLM (tagad – VARAM), veidojot Nacionālo stratēģiskā ietvara dokumentu 2007.-2013. un plānojot operacionālās programmas ES struktūrfondu apguvei, paredzēt atbalsta pasākumus Latvijas radošo industriju attīstībai.
3. Sadarbojoties EM, LIAA un KM, izveidot starpinstitucionālu darba grupu vai padomi koordinētas valsts politikas radošo industriju attīstībai veidošanai un ieviešanai.
4. KM sadarbībā ar EM, LIAA, Latvijas augstskolām un, piesaistot ārvalstu ekspertus un organizācijas, īstenot pilotprojektus radošo un kultūras industriju nozarēs.
5. KM sadarbībā ar ĀM un LIAA apzināt un attīstīt Latvijas radošo un kultūras industriju zīmolus un veidot to sasaisti ar Latvijas ārējo kultūrpolitiku un Latvijas tēla veidošanu.
6. Sadarbojoties EM, LIAA, KM un radošajām profesionālajām organizācijām, veidot pastāvīgu sadarbību un komunikāciju starp radošo profesiju pārstāvjiem un uzņēmējiem jaunu produktu ar augstu pievienoto

vērtību radīšanai un attīstībai.

3. *Attīstīt dizaina nozari kā instrumentu inovāciju kapacitātes celšanai un preču un pakalpojumu ar augstu pievienoto vērtību radīšanai.*

Prioritārie uzdevumi tā īstenošanai:

1. KM sadarbībā ar EM izveidot Nacionālo dizaina padomi kā konsultatīvu un sadarbību veicinošu institūciju.
2. KM sadarbībā ar EM, LIAA un LDF izstrādāt nacionālā dizaina politikas pamatnostādnes, t.sk. iekļaujot risinājumus dizaina politikas īstenošanas atbalsta sistēmas izveidei.
3. Saskaņā ar EP pieņemto Rezolūciju par universālā dizaina principu ieviešanu visu to profesiju izglītības programmās, kas strādā radītā vidē, veicināt universālā dizaina principu integrāciju dažāda līmeņa izglītības programmās. KM sadarbībā ar IZM veicināt dizaina izglītības programmu attīstību un iekļaut valsts pasūtījumā dizaineru sagatavošanu. Veidot starptautiskas sadarbības programmas kvalificētu dizaina pasniedzēju sagatavošanai, efektīvi apgūstot ES fondus un atbalsta programmas un citu starptautisko institūciju atbalsta iespējas.
4. Rosināt VKKF izveidot nozares padomi un programmu dizaina nozares attīstībai un projektu atbalstam.
5. KM sadarbībā ar LIAA un LDF veidot sabiedrībā izpratni par dizaina lomu valsts konkurētspējas celšanā un vides kvalitātes pilnveidošanā.

4. *Izveidot starpdisciplināras studiju un tālākizglītības programmas darba tirgū konkurētspējīgu augsti kvalificētu profesionāļu sagatavošanai kultūras un radošo industriju nozarēs.*

Prioritārie uzdevumi tā īstenošanai:

1. Sadarbojoties KM, IZM un EM, definēt valsts pasūtījumu izglītības programmu izveidei kultūras un radošo industriju un kultūras tūrisma speciālistu sagatavošanai profesionālās un augstākās izglītības līmenī.
2. KM un IZM rosināt un stiprināt sadarbību starp kultūras un ekonomikas profilu izglītības iestādēm starpdisciplināru, uz darba tirgus vajadzībām orientētu studiju programmu un radošo laboratoriju izveidei, t.sk. izmantojot starptautisko sadarbības un palīdzības programmu iespējas, piesaistīt kultūras un radošo industriju speciālistu sagatavošanai ārvalstu mācību spēkus un ekspertus.
3. Rosināt LMA Senātu sadarbībā ar KM un EM izstrādāt koncepciju Mākslas un tehnoloģiju/vai dizaina augstskolas izveidei, paplašinot LMA materiāli tehnisko bāzi un mācību spēku kapacitāti.
4. Rosināt LMA tās Vizuālo komunikāciju nodaļas ietvaros izveidot mūsdienīgu animācijas un digitālā satura veidošanas apmācību.
5. Īstenot kultūras nozarē un radošajās industrijās strādājošo tālākizglītību un kvalifikācijas celšanu kultūras ekonomikas, vadības un tirgzinības priekšmetos.
6. KM nodrošināt aktīvu Latvijas līdzdalību Baltijas Filmu un mediju skolas darbībā.

5. *Pilnveidot tiesisko bāzi kultūrai un radošo un kultūras industriju attīstībai labvēlīgas nodokļu politikas ieviešanai.*

Prioritārie uzdevumi tā īstenošanai:

1. KM nepieciešams veikt pētījumu(s) par pašreizējās nodokļu politikas piemērošanas ietekmi un efektivitāti uz Latvijas kultūras tirgu ES un to dalībvalstu kontekstā.
2. KM, balstoties uz pētījuma rezultātiem, izstrādāt Konceptiju par nodokļu atvieglojumiem kultūrai, kurā izvērtēta līdzšinējā nodokļu atvieglojumu sistēma kultūrā ES un to dalībvalstu kontekstā, ierosināti un izvērtēti jauni nodokļu atvieglojumi un prognozēta to ietekme uz tautsaimniecības un kultūras attīstību.
3. KM organizēt izglītojošus un informējošus pasākumus radošo profesiju pārstāvjiem un kultūras sektorā strādājošiem nodokļu politikas jautājumos.

6. Īstenot preventīvos pasākumus intelektuālā īpašuma aizsardzībai kultūrā un radošo industriju jomā.

Prioritārie uzdevumi tā īstenošanai:

1. KM sadarbībā ar TM, EM un autortiesību aizsardzības aģentūrām veikt pētījumus pirātisma radīto ekonomisko zaudējumu apzināšanai autortiesību un blakustiesību nozarēs un to cēloņu analīzei ar mērķi plānot efektīvus preventīvos pasākumus.
2. Tieslietu ministrijai sadarbībā ar KM, IeM, EM, IZM izstrādāt Valsts programmu intelektuālā īpašuma aizsardzībai.
3. KM sadarbībā ar autortiesību aizsardzības aģentūrām īstenot izglītojošus un informējošus pasākumus kultūras darbiniekiem un radošo profesiju pārstāvjiem par intelektuālā īpašuma aizsardzību.
4. KM sadarbībā ar TM un autortiesību aizsardzības aģentūrām pastiprināt informējošas kampaņas par intelektuālo īpašumu un tā zādzības sociālekonomiskajām sekām.
5. IZM sadarbībā ar KM un TM iekļaut jautājumus par intelektuālā īpašuma aizsardzību izglītības programmās.
6. KM sakārtot mantiskā pārvaldījuma tiesības PSRS laikā Latvijā uzņemtajām filmām un ierakstītajām fonogrammām.

Kā politikas rezultāts, kas attiecas uz radošajām industrijām, tiek noteikts - Latvijai raksturīgās radošās industrijas attīstās kā jauno ekonomiku virzoša nozare, kas ražo preces un pakalpojumus ar augstu pievienoto vērtību. Radošās industrijas Latvijā nodarbina 6% no kopējā nodarbināto skaita un rada 5 % no IKP.

Rīcības plāns politikas pamatnostādņu „Valsts kultūrpolitikas vadlīnijas 2006.-2015.gadam. Nacionāla valsts” īstenošanai 2008.-2009.gadam

Rīcības plānā politikas pamatnostādņu „Valsts kultūrpolitikas vadlīnijas 2006.-2015. gadam. Nacionāla valsts” īstenošanai 2008.-2009. gadam¹⁸ uz radošajām industrijām attiecas 2.mērķis no Pamatnostādnēm: „Pilnveidot sadarbību starp kultūras un tautsaimniecības nozarēm Latvijas kultūras daudzveidības veicināšanai un radošās ekonomikas ilgtspējīgai attīstībai” un tā izpildei tiek paredzēti sekojoši pasākumi:

- Veikt pētījumus par Latvijas radošajām industrijām;

¹⁸ Par Rīcības plānu politikas pamatnostādņu "Valsts kultūrpolitikas vadlīnijas 2006.-2015.gadam. Nacionāla valsts" īstenošanai 2008.-2009.gadā: MK rīkojums Nr.212. Latvijas Vēstnesis. 2008. 18.aprīlis, Nr.61.

- Īstenot pētījumus un organizēt izglītojošas konferences un seminārus par kultūras sociālekonomisko ietekmi;
- Izstrādāt un īstenot politiku radošo industriju attīstībai;
- Izstrādāt Filmu likumu;
- Nacionālā kino kā radošās industrijas atbalsts un nozares administrēšana;
- Izstrādāt MK noteikumus „Filmu klasifikācijas kārtība”;
- Izstrādāt nacionālā dizaina politikas pamatnostādnes. Veikt pētījumu dizaina kā kultūras industrijas nozares izpētei;
- Dizaina studiju programmas un bāzes izveide;
- Veicināt profesionālā dizaina izmantošanu rūpniecības uzņēmumos, tādejādi paaugstinot produktu pievienoto vērtību un starptautisko konkurētspēju (saiknes uzturēšana starp rūpniecības nozarēm un profesionālā dizaina sektoru, informatīvais nodrošinājums, veicinošu pasākumu iniciēšana un realizācija);
- Latvijas augstskolu kā radošo industriju bāzes studiju vietas un studiju programmu nodrošināšana atbilstoši normatīvajiem aktiem, t.sk. Digitālo tehnoloģiju laboratorijas Latvijas Mākslas akadēmijā pilnveidošana un atbalsts videomākslas un web mākslas kā radošo industriju katalizatoram;
- Pilnveidot animācijas un digitālā satura apmācību, nodrošinot izglītotāju atgriezenisko saiti ar industrijas pārstāvjiem;
- Nodrošināt Latvijas studentu studijas BFMS, veicināt Latvijas mācību spēku dalību BFMS;
- Izstrādāt pētījumu par Latvijas nodokļu politikas ietekmi uz kultūru un kultūras tirgu ES un to dalībvalstu kontekstā;
- Izstrādāt priekšlikumus kultūras pieminekļu saglabāšanu veicinoša nekustamā īpašuma nodokļa politikai.

Zinātnes un tehnoloģijas attīstības pamatnostādņu ieviešanas rīcības plāns 2010.-2011.gadam.

Pie Zinātnes un tehnoloģijas attīstības pamatnostādņu ieviešanas rīcības plāns 2010.-2011.gadam¹⁹ 1. mērķa „Sekmēt zinātniskās darbības, intelektuālā potenciāla un infrastruktūras atjaunošanu un attīstību” ir izstrādāts 1.5. apakšmērķis: „Sekmēt darba tirgus prasībām atbilstošu augstas kvalifikācijas speciālistu sagatavošanu, veicinot sadarbību starp valsts pārvaldes, izglītības iestādēm, darba devēju organizācijām un nevalstiskajām organizācijām”. Kā viens no pasākumiem izvirzītā mērķa sasniegšanai ir noteikts: „Nodrošināt valsts budžeta vietu sadalījumu atbilstoši valsts tautsaimniecības un sabiedrības attīstībai prioritārām (tai skaitā dabaszinātņu

¹⁹ Par Zinātnes un tehnoloģijas attīstības pamatnostādņu ieviešanas rīcības plānu 2010.-2011.gadam: MK rīkojums Nr.243. Latvijas Vēstnesis. 2010. 7.maijs, Nr.72.

un inženierzinātņu) nozarēm." Tiešais darbības rezultāts - budžeta vietu skaits prioritārajās nozarēs, par tādām uzskatot dabas zinātnes, inženierzinātnes, vides zinātnes, veselības aprūpi, "mākslu (radošās industrijas - Vizuāli plastiskā māksla, Mūzika un skatuves māksla, Audio - vizuālā māksla un mediju māksla, Dizains, Lietišķā māksla)", kā arī maģistra un doktora studiju vietas akadēmiskā un zinātniskā personāla atjaunošanai, 2010.gadā - 66% no valsts budžeta finansēto vietu kopskaita. Valsts budžeta dotācija 2010.gadā 40 710 111 LVL ((no tiem IZM - 23 562 216 LVL, KM - 2 341 518 LVL, VM - 11 054 506 LVL, ZM - 3 751 871 LVL).

Izglītības un zinātnes ministrija līdz 2012.gada 31.martam sagatavo un iesniedz Ministru kabinetā informatīvo ziņojumu par pamatnostādņu izpildi, aptverot visu rīcības plānā noteikto pasākumu izpildes progresu. Izpētot šo ziņojumu būs iespējams secināt par veikto aktivitāšu efektivitāti un vai pamatnostādnēs noteiktie mērķi ir sasniegti.

Deklarācija par Valda Dombrovskā vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību

Norādot uz radošo industriju nozīmīgumu, tās tiek minētas arī Valda Dombrovskā valdības deklarācijā²⁰. Pie V sadaļas „Kultūrtelpa” apakšuzdevuma „Kultūra un kultūras mantojuma saglabāšana” valdība apņemas veicināt kultūras jomas radošā potenciāla pārneši tautsaimniecībā, kultūras un radošo industriju attīstību.

Valdības rīcības plāns Deklarācijas par Valda Dombrovskā vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību īstenošanai

Valdības rīcības plānā²¹ sadaļai "Kultūrtelpa" ir noteikts rezultatīvais rādītājs – radošo industriju, tajā skaitā kultūras pakalpojumu, īpatsvars eksportā 2 %.

Lai īstenotu valdības deklarācijā noteikto - veicināt kultūras jomas radošā potenciāla pārneši tautsaimniecībā, kultūras un radošo industriju attīstību – uzdevumi ir uzdoti Kultūras ministrijai, Vides aizsardzības un reģionālajai ministrijai (turpmāk –VARAM) un Ekonomikas ministrijai:

1. Kultūras ministrijai - attīstot atbalsta mehānismus, veidot kultūras nozares un uzņēmējdarbības pārstāvju sadarbības platformu radošo industriju jomā. Sadarbībā ar Ekonomikas ministriju kāpināt kultūras jomas radošā potenciāla pārneši tautsaimniecībā, radošās industrijas attīstību, nostiprinot sadarbību un veicinot sinerģiju starp ekonomikas, kultūras un izglītības jomām. Gala termiņš ir noteikts 01.10.2014.
2. Kultūras ministrijai – izstrādāt starpnozaru stratēģiju un sadarbības platformu „Radošā Latvija” Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijas mērķu sasniegšanai nākamajā ES fondu plānošanas periodā. Gala termiņš ir noteikts 30.12.2012.
3. Kultūras ministrijai - apkopot un izvērtēt statistikas datus radošās industrijas jomā, izplatīt labo praksi, kā arī nodrošināt informatīvas un izglītojošas kampaņas un citus pasākumus radošās industrijas profesionāļiem un sabiedrībai. Gala termiņš ir noteikts 01.10.2014.

²⁰ Deklarācija par Valda Dombrovskā vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību. Pieejama: <http://www.mk.gov.lv/lv/mk/darbibu-reglamentejosie-dokumenti/valdibasdek/>

²¹ Par Valdības rīcības plānu Deklarācijas par Valda Dombrovskā vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību īstenošanai: MK rīkojums Nr.84. Latvijas Vēstnesis. 2012. 21.februāris, Nr.29.

4. Kultūras ministrijai - izvērtēt starptautisku kopražojumu filmu fonda izveides iespējas, izstrādāt labvēlīgus priekšnoteikumus radošiem uzņēmējiem finansējuma saņemšanai programmā "Radošā Eiropa". Gala termiņš ir noteikts 01.10.2014.
5. Kultūras ministrijai - attīstīt radošo kvartālu Rīgā, Miera ielā 58. Gala termiņš ir noteikts 01.10.2014.

Rezultatīvie rādītāji minēto piecu uzdevumu īstenošanā:

- nodarbināto skaita pieaugums radošo industriju sektorā, salīdzinot ar iepriekšējo gadu;
- izveidota Latvijas radošās industrijas platforma;
- izveidota Baltijas un Ziemeļvalstu sadarbība radošo industriju jomā;
- izveidots radošo industriju klasteris;
- izvērtēta iespēja izveidot Latvijas filmu fondu ārvalstu filmu un kopražojumu uzņemšanai Latvijā;
- izveidots radošais kvartāls Rīgā, Miera ielā 58.

6. VARAM - īstenot 10 apstiprinātos projektus Kuldīgā (2), Cēsīs (2), Talsos, Saldū, Daugavpilī, Rēzeknē, Jēkabpilī un Jelgavā, veicot ieguldījumus nacionālas un reģionālas nozīmes attīstības centru kultūrkapitāla izaugsmes sekmēšanā un pievilcības stiprināšanā, kā arī kultūras iestāžu ēku energoefektivitātes uzlabošanā. Gala termiņš ir noteikts 01.09.2014.

Valsts Stratēģiskais ietvardokuments, darbības programma "Infrastruktūra un pakalpojumi"; Vides politikas pamatnostādnes 2009.–2015.gadam. Mērķis: samazināt infrastruktūras ekspluatācijas izmaksas un paaugstināt tās pievilcību apmeklētājiem, papildus ES fondu vai valsts budžeta līdzekļiem uzlabot teātru tehnisko stāvokli. Rezultatīvie rādītāji uzdevumiem, ko īsteno VARAM:

- realizēti 8 infrastruktūras projekti kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanai un tūrisma produktu attīstībai, veicot ieguldījumus 20 milj. LVL apmērā: 2012.gadā – 3 projekti; 2013.gadā – 5 projekti;
- teātru skaits, kurās ieguldītas investīcijas siltumnīcefektu gāzu emisiju samazināšanai 2013.gadā – 2.

7. Ekonomikas ministrijai - sekmēt jaunu radošās industrijas nozaru sīko (mikro), mazo un vidējo komersantu veidošanos un attīstību Latvijā, nodrošinot radošā biznesa inkubatora darbību. Gala termiņš ir noteikts 01.10.2014.
8. Ekonomikas ministrijai - īstenot programmu jaunu produktu un tehnoloģiju attīstībai, sniedzot atbalstu komersantiem produktu rūpnieciskā dizaina attīstīšanai. Gala termiņš ir noteikts 01.10.2014.

Rezultatīvais rādītājs uzdevumiem, ko īsteno Ekonomikas ministrija: pieaudzis eksporta apjoms vidēji par 6 % gadā.

1.1.2. Reģionālas nozīmes politikas plānošanas un attīstības dokumenti

Zemgales plānošanas reģiona attīstības programma 2008. – 2014.gadam

Zemgales plānošanas reģiona attīstības programmā 2008. – 2014.gadam²² radošās industrijas nav minētas, taču tajā ir paredzētas prioritātes un aktivitātes, kas veicina un sekmē arī radošo industriju attīstību. Prioritātes „Izglītots, radošs un konkurētspējīgs cilvēks” ietvaros paredzēts:

- Veicināt izglītības iestāžu infrastruktūras un materiāli tehniskās bāzes attīstību;
- Sekmēt izglītības kvalitātes uzlabošanu visās izglītības pakāpēs virzībai uz indivīda augstu kompetenču līmeni un radošās domāšanas attīstību;
- Sekmēt radošas, uz indivīda spējām un talantiem vērstas izglītības sistēmas izveidi;
- Veicināt interešu izglītības pieejamību un pilnveidošanu.

Prioritātes „Zināšanu ekonomikas attīstība” ietvaros paredzēts veicināt jaunu uzņēmējdarbības atbalsta struktūru un tehniskās infrastruktūras izveidi un esošo attīstību, informācijas un zināšanu pārnesi, sasaiti starp izglītību, pētniecību un uzņēmējdarbību un investīciju piesaisti reģionā.

Prioritātes „Kvalitatīva dzīves vide” ietvaros paredzēta kultūrvēsturiskā mantojuma un rekreatīvās vides saglabāšana un attīstība, tāpat attīstības centros nepieciešams nodrošināt kultūras un sporta pakalpojumu pieejamību un kvalitāti, sekmēt profesionālās mākslas pieejamību nacionālas un reģionālas nozīmes attīstības centros un veicināt mākslinieciskās pašdarbības kolektīvu darbību un attīstību.

Plānošanas dokumentā minētās iespējas ir attiecināmas arī daļēji uz radošo industriju nozares attīstības iespējām, radošo industriju uzņēmumi var līdztekus ar citu nozaru uzņēmumiem, izmantot reģiona atbalsta pasākumus.

Zemgales plānošanas reģiona inovatīvās attīstības programma 2008. – 2014.gadam

Zemgales plānošanas reģiona inovatīvās attīstības programma 2008. – 2014.gadam²³ pievērš uzmanību ne tikai inovatīvai attīstībai, bet arī radošajām industrijām kā daļai no inovatīvas attīstības priekšnosacījumiem.

²² Zemgales plānošanas reģiona attīstības programmā 2008. – 2014.gadam. Pieejams: http://www.zemgale.lv/index.php/attstbas-plnoana/plnoanas-dokumenti/cat_view/23-plnoanas-dokumenti/97-zemgales-reiona-plnoanas-dokumenti/98-zemgales-plnoanas-reiona-attstbas-programma

²³ Zemgales plānošanas reģiona inovatīvās attīstības programmā 2008. – 2014.gadam. Pieejama: http://www.zemgale.lv/index.php/attstbas-plnoana/plnoanas-dokumenti/cat_view/23-plnoanas-dokumenti/97-zemgales-reiona-plnoanas-dokumenti/100-zemgales-nozaru-attstbas-programmas

1.prioritātes "Inovatīvi domājošu cilvēku kapitāla veidošana" sasniegšanā kā aktivitāte tiek minēta izpratnes veidošana par radošo industriju specifiku, struktūru to potenciālu un attīstības iespējām. Minētās prioritātes ietvaros kā ir plānots attīstīt bērnu un jauniešu radošu domāšanu.

2.prioritātes „Uzņēmējdarbības vides attīstība” ietvaros ir paredzēts veikt izpēti par radošo industriju iespējām izveidot uzņēmumus esošajos industriālajos inkubatoros, kā arī sadarbībā ar LLU un reģiona augstskolu filiālēm veicināt studentu, maģistrantu un doktorantu tādu promocijas darbu izstrādi, kuri būtu izmantojami ražošanā, akadēmiskajā vidē, radošajās industrijās. Atsevišķs minētās prioritātes uzdevums ir radošo industriju uzņēmumu izveides un attīstības veicināšana, kura ietvaros ir plānots:

- Atbalstīt radošo industriju uzņēmējus, veicinot līderu attīstību, popularizējot tos sabiedrībā;
- Veikt izpēti par radošo industriju attīstības iespējām Zemgalē²⁴;
- Aktivizēt izglītojošo darbu par radošo industriju nozīmi un to iespējām profesionālās ievirzes izglītības iestāžu audzēkņiem un pasniedzējiem;
- Celt pašvaldību kultūras, sporta, profesionālās ievirzes izglītības iestāžu speciālistu kapacitāti.

Zemgales plānošanas reģiona inovatīvās attīstības programmā 2008. – 2014.gadam tiešie radošo industriju attīstības pasākumi ir vairāk saistīti ar izglītošanu, izskaidrojošo darbu un izpētēm, nevis infrastruktūras uzlabojumiem.

Tradicionālās amatniecības un mākslas industrijas attīstības programma 2011.-2016.gadam Zemgales un Ziemeļlietuvas teritorijai

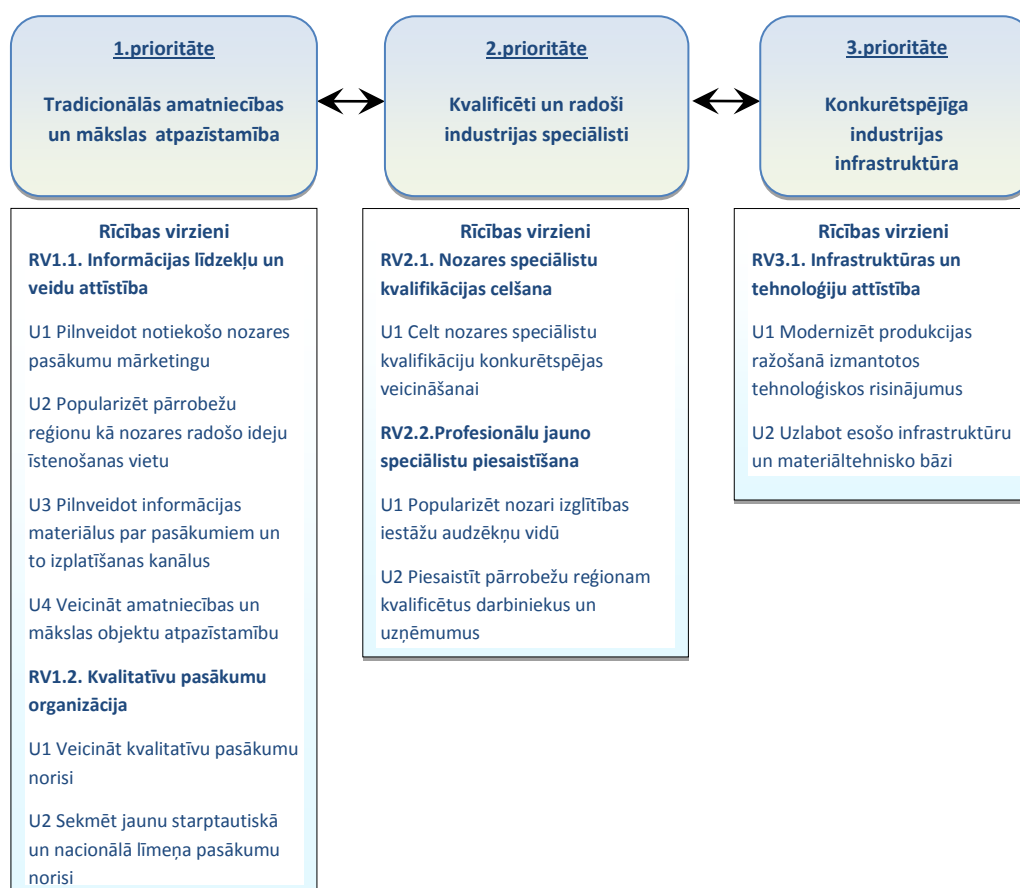
Tradicionālās amatniecības un mākslas industrijas attīstības programmā 2011.-2016.gadam Zemgales un Ziemeļlietuvas teritorijai²⁵ amatniecība tiek uzskatīta kā nozare ar radošās industrijas potenciālu.

Programmā ietverta Zemgales un Ziemeļlietuvas pārrobežu reģionu attīstības vīzija: „Eiropā pazīstams pārrobežu tradicionālās amatniecības un mākslas centrs, radošo darbnīcu un pasākumu norises vieta ar pievilcīgu uzņēmējdarbības vidi augstvērtīgu mākslas un amatniecības izstrādājumu radīšanai.”²⁶ Tā kā mākslas nozare ir viena no radošo industriju nozarēm, attīstības programmā ietvertās prioritātes, rīcības virzieni, uzdevumi un pasākumi (sk.1.1.attēlu) ir daļēji saistīti ar radošo industriju attīstību.

²⁴ Pētījums tiek veikts šīs aktivitātes ietvaros.

²⁵ Tradicionālās amatniecības un mākslas industrijas attīstības programma 2011.-2016.gadam Zemgales un Ziemeļlietuvas teritorijai. Pieejams: http://www.zemgale.lv/index.php/attstbas-plnoana/plnoanas-dokumenti/cat_view/23-plnoanas-dokumenti/97-zemgales-reiona-plnoanas-dokumenti/100-zemgales-nozaru-attstbas-programmas

²⁶ Turpat.

1.1.attēls. Tradicionālās amatniecības un mākslas industrijas attīstības prioritātes, rīcības virzieni un uzdevumi 2011.-2016.gadam Zemgales un Ziemeļlietuvas teritorijās.²⁷

Zemgales plānošanas reģiona ekonomiskais profils

Zemgales plānošanas reģiona ekonomiskajā profilā²⁸ tiek atzīmēts, ka īpaša uzmanība un atbalsts tiks sniegt radošo industriju attīstībai.

Zemgales plānošanas reģiona ekonomiskais profils:

„Zemgalē radošās industrijas pārstāv 93 uzņēmumi (..)”.

Plānošanas reģionā uzsvars tiek likts uz ekonomikas pārorientēšanos no dabas resursus patērējošām industrijām uz, tā saucamajām, radošajām industrijām.

²⁷ Tradicionālās amatniecības un mākslas industrijas attīstības programma 2011.-2016.gadam Zemgales un Ziemeļlietuvas teritorijai. Pieejams: http://www.zemgale.lv/index.php/attstbas-plnoana/plnoanas-dokumenti/cat_view/23-plnoanas-dokumenti/97-zemgales-reiona-plnoanas-dokumenti/100-zemgales-nozaru-attstbas-programmas

²⁸ Zemgales plānošanas reģiona ekonomiskais profils. Pieejams: <http://www.zemgale.lv/index.php/attstbas-plnoana/reiona-ekonomiskais-profils>

Latgales stratēģija 2030

Latgales stratēģijā 2030²⁹ kā cilvēkresursu attīstības pasākums tiek minēts radošās industrijas. Stratēģija uzsver katras pilsētas unikalitāti un arī atbalsta katras pašvaldības individuālu attīstības dimensiju.

Latgales programma 2010. – 2017.gadam

Latgales programmā 2010. – 2017.gadam³⁰ ir norādītas Latgales pilsētas, kas uzņemas vadošo lomu radošajās industrijas tiek minētas: Daugavpils un Rēzekne, citas pilsētas (Balvi, Krāslava, Līvāni, Ludza un Preiļi) vispār netiek minētas kā pilsētas, kurās radošās industrijas ir nozīmīgas.

Latgales plānošanas reģiona pilsētu loma:

- Balvi – Ziemeļlatgales zaļais centrs;
- Rēzekne – Austrumlatvijas kultūras, izglītības, radošo industriju un zināšanās balstītas ražošanas centrs;
- Ludza – Aktīvu burziņu vieta senākajā Latvijas pilsētā – Latvijas vārtos;
- Līvāni – Industriālā pilsēta - Latgales uzņēmējdarbības katalizators – tradicionālā mantojuma un XXI gadsimta tehnoloģiju apvienojums;
- Preiļi – Latgales lauku saimnieku centrs un modernas pārvaldības paraugs;
- Krāslava – Starptautisks kontaktpunkts un tikšanās vieta pārrobežu sadarbības izcilībai;
- Daugavpils – Multikulturāla, multietniska un multifunkcionāla pilsēta, pārrobežu ekonomiskās attīstības un pakalpojumu centrs.

Kurzemes reģiona attīstības stratēģija

Kurzemes reģiona attīstības stratēģija³¹ ir politikas plānošanas dokuments, kas nosaka stratēģiskās attīstības prioritātes līdz 2013.gadam. Attīstības plānošanas dokumentā radošās industrijas nav minētas. Reģionālā prioritāte, kuru varētu attiecināt uz radošajām industrijām ir „investēt cilvēku resursos un attīstīt inovāciju kultūru”. Šīs prioritātes ietvaros paredzēti šādi uzdevumi:

- Uzlabot izglītības un apmācību kvalitāti un dažādību, kā arī nodrošināt mūžizglītības pieejamību;
- Attīstīt uzņēmējdarbības atbalsta infrastruktūru, stimulēt uzņēmējdarbību un veicināt inovāciju izmantošanu;
- Veicināt nodarbinātību un paaugstināt reģiona darbaspēka konkurētspēju.

Uz radošajām industrijām var attiecināt arī pasākumus, kas domāti, kultūras jomas attīstībai.

²⁹ Latgales stratēģija 2030. Pieejams: <http://www.latgale.lv/lv/padome/planosana>

³⁰ Latgales programma 2010. – 2017.gadam. Pieejams: <http://www.latgale.lv/lv/padome/planosana>

³¹ Kurzemes reģiona attīstības stratēģija. Pieejams:

http://www.kurzemesregions.lv/jomas/Teritorijas_attistibas_planosana/KPR_attistibas_strategija

Kurzemes plānošanas reģiona rīcības plāns 2010. - 2013.gadam

Kurzemes plānošanas reģiona ilgtermiņa (2010.-2030.) attīstības prioritātes³², kas varētu būt saistīta ar radošajām industrijām ir "Zinātnes, pētniecības un uzņēmējdarbības attīstība reģionā" un "Daudzveidīgu un konkurētspējīgu pakalpojumu attīstība un to pieejamības uzlabošana reģionā". Šo prioritāšu ietvaros paredzēts:

- Nodrošināt reģiona ilgtermiņa vajadzībām atbilstošu augstākās izglītības un profesionālās izglītības kvalitatīvu un daudzveidīgu piedāvājumu;
- Nodrošināt profesionālās vidējās, augstākās izglītības un mūžizglītības integrāciju un attīstību;
- Nodrošināt kultūras vērtību, mantojuma un tradīciju saglabāšanu, izkopšanu un attīstību;
- Veicināt zinātnes, pētniecības un uzņēmējdarbības integrāciju;
- Veicināt komercdarbības atbalsta struktūru izveidi un attīstību;
- Nodrošināt esošo ražošanas un pakalpojumu sniedzošo komercsabiedrību konkurētspējas paaugstināšanu un jaunu komercsabiedrību radīšanu un piesaisti.

Kurzemes plānošanas reģiona Rīcības plānā 2010-2013.gadam norādītās īstermiņa prioritātes tiek skatītas caur pašvaldību attīstības plānošanas dokumentos ietvertajām prioritātēm un uzdevumiem.

Izvērtējot reģionu attīstības plānošanas dokumentus jāsecina, ka Latgales plānošanas reģiona ietvaros visskaidrāk ir definētas pilsētas, kurās ir radošo industriju attīstības potenciāls vai kuras uzņemas vadošo lomu radošo industriju attīstībā reģionā. Kurzemes plānošanas reģiona attīstības plānošanas dokumentos radošās industrijas nav norādītas kā prioritārā nozare, kaut arī tiek uzsvērts liels kultūras attīstības potenciāls reģionā. Zemgales plānošanas reģionā radošās industrijas tiek skatītas kontekstā ar uzņēmējdarbības veicināšanu un inovācijām.

1.1.3. Pašvaldību attīstības plānošanas dokumenti

Pētījuma ietvaros tika izskatītas to pašvaldību attīstības plānošanu dokumentus, kurās ir pilsētas, jo radošo industriju attīstības potenciāls ir lielāks urbanizētā vidē.

Pašvaldību attīstības plānošanas dokumentu analīzes atsevišķi secinājumi (detalizētāk skatīt 1.pielikumā):

- Liepāja - lai gan rīcības virzienos uzsvars ir uz inovācijām un pievienoto vērtību, konkrētos projektos tas neizpaužas.
- Talsu novada viens no stratēģiskajiem mērķiem: "Dabas resursos balstīta ekonomika"- nesaskan ar Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijā līdz 2030.gadam pausto ideju par pārmaiņām globālajā ekonomikā - pārorientēšanās no resursus tērējošas industrijas uz radošo industriju. Tādējādi Latvijas nākotne ir jāveido uz tādu vērtību pamata, kas neprasa fizisko resursu tālāku intensīvu

³² Kurzemes plānošanas reģiona Rīcības plānā 2010-2013.gadam. Pieejams:

http://www.kurzemesregions.lv/jomas/Teritorijas_attistibas_planosana/KPR_ricibas_plans_2010_-_2013gadam

izmantošanu, bet sakņojas ilgtspējas potenciālā.

- Dobelei kultūras attīstība tiek paredzēta vairāk kā brīvā laika pavadīšanas nevis uzņēmējdarbības veids.
- Bauskai tiek norādīta novada specializācija uzņēmējdarbībā – lauksaimniecība, tūrisms, loģistika, vispār netiek runāts par augstas pievienotās vērtības uzņēmējdarbības veicināšanu un radošuma attīstību.
- Aizkraukles novada integrētās attīstības programmas 2008.-2014.gadam ietvaros ir izstrādāta inovāciju attīstības programma, ar konkrētiem veicamajiem uzdevumiem, kas tiešā veidā attīstīs inovāciju kultūru Aizkraukles novada teritorijā, tādējādi veicinot gan cilvēkkapitāla, gan uzņēmējdarbības ar augstu pievienoto vērtību attīstību. Lai gan programma ir izstrādāta, ir paredzēts diezgan maz konkrētu projektu tās īstenošanai.
- Jēkabpils investīciju plānā ir paredzēts diezgan maz konkrētu projektu rīcību attīstīšanai, kas varētu būt saistīts ar radošajām industrijām, kaut rīcību ir paredzēts salīdzinoši daudz.
- Daugavpilij kā otrai lielākajai pilsētai ir lielas potences radošo industriju attīstīšanā, kaut attīstības programmā tās netiek izdalītas, taču Latgales reģiona plānošanas attīstības plānošanas stratēģijā Daugavpils ir norādīta kā viens no radošo industriju attīstības centriem.
- Stratēģiskajā attīstības virzienā Preiļiem ir radošo potenciālu pārveide ekonomiskajos ieguvumos, kas tālāk netiek attīstīta.
- Krāslavai konkrētie projekti nav sasaistāmi ar iespējām radošo industriju attīstīšanai.

Kopumā visās izpētītajās pašvaldībās (sk.1.pielikumu) tiek paredzēts veicināt, atbalstīt, sekmēt un stimulēt aktivitātes, kuras varētu saistīt ar radošo industriju attīstīšanu, maz ir paredzēts konkrētu projektu reālai rīcībai. Tie projekti, kas ir paredzēti bieži vien aprobežojas ar inkubatoru izveidi un kultūras iestāžu infrastruktūras uzlabošanu, maz ir oriģinālu projektu.

1.2. Radošo industriju nozarē veiktie pētījumi Latvijā

1998.gadā tika veikts pētījums „Kultūras sektora tautsaimnieciskā nozīmīguma novērtējums”³³, kurš bija nepieciešams, ņemot vērā jaunu pieeju kultūras nozarei, kuras ietvaros kultūras nozare nav tikai humanitāra vērtība, bet arī tautsaimnieciska:

³³ Karnīte R., Ābele D., Kubuliņa A., Počs U., Bērziņš L., Teibe M. *Kultūras sektora tautsaimnieciskā nozīmīguma novērtējums*. Rīga: LZA Ekonomikas institūts, 1998.

- kultūra ir nozare, kas pati var radīt darba vietas un jaunas nozares (multimediji, audio, video utt.), to sekmē pakalpojumu nozares nozīmīguma paaugstināšanās un iedzīvotāju brīvā laika palielināšanās tehniskā progresa rezultātā, kuru nepieciešams kvalitatīvi aizpildīt;
- kultūra ir nozare, kas darbojas kā katalizators darba vietu radīšanai citās nozarēs (multiplikatīvais efekts);
- kultūra ir svarīgs darbaspēka kvalitātes, darba spēju un radošās iniciatīvas uzlabošanas faktors;
- kultūra nezaudē savu tradicionālo nozīmi - garīgo vērtību radītāja, tautas labklājības un intelektuālā līmeņa paaugstinātāja;
- kultūra ir nozīmīgs reģionālās attīstības faktors, jo kultūras mantojuma saglabāšana un papildināšana un kultūras industrijas attīstība rada jaunas darba vietas un samazina bezdarbu, un tā veicina investīcijas, jo tā palielina teritorijas pievilcību, veido tās tēlu;
- kultūra rada motīvu tūrisma attīstībai, un tūrisms piesaista papildus finanses un rada plašu multiplikatīvo efektu, paaugstinot nodarbinātību un ražošanas apjomus citās nozarēs;
- kultūra veicina ilgtspējīgu attīstību, jo tā attīsta iniciatīvu, cilvēku pašcieņu un pašapziņu, veicina cilvēku kopdarbību, inovācijas procesu un uzņēmējdarbības kultūras attīstību, apkārtējās vides aizsardzību.³⁴

Pētījumā tiek konstatēts, ka līdz 1998.gadam nav izrādīta interese par kultūru kā tautsaimniecības nozari un līdz ar to arī statistikas pārskatos kultūra nav izdalīta kā tautsaimniecības nozare. Līdz ar to pētnieki izmanto neoficiālus datus, aptaujas un citas pētniecības metodes.

Kā priekšlikumi kultūras nozares attīstībai tiek minēti trīs darbības virzieni:

1. Jānodrošina efektīva sektora attīstība, iekļaujot kultūru valsts plānos kā pilnvērtīgu tautsaimniecības sastāvdaļu, stratēģiski plānojot tās attīstību un saistību ar citām nozarēm, nodrošinot pašas nozares efektīvu vadību un tās uzņēmumu un iestāžu darbības formu;

Uzdevumi 1. darbības virziena sasniegšanai:

- vienoties par definīcijām - kas ir kultūras nozare un kultūras industrija, kas ir tās produkts, kā to uzskaitīt;
- izdalīt kultūru kā atsevišķu tautsaimniecības nozari valsts statistiskās uzskaites klasifikatoros un panākt pēc iespējas kompleksu un pilnīgu nozares atspoguļojumu pieejamā statistikā;
- ievērojami uzlabot nozares attīstības ekonomisko aspektu analīzi un novērošanu;
- integrēt kultūras sektoru tautsaimniecības attīstības, reģionālās attīstības un pašvaldību stratēģiskajos plānos;
- pārdomāt un noteikt iedarbīgus finansu pasākumus nozares attīstības veicināšanai,

³⁴ Karnīte R., Ābele D., Kubuliņa A., Počs U., Bērziņš L., Teibe M. *Kultūras sektora tautsaimnieciskā nozīmīguma novērtējums*. Rīga: LZA Ekonomikas institūts, 1998., 5.lpp.

piemēram, modernākus un mērķtiecīgākus finansēšanas principus, nodokļu atvieglojumus, veicot šo pasākumu seku analīzi;

- veicināt investīcijas kultūras sektora attīstībai, saskaņot valsts un privātās intereses un ieguldījumus kultūras sektora attīstībā;
- pēc iespējas atvieglot kultūras produkta radīšanu un pārdošanu (izplatīšanu), organizējot kultūras nozari apkalpojošo infrastruktūru (izglītības, biznesa pakalpojumu attīstība utt.);
- pārskatīt un optimizēt kultūras institūciju darbības formas, lai maksimāli izmantotu radošo cilvēku iniciatīvu papildus finansu piesaistīšanā un darbības organizācijā.

2. Jānodrošina kultūras produktu piedāvājums, radot tam atbilstošus nosacījumus (iespēju strādāt, atbilstošas kvalitātes darba spēku, utt.);

Uzdevumi 2. darbības virziena sasniegšanai:

- veikt pasākumus, kas piesaista darbībai kultūras sektorā - kultūras sektora nozīmīguma proklamēšana, laba imidža radīšana, informācija par iespējām, izstāde;
- sekmēt kultūrizglītības attīstību, lai sagatavotu darba resursus un kultūras patērētāju;
- palielināt kultūras sektora pieejamību - masu kultūras attīstība - festivāli, amatieru kolektīvi u.c.;
- dažādot kultūras sektora darba formas, veicināt privāto uzņēmējdarbību kultūras nozarē, mazo un vidējo uzņēmumu veidošanos, tajā pašā laikā saglabājot stingru kultūras kvalitātes kontroli;
- veidot uzņēmumus, kas sniedz uzņēmējdarbības pakalpojumus kultūras sektora dalībniekiem - teorētiskā un tehniskā palīdzība, konsultāciju dienestu attīstība uzņēmējdarbības un nozares specifiskajos jautājumos, starpniecība tirgus jautājumu risināšanā, lai atbrīvotu kultūras darbiniekus tiešajam radošajam darbam;
- veidot kultūras nozarē institūcijas, kas darbojas pēc biznesa inkubatoru principa, šajā nolūkā izmantojot bijušos tautas namus, klubus un citas institūcijas, kas veicina kultūras darbības uzsākšanu;
- sniegt teorētisko un praktisko palīdzību projektu sagatavošanā;
- plašāk sadarboties ar pašvaldībām, tai skaitā iesaistīties pašvaldību projektos, tā papildinot finansu iespējas.

3. Jāstimulē pieprasījums pēc kultūras sektora produkta.

Uzdevumi 3. darbības virziena sasniegšanai:

- regulāri veikt tirgus izpēti par iespējamo kultūras produkta patērētāju, un iepazīstināt ar to kultūras nozares dalībniekus;
- ievērojami uzlabot reklāmas darbu, pakļaut reklāmas darbu modernām mārketinga koncepcijām,

paaugstināt tā profesionālo līmeni, iesaistīt privātos uzņēmējus;

- uzlabot cita veida kultūras nozares produkta popularizēšanu, kultūras sektora produkta tirdzniecības vietu (izstāžu zāļu, skatuvi utt.) nodrošināšana un racionāla organizācija - tuvāk patērētājam, lielu notikumu sakarā utt.;
- saglabāt valsts pasūtījumu kultūras produktam, vai ieviest reāli darbojošos atvieglotus nosacījumus kultūras sektora produkta realizācijai;
- nepārtraukti celt kultūras produktu kvalitāti;
- sakārtot starptautiskās attiecības kultūras produktu tirgus jautājumos.

Pētījums „Kultūras sektora tautsaimnieciskais nozīmīgums”³⁵ 1999.gadā ir iepriekšējā pētījuma turpinājums un šī pētījuma uzdevumi ir:

- sniegt priekšlikumus, kā palielināt kultūras sektora tautsaimniecisko nozīmīgumu,
- izpētīt, kāda uzņēmējdarbības forma ir visefektīvākā kultūras sektorā,
- izpētīt, kādi kultūras finansēšanas modeļi varētu tikt pielietoti.

Daudzi no priekšlikumiem kultūras sektora tautsaimnieciskā nozīmīguma palielināšanai atkārtojas, kas minēti 1998.gada pētījumā. Kā galvenie kultūras finansēšanas avoti tiek minēti: kultūras tirgus, valsts un pašvaldību subsīdijas un privātie ziedojumi. Tiek atzīmēts, ka kultūras nozare nevar pastāvēt bez valsts un/vai pašvaldību atbalsta, taču arvien lielāka tendence ir kultūras finansēšanā piesaistīt privātos līdzekļus (nododot daļu kultūras funkciju izpildes (kopā ar daļēju finansējumu) privātajiem uzņēmumiem, nodrošinot labvēlīgu vidi kultūras industrijas nozaru attīstībai, īstenojot publiskās un privātās partnerības projektus, pieņemot naudas palīdzību no privātā sektora).

Valstiskā līmenī kultūras sektora atbalstam var izmantot nodokļu atvieglojumus par investīcijām kultūras sektorā, apmācības kultūras jautājumos uzņēmējiem un politiķiem, sagatavojot speciālistus uzņēmējdarbībai kultūras jomā.

Pētījuma „Kultūras nozares ieguldījuma tautsaimniecībā aprēķināšana (statistisko rādītāju pilnveidošana)”³⁶ izstrādē bija jāveic šādi uzdevumi:

- jāsniedz informācija par Eiropas valstu kultūras un kultūrindustrijas statistiku, lai noskaidrotu, kādi dati tiek apkopoti un uzskaitīti salīdzinošos kultūras pētījumos;

Rezultāti

Eiropas valstīs kultūras izpētei nav vienāda pieeja. Atsevišķās valstīs (Somija, Īrija, Lielbritānija)

³⁵ Karnīte R., Kļava M., Traubergs M. Kultūras sektora tautsaimnieciskais nozīmīgums. Rīga: BO SIA „Zinātņu akadēmija Ekonomikas institūts”, 1999.

³⁶ Karnīte R., Karnītis K. Kultūras nozares ieguldījuma tautsaimniecībā aprēķināšana (statistisko rādītāju pilnveidošana). Rīga: Latvijas Zinātņu akadēmijas Ekonomikas institūts, 2003.

kultūras industrijas izpētei ir pievērsta ļoti liela uzmanība, tiek veikti teorētiski pētījumi, tomēr arī tur novērojamas teorētiskas neskaidrības.

- jāizveido saraksts, ar kuriem būtu papildināma statistikas uzskaitē Latvijā, lai varētu analizēt nozares ieguldījumu tautsaimniecībā;

Rezultāti

Pētnieki konstatēja, ka kultūras satelītkontu pielietošanā pētījuma izstrādes brīdī ir daudz teorētisku neskaidrību. Pētījuma rezultātā tika sagatavots aptuvens datu saraksts, ar kuriem būtu papildināma statistikā uzskaitē Latvijā, lai varētu analizēt nozares ieguldījumu tautsaimniecībā.

- jānosaka indikatori kultūras tautsaimnieciskā ieguldījuma monitoringa veikšanai.

Rezultāti

Pētnieku noteiktās rādītāju grupas:

- kultūras produkts;
- piedalīšanās rādītāji, kas īpaši attiecināmi salīdzinošiem pētījumiem;
- kultūras darbinieki;
- nodarbinātība kultūrā un ar to saistītajās nozarēs;
- kultūras nozares finansējums;
- kultūras nozarē iegūtā pievienotā vērtība;
- ar kultūras nozari saistītās nozarēs iegūtā pievienotā vērtība;
- apgrozījums kultūras nozarē un ar kultūru saistītajās nozarēs;
- kultūras produkta eksports un imports;
- netieši – nodokļu maksājumi kultūras nozarē un ar to saistītajās nozarēs;
- valsts un pašvaldību finansējums kultūrai un citi dati.

Ziņojums „*Design for Latvia*”³⁷ (Dizains Latvijai) ir uzskatāms gan par praktisku materiālu uzņēmumiem, kas vēlas attīstīt dizaina produktus, gan projektā veikto aktivitāšu atskaite.

Ziņojumā ir iekļauti ziņojumi par trīs pilotkompānijām (Triteks, Nakts Mēbeles, Dambis), kuras saņēma konsultācijas no produktu attīstības konsultanta *Jørgen Bruhn* (Dānija), semināru „Dizains biznesam” programmu un konspektus, konferences „Dizaina politika konkurētspējīgām priekšrocībām” programma un konspekti.

³⁷ Mollerup P. *Design for Latvia*. Copenhagen: Mollerup Designlab, 2004.

Pētījums „Autortiesību un ar tām saistīto nozaru ekonomiskais ieguldījums Latvijā”³⁸ atklāja, ka galvenās un savstarpēji atkarīgas autortiesību nozares Latvijas ekonomikā 2000.gadā deva 4,0 % ieguldījumu no IKP un radīja 4,4 % nodarbinātību. Drukātie mediji, reklāma, programmatūra un datu bāzes deva nozīmīgāko ekonomisko ieguldījumu.

Pētījuma „Kultūras nozares nozīme Latvijas tautsaimniecībā un ES struktūrfondu izmantošana kultūras vajadzībām”^{39 40} uzdevums bija noskaidrot kultūras nozares attīstību veicinošos faktorus un esošā potenciāla izmantošanas iespējas sociālo un tautsaimniecības attīstības mērķu sasniegšanai, kā arī atbilstošas informācijas bāzes nodrošināšana nākamā struktūrfondu programmēšanas perioda dokumentācijas izstrādei. Pētījuma gaitā tika veikta ar Eiropas struktūrfondu ieviešanu saistīto dokumentu (2004.– 2006.g. periodam) un statistikas analīze, kā arī tika veikta kvalitatīvā izpēte, kas notika daļēji strukturētu interviju, daļēji strukturētu telefoninterviju un fokusgrupu diskusiju formā.

Pētījuma gaitā izstrādātie ieteikumi:

- Politikas plānošanas un ieviešanas dokumentu hierarhijas un savstarpējās integritātes precizēšana;
- Kontinuitātes principa ieviešana kultūrpolitikas plānošanas procesā;
- Iesaistīt politikas plānošanas un ieviešanas procesos kultūrpolitikas skartās tiešās un netiešās mērķgrupas;
- Nepieciešams izveidot pamatotu un efektīvu statistikas sistēmu;
- Nepieciešams veikt pētījumu par pozitīvās valsts intervences piemērošanu kultūras nozarei;
- Nepieciešams veikt pētījumu, kas definētu radošās industrijas Latvijā;
- Nepieciešams veikt pētījumu par kultūras pakalpojumu vajadzībām policentriskas attīstības kontekstā;
- Nepieciešams izveidot regulāru un pastāvīgu pētījumu sistēmu, kas nodrošina kultūrpolitikas plānošanas un ieviešanas procesu pamatotību;
- Un ieteikumi struktūrfondu plānošanai un ieviešanai.

Pētījums „Kultūras pieejamība novados – aptauja un ekspertu intervijas”⁴¹ tik veikts, lai noskaidrotu, kāda ir kultūras pieejamība Latvijas reģionos un kādas tendences ir novērojamas kultūras jomā, salīdzinot ar iepriekš veikto pētījumu 2001.gadā. Pētījumā tika analizēta situāciju kultūras jomā Latvijas novados, iezīmējot reģionālās atšķirības starp Kurzemi, Latgali, Vidzemi un Zemgali:

- Profesionālo teātru apmeklēšana – visvairāk Rīgas, bet vismazāk Latgales iedzīvotāji;

³⁸ Pikārd R. G., Toivonens T.E. *Autortiesību un ar tām saistīto nozaru ekonomiskais ieguldījums Latvijā*. Rīga: Latvijas Republikas Kultūras ministrija, 2005.

³⁹ Caune A., Sedlenieks K., Veitners K. *Kultūras nozares nozīme Latvijas tautsaimniecībā un ES struktūrfondu izmantošana kultūras vajadzībām*. Rīga: SIA „Baltic Project Consulting”, 2006.

⁴⁰ Šajā pētījumā tiek sākts runāt par radošajām industrijām, iepriekšējos pētījumos šāds jēdziens netiek lietots.

⁴¹ Baltijas Sociālo Zinātņu institūts. *Kultūras pieejamība novados – aptauja un ekspertu intervijas*. Rīga: Baltijas Sociālo Zinātņu institūts, 2007.

- Amatieru teātru apmeklēšana – visvairāk Kurzemes, tad Latgales un Zemgales iedzīvotāji;
- Operas un baleta apmeklēšana – visvairāk Rīgas, bet vismazāk (2001.gadā – 1%; 2007.gadā – 3%) Latgales iedzīvotāji;
- Kino apmeklēšana – visvairāk Rīgas iedzīvotāji;
- Koncertu apmeklēšana – atšķirības tikai specifiskas mūzikas koncertu apmeklēšanā (piemēram, folkloras mūzikas koncerti);
- Mākslas izstāžu, muzeju un galeriju apmeklēšana – vismazāk Kurzemes iedzīvotāji;
- Arhitektūras pieminekļu apmeklēšana – visvairāk Rīgas un Zemgales iedzīvotāji, vismazāk – Kurzemes iedzīvotāji;
- Cirka un zooloģiskā dārza apmeklēšana – visvairāk apmeklē Rīgas iedzīvotāji;
- Sporta spēļu, pasākumu apmeklēšana – nav atšķirību reģionu griezumā;
- Restorānu, kafejnīcu, bāru vai krogu apmeklēšana – visvairāk apmeklē Rīgas iedzīvotāji, vismazāk – Latgales;
- Atraktivitāti vai izklaides parku, dabas taku apmeklēšana – visvairāk apmeklē Rīgas iedzīvotāji, vismazāk – Kurzemes;
- Kazino vai azartspēļu apmeklēšana – mazāk Kurzemes un Latgales iedzīvotāji;
- Veselības vai sporta klubu apmeklēšana – visvairāk Zemgales, Vidzemes un Rīgas iedzīvotāji;
- Baznīcu vai citu lūgšanas vietu apmeklēšana – visvairāk Latgales un Zemgales iedzīvotāji, vismazāk – Kurzemes iedzīvotāji.

Kā galvenie kultūras pasākumu apmeklēšanu kavējošie faktori tiek minēti; naudas un laika trūkums, ģeogrāfiskais attālums. Jāatzīmē, ka Latgales reģionā nozīmīgāks kavējošais faktors ir ģeogrāfiskais attālums, nevis līdzekļu trūkums kā tas ir citos reģionos.

Minētie aptauju rezultāti netieši norāda uz to, kādām radošo industriju nozarēm faktiski ir potenciāls Kurzemes, Zemgales un Latgales reģionos.

Pētījumā izteiktās atziņas:

- Lielākās daļas kultūras iestāžu un organizāciju finansējums ir atkarīgs no katras konkrētās pašvaldības un šīs pašvaldības finansiālajām iespējām, šī sistēma veicina ļoti lielu atšķirību veidošanos dažādās Latvijas vietās. Pētījuma izstrādātāji kritiski vērtē šādu te nevienlīdzību un nevienmērīgo kultūras dzīves attīstību valstī, un kā problēmu norāda to, ka nevienmērīgs ir arī Kultūrkapitāla fonda un ES fondu sadalījums, jo Rīga piesaista ievērojami vairāk finansējuma nekā citi reģioni.
- Kultūras infrastruktūras attīstīšanas ziņā Latvijas reģionos eksperti īpaši izceļ Ventspili, kā arī Madonas, Valmieras un Valkas rajonus.
- Pētījuma ietvaros intervētie kultūras eksperti ļoti augstu vērtē mākslas un mūzikas skolu pastāvēšanu un lomu dažādos Latvijas reģionos, jo uzskata, ka šīs skolas piedalās sabiedrības inteliģences audzināšanā, kas būs profesionālo pasākumu radītāji un apmeklētāji arī nākotnē.

Ar iepriekšējo pētījumu zināmā mērā ir saistāms arī 2007.gadā notikušais kvantitatīvais pētījums „Kultūras patēriņš”⁴², kura ietvaros tika veikta socioloģiskā aptauja ar virkni jautājumiem – gan vispārīga rakstura, gan ar specifisku mērķi, lai veiktu padziļinātu statistisko analīzi. Kopumā anketa un līdz ar to arī ziņojums pārsvarā skar tādus tradicionālus jautājumus:

- kāda ir apmierinātība ar kultūras pasākumiem un dzīvi Latvijā;
- kādi ir galvenie informācijas avoti par kultūru;
- kas veido viedokļus un attieksmi pret kultūras norisēm;
- ar ko kopā tiek apmeklēti kultūras pasākumi;
- cik liela ir gatavība tērēt naudu kultūrai un izklaidei;
- kādas ir kultūras patēriņa galvenās aktivitātes un kāds ir to socio-demogrāfiskais griezumus gan skatītāju, gan dalībnieku ziņā;
- kādas ir galvenās kultūras patērētāju grupas un tipi.

Būtiskākie kultūras patēriņa apsekojuma rezultāti:

- Kopumā 61% intervēto ir apmierināti ar sev pieejamajām iespējām apmeklēt kultūras pasākumus. Galvenie iemesli neapmierinātībai ir pasākumu dārdzība un norise pārāk tālu no dzīvesvietas.
- Informāciju par kultūras pasākumiem Latvijas iedzīvotāji visbiežāk iegūst masu medijos – televīzijā (48%) un laikrakstos (44%).
- Televīzijas ietekmi apliecina arī tas, ka kultūras raidījuma noskatīšanās televīzijā ir vismasveidīgākā kultūras patēriņa aktivitāte – trīs ceturtdaļas Latvijas iedzīvotāju ir noskatījušies vismaz vienu šādu raidījumu gadā.
- 12,90 Ls ir vidējā summa mēnesī, kuru Latvijas iedzīvotāji būtu gatavi veltīt kultūrai un izklaidei. Atsevišķi Rīgā tie ir 14.90 Ls.
- Gatavībā maksāt par kultūru un izklaidi jūtas ienākumu un dzīves stila atšķirības. Cilvēki, kuru ģimenes ienākumi nepārsniedz 200 Ls mēnesī uz vienu ģimenes locekli, kultūrai un izklaidei nav gatavi veltīt vairāk kā 10,00 Ls, kamēr tie, kuru ģimenes ienākumi ir lielāki kā 200 Ls uz katru tās locekli, būtu gatavi atlicināt summu no 15,00-20,00 Ls.
- Lielākas naudas summas kultūrai gatavi veltīt arī tie cilvēki, kuru regulāras tēriņu kategorijas ir grāmatas, video un DVD, kino apmeklēšana, mūzikas ierakstu iegāde, arī kafejnīcu un bāru apmeklēšana.
- Salīdzinot ar 2005.gadu, vispopulārāko kultūras patēriņa aktivitāšu ‘tops’ nav būtiski mainījies. Līdztekus jau pieminētajai TV kultūras raidījumu skatīšanai, vairāk kā puse aptaujāto bijuši arī aktīvi grāmatu lasītāji. Populārs ir arī aktīvais kultūras patēriņš –

⁴² Kīlis R., Mūriņš S., Siliņa D., Klāsons G., Kovaļenko M., Selecka A. *Kultūras patēriņš: kvantitatīvs pētījums*. Rīga: SIA „Analītisko pētījumu un stratēģiju laboratorija”, 2007.

koncertu apmeklēšana un Latvijas apceļošana. Būtiski pieaudzis to cilvēku skaits, kas iegādājās mūzikas ierakstus, apmeklēja izklaides parkus, iet uz teātri un noskatās filmas kinoteātrī.

- Samazinājies to cilvēku skaits, kas apmeklējuši tautiskos pasākumus balles, kur spēlē vietējie muzikanti, kā arī devušies pārgājienā.
- Aptaugas rezultāti ļāva identificēt arī četrus kultūras patērētāju tipus. Tie ir:
 1. vispusīgi aktīvie,
 2. nosacīti 'augstās kultūras' patērētāji,
 3. ceļotāji
 4. tradicionālisti.
- Diemžēl aktīvais kultūras patēriņš, salīdzinot ar pasīvo, ir zems. Trīs ceturtdaļas Latvijas iedzīvotāju nelīdzdarbojas, bet tikai vēro.
- Pieminēšanas vērts ir atzinums, ka kopumā cilvēki visai brīvi izturas pret radošo darbu nelegālu izmantošanu un izsaka atbalstu mūzikas un kino 'pirātismam', ja oriģināli nav pieejami vai arī, ja tie ir pārāk dārgi.

Minētā kvantitatīvā pētījuma datus var izmantot radošo industriju nozaru produktu potenciāla novērtēšanā reģionos.

2007.gadā tika veikts kvantitatīvais pētījums „Kultūras sektora ekonomiskā nozīme un ietekme Latvijā”⁴³, kas bija šāda apjoma un veida pirmais pētījums Latvijā par kādas nozares ekonomisko ietekmi un nozīmi tautsaimniecībā. Pētījuma mērķis bija noteikt ekonomiskās aktivitātes apjomu, ko tieši vai netieši balsta kultūras sektors Latvijā.

Pētījuma rezultāti:

- Kultūras netiešā ietekme ir šāda. No katra lata, kas ieguldīts kultūras nozarē 2005.gadā, 0,49 lati novirzīti citu nozaru uzņēmumiem. Tas nozīmē, ka katra lata, kas ieguldīta kultūras nozarē, netiešais ieņēmumu efekts ir 1,49. Savukārt, attiecībā uz 2006.gadu pētnieki secina, ka no katra lata, kas ieguldīta kultūras nozarē 2006.gadā, 0,41 lats ir novirzīts citu nozaru uzņēmumiem. Tas nozīmē, ka 2006.gadā katra lata, kas ieguldīta kultūras nozarē, netiešais ieņēmumu efekts ir 1,41.
- Kultūras sektora izraisītā ekonomiskā ietekme ir šāda. 2005.gadā 1 lats valsts un pašvaldību finansējuma ir piesaistījis 0,59 latus no citiem avotiem jeb valsts un pašvaldību finansējuma izraisītais efekts ir 1,59. 2006.gadā 1 lats valsts un pašvaldību finansējuma ir piesaistījis 0,21 latu no citiem avotiem jeb valsts un pašvaldību finansējuma izraisītais efekts ir 1,21.
- Attiecībā uz nodarbinātību, katra darba vieta kultūras sektorā tālāk atbalsta papildus 0,62 darba vietas citos ekonomikas sektoros visā valstī 2005.gadā (un 0,71 2006.gadā) jeb 1 darba vieta kultūras sektorā rada valstī kopumā 1,62 darba vietas (2006.gadā

⁴³ Ķīlis R., Evere E., Kazāks M., Kalniņš E., Kāle M., Selecka A. *Kultūras sektora ekonomiskā nozīme un ietekme Latvijā*. Rīga: SIA „Analītisko pētījumu un stratēģiju laboratorija”, 2007.

1,71).

- kultūras sektors tautsaimniecībā 2005.gadā ir nodarbinājis 18 284 cilvēkus, tai skaitā, uz pilnu laiku 13 371 un uz nepilnu – 4 913, savukārt 2006.gadā 20 926 cilvēkus, tai skaitā 14 294 uz pilnu laiku un 6 632 uz nepilnu laiku.
- kultūras sektorā kopumā nodarbināti ir 1,61% no ekonomiski aktīvajiem iedzīvotājiem 2005.gadā un 1,79% no ekonomiski aktīvajiem iedzīvotājiem 2006.gadā.
- Pilnu laiku strādājošie ar atalgojumu valsts sociālās apdrošināšanas iemaksām 2005.gadā saņēma vidēji mēnesī 225 latus (izslēdzot C – Filmu māksla kā ekstrēmu ar 43), savukārt nepilnu laiku strādājošie – 312 latus. 2006.gadā šie cipari attiecīgi bija 314 lati pilnu laiku strādājošiem un 331 lati nepilnu laiku strādājošiem.
- Kultūra rada nozīmīgus ieņēmumus citās nozares, publiskais finansējums piesaista jeb izraisa piešķirumus no citiem avotiem un rada nozīmīgu skaitu darba vietas ārpus kultūras sektora.

Pētījuma „*Radošās industrijas Latvijā*”⁴⁴ ietvaros tika apzinātas radošās industrijas Latvijā, izstrādāta metodoloģija radošo industriju ieguldījuma noteikšanai Latvijas tautsaimniecībā, veikta divu radošo industriju (filmu nozare un arhitektūra) padziļināta izpēte Latvijā, izstrādāti radošo industriju monitoringa principi. Pētījuma autori piedāvā arī radošo industriju definīciju. Pētījumā tiek secināts, ka Latvijai svarīgākās radošās nozares ir poligrāfija, izdevējdarbība, reklāma, arhitektūra un kultūrizglītība. Pētījumā analizēti dati no 2001. – 2005.gadam. Kā radošo industriju nākotnes elementi tiek uzskaitītas „radošās vietas” un eksporta un konkurētspējas veicināšana.

Ziņojumā „*Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijā līdz 2030.gadam*”⁴⁵, kuru izstrādāja SIA „Analītisko pētījumu un stratēģiju laboratorija” tiek uzsvērts, ka Latvijā jāmeklē veidi, kā ilgtermiņā izmantot radošuma idejas, lai:

- tieši saistītu radošumu ar inovatīvu uzņēmējdarbību, kas savukārt spētu sekmīgi konkurēt pasaules ekonomikā;

- Ir pamats uzskatīt, ka šobrīd Latvijas eksporta struktūrā nenotiek pāreja no resursu un darbaspēka ietilpīgu preču eksporta uz cilvēkkapitāla ietilpīgu preču eksportu.
- Viena iespēja, kā veicināt inovācijas ir valsts fokusēšanās uz zinātnei, pētniecību un attīstību (R&D), cenšoties iegūt līderpozīcijas jaunu tehnoloģiju izstrādē. Tas nozīmē, ka valstij ir jāinvestē un jāveicina kompāniju investīcijas izpētē un attīstībā; jācenšas attīstīt starptautisko konkurētspēju dabas zinātņu jomā, kā arī jāpalielina dabas zinātnieku un inženieru skaits.
- Otra iespēja – valsts var attīstīt radošuma, iztēles un sadarbības potenciālu, nevis ar mērķi attīstīt tehnoloģijas, bet lai piešķirtu jaunu sociālu un komerciālu nozīmi to lietotājiem

⁴⁴ Vanags A., Miķelsone A., Gubins S., Kaņepājs A., Balodis K. *Radošās industrijas Latvijā*. Rīga: Baltijas Starptautiskais ekonomikas un politikas pētījumu centrs, 2007.

⁴⁵ Ķīlis R. et al. *Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijā līdz 2030.gadam*. Rīga: SIA „Analītisko pētījumu un stratēģiju laboratorija”, 2007.

- integrētu radošo profesiju augsto prestižu sabiedrībā ar izglītības sistēmu, kas attīsta vispārēju radošumu ar mērķi, lai tas atspoguļotos darba tirgū ;

Izglītības programmas visām vecuma grupām būtu jāpārfokusē uz radošuma veicināšanu, kas saistīts arī ar komandas darbu un starpdisciplināritāti, nevis tikai specifisku kompetenču apgūšanu. Lai vairāk izmantotu jauniešu potenciālu, augstākajā izglītībā būtu jāveido inovāciju un uzņēmējdarbības atbalsta programmas tajos studiju virzienus, kuros jaunieši izvēlas studēt, kā arī jāveido lielāka starpfakultāšu sadarbība, ļaujot apvienot dažādu studentu radošumu, piemēram, datorzinātņu studenti varētu sadarboties ar komunikācijas zinātņu studentiem, lai attīstītu jaunus pakalpojumus internetā, mobilo tehnoloģiju pakalpojumos vai digitālajā televīzijā.

- veicinātu radošas un tolerantas sabiedrības veidošanos, ko šobrīd bremsē nesenās pagātnes stigmatizēta interpretācija;
- risinātu demogrāfijas un migrācijas jautājumus, kas nepieciešams, lai attīstītu ilgtspējīgu ekonomiku.

Ziņojumā izteiktie ar radošām industrijā un uzņēmējdarbību saistītie ieteikumi:

- Ekonomikas attīstību jāsaista ne tikai ar pastiprināti uzsvērtu cilvēkkapitāla attīstību, bet arī ar radošuma ideju īstenošanu;
- Nepieciešams iesaistīt radošuma kā vērtības izpratni ne tikai kultūras patēriņa veicināšanā, bet arī izglītībā;
- Nepieciešams pārrādīt pagātni par radošu resursu nevis šķērslī ilgtermiņa attīstībai (radošai un tolerantai sabiedrībai);
- Nepieciešams pārvērtēt „jauneklīguma” kultu, kas izveidojies Latvijā, un izmantot to pozitīvai un radošai attīstībai visās paaudzēs;
- Nepieciešams izvērst radošu pieeju migrācijai, piesaistot talantus nevis tikai lētu darbaspēku;
- Nepieciešams vairo sociālo kapitālu, lai veicinātu uzņēmēju skaita pieaugumu un ciešāku uzņēmumu sadarbību;
- Nepieciešami jauni, radoši, pārdisciplināri sadarbības tīkli, lai strauji veidotu uz inovācijām orientētu ekonomiku;
- Nepieciešama lielāka paaudžu un etnisko grupu integrācija darba tirgū, lai mazinātu sabiedrības novecošanās sekas, kā arī sociālo segregāciju atsevišķos sabiedrības segmentos.

Minēto ieteikumu izmantošana, veidojot rekomendācijas un rīcības plānu, tiks izvērtēta, ņemot vērā šī pētījuma rezultātus.

Ziņojums „Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijā līdz 2030.gadam. Ziņojums ekonomikā: konkurētspēja un resursi.”⁴⁶ ir posms no „Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijas līdz 2030.gadam” sagatavošanas procesa. Tas

⁴⁶ Kīlis R., Spuriņš U., Strautiņš P. *Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijā līdz 2030.gadam. Ziņojums ekonomikā: konkurētspēja un resursi.* Rīga: SIA „Analītisko pētījumu un stratēģiju laboratorija”, 2008.

turpina stratēģijas pamatziņojumā⁴⁷ uzsākto diskusiju un domu apmaiņu par tiem izaicinājumiem, ar kuriem Latvijas iedzīvotājiem būs jāsaskaras nākotnē un ilgākā laika posmā, un koncentrējas uz vairākām tautsaimniecības attīstības jomām.

Kā viens no politiskajiem instrumentiem tiek minēts valsts atbalsts zināšanu ekonomikas, tai skaitā radošo nozaru infrastruktūrai.

Zināšanu ekonomika nav tas pats, kas radoša ekonomika, radošo ekonomiku varētu uzskatīt par zināšanu ekonomikas sektoru. Vērtējot pēc īpatsvara ekonomikā, svarīgāka zināšanu ekonomikas forma ir un noteikti arī būs tehnoloģisko zināšanu ekonomika.

Ziņojumā tiek minēts šāds valsts atbalsts radošajām nozarēm:

- Ieguldījumi profesionālajā mākslinieciskajā izglītībā;
- Ieguldījumi vispārējā mākslinieciskajā izglītībā (Latvijā ļoti svarīga ir bērnu mūzikas un mākslas skolu sistēma, kas palīdz radošajām nozarēm augt no plašākas talantu bāzes, pārvarot mazā iedzīvotāju skaita radītos salīdzinošos konkurences trūkumus);
- Ieguldījumi kultūras infrastruktūrā;
- Ieguldījumi platjoslas sakaru tīklos, kas pamatā ir privātā sektora funkcija, taču var būt nepieciešams atbalstīt šādu tīklu izveidošanu nomaļos reģionos;
- Atbalsts specializētiem mēdijiem par radošajām nozarēm, kuri nevar pastāvīgi izdzīvot tirgus ekonomikas apstākļos;
- PR kampaņas par Latviju kā radošo industriju zemi;
- Radošo industriju klastera attīstīšana, atbalstot hipotētiskus „iztrūkstošos posmus”, kas kavē globāli komerciāli konkurētspējīgu radošo produktu radīšanā.

Radošums bez intelektuālas disciplīnas parasti nerada lielu pievienoto vērtību. Tirgus var nodrošināt šādu intelektuālo disciplīnu — ir jāspēj radīt kaut kas tāds, par ko cilvēki ir gatavi maksāt. Tāpēc ir jāsabalansē valsts atbalsta radītais komforts ar konkurences skarbumu.

Valsts atbalsta piemēru izmantošana, veidojot rekomendācijas un rīcības plānu, tiks izvērtēta, ņemot vērā šī pētījuma rezultātus.

Pētījumā „Radošās industriju nozaru atlase pēc NACE klasifikatora 2. redakcijas”⁴⁸ ir izvērtēta NACE klasifikatora 2.redakcija un norādītas nozares, kuras attiecas uz radošajām industrijām. Papildus tam atsevišķi

⁴⁷ Ķīlis R. et al. *Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijā līdz 2030.gadam*. Rīga: SIA „Analītisko pētījumu un stratēģiju laboratorija”, 2007.

⁴⁸ Miķelsone A. *Radošās industriju nozaru atlase pēc NACE klasifikatora 2. redakcijas*. Rīga: Baltijas Starptautiskais ekonomikas un politikas pētījumu centrs, 2008.

tiek izdalītas radošās un atbalstošās nozares pēc šajos darbības veidos iesaistītā talanta, radošuma un specifisku prasmju kultūras jomā intensitātes. Sarakstā pētnieki iekļāvuši tikai tās nozares, kas ir specifiskas (t.i., attiecas tikai vai gandrīz tikai uz radošo industriju produktu apriti). Tāpat tiek norādītas nozares, kuras ir daļēji atbilstošas radošajām industrijām. Citas valstis radošajās industrijās nereti iekļauj sportu, azartspēles, tekstila industriju, mēbeļu ražošanu un tūrismu, taču šīs nozares 2007. gada pavasarī ekspertu diskusijas dalībnieki nolēma neiekļaut Latvijas radošo industriju sarakstā. Atpūtas un izklaides sektors pētījumā ir iekļauts, jo tas izplata un popularizē kultūras produktus. Tāpat tiek uzskaitītas saistītās nozares – papīra un krāsu ražošana, informācijas un sakaru nozares, kā arī būvniecība, kas ir nespecializētas ar radošajām industrijām saistītas nozares. Tāpat kā atbalsta nozares tās iekļaujas piegādes ķēdē, taču tās apkalpo arī citas sfēras. Kultūras un estētiskā vērtība šo nozaru produktiem nav izšķiroša (lai arī bieži var būt nozīmīga), tomēr radošo industriju pastāvēšanai tās ir būtiskas.

Ņemot vērā minēto nozaru atlasīto atbilstoši radošajām industrijām, šī pētījuma autori izmantoja piedāvāto klasifikāciju statistikas apkopošanai un analīzes veikšanai.

Ziņojumā „*Creative industries in Estonia, Latvia and Lithuania*”⁴⁹ (Radošās industrijas Igaunijā, Latvijā un Lietuvā) ir salīdzinātas triju minēto Baltijas valstu radošo industriju definīcijas (balstītas uz Lielbritānijā piemēroto radošo industriju definīciju).⁵⁰ Tiek secināts, ka radošo industriju saturs ir dažāds Igaunijā, Latvijā un Lietuvā, kā arī tas, ka statistikas dati nav tiešā veidā salīdzināmi. Ziņojumā apskatīta radošo industriju politika Igaunijā, Latvijā un Lietuvā un visu trīs valstu labās prakses piemērus.

Igaunija

- Radošās industrijas iekļautas Eiropas Savienības Struktūrfondu nacionālajā stratēģijā 2007 – 2013.gadam;
- Radošās industrijas ir Kultūras ministrijas un Ekonomiskās un komunikāciju ministrijas pārziņā;
- Radošo industriju atbalsta programma (klasteru atbalsta programma, eksporta un kopējā tirgus atbalsta programma, prasmju un zināšanu attīstīšanas programma u.c.), kuru ievieš *Enterprise Estonia*;
- Papildus radošo industriju atbalsta programmai ir īpašas nozaru atbalsta programmas, piemēram, atbalsta struktūru izveidei (radošie inkubatori, centri);
- Izveidoti radoši centri un inkubatori (Tallinas Radošais inkubators, Tartu Radošo industriju centrs, Igaunijas Dizaina centrs, Igaunijas Arhitektūras centrs, Radošo industriju attīstības centrs, Radošais inkubators Viljandi, Igaunijas Filmu digitalizācijas centrs);
- Atbalsts investējot kultūras infrastruktūrā, izveidojot bezdarbnieku apmācības programmas (apmāca bezdarbnieku produktu attīstībā un uzņēmējdarbībā amatniecības sektorā), digitālas sabiedrības izveidei (kultūras mantojuma digitalizācija un publiska pieeja digitalizētajiem resursiem), izveidojot reģionālās programmas.

⁴⁹ Creative industries in Estonia, Latvia and Lithuania. 2010. Pieejams: <http://www.km.gov.lv/lv/starпноzares/radosa/petijumi.html>

⁵⁰ Lassur S., Tafel-Viia K., Viia A. Mapping creative industries in Estonia, Latvia and Lithuania. // Creative industries in Estonia, Latvia and Lithuania. 2010. Pieejams: <http://www.km.gov.lv/lv/starпноzares/radosa/petijumi.html>

Lietuva

- Radošo industriju politika ir Kultūras ministrijas un Ekonomikas ministrijas pārziņā;
- Papildus citiem inkubatoriem tiek izveidots atbalsts radošajiem inkubatoriem piesaistot ES līdzfinansējumu;
- Tiek sagatavots radošo industriju klastera projekts;
- Ir izstrādāta Lietuvas Nacionālā Kultūras un radošo industriju programma, programmas budžets – apm. 3 milj. EUR.

Izvērtējot Igaunijas, Latvijas un Lietuvas politiku radošo industriju jomā, jāsecina, ka Igaunijā radošo industriju atbalsts ir uzskatāms par mērķtiecīgu darbību, Latvijā radošās industrijas gūst atbalstu konkurencē ar citām nozarēm vispārējo atbalsts programmu un konkursu ietvaros, savukārt Lietuvā vairāk uzmanība radošajām industrijām tiek pievērsta valsts atbalstītu projektu līmenī.

2011.gadā tika izveidots līdzīgs ziņojums iepriekš aprakstītajam „*Creative industries in Estonia, Latvia and Lithuania*”⁵¹ (Radošās industrijas Igaunijā, Latvijā un Lietuvā), kurā faktiski atkārtojas no iepriekšējā ziņojuma informācija par radošo industriju definīcijām un statistikas apkopošanas problemātiku, kā arī par radošo industriju visās trijās Baltijas valstīs. Tiek piedāvāti jauni labās prakses piemēri un arī atskats uz iepriekšējā ziņojumā sniegto informāciju.

Pētījums „*Creative metropolises: situation analysis of 11 cities*”⁵² (Radošās metropoles: 11 pilsētu situācijas analīze) tiek veikts projekta „Creative Metropolises” ietvaros. Pētījumā tiek atspoguļotas šādas tēmas:

- Radošo industriju publiskā atbalsta sistēma;

Galvenās atziņas:

- Radošo industriju politika ir attīstīta Amsterdamā, Barselonā, Berlīnē, Birmingemā, Helsinkos, Oslo un Stokholmā.
- Radošās industrijas pētījumā apskatāmajās pilsētās galvenokārt sastāv no šādām nozarēm: reklāma, arhitektūra, māksla, amatniecība, dizains, mode, filmu nozare, televīzija, radio, mūzika, tēlotājmāksla, izdevējdarbība, IT (iekļaujot video spēles).
- Amsterdamā un Helsinkos atbalsta radošās industrijas kā tādas. Citās pilsētās, kurās ir izveidota radošo industriju politika, atbalstam tiek izvēlēti specifiski sektori vai klasteri. Galvenais atbalsta mērķis ir paaugstināt pilsētas konkurētspēju.
- Tallinā, Varšavā, Viļņā un Rīgā radošo industriju politika un rezultātā arī institucionālā struktūra ir izveides stadijā. Citās pilsētās tiek izmantoti tādi institucionālie modeļi kā: radošo industriju komanda (darba grupa), kas koordinē politikas veidošanu un īstenošanu starp departamentiem; īpašas organizācijas (aģentūras), kas izveidotas, lai ieviestu visu vai atsevišķas radošo industriju politikas daļas.

⁵¹ Creative industries in Estonia, Latvia and Lithuania. 2011. Pieejams: <http://www.km.gov.lv/lv/starpnozares/radosa/petijumi.html>

⁵² Creative metropolises: situation analysis of 11 cities. Pieejams: <http://www.creativemetropolises.eu/news/view/situation-analysis-of-11-cities-final-report>

- Radošās industrijas vai radošums tiek atzīts kā pilsētas konkurētspējīgā priekšrocība.

- Publiskais atbalsts uzņēmējdarbības kapacitātes palielināšanai un radošo industriju internacionalizācijai;

Galvenās atziņas:

- Uzņēmējdarbības atbalsta pasākumi radošo industriju attīstībai pilsētās ir ļoti līdzīgi ar tiem atbalsta instrumentiem, kurus izmantot uzņēmējdarbības atbalstam citās nozarēs.
- Visās pilsētās tiek piedāvāti biznesa uzsākšanas granti kopā ar apmācību un konsultāciju pakalpojumiem.
- Pilsētās ar ilgāku radošo industriju praksi ir attīstīts plašāki atbalsta pasākumi, iekļaujot arī sadarbības tīklu atbalsta mehānismus, īpašus informācijas dienestus un mārketinga atbalstu, iespējami arī individualizēti pakalpojumi.
- Tādās pilsētās kā Birmingema, Barselona, Amsterdama un Stokholma daudzi no atbalsta mehānismiem tiek nodrošināti reģionālā līmenī. Citas pilsētās reģionālo spēlētāju loma ir ļoti maza un valsts līmeņa atbalsta mehānismi var tikt vērtēti kopā ar pilsētu līmeņa atbalsta struktūrām.

- Telpas un radošo pilsētas rajonu radīšana;

Galvenās atziņas:

- Vairums no pilsētām atbalsta radošās industrijas ar telpām/ēkām kā papildus kultūras infrastruktūru. Dažas pilsētas (piem., Helsinki) kombinē radošo industriju attīstību vairāk ar kultūras un sociālajām pilsētpolitikas komponentēm, bet citas (piem., Barselona) uzsvaru liek vairāk uz ekonomiskajiem aspektiem.
- Centrālaustumeiropas pilsētas fokusē savas radošo industriju politikas vairāk uz noteiktiem pilsētas rajoniem.

- Radošo industriju finansēšana;

Galvenās atziņas:

- Pētījumā tiek minēti seši finansēšanas mehānismi: tradicionālais publiskais finansējums; publiskais iepirkums, grantu shēmas, nodokļu atvieglojumi, cenu samazināšana publiskajiem pakalpojumiem, publiskās un privātās partnerības modeļi.
- Populārākie finansēšanas modeļi ir grantu shēmas un ikgadējs publiskais finansējums (inkubatoru operacionālajām izmaksām, informācijas pakalpojumiem).
- Gandrīz visas pilsētas izmanto grantu shēmas, lai atbalstītu uzņēmējdarbību radošajās industrijās, un kultūras vides dažādības veidošanai – festivālus un pasākumus. Ļoti bieži granti tiek piešķirti uzņēmējdarbības uzsākšanai.
- Dažas pilsētas (piem., Birmingema, Berlīne) ir izveidojušas speciālus fondus, kas sniedz

dažādu finanšu atbalstu – no mikrokredītiem līdz riska kapitālam radošo industriju uzņēmumiem.

- Radošo industriju produktu un pakalpojumu pieprasījums.

Galvenās atziņas:

- Pilsētu atbalsta aktivitātes pirmkārt koncentrējas uz radošo industriju privātā sektora pieprasījuma stimulēšanu.
- Pilsētās, kurām ir ilgstošāka radošo industriju attīstības pieredze, tiek stimulēts arī publiskā sektora pieprasījums pēc radošajām industrijām, bieži tiek izmantota sistēma "procenti mākslai" (publiskajām institūcijām tiek noteikts, ka noteikta daļa budžeta ir jāizmanto radošo industriju pakalpojumu/produktu iegādei).
- Neviena no pilsētām nav minējusi publisko iepirkumu kā vienu no atbalsta mehānismiem, taču nav arī tiešas subsidēšanas shēmas.
- Atbalsta aktivitātes, kas palielina pieprasījumu no individuālajiem patērētājiem, lielākoties ir saistītas ar infrastruktūras izveidošanu un izglītojoši pasākumi.
- Vairums pilsētu kā vienu no radošo industriju atbalsta aktivitātēm min arī mārketinga un pilsētu zīmola virzīšanas pasākumus.

Minētajā pētījumā tiek apskatītas: Amsterdamā, Barselona, Berlīne, Birmingema, Helsinki, Oslo, Rīga, Stokholma, Tallina, Viļņa un Varšava. Ņemot vērā minēto, ārvalstu prakses atspoguļošanai šajā pētījumā tiek izvēlētas tādas valstis kā Nīderlande, Spānija, Vācija, Lielbritānija, Somija, Norvēģija un Zviedrija. Baltijas valstis tiks skatītas atsevišķi.

2. Radošās industrijas reģionos un to nozīmīgums

2.1. Radošo industriju nozaru attīstība reģionos un darba tirgus

Šīs nodaļas ietvaros radošo industriju statistikas dati tiks skatīti ņemot vērā pētījumā „Radošās industrijas nozaru atlase pēc NACE klasifikatora 2.redakcijas”⁵³ definētās radošās industrijas (sk.2.1.1.tabula), to atbalstošās nozares un daļēji atbilstošās nozares radošajām industrijām (sk.3.pielikumu).

2.1.1.tabula

Radošo industriju nozares

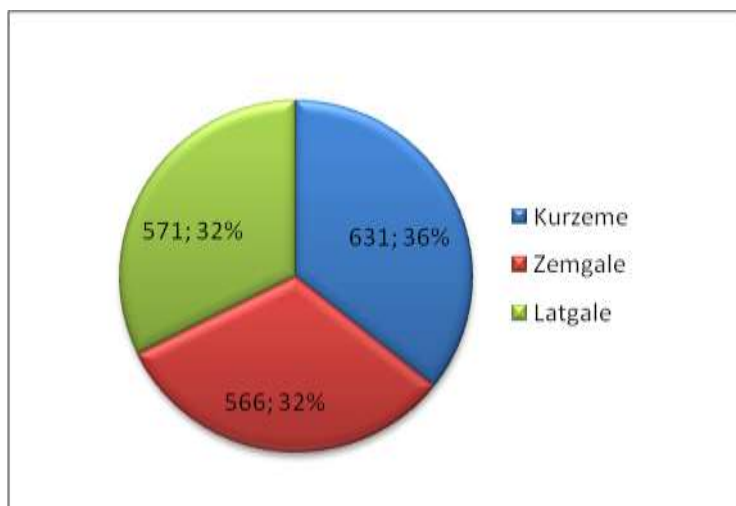
Nozares nosaukums pētījumā	Nosaukums	NACE 2.red.	Apraksts
Literatūras sektors	Grāmatniecība, prese, izdevējdarbība	58.11	Grāmatu izdošana
		58.13	Laikrakstu izdošana
		58.14	Žurnālu un periodisko izdevumu izdošana
Vizuālā māksla	Fotogrāfija, arhitektūra, dizains, lietišķā māksla, dekoratīvi izstrādājumi, juvelierizstrādājumi	32.12	Juvelierizstrādājumu un līdzīgu izstrādājumu ražošana
		32.13	Juvelierizstrādājumu imitāciju un līdzīgu izstrādājumu ražošana
		71.11	Arhitektūras pakalpojumi
		74.10	Specializētie projektēšanas darbi
		74.20	Fotopakalpojumi
Audiovizuālā māksla	Mūzika, kino, video, televīzijas programmas	59.11	Kinofilmu, video filmu un televīzijas programmu producēšana
		59.12	Darbības pēc kinofilmu, video filmu un televīzijas programmu producēšanas
		59.20	Skaņu ierakstu producēšana
Audiovizuālie mediji	TV, radio, interaktīvā apraide. Satura izstrāde (radošā darbība) nav nodalāma no izplatīšanas	60.10	Radio programmu apraide
		60.20	Televīzijas programmu izstrāde un apraide
		63.12	Interneta portālu darbība
Māksla, izglītība un kultūras atbalsts	Izpildītājmāksla, radošas darbības, izglītība	63.91	Ziņu aģentūru darbība
		85.52	Kultūras izglītība
		90.01	Mākslinieku darbība
		90.02	Mākslas palīgdarbības
		90.03	Mākslinieciskā jaunrade
Tirgus komunikācijas	Reklāma, tirgus izpēte, sabiedriskās attiecības	70.21	Sabiedrisko attiecību un komunikāciju vadības pakalpojumi
		73.11	Reklāmas aģentūru darbība

⁵³ Miķelsone A. Radošās industrijas nozaru atlase pēc NACE klasifikatora 2. redakcijas. Rīga: Baltijas Starptautiskais ekonomikas un politikas pētījumu centrs, 2008.

2.1.1. Radošo industriju uzņēmumi reģionos

Kurzemes, Zemgales un Latgales plānošanas reģionos saskaņā ar CSP datiem ir 1768⁵⁴ radošo industriju, radošās industrijas atbalstošie un daļēji atbilstošie radošajām industrijām uzņēmumi (sk.3.pielikumu).

Reģionu griezumā uzņēmumu skaits ir līdzīgs (sk.2.1.1.attēlu), taču nozaru griezumā starp reģioniem ir vērojamas atšķirības.

2.1.1.attēls. Radošo industriju, radošās industrijas atbalstošo un daļēji atbilstošo radošajām industrijām ekonomiski aktīvo uzņēmumu skaits Kurzemes, Zemgales un Latgales plānošanas reģionā 2012.gada janvārī.⁵⁵

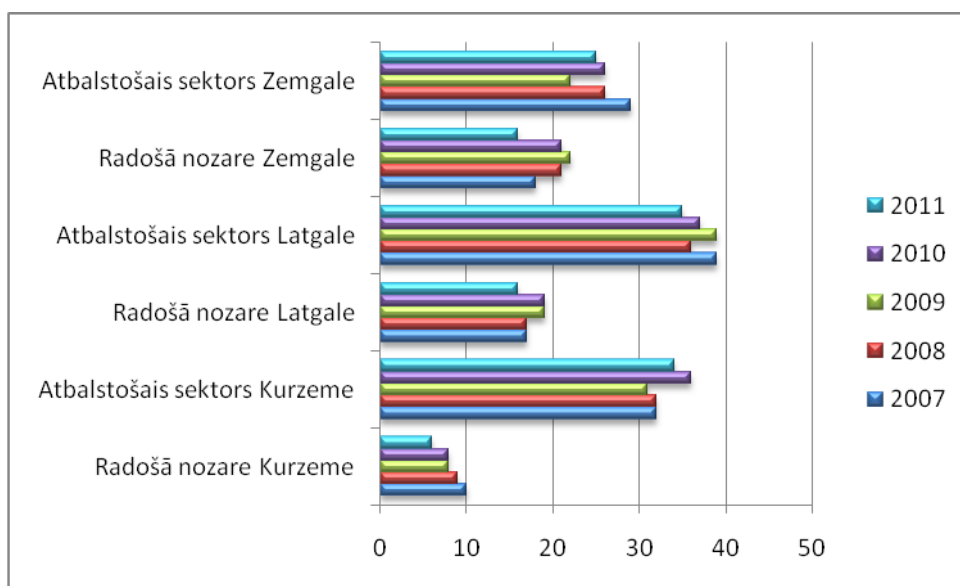
Izskatot lielākos ekonomisku aktīvos komersantus Kurzemes, Zemgales un Latgales plānošanas reģionos (lielāko ekonomiski aktīvo komersantu saraksts Kurzemes, Latgales un Zemgales plānošanas reģionos skatāms 3.pielikum 4.tabulā) ir redzams, ka Kurzemes plānošanas reģionā lielākais uzņēmums SIA „Lauma Fabrics”, kas nodarbojas ar tekstilizstrādājumu ražošanu. Līdzīgi, Latgales plānošanas reģionā lielākais uzņēmums, kura pamatdarbība ir radošās industrijas, ir SIA „VS Teks”, kura pamatdarbība arī ir tekstilizstrādājumu ražošana. Toties Zemgales plānošanas reģionā lielākais uzņēmums SIA „SPECTRE LATVIA”, kas darbojas radošās industrijas nozarēs darbojās pārējo koka izstrādājumu ražošanas sektorā.

Literatūras nozare

Literatūras nozarē visvairāk radošo industriju un atbalstošā sektora uzņēmumu ir Latgales un Zemgales plānošanas reģionos (sk.2.1.2.att.), lielāks skaits literatūras nozares atbalstošā sektora uzņēmumu ir Latgales plānošanas reģionā.

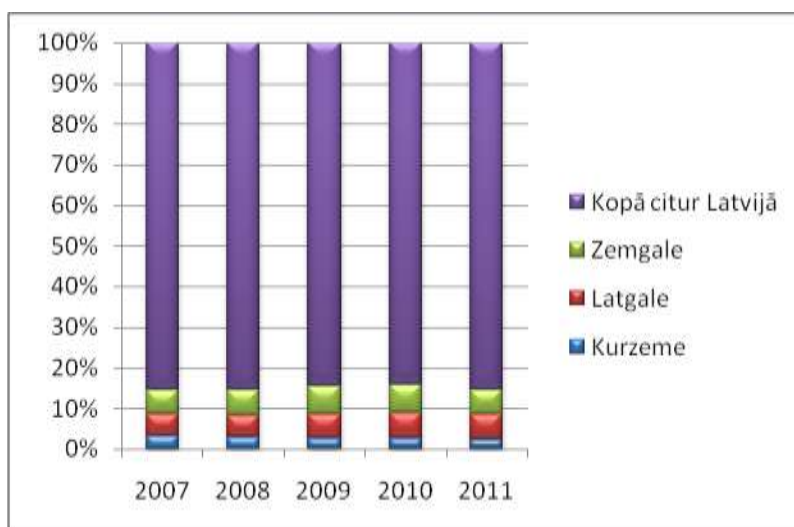
⁵⁴ CSP rīcībā esošā aktuālākā informācija par ekonomiski aktīviem komersantiem 2012.gada janvāra sākumā.

⁵⁵ CSP sniegtie dati.

2.1.2.attēls. Literatūras nozares radošo industriju un radošās industrijas atbalstošā sektora ekonomiski aktīvo uzņēmumu skaita dinamika (2007. – 2011.) Zemgales, Latgales un Kurzemes plānošanas reģionos⁵⁶.

Ja vērtē radošo industriju uzņēmumu skaitu attiecībā pret pārējo Latviju, jāsecina, ka visu trīs reģionu literatūras nozares uzņēmumi vidēji sastāda tikai 15% (sk.2.1.3.att.), arī jaunizveidoto uzņēmumu skaits šajā nozarē 2007. – 2009.gadā ir bijis zems (Kurzēmē – 2 uzņēmumi, Latgalē – 5, Zemgalē – 6).

2.1.3.attēls. Literatūras nozares radošo industriju uzņēmumu skaita īpatsvars (%) laika periodā no 2007. – 2011.gadam⁵⁷.

Zemgales plānošanas reģionā ir seši uzņēmumi, kas nodarbojas ar grāmatu izdošanu (NACE 58.11), pārējos reģionos saskaņā ar CSP datiem šādu uzņēmumu nav. Ar laikrakstu izdošanu (NACE 58.13) reģionos nodarbojas 9 uzņēmumi (3 – Latgale, 2 – Zemgale, 4 – Kurzeme), savukārt ar žurnālu un periodisko izdevumu izdošanu (NACE – 58.14) nodarbojas krietni vairāk – 23 uzņēmumi (Latgale – 14, Zemgale – 7, Kurzeme – 2).

⁵⁶ CSP sniegtie dati.

⁵⁷ CSP sniegtie dati.

Visos trijos reģionos radošo industriju uzņēmumu neto apgrozījums laika periodā no 2007. – 2010.gadam ir krities (sk.2.1.2.tabulu).

2.1.2.tabula

Literatūras nozares radošo industriju uzņēmumu neto apgrozījums 2007. – 2010.gadam (tūkst.Ls)⁵⁸

NACE 2.red. sadaļas		Reģions			
		Kurzemē	Zemgalē	Latgalē	Kopā citos reģionos
2007.gads					
58.11	Grāmatu izdošana	KD	KD	-	24433.6
58.13	Laikrakstu izdošana	2659.1	KD	KD	28346.1
58.14	Žurnālu un periodisko izdevumu izdošana	KD	1566.2	2137.7	47114.6
2008.gads					
58.11	Grāmatu izdošana	KD	KD	-	24941.0
58.13	Laikrakstu izdošana	2792.3	KD	KD	29776.4
58.14	Žurnālu un periodisko izdevumu izdošana	KD	1872.1	2310.7	41548.2
2009.gads					
58.11	Grāmatu izdošana	-	26.6	-	15484.8
58.13	Laikrakstu izdošana	KD	KD	238.4	21724.2
58.14	Žurnālu un periodisko izdevumu izdošana	KD	1280.5	1722.4	31798.5
2010.gads					
58.11	Grāmatu izdošana	-	KD	-	19797.8
58.13	Laikrakstu izdošana	1915.7	KD	KD	16573.4
58.14	Žurnālu un periodisko izdevumu izdošana	KD	1179.2	1606.3	28620.7

KD – dati nav publicējami to konfidencialitātes dēļ (konfidenciāla ir tā informācija, ja to apskatot ir izsecināms, kura uzņēmuma dati tie ir)

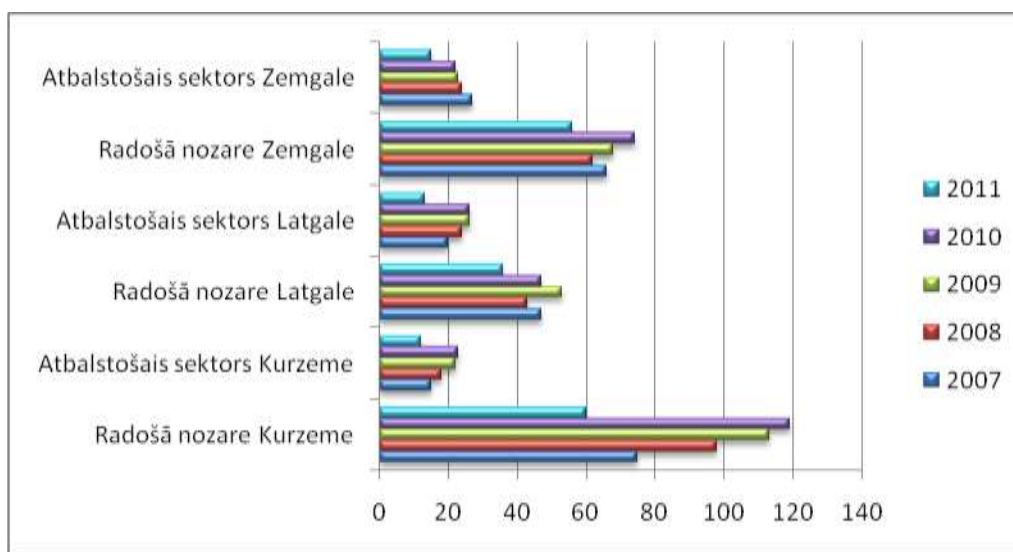
- parādība nav konstatēta

Literatūras nozares radošo industriju atbalstošais sektors arī apgrozījuma ziņā ir lielāks kā radošā nozare, taču arī šiem uzņēmumiem ir krities apgrozījums.

Vizuālā māksla

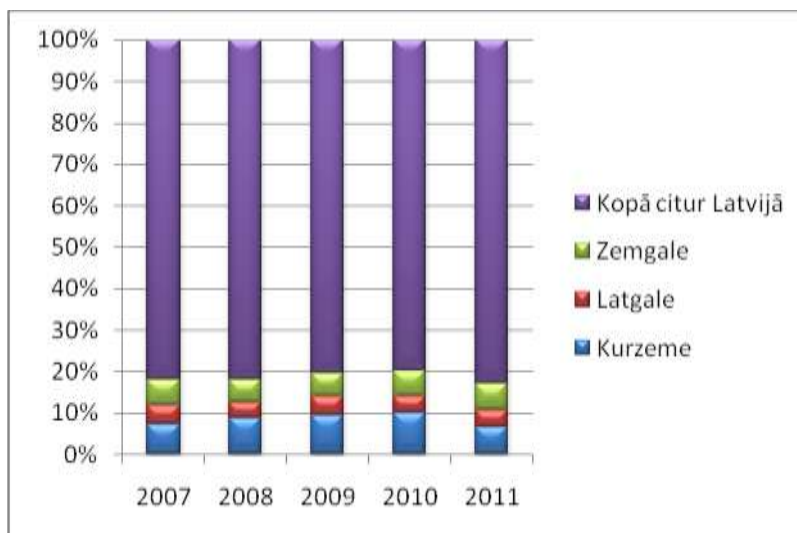
Vizuālās mākslas nozarē radošo uzņēmumu skaita ziņā dominē Kurzemes plānošanas reģions (sk.2.1.4.att.). Šīs nozares ietvaros radošo industriju uzņēmumu atbalstošais sektors ir daudz mazāks kā radošo industriju nozare.

⁵⁸ CSP sniegtie dati.

2.1.4.attēls. Vizuālās mākslas radošo industriju un radošās industrijas atbalstošā sektora ekonomiski aktīvo uzņēmumu skaita dinamika (2007. – 2011.) Zemgales, Latgales un Kurzemes plānošanas reģionos⁵⁹.

Visos trīs reģionos ir $\approx 1/5$ daļa Latvijas vizuālās mākslas nozares radošie uzņēmumi (sk.2.1.5.att.). Vairāk jaunizveidoto vizuālās mākslas nozares uzņēmumu ir Kurzemes un Latgales plānošanas reģionos.

2.1.5.attēls. Vizuālās mākslas nozares radošo industriju uzņēmumu skaita īpatsvars (%) laika periodā no 2007. – 2011.gadam⁶⁰.

Vienīgie uzņēmumi (6 uzņēmumi), kas nodarbojas ar juvelierizstrādājumu un līdzīgu izstrādājumu ražošanu (NACE 32.12) ir Kurzēmē un Latgalē. Reģionos nav juvelierizstrādājumu imitāciju un līdzīgu izstrādājumu ražošanas (NACE 32.13) uzņēmumu. Liels uzņēmumu skaits nodarbojas ar arhitektūras pakalpojumu (NACE 71.11) sniegšanu – 90 uzņēmumi (Kurzeme – 31, Latgale – 20, Zemgale – 39). Lai arī Zemgalē ir lielāks arhitektūras pakalpojumu sniedzošo uzņēmumu skaits, apgrozījums ir lielāks Kurzemes uzņēmumiem (sk.2.1.3.tabulu). Ar specializētajiem projektēšanas darbiem (NACE 74.10) nodarbojas 21 uzņēmums (Zemgale –

⁵⁹ CSP sniegtie dati.

⁶⁰ CSP sniegtie dati.

10, Kurzeme – 8, Latgale – 3). 39 uzņēmumi reģionos sniedz fotopakalpojumus (NACE 74.20), no tiem Kurzemē – 17 uzņēmumi, Latgalē – 12, Zemgalē – 10).

2.1.3.tabula

Vizuālās mākslas nozares radošo industriju uzņēmumu neto apgrozījums 2007. – 2010.gadam (tūkst. Ls)⁶¹

NACE 2.red. sadaļas	Reģions			
	Kurzemē	Zemgalē	Latgalē	Kopā citos reģionos
2007.gads				
32.12 Juvelierizstrādājumu un līdzīgu izstrādājumu ražošana	KD	KD	-	1421.2
71.11 Arhitektūras pakalpojumi	3347.2	1849.7	2892.3	89874.1
74.10 Specializētie projektēšanas darbi	264.9	KD	KD	8897.0
74.20 Fotopakalpojumi	341.1	788.1	277.2	8500.9
2008.gads				
32.12 Juvelierizstrādājumu un līdzīgu izstrādājumu ražošana	KD	-	KD	1134.6
71.11 Arhitektūras pakalpojumi	5393.7	2202.3	2444.0	90330.0
74.10 Specializētie projektēšanas darbi	244.6	KD	KD	7444.9
74.20 Fotopakalpojumi	281.7	495.2	260.3	5740.3
2009.gads				
32.12 Juvelierizstrādājumu un līdzīgu izstrādājumu ražošana	-	-	KD	952.2
71.11 Arhitektūras pakalpojumi	2198.1	962.0	1283.1	52136.5
74.10 Specializētie projektēšanas darbi	114.7	748.9	KD	5055.4
74.20 Fotopakalpojumi	196.0	257.1	54.4	5026.5
2010.gads				
32.12 Juvelierizstrādājumu un līdzīgu izstrādājumu ražošana	2.3	-	KD	890.0
71.11 Arhitektūras pakalpojumi	1404.7	1226.3	925.1	36960.5
74.10 Specializētie projektēšanas darbi	152.0	94.7	KD	11235.4
74.20 Fotopakalpojumi	207.2	246.4	133.4	4122.6

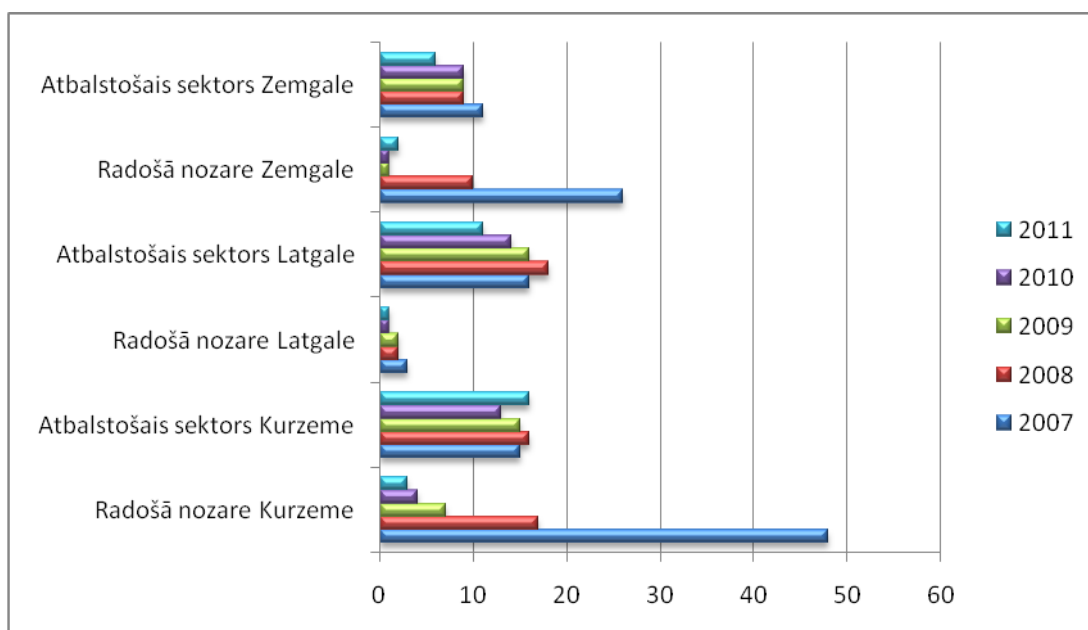
KD – dati nav publicējami to konfidencialitātes dēļ

- parādība nav konstatēta

Audiovizuālās mākslas nozare

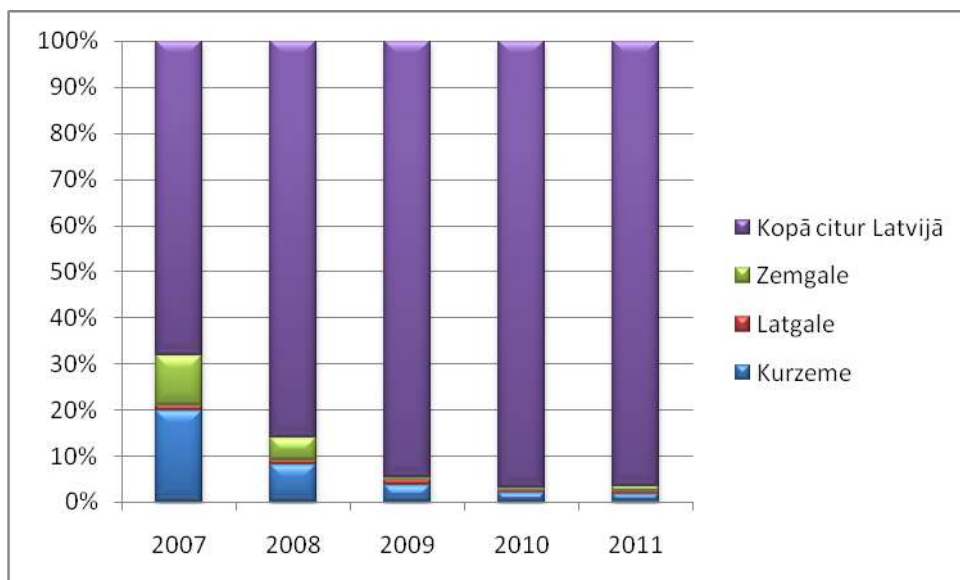
Audiovizuālās mākslas nozarē radošo uzņēmumu skaita ziņā dominē Kurzemes plānošanas reģions, it īpaši 2011.gadā (sk.2.1.6.att.). Šīs nozares ietvaros visos trijos reģionos atbalstošais sektors ir daudz lielāks kā radošo industriju nozare.

⁶¹ CSP sniegtie dati.

2.1.6.attēls. Audiovizuālās mākslas radošo industriju un radošās industrijas atbalstošā sektora ekonomiski aktīvo uzņēmumu skaita dinamika (2007. – 2011.) Zemgales, Latgales un Kurzemes plānošanas reģionos⁶².

Visos trīs reģionos ir ap 4% no Latvijas audiovizuālās mākslas nozares radošiem uzņēmumiem (sk.2.1.7.att.). Vairāk jaunizveidoto audiovizuālās mākslas nozares uzņēmumu bija 2007.gadā Kurzemes un Zemgales plānošanas reģionā, taču pēdējos gados Zemgales plānošanas reģionā nav izveidots neviens jauns uzņēmums, kas darbotos šajā nozarē. Tāpat ir novērojams krass uzņēmumu skaita kritums kopš 2008.gada.

2.1.7.attēls. Audiovizuālās mākslas nozares radošo industriju uzņēmumu skaita īpatsvars (%) laika periodā no 2007. – 2011.gadam.⁶³

⁶² CSP sniegtie dati.

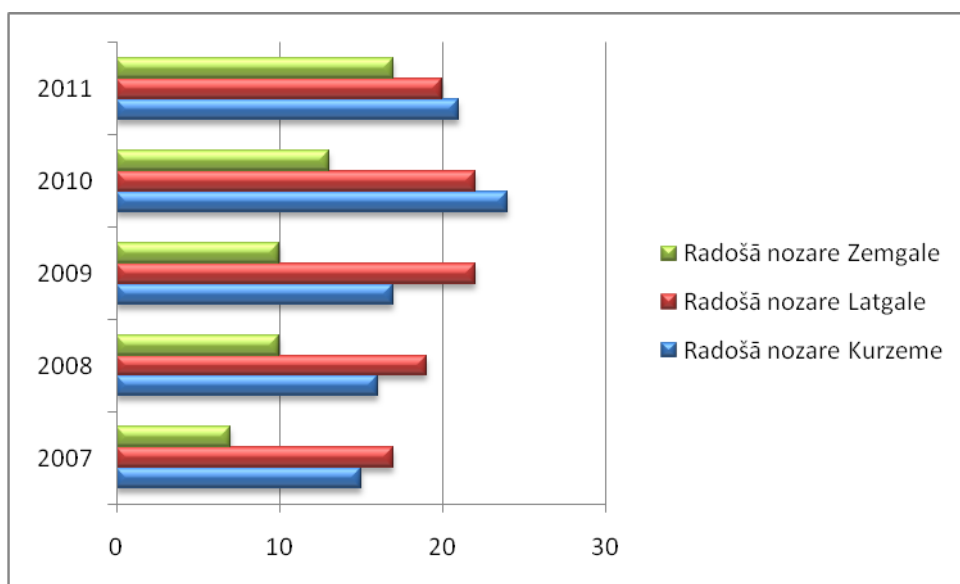
⁶³ CSP sniegtie dati.

Vienīgie uzņēmumi (3 uzņēmumi), kas nodarbojas ar kino filmu, video filmu un televīzijas programmu producēšanu (NACE 59.11) ir Kurzemē – 1 un Zemgalē - 2. Lai arī sākotnēji (2007.gadā) bija uzņēmumi Kurzemē un Latgalē, kas nodarbojās ar darbībām pēc kinofilmu, video filmu un televīzijas programmu producēšanas pasākumiem (NACE 59.12), 2011.gadā apskatāmajos 3 plānošanas reģionos vairs šādu uzņēmumu nebija. Skaņu ierakstu producēšanas (NACE 59.20) jomā darbojas 6 uzņēmumi: Kurzemē – 3 uzņēmumi, Latgalē – 1 un Zemgalē - 2.

Salīdzinoši no 2007.gada uz 2008.gadu ļoti strauji samazinājās skaņu ierakstu producēšanas (NACE 59.20) uzņēmumu skaits, dominējošajā audiovizuālās mākslas apakšnozare Kurzemes plānošanas reģionā (no 30 uzņēmumiem 2007.gadā samazinājās uz 3 uzņēmumiem 2008.gadā). To var saistīt ar straujo mūzikas albumu pirkspējas kritumu šajos abos gados, ko vēlāk pastiprināja arī tas, ka 2009.gadā tika celta PVN likme no 18% uz 21%, kas arī sadārdzināja mūzikas albumu cenas. Rezultātā izdzīvoja tikai tie uzņēmumi, kas sadarbojās ar atpazīstamiem māksliniekiem, un bija ar lielu tirgus daļu.

Audiovizuālie mediji⁶⁴

Audiovizuālo mediju nozarē radošo uzņēmumu skaits visos trīs reģionos ir līdzīgs (sk.2.1.8.att.). Jaunizveidoto uzņēmumu skaits ir neliels.

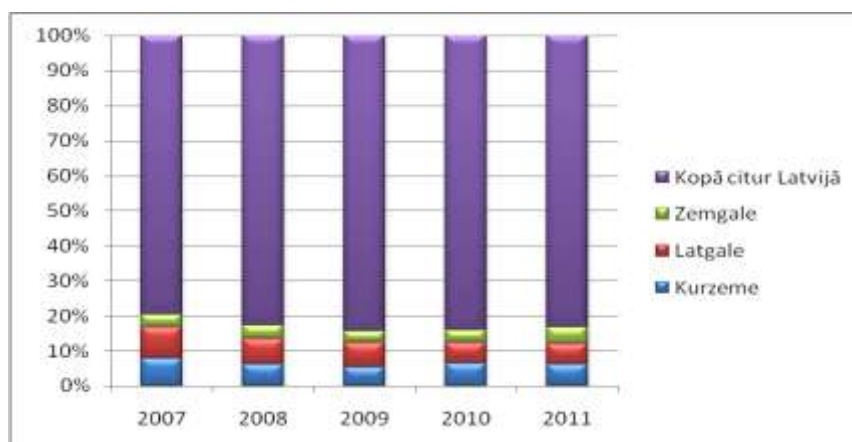

2.1.8.attēls. Audiovizuālo mediju nozares radošo industriju ekonomiski aktīvo uzņēmumu skaita dinamika (2007. – 2011.) Zemgales, Latgales un Kurzemes plānošanas reģionos⁶⁵.

Kurzemes, Zemgales un Latgales plānošanas reģionos atrodas $\approx 1/5$ daļa Latvijas audiovizuālo mediju nozares radošo industriju un atbalstošo uzņēmumu (sk.2.1.9.att.).

⁶⁴ Šajā nozarē satura izstrāde (radošā darbība) nav nodalāma no izplatīšanas, līdz ar to nav sadalījuma radošajā industrijā un atbalstošajā sektorā.

⁶⁵ CSP sniegtie dati.

2.1.9.attēls. Audiovizuālo mediju nozares radošo industriju uzņēmumu skaita īpatsvars (%) laika periodā no 2007. – 2011.gadam⁶⁶.

Radio programmu apraides nozarē (NACE 60.10) visvairāk uzņēmumu ir Kurzēmē – 6 un Latgalē – 6, Zemgales plānošanas reģionā ir tikai 1 uzņēmums. Televīzijas programmu izstrādes un apraides sektorā (12 uzņēmumi) visvairāk uzņēmumu ir Kurzemes plānošanas reģionā – 5, Latgalē – 4 un tad Zemgalē – 3. Interneta portālu darbības apakšnozare (NACE 63.12) ir vislielākā (33 uzņēmumi) audiovizuālo mediju nozares ietvaros: Zemgalē – 13 uzņēmumi, Kurzēmē – 10 un Latgalē – 10.

Radio programmu apraides uzņēmumu apgrozījums no 2007. – 2010.gadam ir būtiski samazinājies Latgalē (sk.2.1.4.tabulu). Zemgales plānošanas reģionā ir pieaudzis ne tikai uzņēmumu skaits, kas darbojas interneta portālu darbības sektorā, bet ir būtiski audzis arī to apgrozījums, turpretim Latgales plānošanas reģionā ir vērojams būtisks apgrozījuma kritums šāda veida uzņēmumiem.

2.1.4.tabula

Audiovizuālo mediju nozares radošo industriju uzņēmumu neto apgrozījums 2007. – 2010.gadam (tūkst.Ls)⁶⁷

NACE 2.red. sadaļas		Reģions			
		Kurzēmē	Zemgalē	Latgalē	Kopā citos reģionos
2007.gads					
60.10	Radio programmu apraide	376.2	KD	640.5	12072.3
60.20	Televīzijas programmu izstrāde un apraide	218.2	97.1	308.7	46135.1
63.12	Interneta portālu darbība	KD	KD	177.2	8541.6
2008.gads					
60.10	Radio programmu apraide	409.7	KD	455.8	13164.4
60.20	Televīzijas programmu izstrāde un apraide	333.5	KD	438.0	32945.2
63.12	Interneta portālu darbība	60.5	KD	391.2	13270.8
2009.gads					
60.10	Radio programmu apraide	271.6	KD	364.5	9963.2
60.20	Televīzijas programmu izstrāde un apraide	306.4	KD	196.8	23091.4

⁶⁶ CSP sniegtie dati.

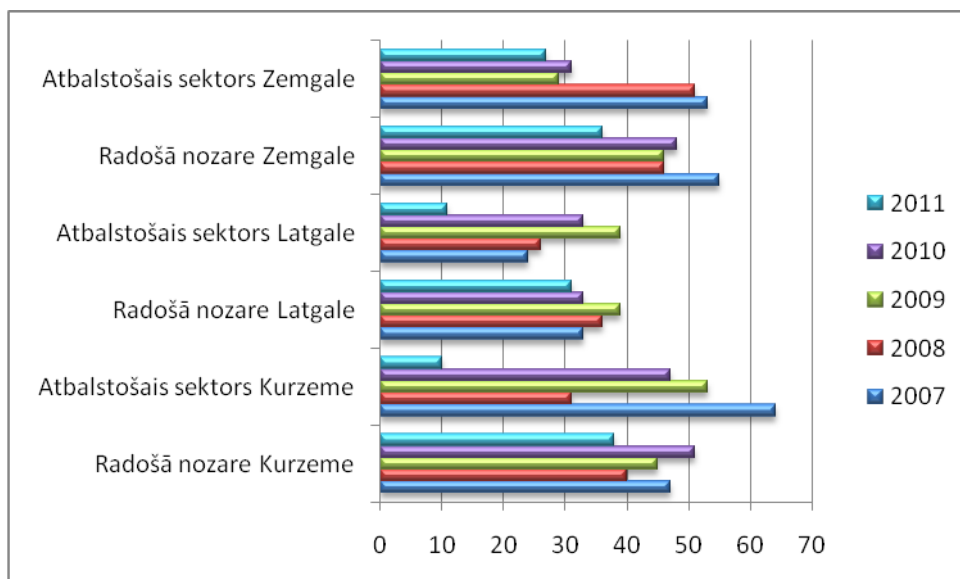
⁶⁷ CSP sniegtie dati.

63.12	Interneta portālu darbība	49.2	KD	381.4	17782.9
2010.gads					
60.10	Radio programmu apraide	253.0	KD	95.8	8217.3
60.20	Televīzijas programmu izstrāde un apraide	181.9	53.1	229.4	21759.9
63.12	Interneta portālu darbība	29.5	162.2	113.2	20799.7

KD – dati nav publicējami to konfidencialitātes dēļ

Tirgus komunikācijas

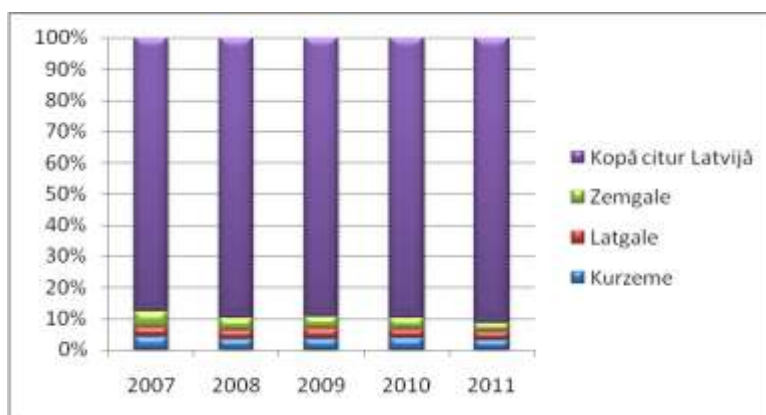
Tirgus komunikāciju nozarē radošo uzņēmumu skaita ziņā 2011.gadā dominē Kurzemes plānošanas reģions (sk.2.1.10.att.), taču kopumā starp Kurzemes un Zemgales plānošanas reģioniem lielu atšķirību uzņēmumu skaita ziņā laika periodā no 2007. – 2011.gadam nav. Šīs nozares ietvaros radošo industriju uzņēmumu atbalstošais sektors ir daudz mazāks kā radošo industriju nozare.

2.1.10.attēls. Tirgus komunikāciju radošo industriju un radošās industrijas atbalstošā sektora ekonomiski aktīvo uzņēmumu skaita dinamika (2007. – 2011.) Zemgales, Latgales un Kurzemes plānošanas reģionos⁶⁸.

Visos trijos reģionos atrodas $\approx 1/10$ daļa Latvijas tirgus komunikācijas nozares radošie uzņēmumi (sk.2.1.11.att.). Vairāk jaunizveidoto tirgus komunikāciju nozares uzņēmumu ir Zemgales plānošanas reģionā.

⁶⁸ CSP sniegtie dati.

2.1.11.attēls. Tirgus komunikāciju nozares radošo industriju uzņēmumu skaita īpatsvars (%) laika periodā no 2007. – 2011.gadam⁶⁹.

Sabiedrisko attiecību un komunikāciju vadības pakalpojumu (NACE 70.21) sniedzēji (8 uzņēmumi) visvairāk ir Zemgalē – 4, Latgalē – 3 un Kurzēmē – 1. Tirgus komunikāciju radošās nozares vislielāko daļu ap 90% aizņem reklāmas aģentūru darbība (NACE 73.11), visvairāk uzņēmumu Kurzēmē – 37, tai seko Zemgale ar 32 un Latgale – 28. Kurzēmē reklāmas aģentūru darbības sektorā strādājošo uzņēmumu apgrozījuma apjoms nav būtisku izmaiņu (sk.2.1.5.tabulu), savukārt Zemgalē kopā 2007.gada ir vērojams būtisks apgrozījuma kritums. Latgalē reklāmas aģentūru darbības sektorā strādājošo uzņēmumu apgrozījums būtiski pieauga līdz 2009.gadam, bet tad 2010.gadā kritās, jo samazinājās šajā sektorā strādājošo uzņēmumu skaits.

2.1.5.tabula

Tirgus komunikāciju nozares radošo industriju uzņēmumu neto apgrozījums 2007. – 2010.gadam (tūkst.Ls)⁷⁰

NACE 2.red. sadaļas		Reģions			
		Kurzēmē	Zemgalē	Latgalē	Kopā citos reģionos
2007.gads					
70.21	Sabiedrisko attiecību un komunikāciju vadības pakalpojumi	-	KD	-	8934.5
73.11	Reklāmas aģentūru darbība	1023.9	1739.7	829.4	229302.2
2008.gads					
70.21	Sabiedrisko attiecību un komunikāciju vadības pakalpojumi	KD	KD	-	12179.4
73.11	Reklāmas aģentūru darbība	1360.4	991.7	2198.0	212494.8
2009.gads					
70.21	Sabiedrisko attiecību un komunikāciju vadības pakalpojumi	KD	124.1	KD	9054.1
73.11	Reklāmas aģentūru darbība	1238.6	602.1	3014.6	166239.1
2010.gads					
70.21	Sabiedrisko attiecību un komunikāciju vadības pakalpojumi	KD	172.3	KD	9395.5
73.11	Reklāmas aģentūru darbība	1220.7	795.0	1031.3	174225.6

KD – dati nav publicējami to konfidencialitātes dēļ

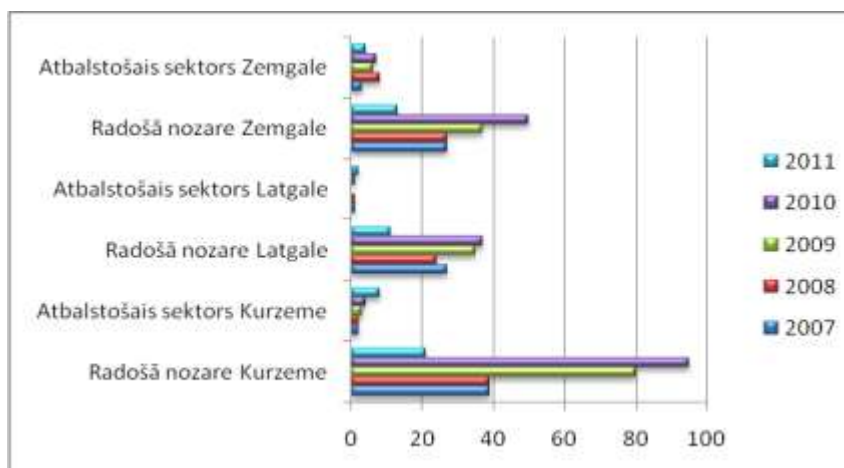
- parādība nav konstatēta

⁶⁹ CSP sniegtie dati.

⁷⁰ CSP sniegtie dati.

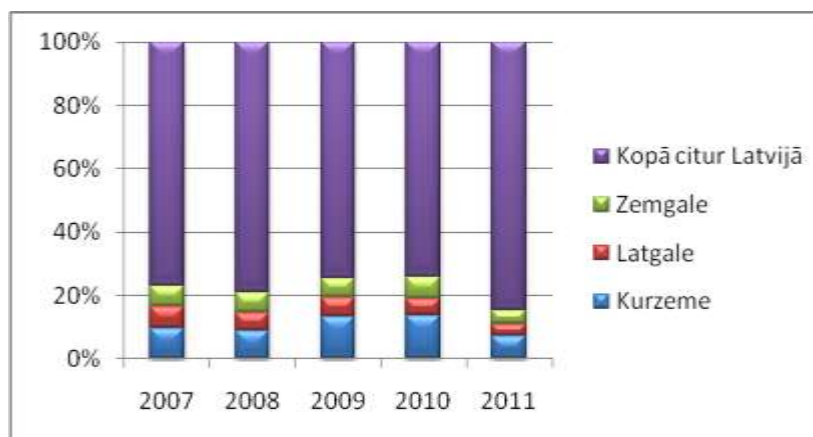
Māksla, izglītība un kultūras atbalsts

Mākslas, izglītības un kultūras atbalsta nozarē radošo uzņēmumu skaita ziņā dominē Kurzemes plānošanas reģions (sk.2.1.12.att.). Šīs nozares ietvaros radošo industriju uzņēmumu atbalstošais sektors ir daudz mazāks kā radošo industriju nozare.

2.1.12.attēls. Mākslas, izglītības un kultūras atbalsta radošo industriju un radošās industrijas atbalstošā sektora ekonomiski aktīvo uzņēmumu skaita dinamika (2007. – 2011.) Zemgales, Latgales un Kurzemes plānošanas reģionos⁷¹.

Visos trīs reģionos ir $\approx 1/5$ daļa Latvijas mākslas, izglītības un kultūras atbalsta nozares radošie uzņēmumi (sk.2.1.13.att.). Vairāk jaunizveidoto mākslas, izglītības un kultūras atbalsta nozares uzņēmumu ir Kurzemes plānošanas reģionā, mākslinieciskās jaunrades (NACE 90.03) sektorā.

2.1.13.attēls. Mākslas, izglītības un kultūras atbalsta nozares radošo industriju uzņēmumu skaita īpatsvars (%) laika periodā no 2007. – 2011.gadam⁷².

Visos trīs apskatītajos plānošanas reģionos nav datu par ziņu aģentūru darbību (NACE 63.91). Vismazāk uzņēmumu (7) ir kultūras izglītības (NACE 85.52) sektorā, Kurzēmē – 3, Latgalē – 2, Zemgalē – 2. Mākslinieku darbībā (NACE 90.01) vislielākais uzņēmumu skaits ir Kurzēmē – 8, tad seko Latgale ar 6 uzņēmumiem un Zemgale ar - 3. Mākslas palīgdarbības (NACE 90.02) nodrošina 9 uzņēmumi, Kurzeme un Zemgalē – katrā 4,

⁷¹ CSP sniegtie dati.

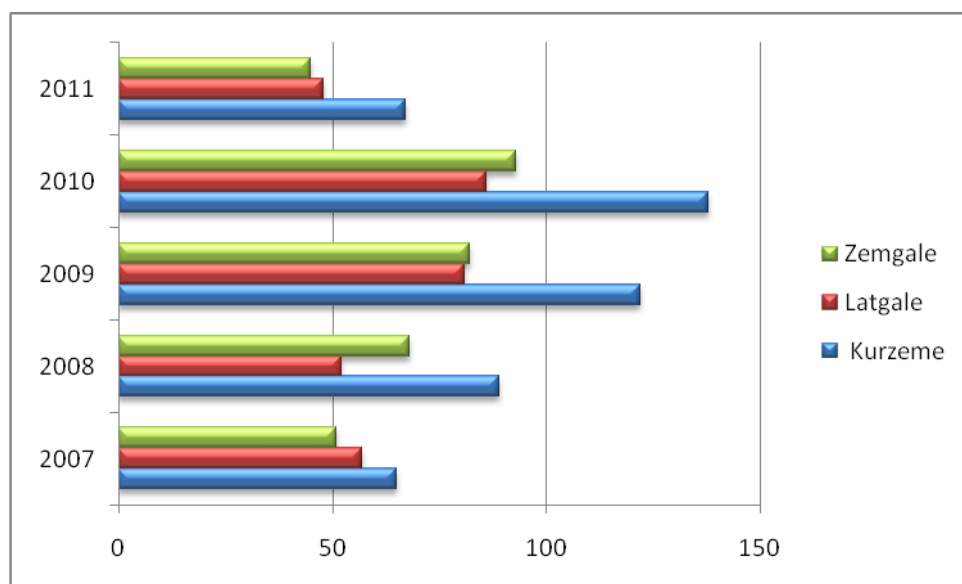
⁷² CSP sniegtie dati.

Latgalē – 1. Visstraujāk 2009. un 2010.gados palielinājās mākslinieciskās jaunrades (NACE 90.03) sektors, tomēr 2011.gadā uzņēmumu skaits atkal ir strauji samazinājies (kopā 12 uzņēmumi no 96 uzņēmumiem 2010.gadā), Kurzēm – 6, Latgalē – 2, Zemgalē – 4.

Ņemot vērā mazo uzņēmumu skaitu šajās nozarēs, CSP dati par šo nozaru uzņēmumu apgrozījumu ir konfidenciali. Tas pats attiecas uz atbalstošajām nozarēm.

Sports, atpūta un izklaide⁷³

Sporta, atpūtas un izklaides nozarē radošo uzņēmumu (vai precīzāk - daļēji radošo) skaita ziņā turpina dominēt Kurzemes plānošanas reģions (sk.2.1.14.att.), kaut arī 2011.gadā ir bijis straujš uzņēmumu skaita samazinājums ne tikai Kurzēm, bet arī Latgales un Zemgales plānošanas reģionos.

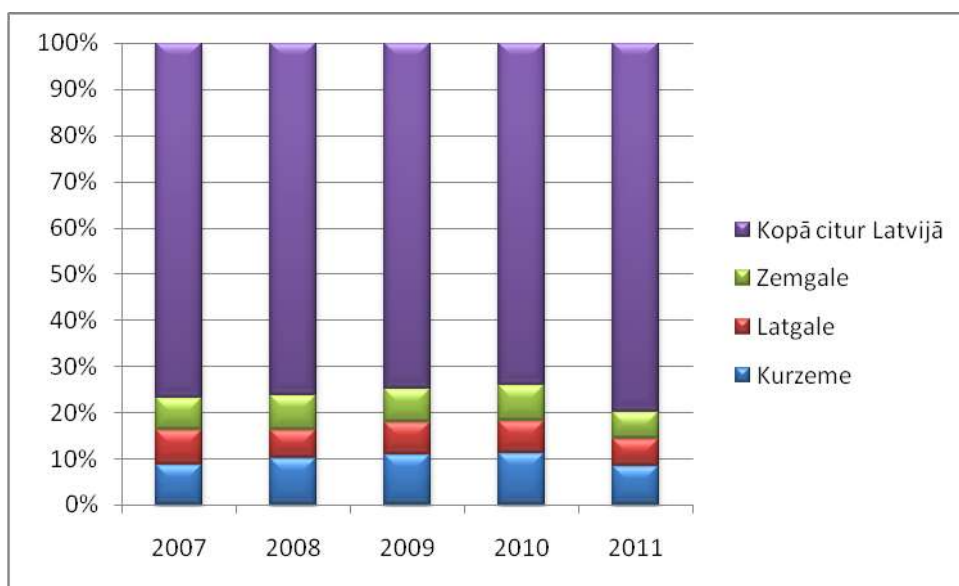

2.1.14.attēls. Sporta, atpūtas un izklaides nozares ekonomiski aktīvo uzņēmumu skaita dinamika (2007. – 2011.) Zemgales, Latgales un Kurzemes plānošanas reģionos⁷⁴.

Visos trīs reģionos ir $\approx 1/4$ daļa Latvijas sporta, atpūtas un izklaides nozares uzņēmumi (sk.2.1.15.att.). Vairāk jaunizveidoto sporta atpūtas un izklaides nozares uzņēmumu ir Latgales plānošanas reģionā, citu sporta nodarbību (NACE 93.19) sektorā.

⁷³ Pieder pie radošajām industrijām daļēji atbilstošajām nozarēm.

⁷⁴ CSP sniegtie dati.

2.1.15.attēls. Sporta, atpūtas un izklaides nozares uzņēmumu skaita īpatsvars (%) laika periodā no 2007. – 2011.gadam⁷⁵.

Visos trīs apskatītajos plānošanas reģionos ir samēra zems uzņēmumu skaits, kas nodarbojas ar atpūtas un sporta priekšmetu iznomāšanu un ekspluatācijas līzingu (NACE 77.21), Kurzēmē tādi ir 2, Latgalē – 1, Zemgalē – 2. Nedaudz vairāk uzņēmumu nodarbojas ar atrakcijas un atpūtas parku darbības nodrošināšanu (NACE 93.21), visvairāk Kurzēmē – 5, Latgalē – 2 un Zemgalē – 2. Visvairāk atpūtas un izklaides sektorā uzņēmumu (68) nodarbojas ar citu izklaižu un atpūtas darbībām (NACE 93.29): Kurzēmē – 25, Zemgalē – 22 un Latgalē – 21. Līdz 2010.gadam vislielākais apgrozījums šajā sektorā bija Kurzemes uzņēmumiem, taču 2010.gadā Latgalē ir nozīmīgs pieaugums pēc ievērojama krituma 2008. un 2009.gadā (sk.2.1.6.tabulu).

2.1.6.tabula

Sporta, atpūtas un izklaides nozares uzņēmumu neto apgrozījums 2007. – 2010.gadam (tūkst. Ls)⁷⁶

NACE 2.red. sadaļas		Reģions			
		Kurzēmē	Zemgalē	Latgalē	Kopā citos reģionos
2007.gads					
93.21	Atrakciju un atpūtas parku darbība	KD	-	-	3902.1
93.29	Cita izklaides un atpūtas darbība	344.5	148.2	176.1	13634.8
93.11	Sporta objektu darbība	537.7	1013.1	KD	12297.4
93.12	Sporta klubu darbība	2657.8	240.0	383.6	13140.4
2008.gads					
93.21	Atrakciju un atpūtas parku darbība	KD	KD	KD	3045.9
93.29	Cita izklaides un atpūtas darbība	504.8	326.5	71.9	12546.0
93.11	Sporta objektu darbība	1497.3	1091.2	KD	11927.8
93.12	Sporta klubu darbība	1943.9	172.7	466.3	18008.2

⁷⁵ CSP sniegtie dati.

⁷⁶ CSP sniegtie dati.

		2009.gads			
93.21	Atrakciju un atpūtas parku darbība	98.2	KD	KD	1520.3
93.29	Cita izklaides un atpūtas darbība	283.7	210.5	41.2	9606.2
93.11	Sporta objektu darbība	1247.0	792.2	408.0	9352.1
93.12	Sporta klubu darbība	1810.6	203.2	485.8	16349.1
		2010.gads			
93.21	Atrakciju un atpūtas parku darbība	60.5	KD	KD	4052.0
93.29	Cita izklaides un atpūtas darbība	149.9	218.0	2016.3	12397.1
93.11	Sporta objektu darbība	1450.3	646.0	438.2	9003.5
93.12	Sporta klubu darbība	1781.5	217.7	493.9	17070.6

KD – dati nav publicējami to konfidencialitātes dēļ

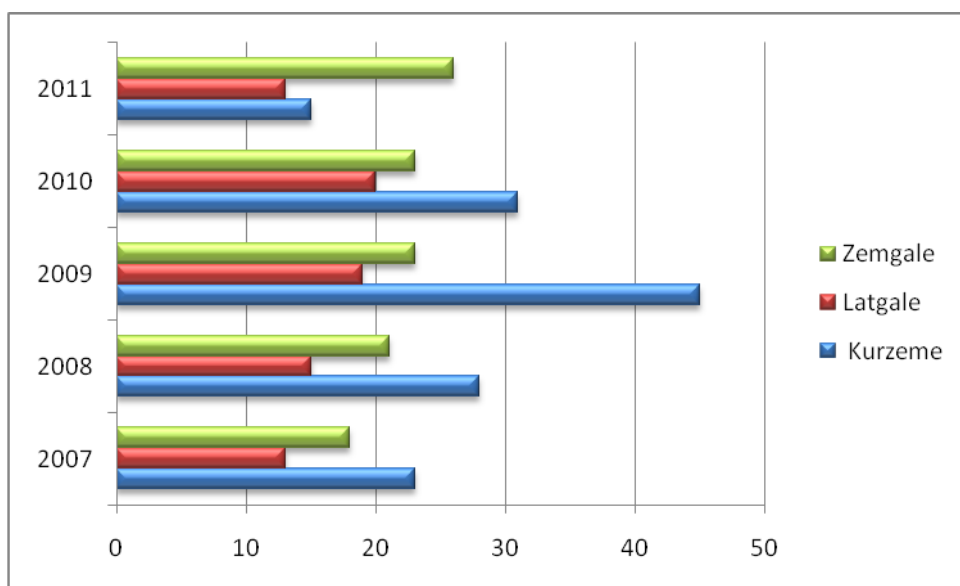
- parādība nav konstatēta

Spēļu un rotaļlietu ražošanas nozarē (NACE 32.40) 4 uzņēmumi darbojas Kurzemē un Zemgalē, Latgalē – 3. Pievērsoties sporta sektoram, CSP statistika rāda, ka ar sporta preču ražošanu (NACE 32.30) nodarbojas tikai viens uzņēmums Latgalē. Vairāk uzņēmumu (19) ir sporta objektu darbības sektorā (NACE 93.11), kur puse no uzņēmumiem ir Kurzemē – 10, Latgalē – 5 un Zemgalē – 4. Līdzīgi ir arī sporta klubu darbības sektorā (NACE 93.12), Kurzemē visvairāk uzņēmumu – 17, Latgalē – 7 un Zemgalē – 5. Uzņēmumiem, kas darbojas sporta klubu darbības sektorā vislielākais kopējais apgrozījums ir Kurzemē, Zemgalē un Latgalē šis sektors aizņem mazāku tirgus daļu (sk.2.1.6.tabulu). Atsevišķi fitnesa centru darbība (NACE 93.13) nav tik populāra, šajā sektorā vairāk uzņēmumu ir Zemgalē - 4, tad Kurzemē – 3 un Latgalē - 2. 2011.gadā strauji ir samazinājies uzņēmumu skaits citu sporta nodarbību sektorā (NACE 93.19), no 95 uzņēmumiem 2010.gadā uz 5 uzņēmumiem 2011.gadā, Kurzemē - 1, Latgalē – 3 un Zemgalē – 1. Azartspēļu un derību sektorā (NACE 92.00) uzņēmumi ir tikai Latgales sektorā – 3 un Zemgalē – 1.

Tūrisms⁷⁷

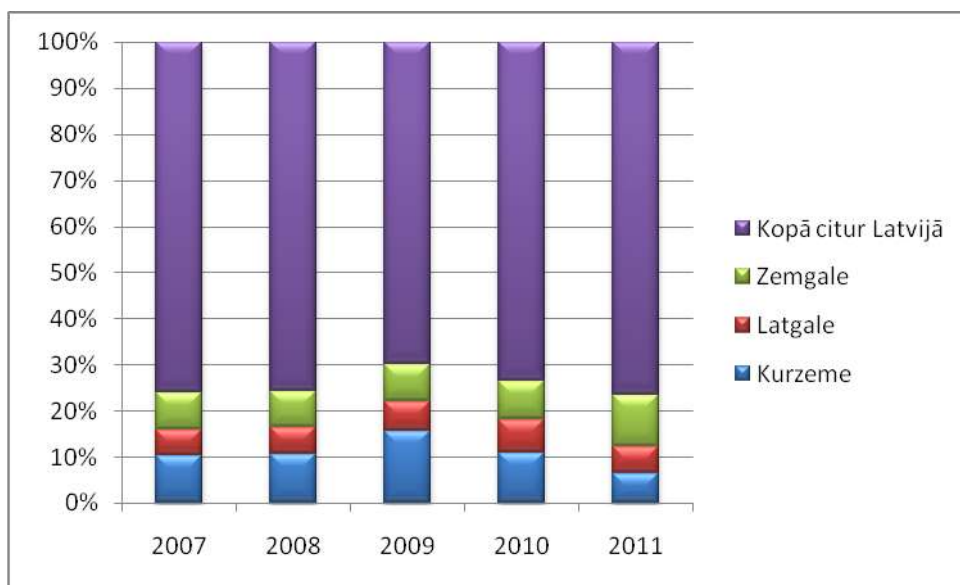
Tūrisma nozares radošie uzņēmumi vairāk ir Zemgales plānošanas reģionā (sk.2.1.16.att.). Šī nozare sevī ietver pārējo apmešanās vietu darbības (NACE 55.90), citu rezervēšanas pakalpojumu un ar tiem saistīto darbības (79.90) un ainavu veidošanas un uzturēšanas darbības (NACE 81.30). Šīs nozares ietvaros ainavu veidošanas un uzturēšanas darbības (NACE 81.30) sektors ir vislielākais.

⁷⁷ Pieder pie radošajām industrijām daļēji atbilstošajām nozarēm.

2.1.16.attēls. Tūrisma nozares radošo industriju ekonomiski aktīvo uzņēmumu skaita dinamika (2007. – 2011.) Zemgales, Latgales un Kurzemes plānošanas reģionos⁷⁸.

Visos trīs reģionos ir $\approx 1/3$ daļa Latvijas tūrisma nozares radošie uzņēmumi (sk.2.1.17.att.). Vairāk jaunizveidoto tomēr ir Kurzemes plānošanas reģionā, ainavu veidošanas un uzturēšanas darbības (NACE 81.30) jomā.

2.1.17.attēls. Tūrisma nozares radošo uzņēmumu skaita īpatsvars (%) laika periodā no 2007. – 2011.gadam⁷⁹.

No visiem 3 apskatītajiem plānošanas reģioniem pārējo apmešanās vietu darbības (NACE 55.90) sektorā uzņēmumi ir uzrādīti tikai Latgalē – 2. Citu rezervēšanas pakalpojumu un ar tiem saistīto darbību (79.90) sektorā uzņēmumi ir relatīvi vienādi sadalījušies pa reģioniem: Kurzēmē – 3, Latgalē un Zemgalē – pa 4. Vislielākā tirgus daļa apskatāmajos reģionos minētajā sektorā ir Latgales uzņēmumiem (sk.2.1.7.tabulu).

⁷⁸ CSP sniegtie dati.

⁷⁹ CSP sniegtie dati.

Visvairāk uzņēmumu ir ainavu veidošanas un uzturēšanas darbības (NACE 81.30) sektorā Zemgalē – 22, tam seko Kurzeme – 12 un Latgale – 7.

2.1.7.tabula

Tūrisma nozares radošo industriju uzņēmumu neto apgrozījums 2007. – 2010.gadam (tūkst.Ls)⁸⁰

NACE 2.red. sadaļas		Reģions			
		Kurzemē	Zemgalē	Latgalē	Kopā citos reģionos
2007.gads					
79.90	Citi rezervēšanas pakalpojumi un ar tiem saistītas darbības	338.2	KD	1080.6	29109.7
81.30	Ainavu veidošanas un uzturēšanas darbības	KD	1775.2	KD	11939.9
2008.gads					
79.90	Citi rezervēšanas pakalpojumi un ar tiem saistītas darbības	327.6	KD	1479.7	23964.9
81.30	Ainavu veidošanas un uzturēšanas darbības	1354.2	1944.3	1203.4	8942.7
2009.gads					
79.90	Citi rezervēšanas pakalpojumi un ar tiem saistītas darbības	KD	-	753.3	4644.5
81.30	Ainavu veidošanas un uzturēšanas darbības	611.1	968.2	602.7	4657.4
2010.gads					
79.90	Citi rezervēšanas pakalpojumi un ar tiem saistītas darbības	KD	197.3	734.5	5350.2
81.30	Ainavu veidošanas un uzturēšanas darbības	616.8	858.3	380.4	5832.3

KD – dati nav publicējami to konfidencialitātes dēļ

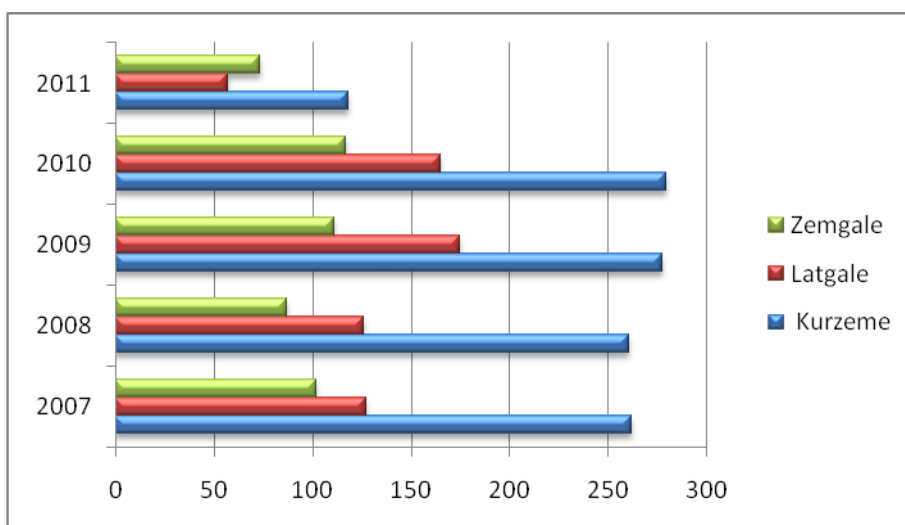
- parādība nav konstatēta

Tekstils⁸¹

Tekstila nozarē radošo uzņēmumu skaita ziņā dominē Kurzemes plānošanas reģions (sk.2.1.18.att.). Šī nozare sevī ietver tekstilšķiedru sagatavošanu un vēršanu (NACE 13.10), tekstilmateriālu aušanu, vēršanu (NACE 13.20), tekstilmateriālu apdari (NACE 13.30), adīto un tamborēto audumu ražošanu (13.91), gatavo tekstilizstrādājumu ražošanu, izņemot apģērbu, (NACE 13.92), paklāju un grīdas segu ražošanu (NACE 13.93), citur neklasificētu tekstilizstrādājumu ražošanu (NACE 13.99), ādas apģērbu ražošanu (NACE 14.1), darba apģērbu ražošanu (NACE 14.12), pārējo virsdrēbju ražošanu (NACE 14.13), apakšveļas ražošanu (NACE 14.14), cita veida apģērbu un apģērbu piederumu ražošanu (NACE 14.19) un pārējo trikotāžas izstrādājumu ražošanu (NACE 14.39). Šīs nozares ietvaros apakšveļas ražošanas (NACE 14.14) sektorā ir visvairāk uzņēmumu reģionos.

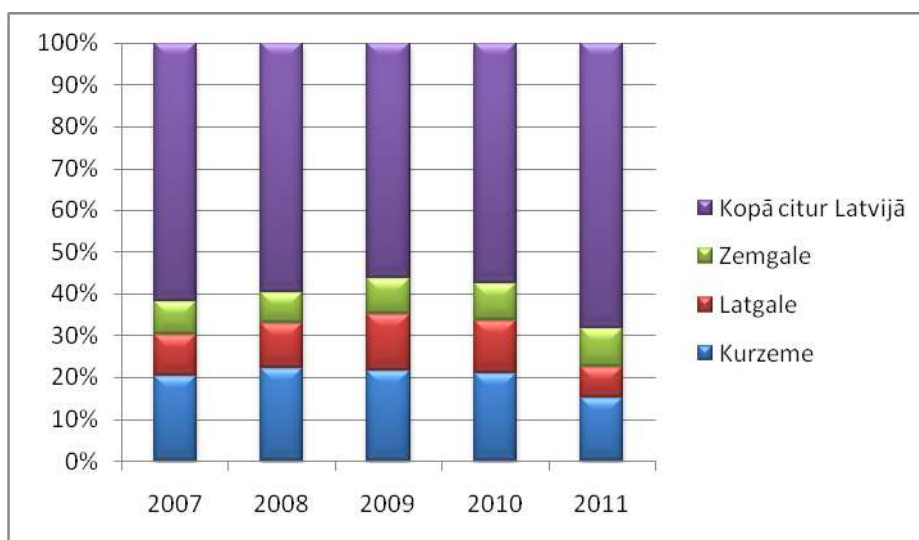
⁸⁰ CSP sniegtie dati.

⁸¹ Pieder pie radošajām industrijām daļēji atbilstošajām nozarēm.

2.1.18.attēls. Tekstila nozares radošo industriju ekonomiski aktīvo uzņēmumu skaita dinamika (2007. – 2011.) Zemgales, Latgales un Kurzemes plānošanas reģionos⁸².

Visos trīs reģionos ir $\approx 1/3$ daļa Latvijas tekstila nozares radošie uzņēmumi (sk.2.1.19.att.). Vairāk jaunizveidoto tomēr ir Kurzemes plānošanas reģionā, cita veida apģērbu un apģērbu piederumu ražošanas (NACE 14.19) sektorā.

2.1.19.attēls. Tekstila nozares radošo uzņēmumu skaita īpatsvars (%) laika periodā no 2007. – 2011.gadam⁸³.

No visiem 3 apskatītajiem plānošanas reģioniem ar tekstilšķiedru sagatavošanu un vērpsanu (NACE 13.10) nodarbojas tikai Latgalē – 5 un Kurzēmē – 2. Toties ar tekstilmateriālu aušanu, vērpsanu (NACE 13.20) vairāk nodarbojas Zemgalē – 3, tai seko Kurzeme – 1, Latgalē tādu uzņēmumu nav. Ar tekstilmateriālu apdari (NACE 13.30) vairāk nodarbojas Zemgalē – 5, tai seko Kurzeme – 2 uzņēmumi, Latgalē tādu uzņēmumu nav. Sekojoši ar adīto un tamborēto audumu ražošanu (13.91) uzņēmumi ir vienādi Kurzēmē un Zemgalē – 1, Latgalē tādu nav. Ar gatavo tekstilizstrādājumu ražošanu, izņemot apģērbu, (NACE 13.92) nodarbojas visos 3 apskatāmajos

⁸² CSP sniegtie dati.

⁸³ CSP sniegtie dati.

plānošanas reģionos: Zemgalē – 10 uzņēmumi, Kurzemē – 6 un Latgalē – 4, lielākā tirgus daļa pēc apgrozījuma ir Kurzemes uzņēmumiem (sk.2.1.8.tabulu). Nevienā no trim plānošanas reģioniem nav uzņēmumi, kas nodarbotos ar paklāju un grīdas segu ražošanu (NACE 13.93). Maz uzņēmumu (5) nodarbojas arī ar citur neklasificētu tekstilizstrādājumu ražošanu (NACE 13.99), Zemgalē – 3, Kurzemē un Latgalē – 1. Ar ādas apģērbu ražošanu (NACE 14.1) nodarbojas 1 uzņēmums Zemgalē. Vairāk ir uzņēmumu, kas nodarbojas ar darba apģērbu ražošanu (NACE 14.12): Zemgalē – 8, Latgalē – 7 un Kurzemē – 3. No darba apģērbu ražotājiem lielākā un stabilākā tirgus daļa no 2007. – 2010.gadam salīdzinot apskatāmos reģionus ir Zemgales uzņēmumiem. Populārs sektors ir pārējo virsdrēbju ražošana (NACE 14.13), kur uzņēmumu skaits ir līdzīgs visos apskatāmajos reģionos: Latgalē – 23, Zemgalē – 21, Kurzemē – 20. Lai arī Kurzemē ir mazākais uzņēmumu skaits pārējo virsdrēbju ražošanas sektorā, tās uzņēmumiem ir lielākā tirgus daļa salīdzinot ar Zemgales un Latgales uzņēmumiem (sk.2.1.8.tabulu), Zemgalē šī sektora uzņēmumi kopš 2007.gada ir piedzīvojuši nozīmīgu apgrozījuma kritumu. Visvairāk uzņēmumu darbojas apakšveļas ražošanas (NACE 14.14) sektorā, turklāt lielākā daļa no visas Latvijas uzņēmumiem atrodas Kurzemē – 74, Latgalē – 6, Zemgalē – 3 un visur citur Latvijā – 17. Apakšveļas ražošanas sektora Kurzemē apgrozījums ir nozīmīgi krities no 2007. – 2010.gadam. Latgales plānošanas reģionā stabils un augošs sektors ir pārējo trikotāžas izstrādājumu ražošana (NACE 14.39).

2.1.8.tabula

Tekstila nozares radošo industriju uzņēmumu neto apgrozījums 2007. – 2010.gadam (tūkst.Ls)⁸⁴

NACE 2.red. sadaļas		Reģions			
		Kurzemē	Zemgalē	Latgalē	Kopā citos reģionos
		2007.gads			
13.10	Tekstilšķiedru sagatavošana un vēršana	-	KD	174.5	12312.4
13.92	Gatavo tekstilizstrādājumu ražošana, izņemot apģērbu	KD	404.8	342.6	25484.2
14.12	Darba apģērbu ražošana	KD	2951.2	1313.1	21451750.0
14.13	Pārējo virsdrēbju ražošana	4133.4	2048.6	3517.7	25278339
14.14	Apakšveļas ražošana	23422.0	KD	KD	22500343.0
14.19	Cita veida apģērbu un apģērbu piederumu ražošana	KD	1721.1	-	585256.0
14.39	Pārējo trikotāžas izstrādājumu ražošana	KD	KD	3246.7	17144.4
		2008.gads			
13.10	Tekstilšķiedru sagatavošana un vēršana	-	KD	187.2	5377.6
13.92	Gatavo tekstilizstrādājumu ražošana, izņemot apģērbu	336.9	331.4	KD	20818.9
14.12	Darba apģērbu ražošana	KD	2745.3	1448.9	17956.7
14.13	Pārējo virsdrēbju ražošana	4428.5	1228.7	3794.3	21736.9
14.14	Apakšveļas ražošana	22377.2	KD	KD	37845.5
14.19	Cita veida apģērbu un apģērbu piederumu ražošana	KD	2022.8	KD	763.4
14.39	Pārējo trikotāžas izstrādājumu ražošana	KD	KD	3598.4	11781.4

⁸⁴ CSP sniegtie dati.

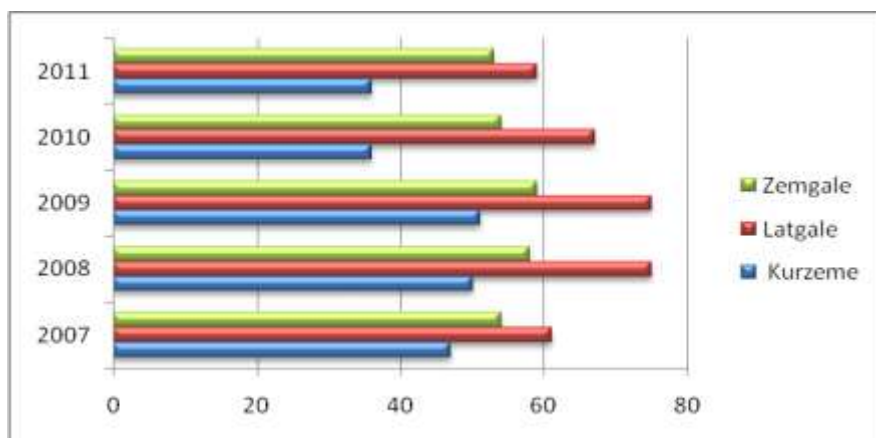
		2009.gads			
13.10	Tekstilšķiedru sagatavošana un vēršana	-	KD	101.8	411.9
13.92	Gatavo tekstilizstrādājumu ražošana, izņemot apģērbu	313.9	176.8	KD	12255.5
14.12	Darba apģērbu ražošana	KD	2083.6	1137.6	9708.5
14.13	Pārējo virsdrēbju ražošana	3256.0	729.2	2759.5	14268.6
14.14	Apakšveļas ražošana	KD	1301.6	KD	24361.2
14.19	Cita veida apģērbu un apģērbu piederumu ražošana	KD	1866.7	KD	740.2
14.39	Pārējo trikotāžas izstrādājumu ražošana	KD	KD	4685.5	8483.7
		2010.gads			
13.10	Tekstilšķiedru sagatavošana un vēršana	KD	-	101.2	180.9
13.92	Gatavo tekstilizstrādājumu ražošana, izņemot apģērbu	475.2	417.7	88.9	13992.2
14.12	Darba apģērbu ražošana	KD	2265.1	1345.0	13349.2
14.13	Pārējo virsdrēbju ražošana	3892.2	740.7	3387.1	13997.3
14.14	Apakšveļas ražošana	17358.0	1340.6	-	15424.1
14.19	Cita veida apģērbu un apģērbu piederumu ražošana	29.3	1936.2	-	1592.4
14.39	Pārējo trikotāžas izstrādājumu ražošana	KD	1766.9	5994.7	6936.4

KD – dati nav publicējami to konfidencialitātes dēļ

- parādība nav konstatēta

Mēbeļu ražošana⁸⁵

Mēbeļu ražošanas nozares radošo industriju uzņēmumu skaita ziņā dominē Latgales plānošanas reģions (sk.2.1.20.att.). Šis nozares ietvaros citu mēbeļu ražošanas (NACE 31.09) sektors ir vislielākais.

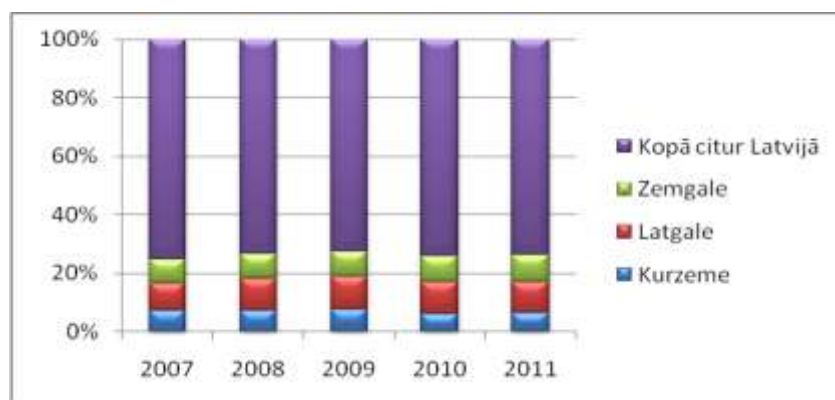

2.1.20.attēls. Mēbeļu ražošanas nozares radošo industriju ekonomiski aktīvo uzņēmumu skaita dinamika (2007. – 2011.) Zemgales, Latgales un Kurzemes plānošanas reģionos⁸⁶.

⁸⁵ Pieder pie radošajām industrijām daļēji atbilstošajām nozarēm.

⁸⁶ CSP sniegtie dati.

Visos trīs reģionos ir $\approx 1/4$ daļa no Latvijas mēbeļu ražošanas radošās industrijas uzņēmumiem (sk.2.1.21.att.). Lielākā daļa no mēbeļu ražotājiem atrodas Rīgā, ņemot vērā loģistikas iespējas un pieejamo infrastruktūru. Saskaņā ar CSP datiem, katru gadu vidēji tiek izveidoti 1 līdz 5 jauni mēbeļu ražošanas radošo industriju uzņēmumi.

2.1.21.attēls. Mēbeļu ražošanas nozares radošo uzņēmumu skaita īpatsvars (%) laika periodā no 2007. – 2011.gadam⁸⁷.

No visiem 3 apskatītajiem plānošanas reģioniem ar biroju un veikalu mēbeļu ražošanu (NACE 31.01) visvairāk nodarbojas Latgalē – 16, tai seko Kurzeme – 10, un tad Zemgale – 7. Lai arī Latgalē ir visvairāk biroju un veikalu mēbeļu ražotāju, to tirgus daļa salīdzinoši ir neliela (sk.2.1.9.tabulu). Toties nākošajā sektorā – virtuves mēbeļu ražošana (NACE 31.02) visvairāk uzņēmumu ir Zemgalē – 12, tai seko Latgale – 7 un Kurzeme – 4. Ar matraču ražošanu (NACE 31.03) nodarbojas tikai viens uzņēmums Zemgalē. Vispopulārākā ir citu mēbeļu ražošana (NACE 31.09), ar to visvairāk nodarbojas uzņēmumi Latgalē – 36, tai seko Zemgale – 33, un Kurzeme – 22. Tāpat kā iepriekš, Latgalē ir daudz uzņēmumu, taču to apgrozījums kopš 2007.gada ir vairākas reizes krities (sk.2.1.9.tabulu), salīdzinoši stabila tirgus daļa ir šī sektora Zemgales uzņēmumiem.

2.1.9.tabula

Mēbeļu ražošanas nozares radošo industriju uzņēmumu neto apgrozījums 2007. – 2010.gadam (tūkst.Ls)⁸⁸

NACE 2.red. sadaļas		Reģions			
		Kurzēmē	Zemgalē	Latgalē	Kopā citos reģionos
2007.gads					
31.01	Biroju un veikalu mēbeļu ražošana	KD	2295.2	915.4	25468.6
31.02	Virtuves mēbeļu ražošana	295.8	179.9	194.1	5881.1
31.09	Citu mēbeļu ražošana	9840.1	4705.5	18984.5	101223.4
2008.gads					
31.01	Biroju un veikalu mēbeļu ražošana	1725.4	2029.9	KD	18049.7
31.02	Virtuves mēbeļu ražošana	343.0	193.3	439.3	7316.3
31.09	Citu mēbeļu ražošana	8015.5	4762.2	5139.5	80936.8
2009.gads					

⁸⁷ CSP sniegtie dati.

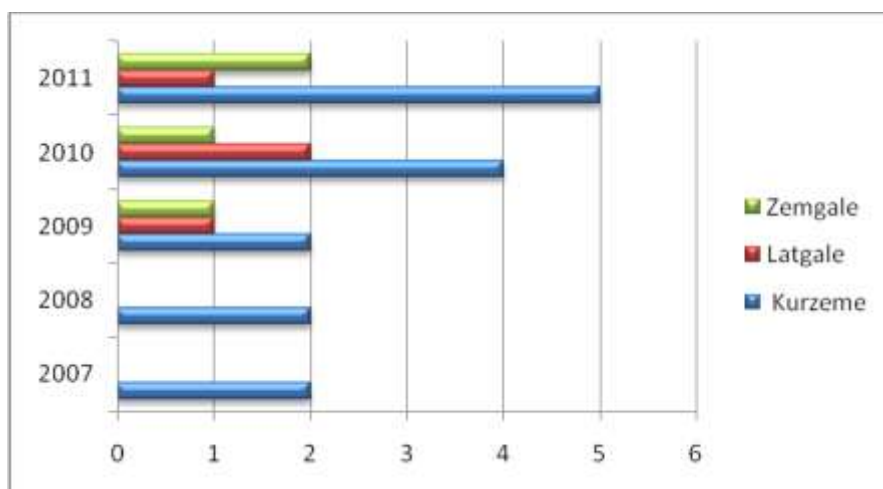
⁸⁸ CSP sniegtie dati.

31.01	Biroju un veikalu mēbeļu ražošana	1627.6	934.6	KD	15117.4
31.02	Virtuves mēbeļu ražošana	132.8	112.7	145.1	5266.5
31.09	Citu mēbeļu ražošana	6731.1	3785.3	5463.4	67948.0
2010.gads					
31.01	Biroju un veikalu mēbeļu ražošana	1143.2	KD	597.1	13525.2
31.02	Virtuves mēbeļu ražošana	129.4	191.1	141.1	5695.1
31.09	Citu mēbeļu ražošana	6724.6	4638.8	2327.8	70832.4

KD – dati nav publicējami to konfidencialitātes dēļ

Papīra ražošana⁸⁹

Papīra ražošanas nozarē Kurzemes plānošanas reģionā ir 5 radošās industrijas uzņēmumi (sk.2.1.22.att.), pārējos plānošanas reģionos šī nozare ir sākusi attīstīties tikai ar 2009.gadu. Šo nozari pārstāv tikai viens sektors – cita veida papīra un kartona izstrādājumu ražošana (NACE 17.29).

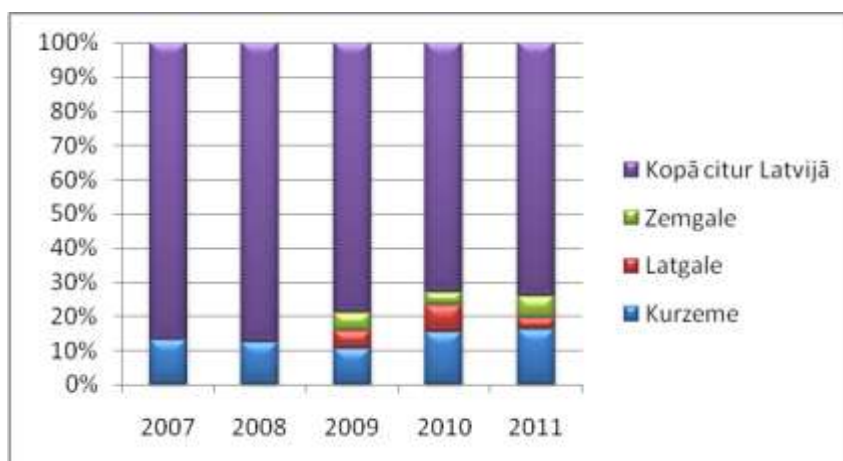

2.1.22.attēls. Papīra ražošanas nozares radošo industriju ekonomiski aktīvo uzņēmumu skaita dinamika (2007. – 2011.) Zemgales, Latgales un Kurzemes plānošanas reģionos⁹⁰.

Visos trīs reģionos ir $\approx 1/4$ daļa no Latvijas papīra ražošanas radošās industrijas uzņēmumiem (sk.2.1.23.att.). Laika periodā no 2007. līdz 2009.gadam tikai viens papīra ražošanas uzņēmums ir ticis izveidots reģionos.

⁸⁹ Ir nespecializētā ar radošajām industrijām saistītā nozare.

⁹⁰ CSP sniegtie dati.

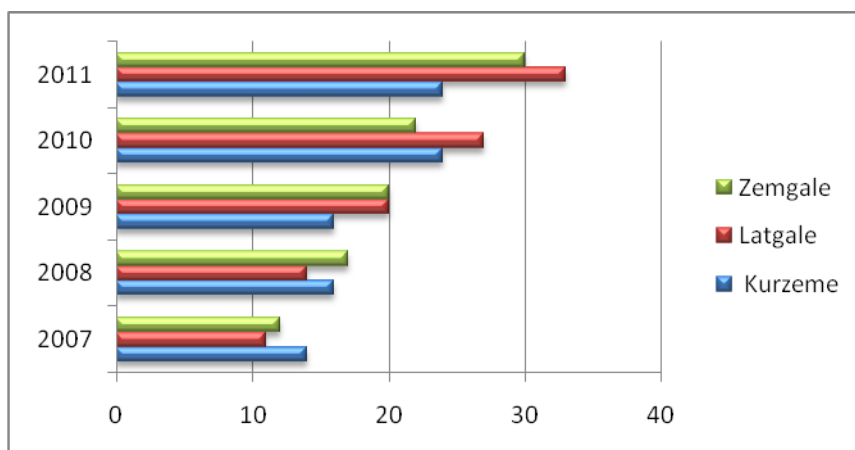

2.1.23.attēls. Papīra ražošanas nozares radošo uzņēmumu skaita īpatsvars (%) laika periodā no 2007. – 2011.gadam⁹¹.

No visiem 3 apskatītajiem plānošanas reģioniem ar cita veida papīra un kartona izstrādājumu ražošanu (NACE 17.29) Kurzēmē nodarbojas 5 uzņēmumi (4 no tiem Liepājā), Zemgalē - 2 un Latgalē - 1.

Informācijas un sakaru tehnoloģijas⁹²

Informācijas un sakaru tehnoloģiju nozarē radošo uzņēmumu skaita ziņā dominē Latgales plānošanas reģions (sk.2.1.24.att.). Šo nozari pārstāv tikai viens sektors – datorprogrammēšana (NACE 62.01).

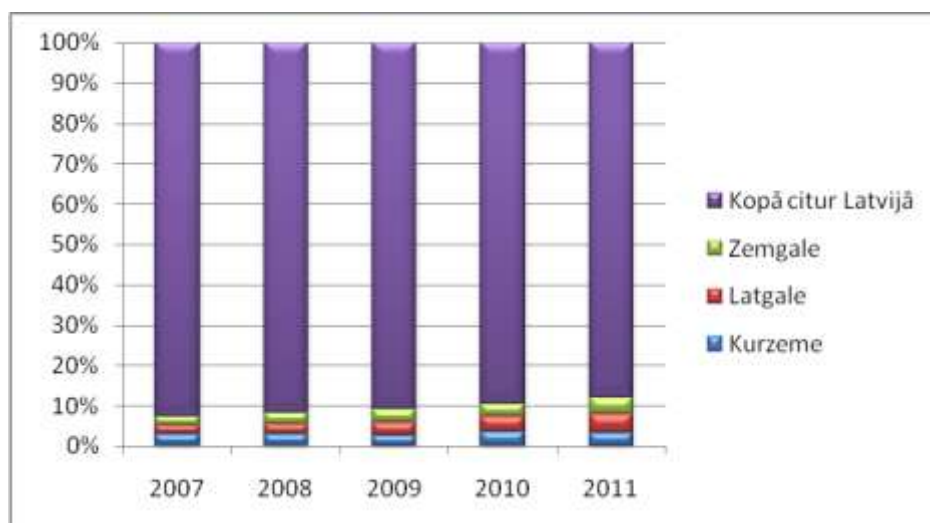
2.1.24.attēls. Informācijas un sakaru tehnoloģiju nozares radošo industriju ekonomiski aktīvo uzņēmumu skaita dinamika (2007. – 2011.) Zemgales, Latgales un Kurzemes plānošanas reģionos⁹³.

Visos trīs reģionos salīdzinoši ar pārējo Latviju ir maz informācijas un sakaru tehnoloģiju nozares radošās industrijas uzņēmumu (sk.2.1.25.att.). Visvairāk tādu uzņēmumu ir Rīgā, kam seko Pierīgas reģions, un tad citi reģioni. Laika periodā no 2007. – 2009.gadam katru gadu tiek izveidoti vairāki jauni informācijas un sakaru tehnoloģiju radošās industrijas uzņēmumi.

⁹¹ CSP sniegtie dati.

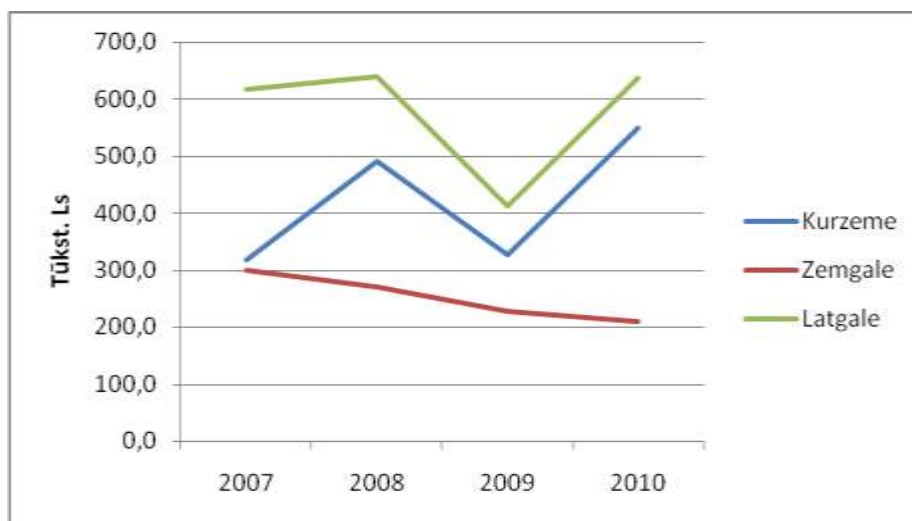
⁹² Ir nespecializētā ar radošajām industrijām saistītā nozare.

⁹³ CSP sniegtie dati.

2.1.25.attēls. Informācijas un sakaru tehnoloģiju nozares radošo uzņēmumu skaita īpatsvars (%) laika periodā no 2007. – 2011.gadam⁹⁴.

No visiem 3 apskatītajiem plānošanas reģioniem ar datorprogrammēšanu (NACE 62.01) visvairāk nodarbojas Latgalē (33 uzņēmumi) un Zemgalē (30 uzņēmumi), Kurzēmē – 24 uzņēmumi.

2.1.26.attēls. Informācijas un sakaru tehnoloģiju nozares radošo uzņēmumu neto apgrozījums no 2007. – 2010.gadam (tūkst.Ls)⁹⁵.

Zemgales uzņēmumu, kas darbojas datorprogrammēšanas sektorā, apgrozījums ir krities, taču Latgales un Kurzemes uzņēmumi pēc straujā krituma 2009.gadā ir atguvuši apgrozījumu 2008.gada līmenī (sk.2.1.26.attēlu).

Citas ar radošajām industrijām saistītās nespécializētās nozares

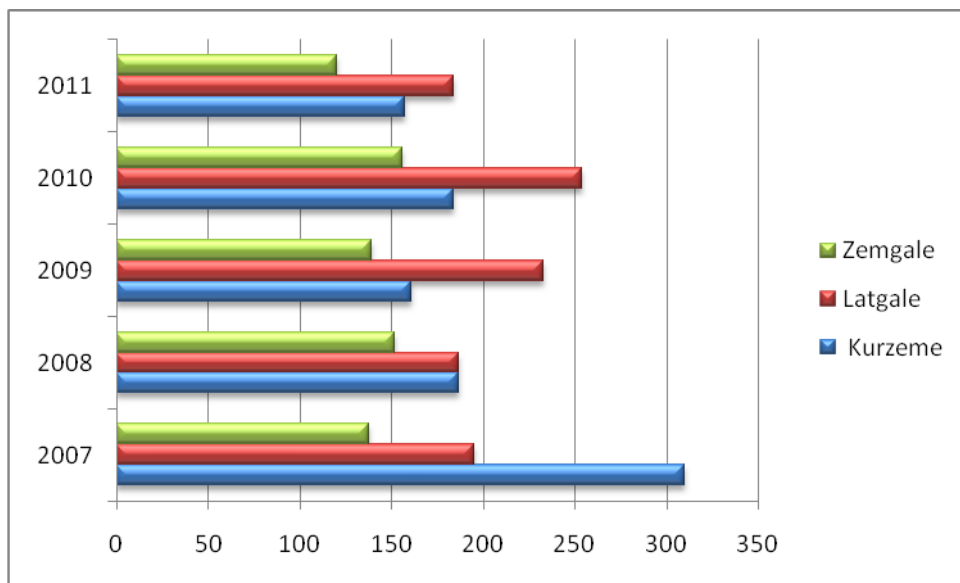
Šīs nozares ir:

⁹⁴ CSP sniegtie dati.

⁹⁵ CSP sniegtie dati.

- Pārējo koka izstrādājumu ražošana; korķa, salmu un pīto izstrādājumu ražošana;
- Optisko instrumentu un fotoaparātūras ražošana;
- Audio un video ierīču mazumtirdzniecība specializētajos veikalos;
- Mēbeļu, apgaismes ierīču un cita veida mājsaimniecības piederumu mazumtirdzniecība specializētajos veikalos;
- Citur neklasificēta jaunu preču mazumtirdzniecība specializētajos veikalos;
- Pārējo apmešanās vietu darbība;
- Citur neklasificēti profesionālie, zinātniskie un tehniskie pakalpojumi;
- Cita veida individuālās lietošanas un mājsaimniecības priekšmetu iznomāšana un ekspluatācijas līzings;
- Citi rezervēšanas pakalpojumi un ar tiem saistītas darbības.

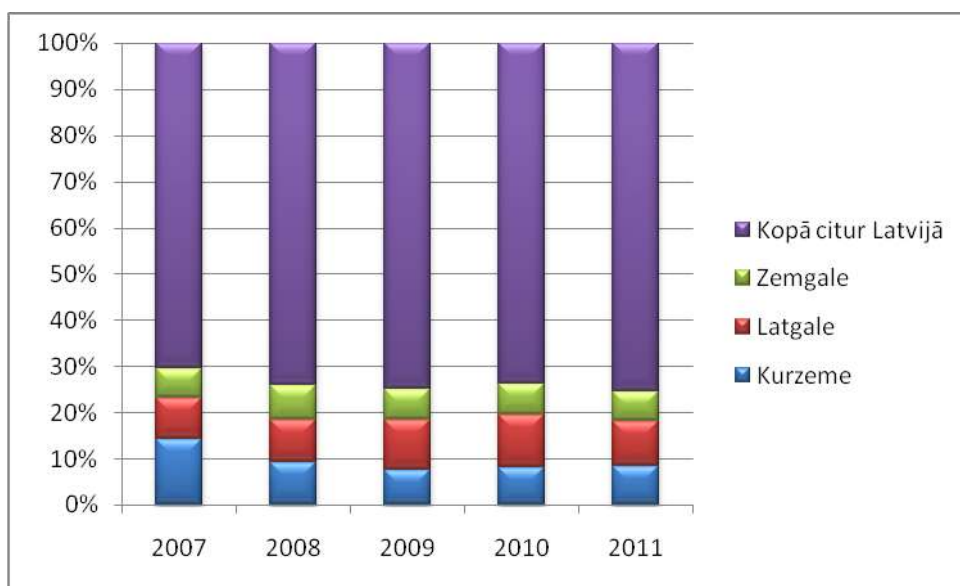
Minēto nozaru uzņēmumu skaita ziņā dominē Latgales plānošanas reģions (sk.2.1.27.att.). Šo nozaru ietvaros citur neklasificēta jaunu preču mazumtirdzniecības specializētajos veikalos (NACE 47.78) sektors ir vislielākais.

2.1.27.attēls. Citu ar radošajām industrijām saistīto nespecializēto nozaru ekonomiski aktīvo uzņēmumu skaita dinamika (2007. – 2011.) Zemgales, Latgales un Kurzemes plānošanas reģionos⁹⁶.

Visos trīs reģionos ir $\approx 1/4$ daļa no Latvijas citu ar radošajām industrijām saistīto nespecializēto nozaru uzņēmumiem (sk.2.1.28.att.), lielākā daļa ir Rīgā un Pierīgas reģionā. Vairāk jaunizveidoto citu ražošanas uzņēmumu tomēr ir Latgales plānošanas reģionā.

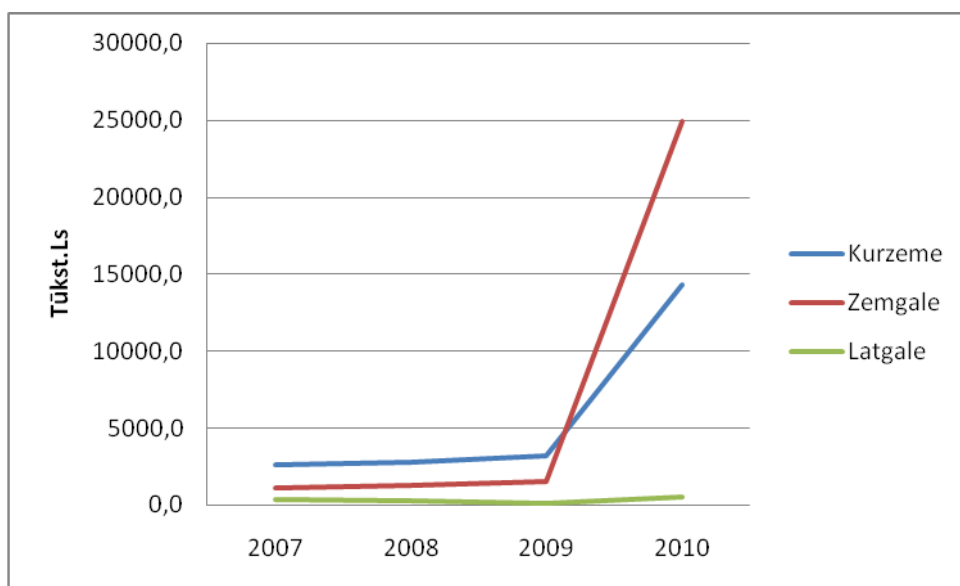
⁹⁶ CSP sniegtie dati.

2.1.28.attēls Citu ar radošajām industrijām saistīto nespecializēto nozaru uzņēmumu skaita īpatsvars (%) laika periodā no 2007. – 2011.gadam⁹⁷.

No visiem 3 apskatītajiem plānošanas reģioniem ar pārējo koka izstrādājumu ražošanu un korķa, salmu un pīto izstrādājumu ražošanu (NACE 16.29) uzņēmumi nodarbojas visvairāk Zemgalē – 21, tad Latgalē – 20 un Kurzēmē – 18. Minētā nozare 2010.gadā ir piedzīvojusi strauju izaugsmi (sk.2.1.28.attēlu). Sadzīves un dekoratīvo keramikas izstrādājumu ražošanas (23.41) sektors nav tik populārs, Kurzēmē ir 3 uzņēmumi, Zemgale – 2 un Latgalē 1 uzņēmums. Ar optisko instrumentu un fotoaparātūras ražošanu (NACE 26.70) apskatāmajos plānošanas reģionos nenodarbojas neviens uzņēmums. Ar audio un video ierīču mazumtirdzniecību specializētajos veikalos (NACE 46.43) Latgalē nodarbojas 4 uzņēmumi, Zemgalē – 4, Kurzēmē – 3 uzņēmumi. Plašāk pārstāvēts uzņēmumu skaita ziņā ir mēbeļu, apgaismes ierīču un cita veida mājtsaimniecības piederumu mazumtirdzniecības specializētajos veikalos (NACE 47.59) sektors, šeit dominē Latgale – 46, tai seko Kurzeme – 31 un Zemgale – 26. Visplašāk iepriekš uzskaitīto nozaru vidū ir pārstāvēta citur neklasificēta jaunu preču mazumtirdzniecības specializētajos veikalos (NACE 47.78) , kur visvairāk uzņēmumu atrodas Kurzēmē – 71 un Latgalē – 70, Zemgalē – 37 uzņēmumi. Uzņēmumi, kas nodarbojas ar citur neklasificētu profesionālajiem, zinātniskajiem un tehniskajiem pakalpojumiem (NACE 74.90) Latgalē ir 35, Kurzēmē – 31 un Latgalē – 29. Uzņēmumi, kas nodarbojas ar cita veida individuālās lietošanas un mājtsaimniecības priekšmetu iznomāšanu un ekspluatācijas līzingu (NACE 77.29) ir tikai Latgalē (8 uzņēmumi) un Zemgalē (1 uzņēmums).

⁹⁷ CSP sniegtie dati.

2.1.29.attēls. Pārējo koka izstrādājumu ražošanas un korķa, salmu un pīto izstrādājumu ražošanas uzņēmumu neto apgrozījums no 2007. – 2010.gadam (tūkst.Ls)⁹⁸.

Radošo industriju uzņēmumi novados

Radošo industriju uzņēmumi nav reģistrēti šādos novados: Dundagas, Rucavas, Durbes, Nīcas, Rojas, Ciblas, Riebiņu, Rugāju, Vārkavas, Zilupes, Neretas, Viesītes, Salas un Tērvetes novadā.

Reģionos kā galvenie novadi ar augstu radošo industriju uzņēmumu skaitu ir: Kuldīgas novads, Liepājas pilsēta, Ventspils pilsēta, Daugavpils pilsēta, Rēzeknes pilsēta, Jelgavas pilsēta un Jēkabpils pilsēta (sk.2.1.10.tabulu).

2.1.10.tabula

Radošo uzņēmumu skaits Kurzemes, Zemgales un Latgales plānošanas reģiona novados

Uzņēmumu skaits	Kurzemes novadi	Latgales novadi	Zemgales novadi
1-5	Aizputes Priekules Alsungas Vaiņodes Brocēnu Grobiņas Mērsraga Pāvilostas Skrundas Ventspils	Aglonas Ludzas Dagdas Preiļu Daugavpils Ilūkstes Kārsavas Krāslavas Līvānu Rēzeknes Viļānu	Rundāles Aknīstes Auces Iecavas Jaunjelgavas Jelgavas Kokneses Krustpils Pļaviņu Skrīveru Vecumnieku
6-10		Balvu	Aizkraukles

⁹⁸ CSP sniegtie dati.

Uzņēmumu skaits	Kurzemes novadi	Latgales novadi	Zemgales novadi
			Bauskas Dobeles Ozolnieku
11 - 20	Saldus Talsu		
21 - ...	Kuldīgas Liepājas pilsēta Ventspils pilsēta	Daugavpils pilsēta Rēzeknes pilsēta	Jelgavas pilsēta Jēkabpils pilsēta

Avots: SIA „NK Konsultāciju birojs” apkopojums saskaņā ar CSP sniegtajiem datiem.

Lielākajā daļā novados radošo industriju uzņēmumu skaits nepārsniedz 5 uzņēmumus un nav novērojams liels atbalstošo nozaru uzņēmumu skaits. Ir novadi, kuros faktiski nav radošo industriju uzņēmumu, bet ir spēcīgs atbalstošais sektors, piemēram, Grobiņas novadā, Ventspils novadā, Dagdas novadā (sk.8.pielikumu).

Jāsecina, ka radošo industriju uzņēmumu koncentrācija ir urbanizētā vidē, jo plānošanas reģionos to lielākais skaits novados, kurās ir lielas pilsētas un republikas nozīmes pilsētās.

Kopsavilkums

Latgales plānošanas reģionā visvairāk uzņēmumu ir Tekstila nozarē, Mēbeļu ražošanas un Sporta, atpūtas un izklaides nozares uzņēmumu. Zemgales plānošanas reģionā: Tekstila nozarē, Vizuālās mākslas nozarē, Mēbeļu ražošanas nozarē un Sporta, atpūtas un izklaides nozares uzņēmumi. Kurzemes plānošanas reģionā: Tekstila nozares, Sporta, atpūtas un izklaides nozares un Vizuālās mākslas nozares uzņēmumi.

Pēc uzņēmumu neto apgrozījuma kā lielākās nozares Latgales un Zemgales plānošanas reģionā var izdalīt: Tekstila nozari, Literatūras nozari (atbalstošo sektoru), Mēbeļu ražošanas nozari. Kurzemes plānošanas reģionā: Tekstila nozari, Mēbeļu ražošanas nozari, Literatūras nozari (atbalstošo sektoru), Sporta, atpūtas un izklaides nozari.

Reģionos kā galvenās pašvaldības ar augstu radošo industriju uzņēmumu skaitu ir: Kuldīgas novads, Liepājas pilsēta, Ventspils pilsēta, Daugavpils pilsēta, Rēzeknes pilsēta, Jelgavas pilsēta un Jēkabpils pilsēta.

2.1.2. Radošo industriju pievienotā vērtība un produktivitāte

Dati par radošajām industrijām CSP ir pieejami tikai viena cipara līmenī (sk.7.pielikumu), līdz ar to precīzas statistiskās informācijas līdz nepieciešamajam 4 ciparu līmenim nav. Šīs nozares ietver gan iepriekšējā nodaļā iekļautās radošo industriju nozares, gan citas, kas uz radošos industriju neattiecas, bet kuras nevar izdalīt sīkāk, jo nav pieejami dati pietiekamā detalizācijas pakāpē.

Visās radošo industriju nozares un to atbalstošajos sektoros 2009.gadā bija iekšzemes kopprodukta kritums (sk.2.1.12.tabulu). Vislielāko kopprodukta daļu no radošajām industrijām sniedz Apstrādes rūpniecība, kurā ietilpst šādas radošo industriju un to atbalstošās nozares: Poligrāfija un ierakstu reproducēšana; Cita veida ražošana; Papīra un papīra izstrādājumu ražošana; Nemetālisko minerālu izstrādājumu ražošana; Datoru, elektronisko un optisko iekārtu ražošana; Tekstilizstrādājumu ražošana; Apģērbu ražošana; Ādas un ādas izstrādājumu ražošana; Mēbeļu ražošana; Koksnes, koka un korķa izstrādājumu ražošana.

2.1.11.tabula

Iekšzemes kopprodukts radošajās industrijas un to atbalstošajos sektoros Latvijā (tūkst. latu)⁹⁹

Nozare	2007	2008	2009	2010	2011
(C) Apstrādes rūpniecība	1517810	1559234	1279956	1534372	1793613
(F) Būvniecība	1346893	1462200	942699	677000	776119
(I) Izmitināšana un ēdināšanas pakalpojumi	226625	229925	184136	173714	215043
(J) Informācijas un komunikācijas pakalpojumi	507719	601180	513328	455222	477557
(M) Profesionālie, zinātniskie un tehniskie pakalpojumi	522821	703094	562713	534270	-
(N) Administratīvo un apkalpojošo dienestu darbība	283989	387006	301229	296964	-
(P) Izglītība	598543	750449	633564	512438	532120
(R) Māksla, izklaide un atpūta	297967	347036	202558	194833	216370

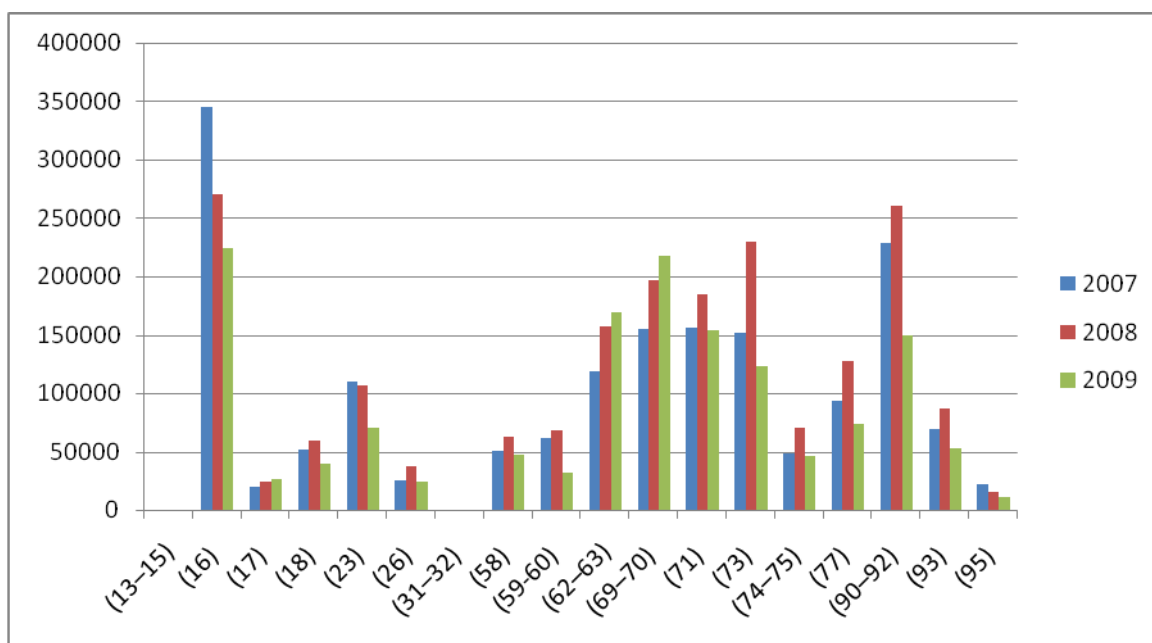
- Parādība nav konstatēta.

Lielākais pievienotās vērtības apjoms ir radošās industrijas atbilstošajās nozarēs, kas saistītas ar tirdzniecību (sk.2.1.30.attēlu) un Koksnes, koka un korķa izstrādājumu ražošanas un kopā Radošas, mākslinieciskas un izklaides darbības, Bibliotēku, arhīvu, muzeju un citu kultūras iestāžu darbības un Azartspēļu un derību sektorā.

2009.gadā daudzās nozarēs ir vērojams pievienotās vērtības apjoma būtisks kritums, piemēram, Reklāmas un tirgus izpētes pakalpojumu sektorā, kopā Kinofilmu, video filmu, televīzijas programmu un skaņu ierakstu producēšanas un Radio un televīzijas programmu izstrādes un apraides sektoros.

Nozares, kurās pievienotās vērtības apjoms ir audzis 2009.gadā ir kopā Datorprogrammēšanas, konsultēšanas un saistīto darbību un Informācijas pakalpojumu sektoros un Centrālo biroju darbības sektorā.

⁹⁹ CSP sniegtie dati.

2.1.30.attēls. Kopējās pievienotās vērtības sadalījums pa radošo industriju nozares iekļauošajiem darbības veidiem.¹⁰⁰

Ja vērtē radīto pievienoto vērtību pa reģioniem, tad lielāko pievienotās vērtības īpatsvaru Apstrādes rūpniecības un Būvniecības jomā sniedz Kurzemes plānošanas reģiona uzņēmumi, savukārt Informācijas un komunikāciju pakalpojumu jomā Latgales plānošanas reģions (sk.2.1.12. tabulu). Pa citām nozarēm CSP dati ir pieejami tikai par 2009.gadu.

2.1.12.tabula

Reģionu īpatsvars kopējā pievienotajā vērtībā pa darbības veidiem, kuros ietilpst radošo industriju nozares.¹⁰¹

	2007			2008			2009		
	Kurzeme	Zemgale	Latgale	Kurzeme	Zemgale	Latgale	Kurzeme	Zemgale	Latgale
(C) Apstrādes rūpniecība	16.17	10.33	8.53	15.05	9.82	9.85	14.46	11.24	9.26
(F) Būvniecība	12.86	5.75	5.39	12.48	5.78	6.82	11.89	7.51	8.67
(I) Izmitināšana un ēdināšanas pakalpojumi	...	...	...	...	...	...	8.84	5.29	7.14
(J) Informācijas un komunikācijas pakalpojumi	3.66	1.85	3.89	3.14	1.91	3.7	3.42	2.06	3.53

¹⁰⁰ Nozaru atšifrējumus skatīt 7.pielikumā.

¹⁰¹ CSP sniegtie dati.

(M) Profesionālie, zinātniskie un tehniskie pakalpojumi	...	...	...	...	...	...	5.27	2.64	2.54
(N) Administratīvo un apkalpojošo dienestu darbība	...	...	...	...	...	...	5.66	3.33	6.65
(P) Izglītība	...	...	...	...	...	...	11.66	10.11	13.51
(R) Māksla, izklaide un atpūta	...	...	...	...	...	...	11.15	6.86	8.49

... Trūkst datu

Radošās industrijas raksturo arī dati, kas saistīti ar investīcijām nemateriālajos ieguldījumos un pamatlīdzekļos. Vislielākās investīcijas ir bijušas tādās radošo industriju nozarēs kā Mākslas, izglītības un kultūras atbalsta un Vizuālās mākslas nozarē. Mākslas, izglītības un kultūras atbalsta nozarē būtiskas investīcijas tiek veiktas katru gadu, lai gan ar 2007. – 2008.gada apjomiem pēdējos gadus nevar salīdzināt (sk.2.1.13.tabulu). Vismazāk investē tādās radošo industriju nozarēs kā Literatūras nozarē, Audiovizuālās mākslas un Audiovizuālo mediju nozarē.

2.1.13.tabula

Nefinanšu investīcijas nemateriālos ieguldījumos un pamatlīdzekļos radošo industriju nozarēs no 2007. – 2010.gadam Latvijā (faktiskajās cenās, tūkst. latu)¹⁰²

	Darbības veids	NACE 2. red.	2007	2008	2009	2010
Literatūras sektors	Izdevējdarbība	58	5431	4521	1319	1738
Vizuālā māksla	Cita veida ražošana	32	2469	3432	1257	1835
	Arhitektūras un inženiertehniskie pakalpojumi; tehniskā pārbaude un analīze	71	26579	22536	8231	7225
	Citi profesionālie, zinātniskie un tehniskie pakalpojumi	74	14979	4151	2688	4807
Audiovizuālā māksla	Kinofilmu, video filmu, televīzijas programmu un skaņu ierakstu producēšana	59	3243	4973	585	2003
Audiovizuālie mediji	Radio un televīzijas programmu izstrāde un apraide	60	3206	3010	3421	4759

¹⁰² CSP sniegtie dati.

	Darbības veids	NACE 2. red.	2007	2008	2009	2010
	Informācijas pakalpojumi	63	3014	3591	3520	2927
Tirgus komunikācijas	Centrālo biroju darbība; konsultēšana komercdarbībā un vadībizinībās	70	3003	20001	31434	7631
Māksla, izglītība un kultūras atbalsts	Izglītība	85	51677	62895	27664	32028
	Radošas, mākslinieciskas un izklaides darbības	90	8977	10468	*	2484

Ja vērtē reģionu griezumā, tad vislielākās investīcijas ir veiktas Kurzemes plānošanas reģionā (sk.2.1.14.tabulu).

2.1.14.tabula

Nefinanšu investīcijas nemateriālos ieguldījumos un pamatlīdzekļos pa reģioniem no 2007. – 2010.gadam (faktiskajās cenās, tūkst. latu)¹⁰³

Reģions	2007	2008	2009	2010
PAVISAM	4404,4	4874,9	2932,6	2169,3
Kurzemes reģions	457,6	552,5	334,3	338,3
Zemgales reģions	364,6	353,3	211,5	198,3
Latgales reģions	275,9	284,7	185,6	180,2

Otrajā vietā vislielākās nefinanšu investīcijas nemateriālos ieguldījumos un pamatlīdzekļos pa reģioniem 4 gadu periodā ir veiktas Zemgales plānošanas reģionā, un pēc tam tikai seko Latgales plānošanas reģions.

2.1.3. Radošo industriju ārējā tirdzniecība (eksports un imports) Latvijā

Salīdzinošie dati par radošās industrijas dalību ārējā tirdzniecībā ir pieejami tikai divu ciparu līmenī (sk.7.pielikumu), līdz ar to precīzas statistiskās informācijas līdz nepieciešamajam 4 ciparu līmenim nav.

Tā kā dati līdz 2008.gadam tika vākti pēc NACE 1.1.redakcijas, kas atšķiras pēc detalizācijas pakāpes no NACE 2.redakcijas, salīdzinošie dati arī gadu šķērsgriezumā nav pieejami par 2007. un 2008.gadiem. Dati par 2011.gadu ir doti provizoriski un ir pieejami šķērsgriezumā par visu Latviju, neizdalot atsevišķu Latvijas reģionus.

Analizēti tiek eksporta un importa dati tūkstošos Ls sadalījumā pēc uzņēmuma darbības veida (NACE 2.redakcija) no 2009. līdz 2011.gadiem.

¹⁰³ CSP sniegtie dati.

Eksports

Vispirms tiek apskatīts radošo industriju un to atbalstošo nozaru eksports laika periodā no 2009. – 2011.gadam (Ls) (sk.10.pielikuma 1.tabulu).

Analizējot eksportu radošās industrijas nozarēs, sākot no 2009.gada ir acīmredzama izaugsme visās nozarēs.

Literatūras nozarē Izdevējdarbības sektoram tiek prognozēta samazināšanās 2011.gadā, tomēr gan Poligrāfijas un ierakstu reproducēšanas sektora, gan Mazumtirdzniecības sektora pakalpojumu pieaugums veicinās šīs nozares turpmāku izaugsmi.

Vizuālās mākslas nozarē pieaugums eksportam ir paredzams visos sektoros, izņemot Datoru, individuālās lietošanas priekšmetu un mājsaimniecības piederumu remonta sektoru, kur 2011.gadā paredzēts eksporta samazinājums.

Audiovizuālās mākslas nozarē Kinofilmu, video filmu, televīzijas programmu un skaņu ierakstu producēšanas sektorā ir paredzams eksporta pieaugums arī 2011.gadā, kas ir pozitīva tendence.

Audiovizuālo mediju nozarē redzams, ka Radio un televīzijas programmu izstrāde un apraide sektora radošais potenciāls neiet uz eksportu, tiek apgādāts vietējais tirgus, jo programmas latviešu valodā nav prece eksportam. Informācijas pakalpojumu sektors uzrāda stabilu pieaugumu.

Tirgus komunikāciju nozarē pēc strauja eksporta krituma 2010.gadā, 2011.gadā ir paredzams neliels pieaugums. Kritumu šajā nozarē radīja straujš Centrālo biroju darbība; konsultēšana komercdarbībā un vadībzinībās sektora eksporta pakalpojumu samazinājums, jo Reklāmas un tirgus izpētes pakalpojumu sektora pakalpojumu eksports palielinās.

Mākslas izglītības un kultūras atbalsta nozarē arī apredzams stabils eksporta pieaugums, neskatoties uz to, ka Bibliotēku, arhīvu, muzeju un citu kultūras iestāžu darbības sektora sniegtie pakalpojumi ir domāti tikai vietējam tirgum, un Izglītības sektors un Radošas, mākslinieciskas un izklaides darbības sektors 2011.gadā piedzīvo eksporta samazinājumu.

Sporta, atpūtas un izklaides nozarē kopējais eksports pēc samazinājuma 2010.gadā, paredzēts, ka palielināsies 2011.gadā. Stabili samazinās Izmomāšana un ekspluatācijas līzings sektora eksports, un ļoti strauji ir vērojams Azartspēles un derības sektora pakalpojumu eksporta samazinājums vairāk kā 10 reizes 2010.gadā, pēc kā ir neliels pieaugums prognozējams 2011.gadā.

Tūrisma nozare uzrāda stabilu eksporta pieaugumu, neskatoties uz to, ka Izmitināšanas sektors piedzīvoja ļoti strauju kritumu 2010.gadā, bet 2011.gadā tiek prognozēts vēl straujāks eksporta pieaugums. Šī varētu būt viena no potenciāli attīstāmajām nozarēm reģionos.

Tekstila nozare arī uzrāda stabilu eksporta pieaugumu. Vislielākais sektors Tekstila nozarē ir Apģērbu ražošanas sektors, kas ir viens no lielākajiem sektoriem Kurzemes reģionā.

Mēbeļu nozare vienmērīgi turpina palielināt eksportu visus 3 apskatāmos gadus.

Arī Informācijas un sakaru tehnoloģiju nozarē ir stabils eksporta pieaugums, kas parāda, ka Latvijā ir stabila vide Datorprogrammēšana, konsultēšana un saistītas darbības sektora pakalpojumu nodrošināšanai uz āru.

Imports

Tālāk tiek apskatīts radošo industriju un to atbalstošo nozaru imports laika periodā no 2009. – 2011.gadam (Ls) (sk.10.pielikuma 2.tabulu).

Analizējot importu radošās industrijas nozarēs, arī šeit ir redzams importa apjoma pieaugums visās nozarēs. Izņēmums ir vienīgi Audiovizuālās mākslas nozare.

Literatūras sektora nozarē Izdevējdarbības sektoram gan ir prognozējams importa samazinājums 2011.gadā, tomēr gan Poligrāfija un ierakstu reproducēšanas sektora, gan Mazumtirdzniecības sektora pakalpojumu pieaugums veicinās šīs nozares turpmāku izaugsmi.

Vizuālās mākslas nozarē importa apjoma pieaugums ir paredzams visos sektoros, iekļaujot arī Datoru, individuālās lietošanas priekšmetu un māsaimniecības piederumu remonta sektoru, kura importa apgrozījuma apjoms palielināsies uz eksporta samazinājuma 2011.gadā rēķina.

Audiovizuālās mākslas nozarē Kinofilmu, video filmu, televīzijas programmu un skaņu ierakstu producēšanas sektoram ir paredzams importa samazinājums 2011.gadā, kas potenciāli varētu būt uz eksporta palielināšanās rēķina, parādot, ka mums ir stiprs vietējais producēšanas tirgus, kas nodrošina eksportu, un nav nepieciešams imports.

Audiovizuālo mediju nozarē redzams, ka Radio un televīzijas programmu izstrāde un apraides sektora pakalpojumi tiek importēti no ārpuses, tomēr detalizētāk izskatot, redzam, ka samazinās radio un televīzijas programmu imports, bet palielinās informācijas pakalpojumu imports.

Tirgus komunikāciju nozarē vērojams stabils pieaugums sākot no 2009.gada. Centrālo biroju darbības; konsultēšanas komercdarbībā un vadībzinībās sektorā tas var tikt saistīts ar straujo eksporta pakalpojumu samazinājumu 2010.gadā, pēckrīzes periodā.

Mākslas izglītības un kultūras atbalsta nozarē arī paredzams stabils pieaugums, neskatoties uz to, ka Radošas, mākslinieciskas un izklaides darbības sektors paredzams, ka piedzīvos importa rādītāju samazinājumu 2011.gadā.

Sporta, atpūtas un izklaides nozarē kopējais importa apgrozījums uzrāda stabilu pieaugumu visu trīs apskatāmo laika perioda gadu laikā, izņemot Azartspēles un derības sektoru, kur 2010.gadā bija neliels importa samazinājums, kas jau 2011.gadā pārvērtās straujā pieaugumā.

Tūrisma nozarē importa pieaugums 2011.gadā paredzams vismaz par 30% lielāks, kā 2010.gadā, kas norāda uz šīs nozares attīstības potenciālu.

Tekstila nozares ražošana arī uzrāda stabilu importa pieaugumu. Līdzīgi ir Mēbeļu nozares ražošanā, kas kopš 2009.gada uzrāda stabilu importa apjoma pieaugumu. Arī Informācijas un sakaru tehnoloģiju nozarē ir stabils importa pieaugums.

Kopsavilkums

Radošo industriju un to atbalstošo nozaru eksporta un importa statistikas datu analīze laika periodam no 2009. – 2011.gadam (tūkst. Ls) skaidri parāda, ka šajā laika periodā, neskatoties uz dažu nozaru eksporta vai importa apgrozījuma samazināšanos 2010. vai 2009.gados, noris stabila ekonomikas atveseļošanās un kopējo nozaru apgrozījuma pieaugums. Vienlaicīgi var vērot, ka eksporta samazinājums kādā no sektoriem rezultējas importa rādītāju pieaugumā šajā sektorā vai otrādi.

Piemēram: Audiovizuālās mākslas nozarē Kinofilmu, video filmu, televīzijas programmu un skaņu ierakstu producēšanas sektoram ir paredzams importa samazinājums 2011.gadā, kas potenciāli varētu būt uz eksporta palielināšanās rēķina, parādot, ka mums ir stiprs vietējais producēšanas tirgus, kas nodrošina eksportu, un nav nepieciešams imports.

Tūrisma nozare uzrāda stabilu eksporta pieaugumu, šī varētu būt viena no potenciāli attīstāmajām nozarēm reģionos.

2.1.4. Radošo industriju darba tirgus**Literatūras nozare**

Literatūras nozarē radošajās industrijās Kurzēm visvairāk nodarbināto no 2008. – 2009.gadam bija laikrakstu izdošanas sektorā, savukārt lielākie sektori pēc nodarbināto skaita šajā nozarē Zemgalē un Latgalē bija žurnālu un periodisko izdevumu izdošana (sk.2.1.15.tabulu).

2.1.15.tabula

Nodarbināto skaits Literatūras nozarē 2008. un 2009.gados.¹⁰⁴

Sektori	2008.gads				2009.gads			
	Kurzeme	Zemgale	Latgale	Pārējā Latvijā	Kurzeme	Zemgale	Latgale	Pārējā Latvijā
Radošā nozare								
58.11 Grāmatu izdošana	8	17	10	1046	19	22	18	739
58.13 Laikrakstu izdošana	204	51	34	1216	191	35	24	979
58.14 Žurnālu un periodisko izdevumu izdošana	20	158	366	2228	21	113	196	1729
KOPĀ	232	226	410	4490	231	170	238	3447
Atbalstošā nozare								
18.11 Laikrakstu iespiešana	-	-	1	2	-	-	3	2
18.12 Cita veida izdevumu	238	191	155	3199	125	120	106	2405

¹⁰⁴ CSP sniegtie dati.

iespiešana									
18.13	Salikšana un iespiedformu izgatavošana	13	5	7	277	7	1	2	213
18.14	Iesiešana un ar to saistītas palīgdarbības	10	7	29	141	6	9	4	124
47.61	Grāmatu mazumtirdzniecība specializētajos veikalos	137	62	37	618	97	49	32	517
47.62	Avīžu un kancelejas piederumu mazumtirdzniecība specializētajos veikalos	217	271	361	1277	185	208	311	1170
KOPĀ		615	536	590	5514	420	387	458	4431

Literatūras nozares radošo industriju sektorā ir vērojams nodarbināto skaita kritums ne tikai Kurzemes, Zemgales un Latgales plānošanas reģionos, bet arī pārējā Latvijā. Vienīgais sektors, kur ir vērojams neliels nodarbināto skaita pieaugums visos trijos reģionos ir grāmatu izdošana.

Literatūras nozares radošo industriju atbalstošajā sektorā kopumā ir nodarbināti vairāk cilvēku kā radošajās industrijās. Lielākais nodarbināto skaits ir citu izdevumu iespiešanas sektorā.

Literatūras nozarē lielākais brīvo darbavietu skaits visos trijos reģionos bija 2009.gadā, pēdējos gados brīvo darbavietu faktiski nav (sk.2.1.16.tabula).

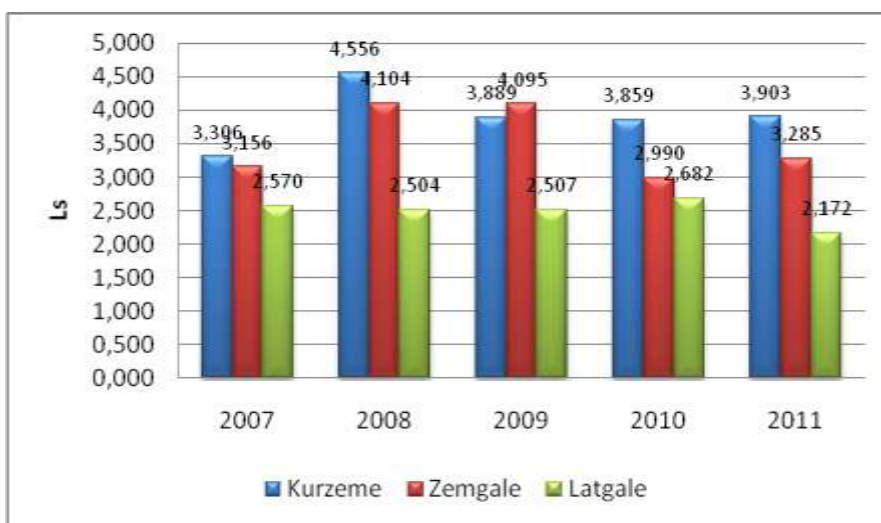
2.1.16.tabula

Brīvo darbavietu skaits Literatūras nozarē laika periodā no 2007. – 2011.gadam¹⁰⁵

Reģions	2007	2008	2009	2010	2011
Kurzeme	55,0	109,0	161,0	1,0	4
Latgale	25,0	30,0	243,0	0,0	0
Zemgale	77,0	30,0	171,0	3,0	4
Kopā citur Latvijā	1373,0	466,0	1902,0	110,0	460

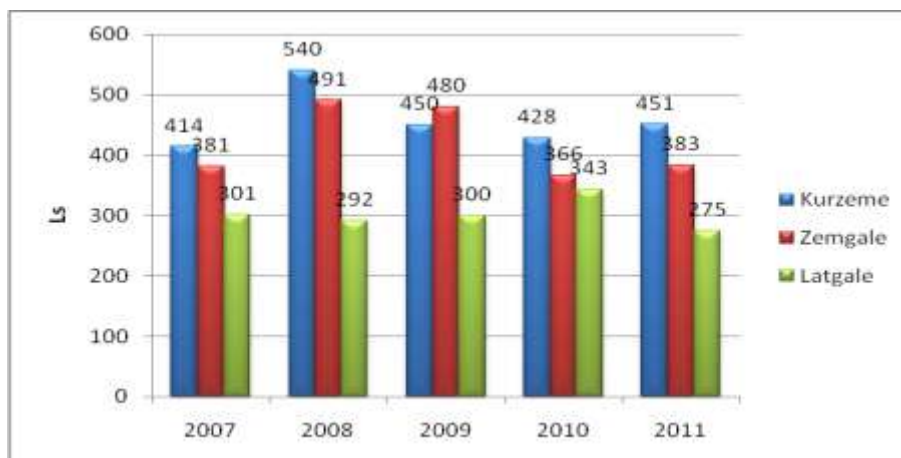
Vienas stundas darbaspēka izmaksas Literatūras nozarē vislielākās ir Kurzemes plānošanas reģionā un no 2009. – 2011.gadam ir stabilas (sk.2.1.31.attēlu). Zemgales plānošanas reģionā no 2010.gada vienas stundas darbaspēka izmaksas ir strauji kritušās.

¹⁰⁵ CSP sniegtie dati.

2.1.31.attēls. Vienas stundas dabaspēka izmaksas Izdevējdarbības sektorā laika periodā no 2007. – 2011.gadam¹⁰⁶.

Vidēji Latvijā Izdevējdarbības sektorā bruto darba samaksa ir lielāka kā Kurzemes, Zemgales un Latgales plānošanas reģionos. Latgales plānošanas reģionā bruto darba samaksa laika periodā no 2007. – 2011.gadam ir robežās no 275 – 343 latiem (sk.2.1.32.attēlu), visaugstākā bruto darba samaksa ir Kurzemes plānošanas reģionā, kas vidēji ir par 100 latiem augstāka kā Latgales plānošanas reģionā un vidēji par 50 latiem augstāka kā Zemgales plānošanas reģionā.

2.1.32.attēls. Bruto darba samaksa Izdevējdarbības sektorā laika periodā no 2007. – 2011.gadam¹⁰⁷.

Literatūras nozares atbalstošajos sektoros vienas stundas darbaspēka izmaksas 2007.gadā bija mazākas nekā vidēji Latvijā (sk.2.1.17.tabulu), taču sākot jau ar 2009.gadu, piemēram, Zemgales plānošanas reģionā Poligrāfijas un ierakstu reproducēšanas sektorā vienas stundas darbaspēka izmaksas ir lielākas nekā vidēji

¹⁰⁶ CSP sniegtie dati.

¹⁰⁷ CSP sniegtie dati.

Latvijā. Ja vērtē Literatūras atbalstošo sektoru visos trijos reģionos kopumā, jāsecina, ka Zemgales plānošanas reģionā ir vislielākās vienas stundas darbaspēka izmaksas un tās ir augušas kopš 2007.gada.

2.1.17.tabula

Literatūras nozares radošo industriju atbalstošo sektoru vienas stundas darbaspēka izmaksas laika periodā no 2007. – 2011.gadam (Ls)¹⁰⁸

NACE 2.red. sadaļas		Reģions			
		Latvijā	Kurzemē	Zemgalē	Latgalē
		2007.gads			
18	Poligrāfija un ierakstu reproducēšana	2.777	2.266	2.740	2.149
47	Mazumtirdzniecība, izņemot automobiļus un motociklus	2.130	1.514	1.687	1.389
		2008.gads			
18	Poligrāfija un ierakstu reproducēšana	3.481	3.832	3.483	2.844
47	Mazumtirdzniecība, izņemot automobiļus un motociklus	2.643	2.138	2.211	1.653
		2009.gads			
18	Poligrāfija un ierakstu reproducēšana	3.301	2.791	3.614	2.855
47	Mazumtirdzniecība, izņemot automobiļus un motociklus	2.648	2.010	2.097	1.762
		2010.gads			
18	Poligrāfija un ierakstu reproducēšana	3.325	2.930	3.852	2.126
47	Mazumtirdzniecība, izņemot automobiļus un motociklus	2.534	1.925	2.071	1.758
		2011.gads			
18	Poligrāfija un ierakstu reproducēšana	3.591	3.011	3.882	3.063
47	Mazumtirdzniecība, izņemot automobiļus un motociklus	2.655	2.091	2.324	1.919

Zemgales plānošanas reģionā bruto darba samaksa Poligrāfijas un ierakstu reproducēšanas sektorā kopš 2007.gada ir robežās vidēji no 348 - 494 latiem un stabili ir virs vidējā Latvijas rādītāja un pārējiem reģioniem (sk.2.1.18.tabulu).

Mazumtirdzniecības sektorā bruto darba samaksa reģionos no 2007. – 2011.gadam ir nedaudz augusi, bet vidēji ir robežās no 172 – 287 latiem.

¹⁰⁸ CSP sniegtie dati.

2.1.18.tabula

Literatūras nozares atbalstošo sektoru bruto darba samaksa laika periodā no 2007. – 2011.gadam (Ls)¹⁰⁹

NACE 2.red. sadaļas		Reģions			
		Latvijā	Kurzemē	Zemgalē	Latgalē
		2007.gads			
18	Poligrāfija un ierakstu reproducēšana	347	277	348	270
47	Mazumtirdzniecība, izņemot automobiļus un motociklus	265	189	211	172
		2008.gads			
18	Poligrāfija un ierakstu reproducēšana	425	442	438	340
47	Mazumtirdzniecība, izņemot automobiļus un motociklus	322	263	277	205
		2009.gads			
18	Poligrāfija un ierakstu reproducēšana	393	304	428	335
47	Mazumtirdzniecība, izņemot automobiļus un motociklus	313	243	256	213
		2010.gads			
18	Poligrāfija un ierakstu reproducēšana	408	362	494	246
47	Mazumtirdzniecība, izņemot automobiļus un motociklus	302	240	257	215
		2011.gads			
18	Poligrāfija un ierakstu reproducēšana	444	355	489	349
47	Mazumtirdzniecība, izņemot automobiļus un motociklus	320	257	287	239

Vizuālā māksla

Vizuālās mākslas nozares radošajās industrijas ir nodarbināti vairāk cilvēku kā to atbalstošajā sektorā. Visvairāk nodarbināto ir arhitektūras pakalpojumu sektorā, kur no 2008. līdz 2009.gadam ir noticis būtisks nodarbināto skaita kritums (sk.2.1.19.tabulu).

2.1.19.tabula

Nodarbināto skaits Vizuālās mākslas nozarē 2008. un 2009.gados.¹¹⁰

Sektori	2008.gads				2009.gads			
	Kurzeme	Zemgale	Latgale	Pārējā Latvijā	Kurzeme	Zemgale	Latgale	Pārējā Latvijā
Radošā nozare								
32.12 Juvelierizstrādājumu un līdzīgu izstrādājumu ražošana	3	2	1	148	2	2	2	142

¹⁰⁹ CSP sniegtie dati.¹¹⁰ CSP sniegtie dati.

32.13	Juvelierizstrādājumu imitāciju un līdzīgu izstrādājumu ražošana	-	-	1	7	-	-	1	9
71.11	Arhitektūras pakalpojumi	237	175	167	3327	165	110	133	2389
74.10	Specializētie projektēšanas darbi	23	12	9	455	14	10	5	369
74.20	Fotopakalpojumi	49	39	36	504	41	31	33	387
KOPĀ		312	228	214	4441	222	153	174	3296
Atbalstošā nozare									
17.24	Tapešu ražošana	-	-	-	9	-	-	-	3
23.69	Citu betona, ģipša un cementa izstrādājumu ražošana	-	14	-	52	-	8	-	40
32.11	Monētu kalšana	-	-	-	4	-	-	-	2
46.48	Pulksteņu un juvelierizstrādājumu vairumtirdzniecība	23	15	19	326	16	14	18	277
47.77	Pulksteņu un juvelierizstrādājumu mazumtirdzniecība specializētajos veikalos	96	85	83	1085	92	76	77	976
58.19	Citi izdevējdarbības veidi	7	20	16	501	8	5	12	339
95.25	Pulksteņu un juvelierizstrādājumu remonts	2	8	7	39	2	4	2	36
KOPĀ		128	142	125	2016	118	107	109	1673

Vizuālās mākslas nozarē brīvo darbavietu skaits vislielākais ir Latgales plānošanas reģionā (sk.2.1.20.tabulu) salīdzinājumā ar Zemgales un Kurzemes plānošanas reģioniem, bet kopumā tas nav augsts rādītājs. Pēdējos gados brīvo darbavietu vizuālās mākslas nozarē faktiski nav.

2.1.20.tabula

Brīvo darbavietu skaits Vizuālās mākslas nozarē laika periodā no 2007. – 2011.gadam¹¹¹

Reģions	2007	2008	2009	2010	2011
Kurzeme	33,0	10,0	0,0	3,0	0
Latgale	51,0	38,0	20,0	0,0	0
Zemgale	41,0	32,0	2,0	0,0	0
Kopā citur Latvijā	814,0	375,0	46,0	29,0	47

¹¹¹ CSP sniegtie dati.

Juvelierizstrādājumu un to imitāciju un līdzīgu izstrādājumu ražošana ietilps Cita veida ražošanas sektorā, kur vienas stundas darbaspēka izmaksas viszemākās ir Latgales plānošanas reģionā, bet Kurzemes plānošanas reģionā ir vislielākās kopš 2008.gada. Arhitektūras pakalpojumu sektora vienas stundas darbaspēka izmaksas ir gandrīz 2 reizes lielākas kā Zemgales un Latgales plānošanas reģionos, kuros tās strauji kritās sākot no 2010.gada (sk.2.1.21.tabulu). Specializētie projektēšanas darbi un Fotopakalpojumi ietilpst Citu profesionālo, zinātnisko un tehnisko pakalpojumu sektorā, tajā vienas stundas darbaspēka izmaksas ir gandrīz divas reizes mazākas Kurzemes, Zemgales un Latgales plānošanas reģionos kā vidēji Latvijā.

2.1.21.tabula

Vizuālās mākslas nozares vienas stundas darbaspēka izmaksas laika periodā no 2007. – 2011.gadam (Ls)¹¹²

NACE 2.red. sadaļas		Reģions			
		Latvijā	Kurzēmē	Zemgalē	Latgalē
		2007.gads			
32	Cita veida ražošana	2.287	2.184	2.760	1.023
71	Arhitektūras un inženiertehniskie pakalpojumi; tehniskā pārbaude un analīze	4.262	4.365	3.568	2.690
74	Citi profesionālie, zinātniskie un tehniskie pakalpojumi	2.887	1.889	2.080	2.073
		2008.gads			
32	Cita veida ražošana	2.652	2.975	2.750	1.325
71	Arhitektūras un inženiertehniskie pakalpojumi; tehniskā pārbaude un analīze	4.967	4.797	4.217	3.964
74	Citi profesionālie, zinātniskie un tehniskie pakalpojumi	3.928	1.796	2.407	2.908
		2009.gads			
32	Cita veida ražošana	2.827	2.976	2.744	1.648
71	Arhitektūras un inženiertehniskie pakalpojumi; tehniskā pārbaude un analīze	4.888	4.497	3.925	3.775
74	Citi profesionālie, zinātniskie un tehniskie pakalpojumi	4.050	2.138	1.798	1.957
		2010.gads			
32	Cita veida ražošana	2.728	2.890	2.723	1.863
71	Arhitektūras un inženiertehniskie pakalpojumi; tehniskā pārbaude un analīze	4.470	4.412	2.472	2.645
74	Citi profesionālie, zinātniskie un tehniskie pakalpojumi	3.834	2.371	1.679	1.730
		2011.gads			
32	Cita veida ražošana	2.678	3.142	2.357	1.818
71	Arhitektūras un inženiertehniskie pakalpojumi; tehniskā pārbaude un analīze	4.824	5.450	2.814	2.682
74	Citi profesionālie, zinātniskie un tehniskie pakalpojumi	3.852	2.523	2.268	1.739

¹¹² CSP sniegtie dati.

Cita veida ražošanas sektorā Zemgales plānošanas reģionā bruto darba samaksa ir kritusies sākot no 2009.gada un 2011.gada sasniegusi 270 latu līmeni. Kurzemes plānošanas reģionā bruto darba samaksa šajā nozarē ir augstāka par Latvijas vidējo un pārējo plānošanas reģionu rādītāju, sasniedzot 2011.gadā 375 latu līmeni. Arhitektūras un inženiertehnisko pakalpojumu sektora bruto darba samaksa vislielākā ir Kurzemes plānošanas reģionā un kopš 2007.gada ir virs 540 latiem, sasniedzot 679 latu līmeni 2011.gadā, savukārt Zemgales un Latgales plānošanas reģionos bruto darba samaksa šajā sektorā ir būtiski zemāka kā vidēji Latvijā un Kurzemes plānošanas reģionā (sk.2.1.22.tabulu).

2.1.22.tabula

Vizuālās mākslas nozares bruto darba samaksa laika periodā no 2007. – 2011.gadam (Ls)¹¹³

NACE 2.red. sadaļas		Reģions			
		Latvijā	Kurzemē	Zemgalē	Latgalē
2007.gads					
32	Cita veida ražošana	281	258	337	129
71	Arhitektūras un inženiertehniskie pakalpojumi; tehniskā pārbaude un analīze	525	548	444	336
74	Citi profesionālie, zinātniskie un tehniskie pakalpojumi	358	242	265	266
2008.gads					
32	Cita veida ražošana	335	344	371	167
71	Arhitektūras un inženiertehniskie pakalpojumi; tehniskā pārbaude un analīze	606	591	530	472
74	Citi profesionālie, zinātniskie un tehniskie pakalpojumi	472	214	299	343
2009.gads					
32	Cita veida ražošana	337	350	330	206
71	Arhitektūras un inženiertehniskie pakalpojumi; tehniskā pārbaude un analīze	581	547	468	453
74	Citi profesionālie, zinātniskie un tehniskie pakalpojumi	482	276	232	250
2010.gads					
32	Cita veida ražošana	323	342	308	235
71	Arhitektūras un inženiertehniskie pakalpojumi; tehniskā pārbaude un analīze	544	548	334	344
74	Citi profesionālie, zinātniskie un tehniskie pakalpojumi	471	294	210	224
2011.gads					
32	Cita veida ražošana	319	375	270	242
71	Arhitektūras un inženiertehniskie pakalpojumi; tehniskā pārbaude un analīze	590	679	384	333
74	Citi profesionālie, zinātniskie un tehniskie pakalpojumi	487	326	297	235

Ja apskata Vizuālās mākslas nozares atbalstošo sektoru, tad jāsecina, ka Papīra un papīra izstrādājumu ražošanas sektorā vislielākās vienas stundas darbaspēka izmaksas ir Kurzemes plānošanas reģionā (sk.11.pielikumu). Kurzemes plānošanas reģionā vislielākās vienas stundas darbaspēka izmaksas ir arī

¹¹³ CSP sniegtie dati.

Nemetālisko minerālu izstrādājumu ražošanas sektorā, taču tās ir mazākas kā vidēji Latvijā pretstatā Datoru, individuālās lietošanas priekšmetu un mājāsaimniecības piederumu remonta sektoram, kur tās ir lielākas kā vidēji Latvijā un lielākas kā Zemgales un Latgales plānošanas reģionos. Tas pats attiecas uz bruto darba samaksas līmeni reģionos (sk.11.pielikumu).

Audiovizuālās mākslas nozare

Audiovizuālās mākslas nozares nodarbināto skaita statistika (sk.2.1.23.tabulu) ir cieši saistāma kopā ar attiecīgās nozares uzņēmumu skaitu (sk.2.1.6.attēlu) un to, ka bieži vien īpašnieks ir arī vienīgais, kurš attiecīgajā uzņēmumā strādā un nav sevi pieņēmis darbā, līdz ar to nodarbinātības statistika neveidojas.

2.1.23.tabula

Nodarbināto skaits Audiovizuālās mākslas nozarē 2008. un 2009.gados.¹¹⁴

Sektori	2008.gads				2009.gads			
	Kurzeme	Zemgale	Latgale	Pārējā Latvijā	Kurzeme	Zemgale	Latgale	Pārējā Latvijā
Radošā nozare								
59.11 Kinofilmu, video filmu un televīzijas programmu producēšana	-	-	-	465	-	-	-	310
59.12 Darbības pēc kinofilmu, video filmu un televīzijas programmu producēšanas	-	-	-	7	-	-	-	33
59.20 Skaņu ierakstu producēšana	4	-	-	102	3	-	-	79
KOPĀ	4	0	0	574	3	0	0	422
Atbalstošā nozare								
18.20 Ierakstu reproducēšana	-	1	1	59	-	-	-	40
32.20 Mūzikas instrumentu ražošana	15	-	2	0	8	-	2	0
47.43 Audio un video ierīču mazumtirdzniecība specializētajos veikalos	64	127	39	359	54	86	39	292
47.63 Audio un video ierakstu mazumtirdzniecība specializētajos veikalos	2	13	19	99	1	13	17	50
59.13 Kinofilmu, video filmu	-	-	1	66	-	-	4	42

¹¹⁴ CSP sniegtie dati.

un televīzijas programmu izplatīšana								
59.14 Kinofilmu demonstrēšana	19	-	3	176	16	-	15	199
KOPĀ	100	141	65	759	79	99	77	623

Audiovizuālās mākslas nozarē laika periodā no 2007. – 2011.gadam brīvo darbavietu faktiski nav (sk.2.1.24.tabula) , t.sk. arī pārējā Latvijā.

2.1.24.tabula

Brīvo darbavietu skaits Audiovizuālās mākslas nozarē laika periodā no 2007. – 2011.gadam¹¹⁵

Reģions	2007	2008	2009	2010	2011
Kurzeme	3,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Latgale	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Zemgale	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kopā citur Latvijā	3,0	0,0	0,0	2,0	0,0

Audiovizuālās mākslas nozarē vienas stundas darbaspēka izmaksas ir nedaudz augušas sākot no 2007.gada Kurzemes plānošanas reģionā, taču tās ir vidēji par 1 latu mazākas kā vidēji Latvijā. Par Zemgales un Latgales plānošanas reģionu CSP dati nav vai arī tie ir konfidenciāli. Ja vērtē bruto darba samaksu, tad tā Kurzemes plānošanas reģionā ir vidēji par 100 un vairāk latiem mazāka kā pārējā Latvijā.

Audiovizuālo mediju nozare

Audiovizuālo mediju nozarē visvairāk nodarbināto ir Kurzemes plānošanas reģionā, Latgales plānošanas reģionā

Neviennozīmīgs ir darba devēju viedoklis par radošo profesiju pārstāvju pieejamību darba tirgū šobrīd - 52% uzskata, ka pieejamība ir pietiekama, kamēr 39% - ka nepietiekama.

Darba devēji kā profesijas, kurās profesionāļu pieejamība ir nepietiekama, salīdzinoši biežāk min mūziķus, mūzikas pasniedzējus, diriģentus (7%), deju speciālistus (6%), kā arī dizainerus (4%). Sekojoši - tās pašas profesijas, kurās paredz arī pieprasījuma pieaugumu tuvāko 2-3 gadu periodā.

¹¹⁵ CSP sniegtie dati.

no 2008. līdz 2009.gadam ir būtisks nodarbināto skaita kritums (sk.2.1.25.tabulu), it sevišķi radio programmu apraides sektorā, kaut arī uzņēmumu skaits šajos gados nemainījās.

2.1.25.tabula

Nodarbināto skaits Audiovizuālo mediju nozarē 2008. un 2009.gados.¹¹⁶

Sektori	2008.gads				2009.gads			
	Kurzeme	Zemgale	Latgale	Pārējā Latvijā	Kurzeme	Zemgale	Latgale	Pārējā Latvijā
Radošā nozare								
60.10 Radio programmu apraide	57	9	48	543	65	5	13	501
60.20 Televīzijas programmu izstrāde un apraide	42	15	33	1447	41	15	27	1206
63.12 Interneta portālu darbība	37	5	22	423	36	6	23	508
KOPĀ	136	29	103	2413	142	26	63	2215

Audiovizuālo mediju nozarē laika periodā no 2007. – 2011.gadam brīvo darbavietu faktiski nav (sk.2.1.26.tabulu).

2.1.26.tabula

Brīvo darbavietu skaits Audiovizuālo mediju nozarē laika periodā no 2007. – 2011.gadam¹¹⁷

Reģions	2007	2008	2009	2010	2011
Kurzeme	1,0	2,0	2,0	1,0	1
Latgale	0,0	0,0	0,0	0,0	0
Zemgale	1,0	0,0	0,0	0,0	0
Kopā citur Latvijā	64,0	31,0	4,0	17,0	8

Audiovizuālo mediju nozarē Kurzemes, Zemgales un Latgales plānošanas reģionos vienas stundas darbaspēka izmaksas ir divas reizes mazākas kā vidēji Latvijā. Kurzemes plānošanas reģionā kopš 2009.gada ir ļoti augstas vienas stundas darbaspēka izmaksas Informācijas pakalpojumu sektorā (sk.2.1.27.tabulu), savukārt Zemgales un Latgales plānošanas reģionos tās šajā gadā būtiski sāka kristies.

¹¹⁶ CSP sniegtie dati.

¹¹⁷ CSP sniegtie dati.

2.1.27.tabula

Audiovizuālo mediju nozares vienas stundas darbaspēka izmaksas laika periodā no 2007. – 2011.gadam (Ls)¹¹⁸

NACE 2.red. sadaļas		Reģions			
		Latvijā	Kurzemē	Zemgalē	Latgalē
		2007.gads			
60	Radio un televīzijas programmu izstrāde un apraide	4.727	1.723	1.426	1.345
63	Informācijas pakalpojumi	3.482	2.262	6.141	2.752
		2008.gads			
60	Radio un televīzijas programmu izstrāde un apraide	6.074	2.446	2.119	2.031
63	Informācijas pakalpojumi	5.693	3.469	6.391	3.224
		2009.gads			
60	Radio un televīzijas programmu izstrāde un apraide	5.900	2.372	2.068	2.428
63	Informācijas pakalpojumi	5.184	6.067	4.285	2.730
		2010.gads			
60	Radio un televīzijas programmu izstrāde un apraide	5.161	2.418	2.313	1.698
63	Informācijas pakalpojumi	6.456	5.153	3.646	2.210
		2011.gads			
60	Radio un televīzijas programmu izstrāde un apraide	5.433	1.833	2.350	1.970
63	Informācijas pakalpojumi	5.433	5.585	2.539	2.186

Radio un televīzijas programmu izstrādes un apraides sektorā Kurzemes, Zemgales un Latgales plānošanas reģionā bruto darba samaksa ir būtiski mazāka kā vidēji Latvijā, starpība sasniedz pat 400 latus (sk.2.1.28.tabulu). Zemgales plānošanas reģionā bija augsta bruto samaksa (virs 780 latiem) Informācijas pakalpojumu sektorā 2007. un 2008.gadā, taču kopš 2009.gada ir būtisks kritums – līdz 321 latam, savukārt Kurzemes plānošanas reģionā bruto darba samaksa kopš 2007.gada ir būtiski augusi. Latgales plānošanas reģionā bruto darba samaksa kopš 2009.gada ir kritusies no 396 latiem līdz 278 latiem.

2.1.28.tabula

Audiovizuālo mediju nozares bruto darba samaksa laika periodā no 2007. – 2011.gadam (Ls)¹¹⁹

NACE 2.red. sadaļas		Reģions			
		Latvijā	Kurzemē	Zemgalē	Latgalē
		2007.gads			
60	Radio un televīzijas programmu izstrāde un apraide	586	221	179	167
63	Informācijas pakalpojumi	453	293	781	340
		2008.gads			

¹¹⁸ CSP sniegtie dati.

¹¹⁹ CSP sniegtie dati.

60	Radio un televīzijas programmu izstrāde un apraide	749	320	283	252
63	Informācijas pakalpojumi	713	459	788	396
		2009.gads			
60	Radio un televīzijas programmu izstrāde un apraide	699	300	257	306
63	Informācijas pakalpojumi	640	734	511	337
		2010.gads			
60	Radio un televīzijas programmu izstrāde un apraide	636	304	301	219
63	Informācijas pakalpojumi	771	596	397	279
		2011.gads			
60	Radio un televīzijas programmu izstrāde un apraide	680	250	307	263
63	Informācijas pakalpojumi	668	678	321	278

Tirgus komunikāciju nozare

Tirgus komunikāciju nozarē lielākais nodarbināto skaits ir radošajos sektoros. Pārsvārā nozarē nodarbinātie strādā reklāmas aģentūru darbības uzņēmumos (sk.2.1.29.tabulu).

2.1.29.tabula

Nodarbināto skaits Tirgus komunikāciju nozarē 2008. un 2009.gados.¹²⁰

Sektori		2008.gads				2009.gads			
		Kurzeme	Zemgale	Latgale	Pārējā Latvijā	Kurzeme	Zemgale	Latgale	Pārējā Latvijā
Radošā nozare									
70.21	Sabiedrisko attiecību un komunikāciju vadības pakalpojumi	2	2	-	278	1	2	1	198
73.11	Reklāmas aģentūru darbība	93	98	116	4451	92	69	114	3535
KOPĀ		95	100	116	4729	93	71	115	3733
Atbalstošā nozare									
73.12	Starpniecība reklāmas izvietojanā masu informācijas līdzekļos	3	7	31	358	2	11	31	336
73.20	Tirgus un sabiedriskās domas izpēte	21	19	36	1376	19	16	42	1263
KOPĀ		24	26	67	1734	21	27	73	1599

¹²⁰ CSP sniegtie dati.

Tirgus komunikāciju nozarē laika periodā no 2007. – 2011.gadam brīvo darbavietu faktiski nav (sk.2.1.30.tabulu).

2.1.30.tabula

Brīvo darbavietu skaits Tirgus komunikāciju nozarē laika periodā no 2007. – 2011.gadam¹²¹

Reģions	2007	2008	2009	2010	2011
Kurzeme	0	0	0	0	0
Latgale	0	0	0	0	0
Zemgale	2	0	0	0	0
Kopā citur Latvijā	16	59	2	9	19

2009. un 2010.gadā būtiski pieauga vienas stundas darbaspēka izmaksas Kurzemes plānošanas reģionā Centrālo biroju darbības nozarē, kurā ietilpst Sabiedrisko attiecību un komunikāciju vadības pakalpojumu sektors (sk.2.1.31.tabulu). Taču tās ir mazākas par Latvijas vidējo rādītāju. Zemgales plānošanas reģionā vienas stundas darbaspēka izmaksas svārstās no 3,3 Ls līdz 4,6 Ls.

Reklāmas un tirgus izpētes pakalpojumu sektora vienas stundas darbaspēka izmaksas ir vidēji divas reizes mazākas Kurzemes, Zemgales un Latgales plānošanas reģionā kā vidēji Latvijā.

2.1.31.tabula

Tirgus komunikāciju nozares vienas stundas darbaspēka izmaksas laika periodā no 2007. – 2011.gadam (Ls)¹²²

NACE 2.red. sadaļas		Reģions			
		Latvijā	Kurzēmē	Zemgalē	Latgalē
		2007.gads			
70	Centrālo biroju darbība; konsultēšana komercdarbībā un vadībizinībās	4.017	3.464	4.293	3.652
73	Reklāmas un tirgus izpētes pakalpojumi	3.957	1.772	2.714	1.238
		2008.gads			
70	Centrālo biroju darbība; konsultēšana komercdarbībā un vadībizinībās	5.115	2.976	4.668	3.134
73	Reklāmas un tirgus izpētes pakalpojumi	4.573	2.084	2.660	1.657
		2009.gads			
70	Centrālo biroju darbība; konsultēšana komercdarbībā un vadībizinībās	6.362	6.058	4.169	2.115
73	Reklāmas un tirgus izpētes pakalpojumi	5.110	1.787	2.651	1.751
		2010.gads			
70	Centrālo biroju darbība; konsultēšana komercdarbībā un vadībizinībās	6.104	6.015	3.378	3.752
73	Reklāmas un tirgus izpētes pakalpojumi	5.652	1.864	1.756	1.583
		2011.gads			

¹²¹ CSP sniegtie dati.

¹²² CSP sniegtie dati.

70	Centrālo biroju darbība; konsultēšana komercdarbībā un vadībizinībās	4.973	4.645	3.473	3.081
73	Reklāmas un tirgus izpētes pakalpojumi	5.622	1.937	2.468	2.051

Centrālo biroju darbības sektora bruto darba samaksa Kurzemes plānošanas reģionā būtiski pieauga 2009.gadā no 368 līdz 745 latiem (sk.2.1.32.tabulu). Zemgales plānošanas reģionā minētajā nozarē bruto darba samaksa laika periodā no 2007. – 2011.gadam svārstās 100 latu robežās, t.i., no 418 līdz 573 latiem. Latgales plānošanas reģionā bruto darba samaksas zemākais līmenis ir 2009.gadā, kamēr tajā pat laikā Zemgalē ir par 200 latiem lielāka darba samaksa un Kurzēmē un Latvijā par – 400 latiem.

Reklāmas un tirgus izpētes pakalpojumu sektorā bruto darba samaksa Latvijā ir par 300 – 400 latiem lielāka kā Zemgales, Kurzemes un Latgales plānošanas reģionos.

2.1.32.tabula

Tirgus komunikāciju nozares bruto darba samaksa laika periodā no 2007. – 2011.gadam (Ls)¹²³

NACE 2.red. sadaļas		Reģions			
		Latvijā	Kurzēmē	Zemgalē	Latgalē
2007.gads					
70	Centrālo biroju darbība; konsultēšana komercdarbībā un vadībizinībās	519	429	522	428
73	Reklāmas un tirgus izpētes pakalpojumi	504	228	347	152
2008.gads					
70	Centrālo biroju darbība; konsultēšana komercdarbībā un vadībizinībās	637	368	573	384
73	Reklāmas un tirgus izpētes pakalpojumi	569	262	331	201
2009.gads					
70	Centrālo biroju darbība; konsultēšana komercdarbībā un vadībizinībās	747	745	481	257
73	Reklāmas un tirgus izpētes pakalpojumi	621	228	341	210
2010.gads					
70	Centrālo biroju darbība; konsultēšana komercdarbībā un vadībizinībās	753	740	418	465
73	Reklāmas un tirgus izpētes pakalpojumi	699	227	216	191
2011.gads					
70	Centrālo biroju darbība; konsultēšana komercdarbībā un vadībizinībās	627	572	432	394
73	Reklāmas un tirgus izpētes pakalpojumi	698	259	309	268

Māksla, izglītība un kultūras atbalsts

Vislielākais nodarbināto skaits mākslas, izglītības un kultūras atbalsta nozarēs ir kultūras izglītības sektorā (sk.2.1.33.tabulu) Kurzemes plānošanas reģionā. Nākamais lielākais sektors pēc nodarbināto skaita ir mākslinieku darbības sektors. Kā radošo industriju lielākie atbalstošie sektori pēc nodarbināto skaita ir minami kultūras iestāžu darbība, bibliotēku un arhīvu darbība un muzeju darbība.

¹²³ CSP sniegtie dati.

2.1.33.tabula

Nodarbināto skaits Māksla, izglītība un kultūras atbalsta nozarē 2008. un 2009.gados.¹²⁴

Sektori	2008.gads				2009.gads			
	Kurzeme	Zemgale	Latgale	Pārējā Latvijā	Kurzeme	Zemgale	Latgale	Pārējā Latvijā
Radošā nozare								
63.91 Ziņu aģentūru darbība	-	14	-	245	-	8	-	213
85.52 Kultūras izglītība	986	568	616	2381	734	464	599	2371
90.01 Mākslinieku darbība	186	104	86	2281	182	5	81	2103
90.02 Mākslas palīgdarbības	9	33	8	265	9	13	7	195
90.03 Mākslinieciskā jaunrade	15	25	-	22	11	4	1	113
KOPĀ	1196	744	710	5194	936	494	688	4995
Atbalstošā nozare								
26.40 Sadzīves elektronisko iekārtu ražošana	-	-	-	239	-	-	-	146
90.04 Kultūras iestāžu darbība	744	831	1079	2450	634	665	1006	2411
91.01 Bibliotēku un arhīvu darbība	476	384	538	2757	445	384	526	1944
91.02 Muzeju darbība	202	307	131	1616	167	264	130	1388
91.03 Vēsturisku objektu un līdzīgu apmeklējuma vietu darbība	-	-	-	198	-	1	-	168
KOPĀ	1422	1522	1748	7260	1246	1314	1662	6057

Gandrīz visās mākslas, izglītības un kultūras atbalsta nozarēs no 2008. līdz 2009.gadam ir vērojams nodarbināto skaita kritums, tajā pat laikā brīvo darbavietu skaits ir salīdzinoši liels (sk.2.1.34.tabulu) un krītas tikai pēdējos gados.

2.1.34.tabula

Brīvo darbavietu skaits Māksla, izglītība un kultūras atbalsta nozarē laika periodā no 2007. – 2011.gadam¹²⁵

Reģions	2007	2008	2009	2010	2011
Kurzeme	96	96	16	4	3
Latgale	90	81	22	11	8
Zemgale	72	37	16	12	6
Kopā citur Latvijā	1075	680	95	36	211

¹²⁴ CSP sniegtie dati.¹²⁵ CSP sniegtie dati.

Izglītības nozarē, kurā ietilpst Kultūras izglītības sektors vidējās vienas stundas darbaspēka izmaksas ir līdzīgas visā Latvijā, tas pats attiecas uz Radošo, māksliniecisko un izklaides darbību sektoru (sk.2.1.35.tabulu).

2.1.35.tabula

Māksla, izglītība un kultūras atbalsta nozares vienas stundas darbaspēka izmaksas laika periodā no 2007. – 2011.gadam (Ls)¹²⁶

NACE 2.red. sadaļas		Reģions			
		Latvijā	Kurzemē	Zemgalē	Latgalē
		2007.gads			
85	Izglītība	3.373	3.142	3.379	3.242
90	Radošas, mākslinieciskas un izklaides darbības	KD	KD	KD	KD
		2008.gads			
85	Izglītība	4.217	3.887	4.088	4.048
90	Radošas, mākslinieciskas un izklaides darbības	3.509	3.281	2.910	2.734
		2009.gads			
85	Izglītība	3.808	3.604	3.650	3.694
90	Radošas, mākslinieciskas un izklaides darbības	3.304	3.147	2.778	2.527
		2010.gads			
85	Izglītība	3.298	3.198	3.280	3.165
90	Radošas, mākslinieciskas un izklaides darbības	2.925	2.666	2.564	2.190
		2011.gads			
85	Izglītība	3.501	3.224	3.332	3.230
90	Radošas, mākslinieciskas un izklaides darbības	3.028	2.654	2.803	2.343

Bruto darba samaksa Izglītības sektorā ir līdzīga visos trijos reģionos, taču Zemgales plānošanas reģionā tās ir nedaudz augstāka (sk.11.pielikumu). Radošas, mākslinieciskas un izklaides darbības sektorā bruto darba samaksa variē no 300 – 400 latiem.

Sporta, atpūtas un izklaides nozare

Sporta, atpūtas un izklaides nozares sektori ar lielāko nodarbināto skaitu ir cita izklaides un atpūtas darbība, sporta objektu darbība, sporta klubu darbība un azartspēles un derības (sk.2.1.36.tabula).

¹²⁶ CSP sniegtie dati.

2.1.36.tabula

Nodarbināto skaits Sporta, atpūtas un izklaides nozarē 2008. un 2009.gados.¹²⁷

Sektori	2008.gads				2009.gads			
	Kurzeme	Zemgale	Latgale	Pārējā Latvijā	Kurzeme	Zemgale	Latgale	Pārējā Latvijā
77.21 Atpūtas un sporta priekšmetu iznomāšana un ekspluatācijas līzings	4	-	1	122	6	2	1	97
93.21 Atrakciju un atpūtas parku darbība	8	3	17	220	6	3	15	168
93.29 Cita izklaides un atpūtas darbība	147	92	253	631	88	83	147	604
32.40 Spēļu un rotaļlietu ražošana	2	331	7	139	-	310	1	89
30.20 Televīzijas programmu izstrāde un apraide	-	-	1271	539	-	-	936	327
93.11 Sporta objektu darbība	250	202	171	992	191	149	171	874
93.12 Sporta klubu darbība	449	115	219	1666	342	96	115	1367
93.13 Fitnesa centru darbība	7	11	2	247	6	10	2	198
93.19 Citas sporta nodarbības	16	36	7	178	1	38	8	138
92.00 Azartspēles un derības	268	281	520	4360	237	212	390	3213
KOPĀ	1151	1071	2468	9094	877	903	1786	7075

Visi Sporta, atpūtas un izklaides nozares sektori no 2008. līdz 2009.gadam ir piedzīvojuši nodarbināto skaita kritumu, brīvo darbavietu šajā nozarē faktiski nav (sk.2.1.37.tabula).

¹²⁷ CSP sniegtie dati.

2.1.37.tabula

Brīvo darbavietu skaits Sporta, atpūtas un izklaides nozarē laika periodā no 2007. – 2011.gadam¹²⁸

Reģions	2007	2008	2009	2010	2011
Kurzeme	0	0	0	0	0
Latgale	0	1	0	0	0
Zemgale	3	0	0	0	0
Kopā citur Latvijā	74	13	3	0	23

Sporta, atpūtas un izklaides nozares Izmomāšanas un ekspluatācijas līzinga sektorā vienas stundas darbaspēka izmaksas apskatāmajos reģionos ir būtiski mazākas kā vidēji Latvijā. Sporta nodarbību, izklaides un atpūtas darbību sektorā lielākās vienas stundas darbaspēka izmaksas ir Kurzemes plānošanas reģionā, 2008. un 2009.gadā pārsniedzot pat Latvijas vidējo rādītāju (sk.2.1.38.tabula).

2.1.38.tabula

Sporta, atpūtas un izklaides nozares vienas stundas darbaspēka izmaksas laika periodā no 2007. – 2011.gadam (Ls)¹²⁹

NACE 2.red. sadaļas		Reģions			
		Latvijā	Kurzēmē	Zemgalē	Latgalē
		2007.gads			
77	Izmomāšana un ekspluatācijas līzings	3.845	2.260	1.846	0.975
93	Sporta nodarbības, izklaides un atpūtas darbība	KD	KD	KD	KD
		2008.gads			
77	Izmomāšana un ekspluatācijas līzings	4.893	2.129	1.772	1.417
93	Sporta nodarbības, izklaides un atpūtas darbība	2.980	3.422	2.757	2.432
		2009.gads			
77	Izmomāšana un ekspluatācijas līzings	4.722	3.251	1.807	1.866
93	Sporta nodarbības, izklaides un atpūtas darbība	2.992	3.754	2.799	2.344
		2010.gads			
77	Izmomāšana un ekspluatācijas līzings	4.166	3.697	1.767	1.707
93	Sporta nodarbības, izklaides un atpūtas darbība	3.241	3.220	2.716	2.435
		2011.gads			
77	Izmomāšana un ekspluatācijas līzings	3.866	2.500	2.422	2.225
93	Sporta nodarbības, izklaides un atpūtas darbība	3.562	3.322	2.953	2.370

Izmomāšanas un ekspluatācijas līzinga sektorā vislielākā bruto darba samaksa Kurzemes plānošanas reģionā bija 2010.gadā (451 lats), Zemgales plānošanas reģionā 2011.gadā (317 lati), Latgales plānošanas reģionā – 2011.gadā (282 lati) (sk.2.1.39.tabulu). Kopumā Zemgales un Latgales plānošanas reģionos šajā sektorā bruto

¹²⁸ CSP sniegtie dati.¹²⁹ CSP sniegtie dati.

darba samaksa ir vidēji par 200 latu mazāka kā Kurzemes plānošanas reģionā un 300 – 400 latiem kā vidēji Latvijā.

Sporta nodarbību, izklaides un atpūtas darbību sektorā vislielākā bruto darba samaksa (ap 400 latiem) ir Kurzemes plānošanas reģionā, 2009.gadā pārsniedz pat Latvijas vidējo rādītāju.

2.1.39.tabula

Sporta, atpūtas un izklaides nozares bruto darba samaksa laika periodā no 2007. – 2011.gadam (Ls)¹³⁰

NACE 2.red. sadaļas		Reģions			
		Latvijā	Kurzemē	Zemgalē	Latgalē
		2007.gads			
77	Iznomāšana un ekspluatācijas līzings	489	302	219	130
93	Sporta nodarbības, izklaides un atpūtas darbība	KD	KD	KD	KD
		2008.gads			
77	Iznomāšana un ekspluatācijas līzings	600	250	222	186
93	Sporta nodarbības, izklaides un atpūtas darbība	369	425	333	306
		2009.gads			
77	Iznomāšana un ekspluatācijas līzings	567	399	217	227
93	Sporta nodarbības, izklaides un atpūtas darbība	360	461	327	270
		2010.gads			
77	Iznomāšana un ekspluatācijas līzings	509	451	216	211
93	Sporta nodarbības, izklaides un atpūtas darbība	399	395	328	270
		2011.gads			
77	Iznomāšana un ekspluatācijas līzings	498	320	317	282
93	Sporta nodarbības, izklaides un atpūtas darbība	442	411	341	286

Tūrisma nozare

Ar radošajām industrijām saistītajos sektoros Tūrisma nozarē vislielākais nodarbināto skaits ir ainavu veidošanas un uzturēšanas darbību sektorā (sk.2.1.40.tabulu).

¹³⁰ CSP sniegtie dati.

2.1.40.tabula

Nodarbināto skaits Tūrisma nozares radošajās industrijās 2008. un 2009.gados.¹³¹

Sektori	2008.gads				2009.gads			
	Kurzeme	Zemgale	Latgale	Pārējā Latvijā	Kurzeme	Zemgale	Latgale	Pārējā Latvijā
55.90 Pārējo apmešanās vietu darbība	-	-	1	29	1	-	-	33
79.90 Citi rezervēšanas pakalpojumi un ar tiem saistītas darbības	43	23	25	357	28	14	22	242
81.30 Ainavu veidošanas un uzturēšanas darbības	111	145	172	910	75	95	119	633
KOPĀ	154	168	198	1296	104	109	141	908

Tūrisma nozare laika periodā no 2007. – 2011.gadam brīvo darbavietu faktiski nav (sk.2.1.41.tabulu).

2.1.41.tabula

Brīvo darbavietu skaits Tūrisma nozarē laika periodā no 2007. – 2011.gadam¹³²

Reģions	2007	2008	2009	2010	2011
Kurzeme	1	3	1	1	0
Latgale	0	0	0	0	0
Zemgale	5	0	0	1	0
Kopā citur Latvijā	207	76	29	6	7

Zemgales plānošanas reģionā Izmitināšanas sektorā ir lielākās vienas stundas darbaspēka izmaksas. Latgales plānošanas reģionā šajā nozarē vienas stundas darbaspēka izmaksas kopš 2007.gada ir nedaudz augušas (sk.2.1.42.tabulu).

Latgales plānošanas reģionā Būvniecības un ainavu arhitektūras pakalpojumu sektorā vienas stundas darbaspēka izmaksas pēdējos gados ir lielākas kā Zemgales un Kurzemes plānošanas reģionos, taču vidēji Latvijā šajā sektorā darbaspēka izmaksas ir augstākas.

¹³¹ CSP sniegtie dati.

¹³² CSP sniegtie dati.

2.1.42.tabula

Tūrisma nozares vienas stundas darbaspēka izmaksas laika periodā no 2007. – 2011.gadam (Ls)¹³³

NACE 2.red. sadaļas		Reģions			
		Latvijā	Kurzemē	Zemgalē	Latgalē
2007.gads					
55	Izmitināšana	2.730	1.670	2.524	1.331
79	Ceļojumu biroju, tūrisma operatoru rezervēšanas pakalpojumi un ar tiem saistīti pasākumi	3.292	1.995	2.207	2.167
81	Būvniecības un ainavu arhitektu pakalpojumi	2.685	1.883	2.320	2.232
2008.gads					
55	Izmitināšana	3.166	2.307	2.570	1.603
79	Ceļojumu biroju, tūrisma operatoru rezervēšanas pakalpojumi un ar tiem saistīti pasākumi	3.551	3.127	2.798	1.550
81	Būvniecības un ainavu arhitektu pakalpojumi	3.607	2.085	2.961	2.648
2009.gads					
55	Izmitināšana	3.170	1.787	2.066	1.657
79	Ceļojumu biroju, tūrisma operatoru rezervēšanas pakalpojumi un ar tiem saistīti pasākumi	3.563	3.413	2.342	1.898
81	Būvniecības un ainavu arhitektu pakalpojumi	3.204	2.114	2.705	2.191
2010.gads					
55	Izmitināšana	3.163	1.927	1.811	1.636
79	Ceļojumu biroju, tūrisma operatoru rezervēšanas pakalpojumi un ar tiem saistīti pasākumi	3.252	2.328	2.325	1.680
81	Būvniecības un ainavu arhitektu pakalpojumi	3.471	2.407	2.777	2.295
2011.gads					
55	Izmitināšana	3.217	2.142	2.070	1.737
79	Ceļojumu biroju, tūrisma operatoru rezervēšanas pakalpojumi un ar tiem saistīti pasākumi	3.481	2.052	2.994	2.087
81	Būvniecības un ainavu arhitektu pakalpojumi	3.367	2.598	2.594	2.992

Bruto darba samaksa Tūrisma nozarē Kurzemes, Zemgales un Latgales plānošanas reģionos ir mazāka kā vidēji Latvijā. Izmitināšanas un Būvniecības un ainavu arhitektūras pakalpojumu sektorā šī starpība ir 100 latī. Bruto darba samaksa apskatāmajos reģionos Tūrisma nozarē vidēji ir no 200 – 350 latiem (sk.11.pielikumu).

Tekstila nozare

Tekstila nozarē lielākais nodarbināto skaits apakšveļas ražošanas sektorā, šis sektors Kurzemes plānošanas reģionā nodarbina vairāk kā 1500 darbiniekus (sk.2.1.43.tabula). Kurzemes plānošanas reģionā adīto un tamborēto audumu ražošanas sektorā arī ir nozīmīgs nodarbināto skaits, taču šie darbinieki strādā vienā uzņēmumā SIA „Lauma Fabrics”. Pārējo virsdrēbju ražošanā vislielākais nodarbināto skaits ir Latgales plānošanas reģionā, Zemgales plānošanas reģionā nozīmīgs nodarbināto skaits ir darba apģērbu ražošanā, pārējo virsdrēbju ražošanā.

¹³³ CSP sniegtie dati.

2.1.43.tabula

Nodarbināto skaits Tekstila nozarē 2008. un 2009.gados.¹³⁴

Sektori	2008.gads				2009.gads			
	Kurzeme	Zemgale	Latgale	Pārējā Latvijā	Kurzeme	Zemgale	Latgale	Pārējā Latvijā
13.10 Tekstilšķiedru sagatavošana un vērpsana	9	1	34	358	7	2	21	39
13.20 Tekstilmateriālu aušana	1	121	24	381	2	66	6	208
13.30 Tekstilmateriālu apdare	-	-	2	20	3	1	2	21
13.91 Adīto un tamborēto audumu ražošana	706	-	-	23	527	1	-	17
13.92 Gatavo tekstilizstrādājumu ražošana, izņemot apģērbu	33	87	113	1099	36	63	19	847
13.93 Paklāju un grīdsegu ražošana	-	-	-	0	-	-	-	0
13.99 Citur neklasificētu tekstilizstrādājumu ražošana	1	11	-	84	1	9	-	55
14.11 Ādas apģērbu ražošana	4	-	-	22	3	-	-	23
14.12 Darba apģērbu ražošana	23	398	270	1264	21	342	203	882
14.13 Pārējo virsdrēbju ražošana	300	270	1080	2235	207	224	873	1799
14.14 Apakšveļas ražošana	2008	298	60	1211	1574	257	36	941
14.19 Cita veida apģērbu un apģērbu piederumu ražošana	11	227	5	142	7	179	27	118
14.20 Kažokādu izstrādājumu ražošana	1	-	1	23	1	-	1	13
14.31 Trikotāžas zeķu ražošana	-	-	142	589	-	-	121	560
14.39 Pārējo trikotāžas izstrādājumu ražošana	3	157	476	844	3	38	422	783
15.11 Ādu mīcēšana un apstrāde; kažokādu apstrāde un krāsošana	-	59	2	14	-	52	-	8
15.12 Ceļojuma piederumu, somu un	-	4	7	230	-	4	7	173

¹³⁴ CSP sniegtie dati.

līdzīgu izstrādājumu, zirglietu piederumu ražošana									
15.20	Apavu ražošana	-	-	35	114	-	-	40	91
KOPĀ		3100	1633	2251	8653	2392	1238	1778	6578

Tekstila nozarē brīvās darbavietas ir visos reģionos (sk.2.1.44.tabula), ņemot vērā, ka šī nozare vairāk ir attīstīta Kurzemes, Zemgales un Latgales plānošanas reģionos, pārējā Latvijā brīvo darbavietu skaits ir neliels.

2.1.44.tabula

Brīvo darbavietu skaits Tekstila nozarē laika periodā no 2007. – 2011.gadam¹³⁵

Reģions	2007	2008	2009	2010	2011
Kurzeme	50	34	9	31	23
Latgale	111	31	5	25	13
Zemgale	71	18	7	31	11
Kopā citur Latvijā	453	86	9	5	8

Tekstilizstrādājumu ražošanas nozarē vienas stundas darbaspēka izmaksas vislielākās ir Kurzemes plānošanas reģionā, Zemgales un Latgales plānošanas reģionos tās ir divas reizes mazākas (sk.2.1.45.tabulu). Apģērbu ražošanas nozarē lielākās vienas stundas darbaspēka izmaksas ir Zemgales plānošanas reģionā. Ādas un ādas izstrādājumu ražošanas sektorā vienas stundas darbaspēka izmaksas kopš 2007.gada ir augušas.

2.1.45.tabula

Tekstila nozares vienas stundas darbaspēka izmaksas laika periodā no 2007. – 2011.gadam (Ls)¹³⁶

NACE 2.red. sadaļas		Reģions			
		Latvijā	Kurzemē	Zemgalē	Latgalē
		2007.gads			
13	Tekstilizstrādājumu ražošana	2.546	3.669	2.170	1.791
14	Apģērbu ražošana	2.007	1.671	2.203	1.566
15	Ādas un ādas izstrādājumu ražošana	1.901	-	1.666	-
		2008.gads			
13	Tekstilizstrādājumu ražošana	2.988	4.557	2.053	2.080
14	Apģērbu ražošana	2.506	1.942	2.843	1.897
15	Ādas un ādas izstrādājumu ražošana	2.124	-	1.608	-
		2009.gads			
13	Tekstilizstrādājumu ražošana	3.192	4.598	2.058	2.881
14	Apģērbu ražošana	2.499	2.073	2.769	1.772
15	Ādas un ādas izstrādājumu ražošana	2.083	-	1.937	-
		2010.gads			

¹³⁵ CSP sniegtie dati.

¹³⁶ CSP sniegtie dati.

13	Tekstilizstrādājumu ražošana	3.079	4.596	2.103	2.207
14	Apģērbu ražošana	2.392	1.913	2.560	1.876
15	Ādas un ādas izstrādājumu ražošana	1.959	-	.	-
2011.gads					
13	Tekstilizstrādājumu ražošana	3.229	4.892	2.053	2.346
14	Apģērbu ražošana	2.466	2.105	2.914	1.981
15	Ādas un ādas izstrādājumu ražošana	2.324	-	.	.

Tekstilizstrādājumu ražošanas sektorā bruto darba samaksa Kurzemes plānošanas reģionā ir sasniegusi 533 latus, taču pārskata periodā tā nav bijusi mazāka par 419 latiem. Pārējos reģionos bruto darba samaksa šajā sektorā lielākoties nepārsniedz 300 latus.

Apģērbu ražošanas sektorā bruto samaksa reģionos pārsvarā svārstās 200 – 300 latu robežās. Tas pats attiecas uz Ādas un ādas izstrādājumu ražošanas sektoru.

Mēbeļu ražošana

Mēbeļu ražošanas nozarē visvairāk nodarbināto ir citu mēbeļu ražošanas sektorā (sk.2.1.46.tabulu). Šajā nozarē jāatzīmē matraču ražošanas sektors, kurā darbojas tikai viens uzņēmums Zemgales plānošanas reģionā – SIA „MARKS M”, kas vairāk pazīstams ar zīmolu „Nakts Mēbeles”.

2.1.46.tabula

Nodarbināto skaits Mēbeļu ražošanas nozares radošajās industrijās 2008. un 2009.gados.¹³⁷

Sektori		2008.gads				2009.gads			
		Kurzeme	Zemgale	Latgale	Pārējā Latvijā	Kurzeme	Zemgale	Latgale	Pārējā Latvijā
31.01	Biroju un veikalu mēbeļu ražošana	73	119	133	1185	67	91	108	925
31.02	Virtuves mēbeļu ražošana	48	45	66	420	34	35	38	301
31.03	Matraču ražošana	-	62	-	77	-	31	-	80
31.09	Citu mēbeļu ražošana	740	519	609	4120	628	443	398	3371
KOPĀ		861	745	808	5802	729	600	544	4677

Mēbeļu ražošanas nozarē laika periodā no 2007. – 2011.gadam nav nozīmīgs brīvo darbavietu skaits (sk.2.1.47.tabulu), turklāt 2011.gadā saskaņā ar CSP datiem brīvo darbavietu nav Kurzemes, Zemgales un Latgales plānošanas reģionos.

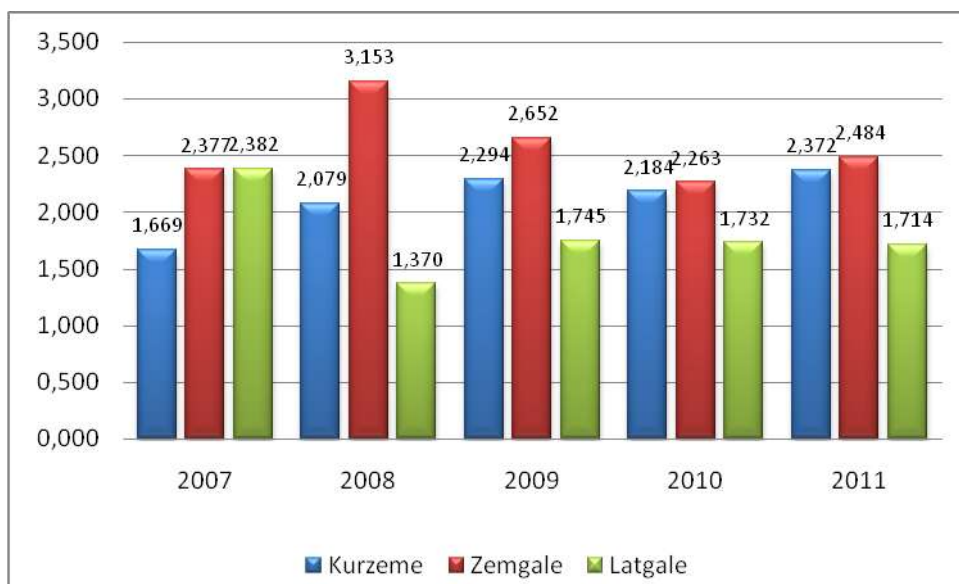
¹³⁷ CSP sniegtie dati.

2.1.47.tabula

Brīvo darbavietu skaits Mēbeļu ražošanas nozarē laika periodā no 2007. – 2011.gadam¹³⁸

Reģions	2007	2008	2009	2010	2011
Kurzeme	4	0	2	0	0
Latgale	4	0	0	6	0
Zemgale	5	0	0	0	0
Kopā citur Latvijā	153	22	1	2	20

Vienas stundas darbaspēka izmaksas Mēbeļu ražošanas nozarē vislielākās ir Zemgales plānošanas reģionā, bet tās ir mazākas kā vidēji Latvijā.

2.1.33.attēls. Vienas stundas darbaspēka izmaksas Mēbeļu ražošanas sektorā laika periodā no 2007. – 2011.gadam¹³⁹.

Bruto darba samaksa Mēbeļu ražošanas nozarē variē 200 – 320 latu robežās apskatāmajos reģionos.

Papīra ražošana

Papīra ražošanas nozares cita veida papīra un kartona izstrādājumu ražošanas sektorā visvairāk nodarbināto ir Kurzemes plānošanas reģionā (119 nodarbinātie (2008.gadā), 99 nodarbinātie (2009.gadā)), Zemgales plānošanas reģionā saskaņā ar CSP datiem ir 2008. – 2009.gadā ir 9 nodarbinātie, Latgales plānošanas reģionā tiek uzrādīti nodarbinātie šajā sektorā kaut arī ir reģistrēts viens uzņēmums. Reģionos šajā nozarē brīvās darbavietas saskaņā ar CSP datiem nav konstatētas.

¹³⁸ CSP sniegtie dati.

¹³⁹ CSP sniegtie dati.

Informācijas un sakaru tehnoloģijas

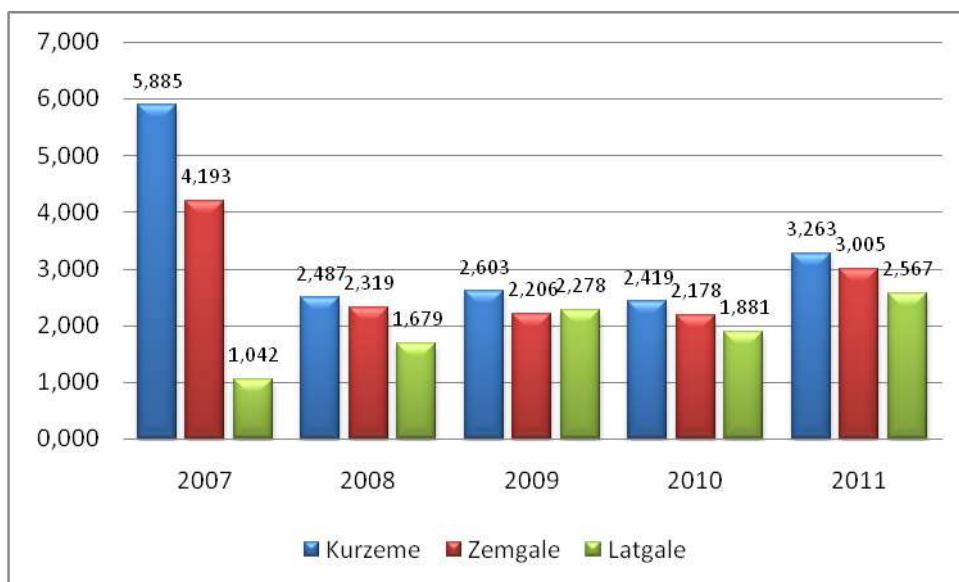
Informācijas un sakaru tehnoloģiju datorprogrammēšanas sektorā Kurzemes, Zemgales un Latgales plānošanas reģionos nodarbināto skaits no 2008. līdz 2009.gadam ir nedaudz audzis: (Kurzemē – 63 (2008.g.), 64 (2009.g.); Zemgalē – 36 (2008.g.), 44 (2009.g.); Latgalē – 80 (2008.g.), 94 (2009.g.). Brīvi darbinieku skaits reģionos faktiski nav novērojams (sk.2.1.48.tabula).

2.1.48.tabula

Brīvo darbinieku skaits Informācijas un sakaru tehnoloģiju nozarē laika periodā no 2007. – 2011.gadam¹⁴⁰

Reģions	2007	2008	2009	2010	2011
Kurzeme	0	0	0	0	0
Latgale	0	4	0	0	0
Zemgale	1	0	0	0	0
Kopā citur Latvijā	60	43	5	6	6

2007.gadā bija ļoti lielas vienas stundas darbaspēka izmaksas Informācijas un sakaru tehnoloģiju sektorā Kurzemes un Zemgales plānošanas reģionos, pretēja situācija ir Latgales plānošanas reģionā, kur šajā gadā ir ļoti zemas darbaspēka izmaksas. Laika periodā līdz 2011.gadam darbaspēka izmaksas Kurzemes un Zemgales plānošanas reģionos krītas, bet tomēr ik gadu turpina nedaudz pieaugt.

2.1.34.attēls. Vienas stundas darbaspēka izmaksas Informācijas un sakaru tehnoloģiju sektorā laika periodā no 2007. – 2011.gadam¹⁴¹.

¹⁴⁰ CSP sniegtie dati.

¹⁴¹ CSP sniegtie dati.

Bruto darba samaksa Informācijas un sakaru tehnoloģiju sektorā vidēji valstī ir ļoti augsta virs 900 latiem. Apskatāmajos plānošanas reģionos augstākā bruto samaksa ir bijusi Kurzemes plānošanas reģionā 2007.gadā – 737 lati. Taču pārējā periodā reģionos darba samaksa svārstās no 200 – 300 latiem. Bruto darba samaksas pieaugums ir vērojams tikai 2011.gadā.

Citas ar radošajām industrijām saistītās nespecializētās nozares

No citām ar radošajām industrijām saistītajām nespecializētajām nozarēm visvairāk nodarbināto ir ar tirdzniecību saistītajos sektoros (sk.2.1.49.tabulu). Pēdējos gados brīvo darbavietu šajās nozarēs faktiski nav.

2.1.49.tabula

Nodarbināto skaits Citās ar radošajām industrijām saistītajās nespecializētajās nozarēs 2008. un 2009.gados.

142

Sektori	2008.gads				2009.gads			
	Kurzeme	Zemgale	Latgale	Pārējā Latvijā	Kurzeme	Zemgale	Latgale	Pārējā Latvijā
16.29 Pārējo koka izstrādājumu ražošana; korķa, salmu un pīto izstrādājumu ražošana	187	145	49	684	176	131	46	576
23.41 Sadzīves un dekoratīvo keramikas izstrādājumu ražošana	22	95	2	96	20	63	2	83
26.70 Optisko instrumentu un fotoaparātūras ražošana	-	-	-	98	-	-	-	69
32.30 Sporta preču ražošana	-	-	11	53	-	-	2	38
46.43 Elektrisko mājsaimniecības ierīču vairumtirdzniecība	37	5	145	1942	27	4	35	1422
47.59 Mēbeļu, apgaismes ierīču un cita veida mājsaimniecības piederumu mazumtirdzniecība specializētajos veikalos	244	348	294	2579	196	228	246	1925
47.78 Citur neklasificēta jaunu preču mazumtirdzniecība	206	257	335	2170	182	278	323	1975

¹⁴² CSP sniegtie dati.

	specializētajos veikalos								
74.90	Citur neklasificēti profesionālie, zinātniskie un tehniskie pakalpojumi	170	97	180	1916	107	51	102	1412
77.29	Cita veida individuālās lietošanas un mājsaimniecības priekšmetu iznomāšana un ekspluatācijas līzings	-	4	12	130	1	4	10	107
	KOPĀ	866	951	1028	9668	709	759	766	7607

2.1.48.tabulā minēto nozaru bruto darba samaksa ir skatāmas iepriekš pie atbilstošajām nozarēm.

Kopsavilkums

Vislielākais nodarbināto skaits Kurzemes plānošanas reģionā ir šādās radošo industriju nozarēs: mākslas, izglītības un kultūras atbalsta nozarē, vizuālās mākslas un literatūras nozarē. Radošo industriju atbalstošajās nozarēs Kurzemes plānošanas reģionā vislielākais nodarbināto skaits ir tekstila nozarē, mākslas, izglītības un kultūras atbalsta nozarē un sporta, atpūtas un izklaides nozarē.

Zemgales plānošanas reģionā visvairāk darbiniekus nodarbina šādās radošo industriju nozarēs: mākslas, izglītības un kultūras atbalsta nozare, vizuālā māksla un literatūras sektors. Nodarbināto skaita ziņā Zemgales plānošanas reģionā prevalē tās pašas nozares, kas Kurzemes plānošanas reģionā.

Latgales plānošanas reģionā tāpat kā Zemgales un Kurzemes plānošanas reģionos visvairāk nodarbināto ir mākslas, izglītības un kultūras atbalsta nozarē, literatūras nozarē un vizuālās mākslas nozarē. Lielākās radošās industrijas atbalstošās nozares ir sporta, atpūtas un izklaides nozare, tekstila nozare un mākslas, izglītības un kultūras atbalsta nozarē.

Saskaņā ar darba devēju aptaujas datiem, absolūtais vairākums - 81% - radošo industriju nozaru uzņēmumu nodarbina ne vairāk kā 9 darbiniekus (sk.9.pielikumu). Aptuveni pusē šo uzņēmumu gandrīz viss nodarbināto kolektīvs sastāv tikai no radošo profesiju pārstāvjiem. Radošo profesiju darbinieku paredzamās izmaiņas lielā mērā korelē ar kopējām tendencēm darbinieku skaita izmaiņās - aptuveni puse darba devēju novērtē, ka tuvākajos 3-5 gados darbinieku kopskaits nemainīsies, savukārt, tie, kuri izmaiņas paredz, lielākoties norāda, ka tas nedaudz palielināsies (aptuveni 1/3 uzņēmumu). 57% darba devēju norāda, ka tuvāko piecu gadu laikā plāno paplašināt savu uzņēmējdarbību, kamēr 36% norāda, ka drīzāk vai noteikti nepaplašinās.

Brīvās darbavietas Kurzemes, Zemgales un Latgales plānošanas reģionos ir tikai Mākslas, izglītības un kultūras atbalsta nozarē un Tekstila nozarē, pārējās nozarēs faktiski brīvo darbavietu nav. Vairākums studentu uzskata, ka darbu savā specialitātē viņiem būs vieglāk atrast ārvalstīs (60%), bet maz iespēju - savā reģionā (27%).

Augstākās vienas stundas darbaspēka izmaksas Latvijā ir Datorprogrammēšanas, konsultēšanas un saistīto darbību sektorā (Informācijas un sakaru tehnoloģiju nozarē), t.i., 6 – 8 latī, taču Kurzemes, Zemgales un Latgales plānošanas reģionos darbaspēka izmaksas šajā sektorā ir trīs reizes mazākas kā Latvijā. Tirgus komunikāciju nozarē arī vienas no augstākajām vienas stundas darbaspēka izmaksām Latvijā; Kurzemes, Zemgales un Latgales plānošanas reģionos šīs izmaksas atsevišķos gados un reģionos ir vidējā Latvijas līmenī, atsevišķos – pat divas reizes mazākas. Augstas vienas stundas darbaspēka izmaksas bija Zemgales plānošanas reģionā Audiovizuālo mediju nozares Informācijas pakalpojumu sektorā no 2007. – 2009.gadam (4,2 – 6,3 latī), savukārt Kurzemes plānošanas reģionā no 2009. – 2011.gadam (5,1 – 6 latī). Augstas vienas stundas darbaspēka izmaksas ir arī Vizuālās mākslas atsevišķos sektoros, piemēram, Arhitektūras un inženiertehnisko pakalpojumu sektorā (no 4 – 5 latiem). No iepriekšminētā var secināt, ka reģionos tiek maksāts mazāk darbiniekiem kā vidēji visā Latvijā, kas būtu arī viens no iemesliem, kādēļ šajās nozarēs strādājošie darbinieki pamazām vai nu pārceļas uz Rīgu un tās apkārtni, vai meklē darbu Rīgā un tās apkārtnē.

Zemākās vienas stundas darbaspēka izmaksas gandrīz visās radošo industriju un to atbalstošajās nozarēs ir Latgales plānošanas reģionā, piemēram, līdz 2 latiem ir vairāki sektori Vizuālās mākslas nozarē, Audiovizuālās mākslas nozares sektori, Radio un televīzijas programmu izstrādes un apraides sektors.

Augstākā bruto darba samaksa Latvijā ir Datorprogrammēšanas, konsultēšanas un saistīto darbību sektorā (Informācijas un sakaru tehnoloģiju nozarē) vidēji ap 900 latiem, taču reģionos darba samaksa nepārsniedz 420 latus. Augsti atalgoti ir arī Tekstilnozares darbinieki Kurzemes plānošanas reģionā. Salīdzinoši augsta bruto darba samaksa ir arī Sporta, atpūtas un izklaides sektorā Kurzemes plānošanas reģionā – ap 400 latiem. Augsts ir atalgojums Tirgus komunikāciju sektorā Kurzemes plānošanas reģionā. Arhitektūras un inženiertehnisko pakalpojumu sektorā augsta bruto darba samaksa ir ne tikai Kurzemes plānošanas reģionā, bet arī Zemgales plānošanas reģionā, t.i., no 500 – 600 latiem. Viszemākā bruto darba samaksa pārsvarā ir Latgales plānošanas reģionā, lielākā daļa bruto darba samaksa radošajās un to atbalstošajās nozarēs svārstās no 200 – 300 latiem. Ja ņem vērā aptaujas rezultātus, vidēji mēnesī pēc nodokļu nomaksas studenti vēlētos saņemt vidēji 511 Ls lielu atalgojumu, līdz ar to ir salīdzinoši maz nozaru, kurās šāds atalgojums radošajās industrijas tiktu nodrošināts.

2.1.5. Bezdarba līmenis radošajās industrijās

Reģistrētā bezdarba līmenis Latvijā 2012.gada februāra beigās bija 11,8% (bezdarbnieku skaits ekonomiski aktīvo iedzīvotāju kopskaitā). Salīdzinot ar 2012.gada janvāra beigām bezdarba līmenis pieaudzis par 0,1% punktu.

2012.gada februārī gandrīz visos Latvijas reģionos vērojams reģistrētā bezdarba līmeņa palielinājums (par 0,2% punktiem Kurzemes, Latgales un Zemgales reģionā, par 0,1% punktu Vidzemes reģionā). Izņēmums ir Rīgas reģions, kur bezdarba līmenis palicis nemainīgs. Saglabājas nemainīgi liela atšķirība starp reģioniem - augstākais reģistrētā bezdarba līmenis februārī bijis Latgales reģionā – 20,4%, zemākais Rīgas reģionā – 8,4%, Kurzemes reģionā – 12,6%, Zemgales reģionā – 13,3%, Vidzemes reģionā – 13,5%.

Reģistrēto bezdarbnieku skaits sadalījumā pa profesijām pēc pēdējās nodarbošanās 2012.gada februāra beigās (lielākais skaits): palīgstrādnieks – 7 895 (6%), mazumtirdzniecības veikala pārdevējs – 6 448 (5%), apkopējs – 3

957 (3%), sētnieks – 1 992, automobiļa vadītājs – 1588, apsargs – 1 375, pavārs – 1 247, pārdevējs konsultants – 1 114, būvstrādnieks – 1089, ēku celtnieks – 1046 (sk.2.1.50.tabulu).

Kā profesijas, pēc kurām tuvāko 2-3 gadu laikā varētu palielināties pieprasījums, darba devēju aptaujā salīdzinoši biežāk minētas - mūziķi, mūzikas pasniedzēji un diriģenti (6%), deju speciālisti, horeogrāfi un deju pasniedzēji (6%), mākslinieki, mākslinieki-noformētāji (4%), dizaineri, datordizaineri (4%).

2.1.50.tabula

Latvijā reģistrēto bezdarbnieku skaits ar augstāko izglītību sadalījumā pa profesiju grupām 2012.gada 29.februārī (lielākais skaits)¹⁴³

Izglītības profesijas nosaukums	Bezdarbnieku skaits	% no kopskaita
EKONOMISTS	2504	15,6
INŽENIERIS (Būvzinženieri, elektroinženieri, mehānikas, elektronikas utt.)	2310	14,4
SKOLOTĀJS (vispārējās vidējās izglītības, profesionālās izglītības, pamatskolas, pirmsskolas utt.)	1769	11,0
DIREKTORS /VADĪTĀJS (uzņēmumu, struktūrvienību, nodaļu utt.)	1293	8,1
JURISTS	831	5,2
SPECIĀLISTI (sabiedrisko attiecību, personāla, loģistikas, vides aizsardzības, dizaina, banku utt.)	705	4,4
UZŅĒMĒJDARBĪBAS (KOMERCDARBĪBAS) SPECIĀLISTS	455	2,8
GRĀMATVEDIS	395	2,5
TEHNOLOGS (pārtikas un dzērienu, šūšanas, tekstilmateriālu, kokapstrādes utt.)	356	2,2
FILOLOGS	337	2,1

Apskatot 2.1.50.tabulas datus, ņemot vērā radošo industriju nozares, tajās iekļaujas skolotāji, speciālisti un šūšanas, tekstilmateriālu un kokapstrādes tehnologi. Tomēr tieši radošajās nozarēs iekļaujas tikai daļa no uzskaitītajiem speciālistiem. Līdz ar to var aprēķināt, cik no kopējā bezdarbnieku skaita reģionā sastāda radošās industrijas bezdarbnieku skaits (sk.2.1.51.tabulu).

¹⁴³ NVA dati no www.nva.gov.lv.

2.1.51.tabula

Reģistrēto bezdarbnieku skaits ar augstāko izglītību sadalījumā reģioniem 2012.gada 29.februārī ¹⁴⁴

Reģioni	Bezdarbnieku skaits	Bezdarba līmenis (%)	Bezdarbnieku procentuālais skaits radošajā industrijā
Valstī	133413	9,1	1,9
Kurzemes plānošanas reģions kopā	18121	9,4	1,9
Latgales plānošanas reģions kopā	33965	15,3	3,1
Zemgales plānošanas reģions kopā	18617	10,1	2,1

2.2. Izglītības pieejamība un pieprasījums radošo industriju sektorā

Šīs nodaļas mērķis ir noskaidrot izglītības programmu piedāvājumu apjomu Kurzemes, Zemgales un Latgales plānošanas reģionos, kas piedāvā zinātniskā grāda, profesijas vai profesionālās ievirzes prasmju iegūšanas iespējas radošo industriju sektorā. Informācija ir apkopota galvenokārt tabulu veidā (2.pielikums) kā primāro atlases kritēriju izmantojot konkrēto radošo industriju nozari, piemēram, mūzika, vizuālā māksla utt. Sekundārais atlases kritērijs ir atbilstošais reģions.

Izglītības programmu piedāvājums ir skatīts kopsakarā ar potenciālo studējošo pieprasījumu, proti, interesi uzsākt savu profesionālo darbību tieši radošo industriju nozarē. Ir jāņem vērā, ka jauniešu intereses apjoms ir ļoti mainīgs lielums, to ietekmē ne tikai izglītības iegūšanas iespēju vienkāršie objektīvie apstākļi – mācību iestādes atrašanās vieta, izglītības programmas kvalitāte, mācību maksa un studējošā finansiālās iespējas, bet arī subjektīvie apstākļi, kā, piemēram, mācību iestādes prestižs potenciālā studenta izpratnē, radošo industriju nozaru profesiju popularitāte, jauniešu izpratne par karjeras un peļņas iespējām attiecīgajā profesijā, studējošo dotības (talanti) un spējas strādāt radoši.

Izglītības piedāvājuma pētījumā ir skats arī jautājums par struktūrfondu līdzekļu piesaisti, kas ietekmē mācību iestādes darbības kvalitāti un, lielā mērā, arī prestižu.

Viena no šīs sadaļas tēmām tiks veltīta mūžizglītībai, kas saistīta ar radošo industriju nozarēm. Tomēr ir jāņem vērā, ka mūžizglītības programmas pēc to rakstura ir īslaicīgas, pakļautas pārmaiņām – atkarībā no pieprasījuma un modes (ši jēdzieni plašākā izpratnē) tendencēm tiek veidotas jaunas un slēgtas jau esošās apmācību programmas. Bez tam, mūžizglītības programmu īstenošanai lielā mērā ir privātās mācību (apmācību) iestādes, kas operatīvi reaģē uz pieprasījumu mūžizglītībā un tādā veidā organizē savu komercdarbību.

Izglītības piedāvājuma izvērtējums ir veikts attiecībā uz trīs galvenajiem izglītības līmeņiem – augstākā izglītība, profesionālā izglītība un profesionālās ievirzes izglītība.

¹⁴⁴ CSP sniegtie dati.

2.2.1. Arhitektūra un Dizains

Arhitekta un dizainera specialitātes iegūšanas iespējas lielākā mērā ir koncentrētas lielākajās Kurzmes, Zemgales un Latgales plānošanas reģionu pilsētās: Jelgavā, Rēzeknē, Daugavpilī un Liepājā. Šādas izglītības iegūšanas iespējas netiek piedāvātas Ventspilī. Arhitekta un dizainera specialitātei pietuvinātas izglītības programmas netiek piedāvātas samērā plašajā mākslas skolu tīklā profesionālās ievirzes izglītības līmenī, kas uzskatāms kā būtisks trūkums izglītības sistēmā radošo industriju attīstībā.

Augstākā izglītība arhitektūras un dizaina nozarē

Nozīmīgākais piedāvājums arhitekta specialitātes iegūšanai reģionu skatījumā ir Jelgavā - Latvijas Lauksaimniecības universitātē; savukārt, Rēzeknes Augstskola, Baltijas starptautiskās akadēmijas Daugavpils filiāle un Liepājas Universitāte piedāvā iegūt augstāko izglītību dizainā (sk.2.2.1.tabulu).

2.2.1.tabula

Augstākās izglītības programmas arhitektūras un dizaina nozarē¹⁴⁵

Reģions	Mācību iestāde	Izglītības programma	Iegūstamā kvalifikācija/grāds	Piezīmes
Zemgale	Latvijas Lauksaimniecības universitāte	Ainavu arhitektūra	Arhitektūras doktors, arhitektūras maģistrs, profesionālais bakalaurs ainavu arhitektūrā.	Izglītības programmas ietvaros tiek pētīta ainaviskā telpa kopumā kā kritērijus izvēloties funkcionalitāti, estētiku un ekoloģiju. Tiek risinātas lauku kultūrainavas vēsturiskās nepārtrauktības saglabāšanas problēmas, prognozētas lauku kultūrainavas transformācijas iespējas, ņemot vērā apkārtējās vides īpatnības. Savukārt, bakalaurs programma papildus ietver iemaņu iegūšanu teritorijas plānojumu izstrādāšanā un pilnveidošanā.
Latgale	Rēzeknes Augstskola	Vides dizains	Vides dizainera kvalifikācija.	Trīs specializācijas: Dārza dizains, Interjera dizains un Koka izstrādājumu dizains.
	Baltijas starptautiskās akadēmijas Daugavpils filiāle	Vides dizains	Vides dizainera kvalifikācija	Interjera dizains, arhitektūras pamati, rasēšana, perspektīva, interjera dizains un automatizētā projektēšana.
	Rēzeknes Augstskola	Interjera dizains	Profesionālais bakalaurs grāds mākslā un interjera dizainera kvalifikācija.	Šī programma vairāk ir vērsta uz arhitektūras prasmju iemācīšanu studējošajiem, t.i., interjera projektēšana un ergonomika, materiālmācība un apdares

¹⁴⁵ SIA „NK Konsultāciju birojs” apkopojums no izglītības iestāžu mājas lapās sniegtās informācijas.

				tehnoloģija, mēbeļu un gaismas dizains interjerā, arhitektūras pamati.
Kurzeme	Liepājas Universitāte	Dizains	Profesionālais bakalaura grāds dizainā.	Šīs programmas īpatnība ir tāda, ka absolvents iegūst vienu no profesionālajām kvalifikācijām – Datordizainers, Produktu dizainers, Interjera dizainers.

Profesionālā izglītība arhitektūrā un dizainā

Lai gan apmācību procesā ir samērā grūti nodalīt arhitektūru no dizaina, jo profesijas apgūšanai nepieciešamie mācību priekšmeti ir līdzīgi, tomēr, pētot izglītības piedāvājumus šajās nozarēs, formāli var konstatēt tikai vienu profesionālās izglītības piedāvājumu tieši arhitektūrā. Tā ir Liepājas Mākslas vidusskola ar izglītības programmu „Arhitektūra”. Studējošais iegūst profesionālo kvalifikāciju - Arhitektūras tehniķis. Šis speciālists apgūst praktiskos projektēšanas pamatprincipus un praksē var strādāt arhitekta vadībā.

Plašāks izglītības piedāvājumu klāsts ir Interjera dizaina izglītības programmā (sk.2.2.2.tabulu), kur iespējams iegūt divu veida kvalifikācijas: Interjera noformētājs vai Interjera dizaina speciālists.

2.2.2.tabula

Profesionālās dizaina izglītības programmas¹⁴⁶

Reģions	Mācību iestāde	Izglītības programma	Iegūstamā kvalifikācija	Piezīmes
Latgale	Daugavpils Mākslas vidusskola „Saules skola”	Interjera dizains	Interjera noformētājs, Interjera dizaina speciālists.	
	Austrumlatgales profesionālā vidusskola, Rēzekne	Interjera dizains	Interjera noformētājs.	
	Rēzeknes Mākslas un dizaina vidusskola	Vides dizains	Vides dizaina speciālists	Speciālisti, kas spējīgi darboties interjera un vizuālās reklāmas projektēšanā un realizācijā. Turpat Rēzeknē ir iespējams turpināt mācīties un iegūt pirmā līmeņa augstāko izglītību šajā profesijā.
	Rēzeknes Mākslas un dizaina vidusskola	Apģērbu dizains.	Apģērbu dizaina speciālists	
	Rēzeknes Mākslas	Keramikas	Keramikas	

¹⁴⁶ SIA „NK Konsultāciju birojs” apkopojums no izglītības iestāžu mājas lapās sniegtās informācijas.

Reģions	Mācību iestāde	Izglītības programma	Iegūstamā kvalifikācija	Piezīmes
	un dizaina vidusskola	izstrādājumu dizains	izstrādājumu dizaina speciālists	
	Rēzeknes Mākslas un dizaina vidusskola	Tekstilizstrādājumu dizains	Tekstilizstrādājumu dizaina speciālists	
	Rēzeknes Mākslas un dizaina vidusskola	Koka izstrādājumu dizains	Koka izstrādājumu dizaina speciālists	Koka izstrādājumu dizaina speciālists ir nodarbināts koka izstrādājumu projektēšanas jomā.
	Rēzeknes Mākslas un dizaina vidusskola	Restaurācija	Mēbeļu, kokgriezumu restaurētāja asistents, Polihromā (krāsotā) koka, zeltījumu restaurētāja asistents.	Izglītības programma ir saistīta ar ēku, mākslas darbu, iekārtu un priekšmetu, kuriem ir vēsturiska, zinātniska, mākslinieciska vai citāda kultūras vērtība, aizsargāšanu un saglabāšanu.
	Rēzeknes Mākslas un dizaina vidusskola	Metāla izstrādājumu dizains		Metāla izstrādājumu dizaina izglītības programmā audzēkņi apgūst vispārējo un metāla dizaina priekšmetu kompozīciju, rotu dizaina, galda piederumu dizaina, gaismas dizaina, unikālā dizaina pamatus.
Kurzeme	Liepājas Mākslas vidusskola	Interjera dizains	Interjera dizaina speciālists.	
	Liepājas Mākslas vidusskola	Apģērbu dizains	Apģērba dizaina speciālists	Mācību procesā gaitā apgūst teorētiskās un profesionāli praktiskās zināšanas apģērbu dizaina projektēšanas un realizēšanas jomā.
	Liepājas Mākslas vidusskola	Ādas izstrādājumu dizains	Materiālu dizaina speciālists	
	Liepājas Mākslas vidusskola	Keramikas izstrādājumu dizains		Keramikas izstrādājumu dizaina izglītības programma ir viena no senākajām Liepājas mākslas skolas nodaļām. Savu darbību tā sākusi 1928.gadā.
	Liepājas Mākslas vidusskola	Koka izstrādājumu dizains		
	Liepājas Mākslas vidusskola	Metāla izstrādājumu dizains		
	Liepājas Mākslas vidusskola	Tekstila izstrādājumu dizains	Materiālu dizaina speciālists	
Zemgale	Jelgavas Amatu vidusskola	Šūto izstrādājumu ražošanas	Tērpu stila speciālists	Šie speciālisti tiek apmācīti darboties personas imidža

Reģions	Mācību iestāde	Izglītības programma	Iegūstamā kvalifikācija	Piezīmes
		tehnoloģija		veidošanā, piedāvāt tērpus dažādiem tēliem un komplektē garderobi, ņemot vērā cilvēka individualitāti.

Gan Rēzeknes Augstskola, gan Rēzeknes Dizaina un mākslas skola, tāpat arī Daugavpils Mākslas skola „Saules skola” piedāvā plašas iespējas apgūt dizainera profesiju. Var secināt, ka attiecīgās mācību iestādes papildus orientējas uz citu reģionu jauniešu interesi. Latgales jauniešu vislielākā interese procentuālā izteiksmē ir par arhitekta profesijas apguvi, taču izglītības iespējas šajā reģionā netiek piedāvātas. Kurzemē interese ir samērā liela, bet attiecīgās izglītības programmas piedāvājums ir tikai Liepājas Universitātē, kas neietver apgērbu dizainu un arhitektūru.

1.2.2. Televīzija, radio un interaktīvie mediji, izdevējdarbība, reklāma, izpildītājmāksla

Izglītības iegūšanas iespējas šajās radošo industriju sektora nozarēs nav vērtējamās kā pietiekošas. Tajā pat laikā piedāvājums pastāv, tomēr to ir ļoti grūti klasificēt un konkrēti attiecināt kādai nozarei, jo apmācību programmās piedāvātie mācību priekšmeti daudzviet pārklājas vai arī nav tieši saistīti ar radošumu un māksliniecisko spēju izpausmēm. Pētījumā var secināt, ka lielākais piedāvājums ir Kurzemē (Liepājā), bet nepastāv televīzijas, radio un interaktīvo mediju, izdevējdarbības, reklāmas un izpildītājmākslas profesiju izglītības iegūšanas iespējas Rēzeknē, Jelgavā un Ventspilī. To var novērtēt kā nosacīti brīvu nišu izglītības sistēmā, ņemot vērā visa veida mediju, izdevējdarbības un reklāmas nozīmi sabiedriskajos procesos.

Augstākā izglītība

Nosacīts līderis šajā sadaļā minēto nozaru izglītības piedāvājumu ziņā ir Liepājas pilsēta, tajā skaitā, Liepājas Universitāte. Šī mācību iestāde ir vienīgā apskatāmajos reģionos, kas piedāvā izglītības programmu „Jauno mediju māksla”, iegūstot bakalaura vai maģistra zinātnisko grādu. Studenti apgūst vizuālās mākslas valodas pamatprincipus, kultūras teoriju un filozofiju, iepazīstas ar jauno mediju tehnoloģijām, 2D un 3D interaktīvajiem medijiem, mediju dizaina metodes un skaņu mākslu, pēta jauno mediju mākslas vidi. Liepājas Universitāte ir vienīgā izglītības iestāde, kas piedāvā iegūt mākslas maģistra grādu humanitārajās zinātnēs, apgūstot izglītības programmu „Rakstniecība un komunikācija”. Studenti tiek apmācīti tādās jomās kā rakstniecības pētniecībā, rakstniecības kritikā, literārā redīgēšanā un izdevējdarbībā. Liepājas Universitātē ir iespējams studēt 1.līmeņa profesionālo studiju programmu „Sabiedrisko attiecību speciālists”. Iegūstot zināšanas par sabiedrisko attiecību būtību, sabiedrisko attiecību menedžmentu, stratēģiju un taktiku, lietišķo etiķeti, reklāmu un mārketingu, ar iegūto komunikāciju kultūru un meistarību speciālists var būt vērā ņemams „spēlētājs” reklāmas nozarē.

Daugavpils Universitātē piedāvātā izglītības programma „Datordizains” (profesionālais bakalaurs mākslā) ir specifiska ar plašu mācību priekšmetu spektru, kas liek vērtēt to kā vairākām radošo industriju nozarēm piekrītošu izglītība programmu. Studentiem mācību procesā ir jāapgūst vizuālās mākslas pamati, lai ar šiem izteiksmes līdzekļiem un pielietojot mūsdienīgu datorizētu programmnodrošinājumu risinātu dizaina uzdevumus poligrāfijā, multimediju WEB-dizainā, TV un cita veida reklāmās. Tomēr nav šaubu, ka galvenais šī

speciālista uzdevums ir darboties reklāmas jomā kā datorizainerim. Svarīgs apstāklis, ka šī izglītības programma darbojas arī Balvos kā atsevišķa Daugavpils Universitātes filiāle. Līdzīgu izglītības programmu („Datorizains”) piedāvā Baltijas starptautiskā akadēmija Daugavpils filiālē.

Daugavpils Universitātē ir iespējams apgūt savā ziņā oriģinālu, bet pietiekoši nozīmīgu izglītību, kā „Mākslas menedžments”, pie tam, iegūstot bakalaura zinātnisko grādu mākslā. Absolvents iegūst Mākslas projektu vadītāja profesionālo kvalifikāciju ar specializāciju vienā no šādiem virzieniem: deja, mūzika, teātra māksla, vizuālā māksla.

Pirmā līmeņa profesionālo studiju programmu „Reklāma uzņēmējdarbībā” piedāvā SIA „Biznesa augstskola Turība” Liepājas filiāle un Jēkabpils filiāle. Šīs programmas mērķis ir sagatavot speciālistus uzņēmējdarbības pakalpojumu reklamēšanā. Šādu zināšanu ieguvei ir jāapgūst ne tikai mārketinga un minimālās prasmes tiesību pamatos, bet arī reklāmas darba organizācija, reklāmas valoda.

Profesionālā izglītība

Profesionālo izglītību un attiecīgo kvalifikāciju reklāmas un nosacīti izpildītājmākslas nozarē piedāvā iestādes Daugavpilī, Preiļos un Liepājā (sk.2.2.3.tabulu).

2.2.3.tabula

Profesionālās programmas reklāmas un nosacīti izpildītājmākslas nozarē¹⁴⁷

Reģions	Mācību iestāde	Izglītības programma	Iegūstamā kvalifikācija	Piezīmes
Latgale	Daugavpils Mākslas vidusskola „Saules skola”	Reklāmas dizains	Vizuālās reklāmas noformētājs un Vizuālās reklāmas dizaina speciālists.	Programmas būtība ir studējošo apmācība datorgrafikā, fotomācībā un videopamatos, interjera un grafikas pamatos. Speciālists spēj darboties poligrāfijas un izdevējdarbības nozarē, veic reklāmas produktu izstrādāšanu (skatlogu noformējums, izkārtne, bukleti, plakāti, vizītkartes, uzlīmes u.c.).
Kurzeme	Liepājas Mākslas vidusskola	Reklāmas dizains	Reklāmas dizaina speciālists	Vizuālās reklāmas dizaina speciālists veic darbu reklāmas aģentūrā, dizaina birojā, izpildot projektēšanas un konsultēšanas funkcijas.
	Liepājas Mākslas vidusskola	Audio vizuālā māksla un mediju māksla	Multimediju projektu maketētāji	Studējošie iegūst nepieciešamās pamatprasmes un iemaņas radošam darbam ar digitālajām tehnoloģijām, foto un video darbu veidošanā, interneta vidē, tipografikā, kā arī veido un attīsta savu, mūsdienīgu radošo pasaules uzskatu un domāšanu.

¹⁴⁷ SIA „NK Konsultāciju birojs” apkopojums no izglītības iestāžu mājas lapās sniegtās informācijas.

Reģions	Mācību iestāde	Izglītības programma	Iegūstamā kvalifikācija	Piezīmes
	Liepājas Mākslas vidusskola	Skaistumkopšanas pakalpojumi	Vizuālā tēla stilists	Šie speciālisti var strādāt kā profesionāļi modes industrijā, proti, stilisti modes skatēs, šovu programmās, modeļu aģentūrās, foto, kino, TV, teātrī, reklāmas aģentūrās u.tml.

Kopumā interešu līderis Izpildītājmākslas nozarē ir Latgales jauniešu kopums. Visos reģionos liela jauniešu daļa interesētos par aktiermākslu un teātri kā savu nākotnes darba vietu. Tomēr tikai Daugavpils Universitātē piedāvā izglītības programmu, kas daļēji saistīta ar aktiermākslu. Daļēji tāpēc, ka pēc būtības šī programma sagatavo projektu vadītājus. Dejas māksla un stilista, vizāžista profesija interesē tieši Latgales jauniešiem. Jāatzīst, ka izglītības programmu piedāvājums neatbilst šīs aptaujas rezultātā secinātam piedāvājumam. Ja Preiļos un Liepājā profesionālās izglītības līmenī ir iespējams iegūt vizuālā tēla stilista profesiju, tad deju mākslas speciālista izglītības iespējas reģionā ir ierobežotas. Profesionālās ievirzes izglītības līmenī deju mākslu pasniedz Indras Mākslas un mūzikas skola. Tas nav uzskatāms par pietiekošu piedāvājumu, kas būtu samērīgs ar pieprasījumu. Tātad, lai iegūtu aktiermākslas un deju mākslas meistarību jauniešiem ir jāizvēlas citi reģioni izglītības iegūšanai.

Var secināt, ka interese par televīzijas, radio un interaktīvo mediju nozari ir liela. Tajā pat laikā, izglītības piedāvājums teritoriālā nozīmē aprobežojas tikai ar maģistra un bakalaura studijām Liepājas Universitātē.

Izdevējdarbības nozarē vienīgais nozīmīgais izglītības piedāvājums ir Liepājas Universitātē. Jāatzīst, ka tieši Kurzemē pēc aptaujas datiem pastāv vislielākā interese par izglītības iegūšanu šajā nozarē.

Reklāmas nozarē interesi izrāda tikai Latgales respondenti. Savukārt, jautājumi, kas saistīti ar programmēšanas prasmēm interesē visu reģionu respondentus, īpaši Kurzemē.

1.2.3. Mūzika

Mūzika, kā radošo industriju nozare, ir vispopulārākā un visplašākā ar izglītības programmu piedāvājumiem. Pie tam, izglītības iespējas aptver faktiski visu pārskata reģionu un reģionā lielākās, proti, Latvijas Republikas nozīmes pilsētas – Daugavpili, Rēzekni, Jelgavu, Liepāju un Ventspili. Papildus augstāka līmeņa izglītības iegūšanas piedāvājumiem arī mazākās pilsētās, novados ir pieejams plašs profesionālās ievirzes izglītības programmu klāsts. Tas daļēji izskaidrojams ar vēsturiski nostiprinātām tradīcijām un popularitāti mūzikas izglītības apgūvē, kā arī pamatots ar pašvaldību budžetu iespējām šīs tradīcijas saglabāt, t.i., rast un ielānot finanšu ieguldījumus telpu un mācībspēku apmaksai.

Augstākā izglītība mūzikā

Augstāko izglītības līmeni, tostarp maģistra grāda iegūšanu, piedāvā Daugavpils Universitātē divās izglītības programmās (sk.2.2.4.tabulu).

2.2.4.tabula

Augstākās izglītības programmas mūzikas nozarē¹⁴⁸

Reģions	Mācību iestāde	Izglītības programma	Iegūstamā kvalifikācija	Piezīmes
Latgale	Daugavpils Universitāte	Profesionālo mūzikas priekšmetu skolotājs	Profesionālā maģistra zinātniskais grāds mūzikā, piektais profesionālais kvalifikācijas līmenis kā profesionālajam mūzikas priekšmetu skolotājam ar specializāciju	Specializācija nozīmē maģistra prasmes attiecībā uz vienu konkrētu mūzikas instrumentu vai mūzikas virzienu: akordeona spēle, klavierspēle, pūšamo instrumentu spēle, solo dziedāšana, stīgu instrumentu spēle, sitaminstrumentu spēle.
Latgale	Daugavpils Universitāte	Mūzikas skolotājs	Profesionālā bakalaura zinātniskais grāds mūzikā, mūzikas skolotāja piektās profesionālās kvalifikācijas līmenis.	

Savdabīgu augstākās izglītības programmu piedāvā Liepājas Universitāte. Lai gan izglītojamiem piešķirtais zinātniskais grāds – profesionālais maģistrs veselības aprūpē – šķietami neattiecas uz radošo industriju nozari, tomēr profesionālā kvalifikācija, ko iegūst izglītojamais, kā arī izglītības programmas saturs ir attiecināms uz radošajām industrijām. Izglītības programmas nosaukums „Mūzikas terapija” jau norāda uz tām radošajām prasmēm, kuras ir jāapgūst izglītojamajam. Paralēli medicīniskajām (tostarp, psihoterapeitiskajām) prasmēm, izglītojamais apgūst mākslas un sociālo zinātņu koncepcijas, kas attiecas uz mūzikas terapijas praksi. Pilnveidojot prasmes mūzikas terapijas tehnikās, izglītojamajam ir jābūt prasmīgam mūzikas pazinējam, radošai personībai.

Profesionālā izglītība mūzikā

Trešā profesionālā kvalifikācijas līmeņa izglītību pārskata reģionā piedāvā mūzikas vidusskolas visās Latgales, Zemgales un Kurzemes lielākajās pilsētās:

- Jāņa Ivanova Rēzeknes Mūzikas vidusskola,
- Daugavpils Mūzikas vidusskola,
- Jelgavas Mūzikas vidusskola;
- Emīļa Melngaiļa Liepājas Mūzikas vidusskola;
- Ventspils Mūzikas vidusskola.

¹⁴⁸ SIA „NK Konsultāciju birojs” apkopojums no izglītības iestāžu mājas lapās sniegtās informācijas.

Visās mūzikas vidusskolās pastāv vienota pieeja profesionālās izglītības programmu piedāvājumā. Tiek piedāvāts iegūt profesionālo izglītību šādos virzienos (katra instrumenta apguvei ir izstrādāta atsevišķa izglītības programma):

- Dirigēšana;
- Pūšamo instrumentu spēle (fagots, flauta, klarnete, mežrags, saksofons, trombons, trompete, tūba);
- Stīgu instrumentu spēle (alts, čells, kontrabass, vijole);
- Klavierspēle;
- Akadēmiskā dziedāšana;
- Obojas spēle (izņemot Rēzeknē);
- Sitaminstrumentu spēle (izņemot Rēzeknē);
- Akordeona spēle (izņemot Rēzeknē un Ventspilī);
- Mūzikas vēsture un teorija (izņemot Rēzeknē un Jelgavā).

Izglītības programmu piedāvājumā pastāv dažas īpatnības, piemēram, paralēli diriģēšanas profesionālo prasmju apguvei klasiskajā izpratnē Latgales plānošanas reģionā J.Ivanova Rēzeknes Mūzikas vidusskola un Daugavpils Mūzikas vidusskola piedāvā apgūt Baznīcas mūzikas dzīves organizatora, kormeistara profesionālo kvalifikāciju. Šāds piedāvājums sakņojās vēsturiskā reliģisko tradīciju saglabāšanā, kas visspilgtāk izpaužas tieši Latgalē. Bez tam, Daugavpils Mūzikas skola piedāvā apgūt ērgelnieka profesiju. Šāds piedāvājums ir vienīgais Kurzemes, Zemgales un Latgales plānošanas reģionos.

Daugavpils Mūzikas vidusskola un Ventspils Mūzikas vidusskola citu pūšamo instrumentu spēles apmācību starpā piedāvā apgūt eifonija spēli.

E.Meļngaiļa Liepājas Mūzikas skola vienīgā piedāvā iegūt ģitārista profesionālo kvalifikāciju. Profesionālās ievirzes mūzikas skolas visos trijos reģionos lielā skaitā rada iespēju apgūt ģitāras spēles prasmes. Taču profesijas iegūšanas izglītības līmenī interesentiem pastāv iespēja doties uz Liepāju, jo citas vidusskolas šādu iespēju nepiedāvā.

Jelgavas Mūzikas skolas profesionālo izglītības programmu klāsts atšķiras ar to, ka tiek piedāvāts apgūt kokles spēli profesionālā līmenī. Bez tam, šajā mūzikas vidusskolā var apgūt izglītības programmu „Mūzika (džeza un populārā mūzika)”, tā iegūstot mūsdienu ritmiskās mūzikas izpildītāja profesionālo kvalifikāciju.

Attiecībā uz moderno mūziku un džežu, tad vislielākās iespējas interesentiem piedāvā tieši Ventspils Mūzikas vidusskolā. Paralēli tradicionālajām (līdzīgām kā citās mūzikas vidusskolās) izglītības programmām šī izglītības iestāde piedāvā šādu instrumentu apguvi ar džeza ievirzi: saksofona spēle, trombona spēle, trompetes spēle, klavierspēle, sitaminstrumentu spēle. Šāds piedāvājums, sekojot mūzikas modes tendencēm, varētu būt ļoti

pievilcīgs potenciālo studējošo skatījumā. Papildus Ventspils Mūzikas vidusskola piedāvā apgūt arī basģitāras spēli, kas ir vienīgais šāda veida piedāvājums visos trijos reģionos.

Profesionālās ievirzes izglītība mūzikā

Līdztekus pamatzglītības vai vidējās izglītības apguvei Kurzemes, Zemgales, Latgales plānošanas reģionā ir ļoti plašas iespējas profesionālās ievirzes izglītības iestādēs sagatavoties izvēlētajai mūziķa profesijai. Jāuzsver, ka ne jau visi izglītojamie, kas saņem apliecību par profesionālās ievirzes izglītības apgūšanu, turpina mācīties šajā virzienā arī profesionālajā līmenī. Tomēr iegūtās zināšanas ir vērā ņemams ieguldījums jauniešu radošuma attīstīšanai, kvalitatīvi pilnveidojot mūzikas izpratni un mūzikas klausīšanās prasmi.

Kopumā profesionālās ievirzes izglītības programmas mūzikā tiek piedāvātas 63 izglītības iestādēs:

- Kurzemē – 23 izglītības iestādēs;
- Zemgalē – 21 izglītības iestādēs;
- Latgalē – 19 izglītības iestādēs.

Konkrētās izglītības iestādes norādītas 2.pielikumā, kur apkopota informācija par šo izglītības iestāžu piedāvājumiem attiecībā uz konkrētu mūzikas instrumentu apguvi. Zemāk tiks apkopotas biežāk sastopamās izglītības programmas (mūzikas instrumentu spēles prasmes mācības), kā arī vērsta uzmanība uz dažām īpatnībām izglītības piedāvājumos.

Izglītības iestādes, kas piedāvā profesionālās izglītības ievirzes programmas, tiek dēvētas kā „skolas”, tomēr šādu izglītību, paralēli darbam profesionālās izglītības jomā, piedāvā arī dažas vidusskolas. Tās ir:

- Ventspils Mūzikas vidusskola;
- Jelgavas Mūzikas vidusskola;
- Jāņa Ivanova Rēzeknes Mūzikas vidusskola;
- Daugavpils Mūzikas vidusskola

Populārākais piedāvājums, kas pastāv vismaz 28 izglītības iestādēs, ir Kora klases. Tāpat tiek piedāvāta profesionālā ievirze tādu pūšamo instrumentu, stīgu instrumentu un taustiņinstrumentu spēles apgūšanā, kas ir tradicionālajā mūzikas vidusskolu piedāvājumā, kā, piemēram, akordeona, klavieru, flautas, trompetes, klarnetes, saksofona, sitaminstrumentu, alta, čella, vijoles u.c. spēles.

Samērā plaši tiek piedāvāta ģitāras spēles apmācība. Tajā pat laikā, tas nav populārākais mūzikas instruments augstāka līmeņa, proti, profesionālās izglītības programmās.

Auces mūzikas skola Zemgalē piedāvā atšķirīgu izglītības programmu, kas paredzēta pirmsskolas vecuma bērniem – pirmsskolas interešu izglītības programma „Muzikālo spēju attīstība”.

No citām izglītības iestādēm atšķirīgs piedāvājums ir Latgalē – Indras Mākslas un mūzikas skola, kas var būt interesanta jauniešiem ar piedāvājumu apgūt deju pamatus. Aglonā bazilikas Kora skola piedāvā vienu izglītības programmu – „Kora klase”. Šīs izglītības programmai ir ne tikai muzikāls, bet arī reliģisks raksturs.

Profesionālās ievirzes izglītības jomā darbojas arī privātās mācību iestādes:

1. Zanes Ludboržas mūzikas skola. Papildus citiem instrumentiem šī mācību iestāde Rēzeknē piedāvā akordeona spēles un sitaminstrumentu spēles mācības, ko nepiedāvā I.Ivanova Rēzeknes Mūzikas vidusskola.
2. Privātā Baltijas jauno mūziķu skola ar izglītības programmu „Rokmūzika”.

Jāatzīst, ka mūzikas izglītības iegūšanai, ņemot vērā tieši profesionālās ievirzes izglītības iestāžu tīklu, ir vislabvēlīgākās iespējas visos trijos reģionos.

2.2.4. Vizuālā māksla

Vizuālās mākslas augstākās izglītības studijas un profesionālās izglītības studijas galvenokārt ir koncentrētas Latgalē (Daugavpilī un Rēzeknē) un Kurzemē (Liepājā). Savukārt, mācības profesionālās ievirzes izglītībā cita starpā ir pieejamas arī Zemgalē.

Augstākā izglītība vizuālajā mākslā

Iegūt zinātnisko grādu „Profesionālais maģistrs mākslā” ir iespējams Daugavpils Universitātē un Liepājas Universitātē, sekmīgi pabeidzot izglītības programmu „Māksla”. Šo izglītības iestāžu absolventi kļūst par augsti kvalificētiem mākslas speciālistiem, kuri sekmīgi var darboties mākslas uzņēmumos, iestādēs un zinātniski pētnieciskajā darbībā. Studiju programma paredz sagatavot māksliniekus, kuri ir ieinteresēti mākslas tradīciju saglabāšanā un popularizēšanā, kuri aktīvi līdzdarbojas mākslinieciskās jaunrades procesā un patstāvīgu radošo projektu izveidē un prezentācijā.

Profesionālo bakalaura grādu mākslā var iegūt Daugavpils Universitātē un Latvijas Mākslas akadēmijas Latgales filiālē, kas atrodas Rēzeknē. Šajā izglītības iestādē izglītības programma tiek īstenota divās nodaļās:

1. Vizuālās mākslas nodaļa. Šīs nodaļas apakšnozare, kas jāapgūst studentiem ir Glezniecība – tiek apgūti mākslas izteiksmes principi. Otra apakšnozare ir Grafika. Šeit ir īpaši jāuzsver iespējas studēt „Grāmatu grafikas” virzienā, kas sagatavo kvalificētus poligrāfijas māksliniekus. Trešā apakšnozare ir Tekstilmāksla – prasme rīkoties ar krāsu un tekstilmateriālu, iemācoties speciālas tekstilmākslas tehnikas.
2. Vizuāli plastiskās mākslas nodaļa. Tā ietver kompozīcijas studijas un Tēlniecības apakšnozari.

Daugavpils Universitātē iespējams iegūt profesionālā maģistra grādu izglītībā ar specializāciju kādā no izglītības virzieniem. Starp citiem izglītības virzieniem šeit pieejams iegūt kulturoloģijas, vizuālās mākslas un tehniskās grafikas, audiovizuālo mākslu skolotāja profesionālo maģistra zinātnisko grādu.

Savukārt, bakalaura grādu izglītībā piedāvā iegūt Latvijas Lauksaimniecības universitāte Jelgavā (vienīgā augstākā līmeņa izglītības iespēja Zemgales reģionā). Tomēr šajā gadījumā ir atšķirīga profesionālā kvalifikācija,

proti, izglītības programmas nosaukums – „Mājas vide un vizuālā māksla izglītībā” un šī programma sagatavo piektā profesionālā kvalifikācijas līmeņa Mājturības un mājsaimniecības skolotājus, kā arī Vizuālās mākslas skolotājus. Šeit studentiem ir iegūst zināšanas tekstilmateriālu mācībā, rokdarbos (adīšana, aušana u.c.), lietišķās inženierzinībās (kokapstrāde, metālapstrāde), vizuālās mākslas zinībās (zīmēšana, kompozīcija, dizains u.c.).

Profesionālā izglītība vizuālajā mākslā

Trešā profesionālā kvalifikācijas līmeņa izglītību Latgales, Kurzemes un Zemgales plānošanas reģionos piedāvā mākslas vidusskolas Latgalē un Kurzēmē (sk.2.2.5.tabulu).

2.2.5.tabula

Profesionālās vizuālās mākslas izglītības programmas¹⁴⁹

Reģions	Mācību iestāde	Izglītības programma	legūstamā kvalifikācija	Piezīmes
Latgale	Rēzeknes Mākslas un dizaina vidusskola	Vizuāli plastiskā māksla	Profesionālā kvalifikācija – ilustrators	Mācību laikā audzēkņi apgūst prasmes glezniecībā, dažādu zīmēšanas materiālu izmantošanā, gleznu reprodukcijās, grāmatu mākslinieciskā konstruēšanā, stājmākslas tehnikās – dobspiede, gludspiede, augstspiede (tikai Rēzeknē), avīzes maketa izstrādē un preses grafikā u.c.
Kurzeme	Liepājas Mākslas vidusskola.	Vizuāli plastiskā māksla	Profesionālā kvalifikācija – ilustrators	Mācību laikā audzēkņi apgūst prasmes glezniecībā, dažādu zīmēšanas materiālu izmantošanā, gleznu reprodukcijās, grāmatu mākslinieciskā konstruēšanā, stājmākslas tehnikās – dobspiede, gludspiede, augstspiede (tikai Rēzeknē), avīzes maketa izstrādē un preses grafikā u.c.

Profesionālās ievirzes izglītība vizuālajā mākslā

Profesionālās ievirzes izglītība tiek piedāvāta vairākās izglītības iestādēs. Šīs iestādes vairumā gadījumu ir apvienotas kā mūzikas un mākslas izglītības iestādes. Jāsecina, ka nepastāv izglītības programmu dažādība, proti, tiek piedāvāta viena izglītības programma „Vizuāli plastiskā māksla”. Jāatzīmē arī, ka mūzikas un mākslas skolas mēdz piedāvāt arī atšķirīgas izglītības programmas, piemēram, Bēnes mūzikas un mākslas skola (Auces novadā) īsteno izglītības programmu „Datordizains”.

¹⁴⁹ SIA „NK Konsultāciju birojs” apkopojums no izglītības iestāžu mājas lapās sniegtās informācijas.

2.2.5. Kultūras mantojums un kultūras izglītība

Radošo industriju nozarē, kas attiecas uz kultūras mantojumu un kultūras izglītību, var iegūt tikai augstāko izglītību. Šai nozarei piekritīgās izglītības programmas tiek piedāvātas divās pārskata reģiona pilsētās – Daugavpilī un Liepājā (sk.2.2.6.tabulu).

2.2.6.tabula

Augstākās kultūras mantojuma un kultūras izglītības programmas¹⁵⁰

Reģions	Mācību iestāde	Izglītības programma	Iegūstamā kvalifikācija	Piezīmes
Latgale	Daugavpils Universitāte	Kultūras vēsture un teorija	Humanitāro zinātņu maģistrs	Tas ir augsta līmeņa kultūras vēstures speciālists ar dziļām teorētiskām un praktiskām iemaņām, kas spēj veikt zinātniskās pētniecības darbu izvēlētajā vēstures zinātnes apakšnozarē.
	Daugavpils Universitāte	Vēsture (kultūras vēsture)	Humanitāro zinātņu bakalaurs vēsturē	Programma palīdz studentam izkopt patstāvīgas domāšanas un zinātniski pētnieciskā darba iemaņas, radoši strādāt kultūras vēstures apgūvē un izpētē.
	Daugavpils Universitāte	Austrumeiropas kultūras un biznesa sakari	Humanitāro zinātņu bakalaurs Austrumeiropas kultūras studijās	Cita starpā programma paredz mācības tādos priekšmetos, kā mākslas zinātnes pamati, kultūras vēsture un teorija, kultūras semiotiku.
Kurzeme	Liepājas Universitāte	Baltu filoloģija un kultūra	Humanitāro zinātņu bakalaurs filoloģijā	Papildus literatūrzinātnei, students apgūst Baltijas reģiona kultūras, folkloras pētniecību, kulturoloģijas pamatstudijas.
	Liepājas Universitāte	Kultūras vadība	Profesionālais bakalaurs kultūras vadībā, Kultūras darba vadītāja profesionālā kvalifikācija	Studentiem ir iespēja iemācīties kultūras teorētiskos pamatus, izprast kultūrpolitiku, apgūt kultūras pasākumu scenāriju un režiju veidošanu, producēšanu un vadīšanu.

¹⁵⁰ SIA „NK Konsultāciju birojs” apkopojums no izglītības iestāžu mājas lapās sniegtās informācijas.

2.2.6. Neformālās izglītības iegūšanas iespējas reģionos

Papildus formālās izglītības un profesionālās ievirzes izglītības iegūšanai Kurzemes, Zemgales un Latgales plānošanas reģionos var apgūt vai pilnveidot profesionālās prasmes interešu izglītības iestādēs. Ja formālā izglītība ir sistēma, kas ietver pamatzglītības, vidējās izglītības un augstākās izglītības pakāpes, kuru programmu apguvi apliecina valsts atzīts izglītības vai profesionālās kvalifikācijas dokuments, tad interešu izglītība ir personas individuālo izglītības vajadzību un vēlmju īstenošana neatkarīgi no vecuma un iepriekš iegūtās izglītības. Līdzīga, bet nedaudz atšķirīga ir tālākizglītība, kas balstās uz iepriekš iegūtās izglītības turpināšanu un profesionālās meistarības pilnveidošanu atbilstoši konkrētās profesijas prasībām.

Neformālā izglītība (izglītojoša darbība, kas tiek organizēta ārpus formālās izglītības un veikta atbilstoši sabiedrības interesēm un pieprasījumam, arī interešu izglītība) tiek īstenota vairākos izglītības programmu veidos:

1. Pedagogu tālākizglītība/ profesionālā pilnveide;
2. Profesionālā izaugsme un personīgā attīstība;
3. Profesionālā tālākizglītība;
4. Profesionālā tālākizglītība paralēli vispārējai vidējai izglītībai vai pēc vispārējās vidējās izglītības;
5. Profesionālās pilnveides izglītība.

Neformālās izglītības piedāvājums pētījumā skatāmajā apjomā lielākoties ir tikai vienā izglītības programmu veidā – profesionālā izaugsme un personīgā attīstība (izņēmums ir Mācību centrs „Buts”, skat. turpmāk tekstā). Pēc attiecīgās mācību pabeigšanas tiek saņemta apliecība par attiecīgā izglītības veida programmas apgūšanu.

Ja citās pētījuma sadaļās izglītības iespējas tika skatītas radošo industriju nozaru griezumā, tad neformālās izglītības piedāvājums ērtākas pārskatāmības dēļ tiks aplūkots primāri izvēloties teritoriālo kritēriju.

Valsts kompetento iestāžu licencētas neformālās izglītības programmas (sk.2.2.7.tabula) tiek piedāvātas galvenokārt šādās pašvaldību administratīvajās teritorijās: Rēzeknē, Daugavpilī, Jelgavā, Liepājā, Ventspilī, Jēkabpilī, Balvu novadā, Talsu novadā, Ozolnieku novadā. Nav šaubu, ka neformālās izglītības piedāvājuma klāsts ir apjomīgs arī citās pašvaldībās (teritorijās), tomēr tajās programmās netiek saskatīta saistība ar radošajām industrijām. Pastāv arī vēl viens būtisks apstāklis – neformālo izglītību piedāvā ne tikai valsts un pašvaldību izglītības iestādes, bet lielā arī privātās mācību iestādes – mācību un tālākizglītības centri. Jāatzīst, ka tieši privātās jomas komersanti ātrāk reaģē uz sabiedrību interesējošas izglītības pieprasījumu īpaši neformālās izglītības darbības laukā.

2.2.7.tabula

Neformālās izglītības programmas Kurzemes, Zemgales un Latgales plānošanas reģionos¹⁵¹

Reģions	Mācību iestāde	Izglītības programma
Latgale	Balvu tālākizglītības un cilvēkresursu attīstības centrs	- Ādas dekoratīvā apdare;
		- Klūdziņpīšana;
		- Floristika;
		- Zīda apgleznošana;
		- Ziemeļvidzemes keramikas tradīciju kopšana.
		- Radošās meistardarbnīcas;
		- Foto meistardarbnīca;
		- Animācijas studija;
		- Datoru lietošana (datorgrafika un dizains);
		- Mājas interjers;
	Mācību centrs „Lenoks”	- Stils un vizuālā tēla pilnveide;
		- Aktiermeistarība, režija, skatuves runa;
		- Skatuves gaismu operators;
		- DJ kursi;
		- Ģitārspēles pamatu apgūšana;
		- Nemateriālā kultūras mantojuma saglabāšana;
		- Radošo spēļu darbnīcas.
		- Ainavu dizaineru kursi;
		- Floristika un ikebana.
		- Kultūras pasākumu organizēšanas pamati
	Mācību centrs „ERFOLG”	- Kultūras pasākumu organizēšanas pamati
	SIA „Latgales mācību centrs”	- Kultūras pasākumu organizēšanas pamati
	Rēzeknes Augstskola	- Interjera dizains;
		- Leļļu teātra nozīme izglītojamo socializācijas procesā;
		- Radoša pašizpaušme auduma rotāšanas veidos pirmsskolas izglītībā
		- Dārzu un apstādījumu veidošana.
		- Dejas māksla;
	Dienvidlatgales pašvaldību mācību centrs	- Režijas un aktiermeistarības pamatprincipi skolu pedagogu darbā ar skolēnu dramatiskajiem kolektīviem.
	SIA „ADA Plus” Mācību centrs	- Datorgrafika un dizains.
	“A.D.Streem” mācību centrs	- Floristikas pamati.
Kurzeme	Profesionālās tālākizglītības un pilnveides izglītības iestāde „Erudito”	„Izgatavo dāvana pati – iepriecini sevi un savus mīļos”
		- Mākslas terapija;
		- Šūšanas un rokdarbu sintēze apģērbu darināšanā un pārveidošanā;
		- Trauku apgleznošana;
	Liepājas Universitāte	- Zīda apgleznošana.
	Talsu rajona	- Dārza dizains;

¹⁵¹ SIA „NK Konsultāciju birojs” apkopojums no izglītības iestāžu mājas lapās sniegtās informācijas.

Reģions	Mācību iestāde	Izglītības programma
	pieaugušo izglītības centrs	- Kultūras pasākuma kā projekta plānošana un realizācija mūsdienīgu kultūrvidē.
	Ventspils Augstskola	- Tekstildarbu tradicionālie un netradicionālie risinājumi apgērbā un interjerā mūsdienās.
Zemgale	Jēkabpils tālākizglītības un informācijas tehnoloģiju centrs	- Sabiedriskas attiecības; - Krāsas mūsu dzīvē.
	Zemgales reģiona kompetenču attīstības centrs	- „Adobe Photoshop”; - „CorelDraw Graphics”; „Datordizaina pamati”; „Floristikas darbnīca. Dekorējumi un tematiskās kompozīcijas”; „Floristikas darba pamati”; - „Fotodizaina pamati”; „Fotomākslas darbnīca”; „Ievads sabiedriskajās attiecībās”; - „Mājas interjers komfortam un labsajūtai”; - „Šuj un modelē pati”; „Šūšanas darbnīca. Svētku tērpu šūšana”; - „Šūšanas darbnīca. Viegļā apģērba šūšana”; - „Šūšanas darbnīca. Virsdrēbju šūšana”; - „Tekstilizstrādājumu dekorēšana”; - „Veidojam filmu”; - „Zīda apgleznošana”; - „Zīda un stikla apgleznošana”; - „Publiskā runa un uzstāšanās”.
	Latvijas Lauksaimniecības universitāte	- Datorprojektēšana un vizualizāciju veidošana; - Intervijas plašsaziņas līdzekļiem; - Dārzu un ainavu arhitektūra - Oratora meistardarbnīca - Ziedu kārtošanas māksla.
	SIA „Latvijas lauku konsultāciju un izglītības centrs”	- Jaunāko tehnoloģiju pielietošana daiļdārzu izveidē un labiekārtošanā.
	Auces novada Pieaugušo izglītības un informācijas centrs	- Digitālo foto un attēlu apstrāde, prezentācija; - Floristika; - Svētkiem, pasākumiem un ikdienai atbilstoša telpu noformēšana - Zīda apgleznošana; - Pērļošana.
	Floristikas skola – meistardarbnīca Grieta	- Floristika.
	Dobeles Pieaugušo izglītības un uzņēmējdarbības atbalsta centrs	- Floristikas pakalpojumi; - Floristikas pamati.

Neformālās izglītības pārskatā ir jāmin viena no lielākajām privātajām mācību iestādēm - Mācību centra „Buts” programmu piedāvājumi, kur apmācības norit vairākās pilsētās Latvijā, tostarp arī pētījuma pārskata reģionā un tieši – Aizkrauklē, Balvos, Bauskā, Daugavpilī, Jelgavā, Jēkabpilī, Kuldīgā, Liepājā, Ludzā, Līvānos, Rēzeknē, Saldū, Talsos, Ventspilī. Starp citām programmām, kas neattiecas uz radošo industriju, mācību centrs piedāvā šādas programmas:

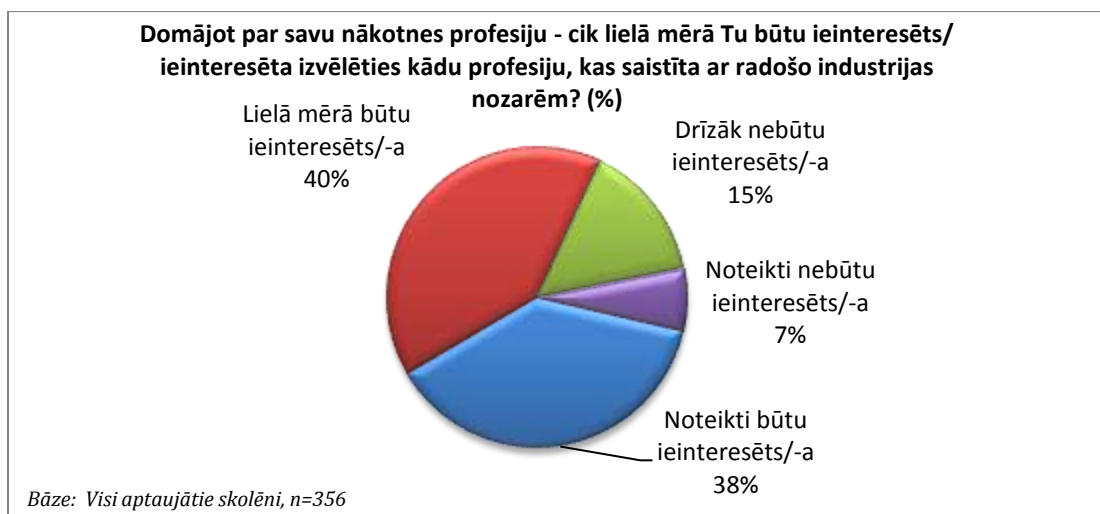
- Fotografēšanas pamati. Programmas veids – Profesionālā izaugsme un personīgā attīstība. Programma ietver ne tikai fotografēšanas tehniku, bet arī fotogrāfiju pēcapstrādi, kompozīcijas nozīmi kadrā u.c.
- Floristika. Programmas veids – profesionālās pilnveides izglītība. Programma ietver prasmes izgatavot galda kompozīcijas, pušķus, veikt telpu noformējumu, izgatavot arī netradicionālos pušķus, dekorus, iesaiņot dāvanas.
- Tērpu konstruēšana un modelēšana. Programmas veids – profesionālās pilnveides izglītība. Apmācību procesā iegūstamās prasmes: izgatavot šūtos izstrādājumus, izvēlēties šim mērķim nepieciešamo tehnoloģiju, veikt apģērba konstruēšanu pēc pasūtītāja vēlmēm u.tml.
- Reklāmas dizains (apmācību norises vietas – Jelgava, Liepāja, Ventspils). Programmas veids – profesionālā tālākizglītība pēc vispārējās vai profesionālās vidējās izglītības. Mācību procesa rezultātā tiek sagatavoti vizuālās reklāmas noformētāji, kuri darbojas poligrāfijas un izdevējdarbības nozarē, veic reklāmas produkcijas izstrādāšanu, skatlogu noformēšanu, izkārtņu projektu izgatavošanu, poligrāfijas maketu izgatavošanu (bukleti, plakāti, vizītkartes, uzlīmes) pēc dizainera skices vai dizainera vadībā.
- Reklāmas organizēšanas pamati. Programmas veids – profesionālās pilnveides izglītība. Apmācību procesā tiek iepazīti reklāmas principi un to pielietojums, reklāmas pasākumu plānošana, reklāmas pētījumu organizēšana un reklāmas testēšana.
- Daiļdārzniecība un ainavu plānošana (apmācību norises vieta – Jelgava). Programmas veids – Profesionālā izaugsme un personīgā attīstība. Kursu mērķis ir sniegt teorētiskas un praktiskas zināšanas par mūsdienīgi sakoptu, gaumīgi un racionāli izplānotu dārzu.

Šīs sadaļas apskatā ir ietvertas neformālās izglītības iespējas, kas ir licencētas. Tajā pat laikā pašvaldību teritorijās, kur vēsturiski izveidojies tautas namu (kultūras namu) tīkls, lielā skaitā ir dažādas neformālajai izglītībai pielīdzināmas kopas, piemēram, amatierteātri, deju kolektīvi, vokālie un instrumentālie ansambļi u.tml. Iesaistoties šajās aktivitātēs pašvaldību iedzīvotāji pēc būtības pilnveido savas jau esošās prasmes vai rada jaunas prasmes kādā no radošo industriju nozarēm, kas lielākoties notiek amatieru līmenī.

2.2.7. Izglītības pieprasījums reģionos

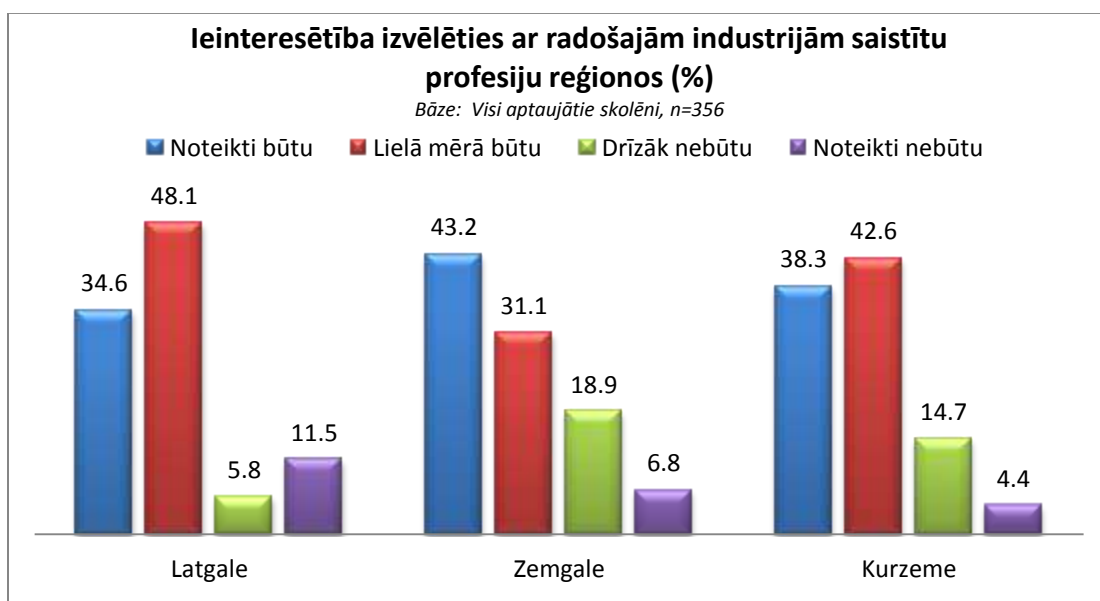
Pētījuma ietvaros tika veikta 14-19 gadus vecu skolēnu aptauja (aptaujas metodoloģija 5.pielikumā), izmantojot interneta vietni www.draugiem.lv. Respondentiem bija jāatbild uz trim jautājumiem (sk.6.pielikumu). Pirmkārt, aptaujas organizētāji vēlējās konceptuāli noskaidrot jauniešu ieinteresētību izvēlēties nākotnes profesiju, kas saistīta ar radošo industriju. Rezultāti parādīja, ka 78% respondentu (sk.2.2.1.attēlu) atbildēja labvēlīgi par interesi saistīt vai lielākā mērā saistīt savu nākotnes profesijas izvēli ar

radošo industriju. Tas nozīmē, ka izglītības iestādēm, kas piedāvā atbilstošas programmas, varētu būt liela motivācija paplašināt izglītības programmu piedāvājumu, veidot jaunas izglītības programmas un kvalitatīvi pilnveidot esošās.

2.2.1.attēls. Skolēnu aptaujas rezultāti – ieinteresētība izvēlēties profesiju, kas saistīta ar radošo industriju nozarēm.¹⁵²

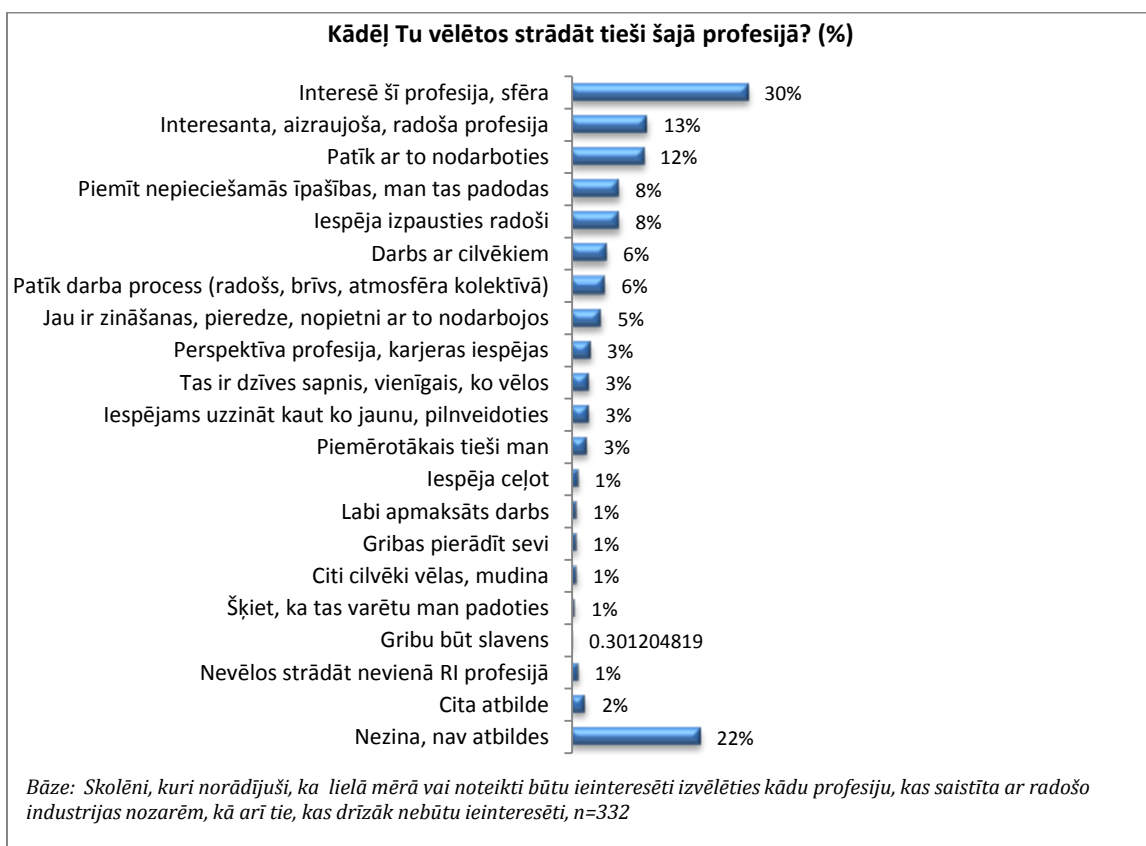
Vērtējot aptaujas rezultātus reģionu griezumā, var secināt, ka jauniešu interese ir līdzīgi augstā līmenī gan Latgalē – gandrīz 83%, gan Zemgalē – vairāk kā 74%, gan Kurzēmē – 81% (sk.2.2.2.attēlu). Lai gan potenciālo studēt gribētāju attiecīgajā jomā procentuāli ir daudz arī Zemgalē, tomēr radošo industriju jomas profesijas iegūšanas iespējas tieši Zemgales reģionā (nosacīti un salīdzinājumā ar pārējiem reģioniem) ir mazākas.

¹⁵² SIA „NK Konsultāciju birojs” veiktā aptauja pētījuma vajadzībām.

2.2.2.attēls. Skolēnu aptaujas rezultāti - ieinteresētība izvēlēties profesiju, kas saistīta ar radošo industriju nozarēm, atkarībā no reģiona.¹⁵³

Otrkārt, ir svarīgi uzzināt motivāciju, kas mudina jauniešus izvēlēties radošu profesiju. Kā zināms, motivācija lielākoties veidojas no respondentu subjektīvā viedokļa par izvēlēto profesiju. Savukārt, jebkurš subjektīvs viedoklis ir nestabils, mainīgs un lielā mērā atkarīgs no ārējo apstākļu ietekmes. Starp šiem apstākļiem var būt ne tikai valsts politika attiecībā uz finansējumu un atbalstu radošo industriju jomai, vai piedāvātās izglītības programmas kvalitāte, bet arī vispārēja šīs profesijas vai profesijas pārstāvju popularitāte sabiedrībā. Aptauja parādīja, kā iemesli konkrētās radošās profesijas izvēlei visbiežāk tiek minēta personīgā interese par konkrēto jomu, ļoti reti kā iemeslus minot karjeras iespējas, labu atalgojumu vai tml. (sk.2.2.3.attēlu).

2.2.3.attēls. Skolēnu aptaujas rezultāti – motivācija izvēlēties profesiju, kas saistīta ar radošo industriju nozarēm.¹⁵⁴

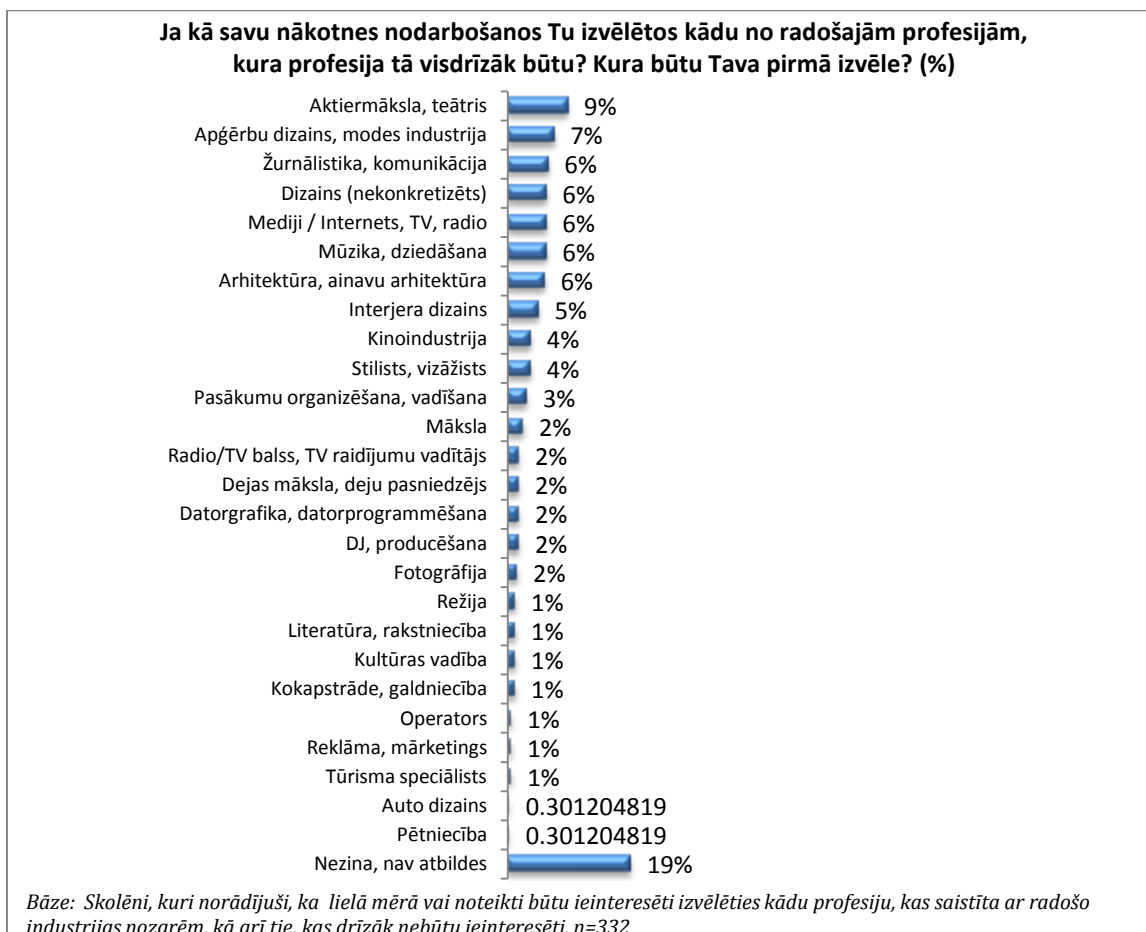
Galvenie iemesli, kādēļ studenti izvēlējušies radošo nozaru specialitāti, ir - interesants darbs (66%), vēlme izkopt savus talantus (45%), interesants mācību programmas saturs (42%), kā arī iespēja saņemt stipendiju (40%).

Trešais jautājums tika vērsts uz to konkrēto radošo profesiju noskaidrošanu, kuras būtu jauniešu primārās izvēles statusā. Arī uz šo jautājumu bija iespējams sniegt vairākas atbildes. Attiecībā uz tām profesijām, kuru

¹⁵³ SIA „NK Konsultāciju birojs” veiktā aptauja pētījuma vajadzībām.

¹⁵⁴ SIA „NK Konsultāciju birojs” veiktā aptauja pētījuma vajadzībām.

apgūšanai reģionos pastāv izglītības programmu piedāvājums, aptaujas rezultāti pētījumā tiek atspoguļoti attiecīgajā sadaļā, tā veidojot pilnīgāku priekšstatu par piedāvājuma un pieprasījuma samērību. Tomēr jauniešu izvēle skar arī tādas profesijas, kuru apguves iespējas reģionos praktiski nepastāv un jauniešiem ir jāmeklē izglītības iespējas citur (sk.2.2.4.attēls). Pie tām pieder kino industrijas joma, režija un operatora darbs.

2.2.4.attēls. Skolēnu aptaujas rezultāti –profesiju, kas saistīta ar radošo industriju nozarēm, izvēle.¹⁵⁵

Pieprasījumu pēc izglītības programmām nosaka arī studētgribētāju skaits (sk.2.2.8.tabulu).

2.2.8.tabula

Pieprasījums pēc izglītības programmām atsevišķās izglītības iestādēs¹⁵⁶

Iestāde	Izglītības programma	Plānotais studentu skaits 2011./2012.	Pieteikušos studentu skaits	Studē (1.kursā)	Konkursa koeficients
Daugavpils Universitāte	Māksla (bakalaura). Pilna laika studijas.	21	22	8	1,05

¹⁵⁵ SIA „NK Konsultāciju birojs” veiktā aptauja pētījuma vajadzībām.

¹⁵⁶ Izglītības iestāžu sniegtā informācija.

Iestāde	Izglītības programma	Plānotais studentu skaits 2011./ 2012.	Pieteikušos studentu skaits	Studē (1.kursā)	Konkursa koeficients
	Māksla (bakalaurs). Nepilna laika studijas	15	3	0	0,2
	Mūzikas skolotājs (bakalaurs). Pilna laika studijas.	16	28	5	1,75
	Mūzikas skolotājs (bakalaurs). Nepilna laika studijas.	15	2	0	0,1
	Profesionālās izglītības mūzikas skolotājs (bakalaurs). Pilna laika studijas.	18	32	13	1,8
	Profesionālās izglītības mūzikas skolotājs (bakalaurs). Nepilna laika studijas.	18	3	0	0,15
	Datorizains. Pilna laika studijas.	37	127	21	3,45
	Datorizains. Nepilna laika studijas.	30	6	0	0,2
	Mākslas menedžments. Pilna laika studijas.	28	97	8	3,45
	Mākslas menedžments. Nepilna laika studijas.	24	2	0	0,1
	Austrumeiropas kultūras un biznesa sakari. Pilna laika studijas.	25	23	12	0,9
	Austrumeiropas kultūras un biznesa sakari. Nepilna laika studijas.	25	7	0	0,3
	Vēsture (kultūras vēsture)	19	35	9	1,85
	Kultūras vēsture un teorija.	19	7	5	0,35
	Vidējās izglītības skolotājs ar specializāciju vienā no virzieniem.	22	6	2	0,25
	Profesionālās izglītības mūzikas skolotājs (maģistrs).	15	3	1	0,2
	Profesionālo mūzikas priekšmetu skolotājs (maģistrs).	15	8	8	0,55
	Māksla (maģistrs). Pilna laika studijas.	10	17	11	1,7
	Māksla (maģistrs). Nepilna laika studijas.	15	0	0	0
Austrumlatgales profesionālā vidusskola	Interjera noformētājs.	18	18	18	1
Latvijas Lauksaimniecības Akadēmija	Ainavu arhitektūra (doktorantūra).			2	
	Ainavu arhitektūra (maģistrs).	6	8	8	1,35
	Ainavu arhitektūra un plānošana.	37	85	33	2,3
	Mājas vide un vizuālā māksla izglītībā. Pilna laika studijas.	18	42	14	2,35
	Mājas vide un vizuālā māksla izglītībā. Nepilna laika studijas.	10	9	0	0,9
Liepājas mākslas vidusskola	Visās programmās kopā		72	44	1,65

Iestāde	Izglītības programma	Plānotais studentu skaits 2011./ 2012.	Pieteikušos studentu skaits	Studē (1.kursā)	Konkursa koeficients
Rēzeknes Augstskola	Vides dizains			8	7,4
	Interjera dizains			16	6

Vislielākais pieprasījums ir pēc programmām, kas saistītas ar vides dizainu, datordizainu un mākslas menedžmentu.

2.2.8. Izglītības kvalitāte reģionos

Absolūtais vairākums darba devēju - 76% - novērtē, ka radošo profesiju pārstāvju iegūtā izglītība atbilst iestādes/ uzņēmuma vajadzībām. Tai pat laikā 66% darba devēju min arī kādus vēlamus uzlabojumus radošo industriju pārstāvju izglītības ieguves procesā un saturā. Salīdzinoši visbiežāk tiek norādīts uz diviem vēlamajiem uzlabojumiem - izglītības procesā lielāku uzsvāri likt uz praktisko iemaņu iegūšanu (19%), kā arī esošajiem darbiniekiem nodrošināt tālākapmācības (14%) (sk.9.pielikumu).

Studiju vidi un kvalitāti aptaujātie studenti vērtē izteikti pozitīvi lielākajā daļā anketā iekļauto aspektu. Vispozitīvāk novērtēta pasniedzēju, pedagogu kvalifikācija (94%), pasniedzēju, pedagogu ieinteresētība mācību procesā (88%) un izglītības kvalitāte kopumā (92%). Savukārt salīdzinoši vairāk negatīvo vērtējumu sniegts par mācību vidi, telpām (25% negatīvo vērtējumu), materiāli tehnisko nodrošinājumu (23%) un ārpusmācību aktivitātēm (15%).

Pozitīvi vērtēti arī iegūstamās izglītības noderīgums karjeras veidošanā (89%), praktiskā pielietojamība (88%) un ieguldījums individuālo spēju attīstībā (91%). Savukārt salīdzinoši vairāk negatīvo novērtējumu saņemts par - iegūstamās izglītības nodrošinātajām iespējām atrast darbu savā specialitātē (22% negatīvo vērtējumu) un izglītības konkurētspēju darba tirgū (18%).

Galvenie iemesli, kādēļ aptaujātie izvēlējušies studēt tieši radošo nozaru specialitātē visbiežāk saistīti ar mācību procesu un pasniedzējiem (46%) - specialitātei atbilstoša mācību programma, pārdomāta mācību slodze, praktiski pielietojamas zināšanas, - kā arī studiju vidi, telpām (37%) - telpu remonts, mūsdienīgas telpas, plašas telpas. Augstskolu studentiem svarīgāki izvēles faktori ir mācību process un pasniedzēji, kamēr profesionālo mācību iestāžu studentiem - studiju vide un telpas.

3. Vide un infrastruktūra radošo industriju attīstībai

Radošo industriju vidi veido gan tas, kāda infrastruktūra ir pieejama radošo industriju uzņēmumiem un radošajiem profesionāļiem, gan tas, kādi kultūras un citi pasākumi notiek attiecīgajās teritorijās un ko attiecīgās pašvaldības un reģioni dara, lai veicinātu to attīstību.

3.1. Infrastruktūra radošo industriju attīstībai

Visos novadu centros pieejami kultūras nami/centri, kuru telpas iespējams izmantot radošo industriju pārstāvju darbu izstādīšanai, semināru, plenēru organizēšanai. Telpas tiek iznomātas, telpās pieejamas apgaismošanas un apskaņošanas iespējas dažādu radošu pasākumu organizēšanai (izstādes, semināri), radošās darbnīcas un tml.

3.1.1. Zemgales plānošanas reģions

Biznesa inkubatori

Pilnsabiedrība „JIC Biznesa inkubators”

Atrodas: Jelgavā, Jēkabpilī, Aizkrauklē un Dobelē.

Biznesa inkubatorā atrodas vairāki radošo industriju uzņēmumi:

- KUKUU (Bērnu dizaina mēbeles);
- Tennio.com (Tenisa menedžmenta online spēle);
- Mailigen (interneta mārketing);
- Beekid (bērnu apģērbs);
- Glasstyle (stikla konstrukcijas);
- MK Dizains (bērnu rotaļu laukumi);
- Veritweet (mikroblogošana pakalpojums);
- The Best Magazine (sporta žurnāls);
- Froto (preču un pakalpojumu meklētājs);
- Pakoline (kartona iepakojumi).

Biznesa inkubators piedāvā:

- Finansējumu pakalpojumiem, kuri nepieciešami biznesa izaugsmei (piemēram, telpu noma un apsaimniekošana; komunikāciju pakalpojumi; sekretariāta pakalpojumi; biznesa vadības atbalsta konsultācijas; sadarbības organizēšana utt.);
- Biznesa modeļa pilnveidošanu;
- Finansējumu investīcijām un apgrozāmajiem līdzekļiem;
- Kontaktu veidošana un pieredze apmaiņas pasākumos.

Kultūras centri

Gandrīz katrā pašvaldībā ir vairāki kultūras centri, kuros darbojas deju, vokālie un citi amatiermākslas kolektīvi. Kultūras centros galvenokārt tiek piedāvāts radošo industriju un citu nozaru pārstāvjiem iznomāt/izīrēt tā zāles (sk.12.pielikuma 1.tabulu).

Mākslas studijas

Mākslas studijas, galerijas un saloni galvenokārt tiek piedāvāti pilsētās (sk.3.1.1.tabulu).

3.1.1.tabula

Mākslas studiju/galeriju un salonu piedāvājums Zemgales plānošanas reģionā¹⁵⁷

Novads/ Pilsēta	Nosaukums	Infrastrukturā raksturojums un piedāvātie pakalpojumi	Piedāvāto pakalpojumu izmaksas
Jelgava	Mākslas studija „Mansards”		
Auces	Vecauces pils bērnu un jauniešu mākslas studija		
Dobele	Dobeles Amatu māja	Mākslas salons, izstāžu zāle. Amatu prasmju un zināšanu apgūšana, demonstrēšana, nodošana: aušana, adīšana, tamborēšana, pīšana, mezglošana, filcēšana, rotu darināšana, izšūšana, pārļošana, karošu grebšana, zālišu zinības un latviešu tautas virtuve. Izstādes – amatnieku un mākslas darbi – pastāvīgas ekspozīcijas. Amatnieku plenēri – katru otro gadu. I Starptautiskais amatnieku plenērs 2011. gada jūlijā. Amatnieku meistarklases – divas reizes gadā (janvārī, jūlijā).	Vakarēšana - vienu reizi mēnesī. Gadatirgi - četras reizes gadā – Jurgu tirgus (aprīlī), Zāļu tirgus (jūnijā), Mārtiņdienas tirgus (novembrī), Ziemassvētku tirgus (decembrī). Amatu prasmju darbnīcas ar amatniekiem katru dienu, izņemot brīvdienas. Amatnieku „ēnu dienas”- tikšanās un pieredzes apmaiņa amatniekiem vienu reizi gadā.
Auces	Raita Junkera mākslas studija	Mākslas galerija.	
Bauskas	Māra Brežes darbnīca Mākslas salons/	Mākslas salons	

¹⁵⁷ SIA „NK Konsultāciju birojs” ekspertu apkopotā informācija no internetā pieejamās informācijas un infrastruktūras īpašnieku/valdītāju sniegtā informācija.

Novads/ Pilsēta	Nosaukums	Infrastrukturā raksturojums un piedāvātie pakalpojumi	Piedāvāto pakalpojumu izmaksas
	galerija		
Bauskas	Meistars Gothards Mākslas salons/ galerija	Mākslas salons	
Jēkabpils	Mākslas galerija MANS'S	Mākslas galerija	
Jelgava	Salons "Pils putns"	Mākslas salons	
Jelgava	Galerija "Suņa taka"	Mākslas galerija	
Viesītes	Izstāžu zāle Viesītes kultūras pilī	Izstāžu zāle	

Darbnīcas, radošās rezidences

Darbnīcas un radošās rezidences lielākoties piedāvā līdzdarboties dažādos radošos procesos. Lielākā daļa ir saistīta ar amatniecību (sk.12.pielikuma 2.tabulu).

Citi objekti

Daudzās pašvaldībās ir viena vai vairākas estrādes, taču to kvalitāte un izmantošanas iespējas radošo industriju uzņēmumiem ir ļoti dažāda (sk.12.pielikuma 3.tabulu). Ir estrādes, kas ir labā stāvoklī un kur regulāri notiek pasākumi.

Zemgales plānošanas reģionā ir pieejama arī cita infrastruktūra (3.1.2.tabula).

3.1.2.tabula

Infrastrukturā piedāvājums Zemgales plānošanas reģionā¹⁵⁸

Novads/ Pilsēta	Nosaukums	Infrastrukturā raksturojums un piedāvātie pakalpojumi	Piedāvāto pakalpojumu izmaksas
Jelgava	Zemgales Olimpiskais	- Multifunkcionāla zāle, - Pasākumu zāle, - Konferenču zāle.	

¹⁵⁸ SIA „NK Konsultāciju birojs” ekspertu apkopotā informācija no internetā pieejamās informācijas un infrastruktūras īpašnieku/valdītāju sniegtā informācija.

Novads/ Pilsēta	Nosaukums	Infrastruktūras raksturojums un piedāvātie pakalpojumi	Piedāvāto pakalpojumu izmaksas
	centrs	Zemgales Olimpiskajā centrā izbūvēta mūsdienīgām prasībām un vajadzībām atbilstoša semināru un konferenču zāle. Konferenču zālē ir uzstādīta mūsdienīga audio vizuālā aparatūra	
Krustpils	Krustpils saliņa	Krustpils saliņas infrastruktūra, iznomājamajā platībā ietilpst zaļā zona un labiekārtoti objekti.	Reklāmas pasākumiem -Ls 70,00/stundā Komerčiāliem pasākumiem (koncertaģentūras, producentu kompānijas u.c.) pie prognozējamā apmeklētāju skaita līdz 500 - Ls 60,00/stundā Pie prognozējamā apmeklētāju skaita virs 500 - Ls 85,00/stundā Bērnu pasākumiem - Ls 35,00/stundā Labdarības pasākumiem -Ls 10,00/stundā Samaksa par elektroenerģijas piegādi tiek aprēķināta atsevišķi pēc elektroenerģijas skaitītāja rādījumiem.
Jelgava	Tehnoloģiju un zināšanu pārneses centrs	Tehnoloģiju un zināšanu pārneses centra mērķis ir veicināt zinātnieku un komercsabiedrību sadarbību, intelektuālā īpašuma aizsardzību un pētniecības rezultātu komercializāciju Latvijas lauksaimniecības universitātē (LLU). Sistemātiski apzināt esošo un mērķtiecīgi attīstīt nepieciešamo pētniecības kompetenci LLU, tādejādi ieguldot zināšanu ekonomikas attīstībā. LLU Intelektuālā īpašuma apzināšana un komercializācijas veicināšana. Uzņēmēju pieprasījumu apzināšana pēc pētniecības rezultātiem gan Zemgales reģionā, gan arī visā Latvijā, kā arī LLU iespējas sniegt pētniecības un produktu attīstības pakalpojumus atbilstoši uzņēmēju vajadzībām. Komerčiāli pielietojamu LLU pētījumu iespēju piedāvāšana uzņēmumiem, valsts un	Universitāšu tehnoloģiju pārneses kontaktpunkti piedāvā visdažādākā veida konsultācijas, zinātniskās izstrādes un sadarbības iespējas, katras konkrētās universitātes kompetenču ietvaros. Cenas ir ļoti dažādas - tas atkarīgs no nepieciešamo resursu apjoma.

Novads/ Pilsēta	Nosaukums	Infrastrukturās raksturojums un piedāvātie pakalpojumi	Piedāvāto pakalpojumu izmaksas
		sabiedriskajām organizācijām un citus pētniecības un zinātniskās kompetences intensīvus pakalpojumus. Informācijas nodrošināšana zinātnieku un uzņēmumu sadarbības veicināšanai, kas sekmēs privātā sektora finansējuma pieplūdumu pētnieciskajiem darbiem.	

3.1.2. Kurzemes plānošanas reģions

Biznesa inkubatori

Nodibinājums „Ventspils Augsto tehnoloģiju parks”

Biznesa inkubators ir Ventspils Augsto tehnoloģiju parka (VATP) struktūrvienība, kas piedāvā telpas un atbalsta pakalpojumus uzņēmumiem to pirmajos darbības gados.

VATP Biznesa inkubators darbojas Ziemeļkurzemē. Tā filiāles atrodas Ventpilī un Talsos, un tajā darbojas gandrīz 50 jaunie uzņēmumi (no tiem gandrīz puse radošo industriju uzņēmumi), no tiem radošajās industrijās darbojas:

- [Apps & Soft](#) (Grafiskā dizaina izstrāde mobilajām aplikācijām un programmatūrai);
- [Intelligence media group](#) (Mājas lapu izstrāde; datu bāžu veidošana; servera uzturēšanas pakalpojumi);
- [ITH Group](#) (Web bāzētu aplikāciju un mājas lapu izstrāde, automātisko datu nolasīšanas risinājumi un citi IT pakalpojumi un risinājumi);
- [Latvisoft](#) (Mobilo aplikāciju izstrāde);
- [Lemewe collection](#) (Aksesuāru un apģērpu ražošana; biznesa dāvanu un suvenīru izgatavošana);
- [Mākslas perons](#) (Oriģināli un kvalitatīvi mākslas darbi pēc pasūtījuma un internetā, dizaineru, mākslinieku un interjera speciālistu pakalpojumi);
- [Molips](#) (Mājas lapu izstrāde, informācijas sistēmu projektēšana un ieviešana un citi IT risinājumi);
- [MWF](#) (Rūpnieciska dizaina mēbeļu projektēšana un ražošana no masīvas koksnes);
- [RJ car design](#) (Automašīnu interjera un vizuālā tēla uzlabošana);
- [SENET](#) (Web aplikāciju izstrāde);
- [Singing toys](#) (Mīkstās rotaļlietas ražošana- lācītis, kas atskaņo latviešu tautas šūpuļdziesmu);
- [Sketch](#) (Grafiskā dizaina pakalpojumi, maketēšana, dizaina risinājumi);
- [SkyPromo](#) (Inovatīvu un spilgtu informācijas tehnoloģiju produktu izstrāde);
- [Sveču darbnīca](#) ("Pilns sveču pagatavošanas komplekts" produkta ražošana);
- [Textile 4U](#) (Sieviešu veļas produkcijas izstrāde un ražošana);
- [Varu Pats](#) (Portāla varupats.lv attīstīšana (portāla galvenā mērķauditorija ir būvniecības amatieri));
- [VentaCrew](#) (Web aplikāciju, mājas lapu izstrāde, multimediju risinājumi, konsultācijas mājas lapu un lietojumprogrammu projektēšanā un izstrādē, kā arī citi IT pakalpojumi);

- [Baltic Textile Production](#) (Tekstilizstrādājumu ražošana; specializējas sieviešu veļas izstrādē un ražošanā);
- [Petersoon](#) (Mediju platforma internetā, kas apkopo TV, radio un rakstošos medijus).

Biznesa inkubators piedāvā gan infrastruktūru, gan sekretariāta pakalpojumus, gan konsultācijas (sk.3.1.3.tabulu).

3.1.3.tabula

Biznesa inkubatora pakalpojumi¹⁵⁹

Pakalpojums	Pakalpojuma apjoms
Infrastruktūras pakalpojumi	- Modernas biroja telpas - Mūsdienīgs biroja aprīkojums - datortehnika, biroja mēbeles - Komunālie pakalpojumi - Internets
Sekretariāta pakalpojumi	- Juridiskās adreses nodrošināšana (bezmaksas) - Atbalsts uzņēmuma reģistrēšanā - Biroja tehnika – printeris, kopētājs, skeneris, fakss - Vēstuļu nosūtīšana un saņemšana - Telefonpakalpojumi - Konferenču aprīkojums - Pieeja laboratorijām - Pieeja sanāksmju zālēm
Konsultāciju pakalpojumi	- Biznesa vadības konsultācijas – biznesa plāna sagatavošana, grāmatvedība, atbalsta instrumenti un papildu privātā finansējums piesaiste, juridiskie pakalpojumi, pārdošanas un mārketinga konsultācijas - Sadarbības organizēšana vietējā un starptautiskā mērogā - Personāla atlases pakalpojumi - Specializētas juridiskās konsultācijas - Starptautiskā marketinga pakalpojumi - Tehnoloģiju/ tehnoloģiskās konsultācijas - Jaunu tehnoloģiju un inovatīvu produktu attīstīšana – prototipēšana, konstruēšana, sertifikēšana, testēšana - Laboratorijas iekārtu izmantošana - Dizaina konsultācijas - Papildu publiskā finansējuma piesaistīšana – ES finansējums, granti, sēklas kapitāls - Uzņēmumu IT sistēmu ieviešana - Uzņēmēju apmācības - Citi pakalpojumi – mentorings, ekspertu un augsta līmeņa vadītāju atbalsts, kontaktbiržas, pieredzes apmaiņas un zināšanu bagātināšanas pasākumi u.c.

Iestājoties biznesa inkubatorā (BI), jaunajam komersantam tiek noteikta atbalsta intensitāte jeb atlaides lielums par saņemtajiem pakalpojumiem un konsultācijām (sk.3.1.5.tabulu).

¹⁵⁹ Biznesa inkubatora mājas lapā pieejamā informācija.

3.1.5.tabula

Biznesa inkubatora atbalsta intensitātes¹⁶⁰

Inkubācijas gads	Maksimālā atbalsta intensitāte (atlaide % no uzņēmumu izmaksām)		
	Iestājoties BI, uzņēmuma vecums līdz 1 gadam	Iestājoties BI, uzņēmuma vecums 1-2 gadi	Iestājoties BI, uzņēmuma vecums 3-4 gadi
1. gads	85%	80%	
2. gads	60%	55%	
3. gads	40%	35%	
4. gads	10%	10%	

Biznesa inkubatora noteiktās prioritārās darbības jomas:

- Informācijas tehnoloģijas
- Vides tehnoloģijas
- Telekomunikācijas
- Elektronika
- Mašīnbūve
- Rūpnieciskā automatizācija
- Datordizains
- Kosmosa tehnoloģijas

VATP gan atzīmē, ka var nākt uz biznesa inkubatoru arī ar citā idejām.

SIA „Kurzemes Biznesa inkubators”

Sniedz inkubācijas pakalpojumus Liepājā, Kuldīgā un Saldū. Biznesa inkubatora galvenie mērķi ir:

- veicināt sadarbību starp izglītības un zinātnes institūcijām no vienas puses un ražošanu no otras puses;
- veicināt jaunu tehnoloģisku un uz zināšanām balstītu produkciju ražojošu mazo uzņēmumu veidošanos;
- veidot kontaktus starp pētnieciskām laboratorijām un rūpniecību;
- veicināt mazo uzņēmumu starptautisko sadarbību ar nolūku ražot augstas kvalitātes konkurētspējīgus produktus un radīt jaunas darba vietas kvalificētiem speciālistiem un pētniekiem;
- veicināt inovācijai atvērtas sabiedrības veidošanos.

Inkubators piedāvā šādus pakalpojumus:

- Telpu nomu un apsaimniekošanu (biznesa inkubatora filiālēs un Liepājas Universitātē);
- Aprīkotu darbavietu noma;
- Komunikāciju pakalpojumi;
- Sekretariāta pakalpojumi;
- Biznesa plāna izvērtēšanas un sagatavošanas konsultāciju pakalpojumi;

¹⁶⁰ Biznesa inkubatora mājas lapā pieejamā informācija.

- Grāmatvedības pakalpojumi;
- Papildus finansējuma piesaistīšanas pakalpojumi;
- Pārdošanas un mārketinga konsultācijas;
- Juridiskie pakalpojumi;
- Sadarbības organizēšana vietējā un starptautiskā līmenī;
- Personāla atlases pakalpojumi;
- Tehnoloģiju konsultācijas;
- Prototipēšana, sertificēšana, konstruēšana;
- Laboratoriju iekārtu izmantošana;
- Dizaina konsultācijas utt.

Biznesa inkubatora pakalpojumu sniedz arī radošo industriju uzņēmumi. Biznesa inkubatorā ir šādi radošo industriju uzņēmumi:

- *City Network* (IT risinājumi);
- *Gods un ...* (Teatrālu uzvedumu veidošana);
- *Bogema Lingerie* (Uzņēmums ražo kokvilnas apakšveļu topošajām un jaunajām māmiņām, kā arī figūras korekcijas izstrādājumus);
- *Wooly World* (rotaļlietu ražošana);
- *i-solutions* (IT risinājumi ēdināšanas uzņēmumiem);
- *Design Vulgaris* (rūpnieciskā dizaina uzņēmums);
- *Rietumu ziņas* (Uzņēmuma darbības pamatā ir inovatīva pieeja ziņu un jaunumu satura radīšanai, izmantojot dažādus jaunāko tehnoloģiju iespējas – skaņa, video, attēli);
- *CCS social media agency* (Sabiedriskās attiecības un reklāma);
- *Goldfish solutions* (IT risinājumi);
- *Bool Games* (mobilo spēļu izstrāde);
- *MGS Factory* (rotaļlietu ražošana);
- *DTT Solutions* (apskaņošanas, gaismošanas, telpu noformēšanas, foto un video pakalpojumi).

Kultūras centri

Gandrīz katrā pašvaldībā ir vairāki kultūras centri, kuros darbojas deju, vokālie un citi amatiermākslas kolektīvi. Kultūras centros galvenokārt tiek piedāvāts radošo industriju un citu nozaru pārstāvjiem iznomāt/izīrēt to zāles (sk.12.pielikuma 4.tabulu). Daudzos kultūras centros pakalpojumi vietējiem iedzīvotājiem un uzņēmējiem tiek sniegti par pazeminātu maksu.

Mākslas studijas un saloni

Mākslas studijas, galerijas un saloni galvenokārt tiek piedāvāti pilsētās (sk.12.pielikuma 5.tabulu).

Darbnīcas un radošās rezidences

Darbnīcas un radošās rezidences lielākoties piedāvā līdzdarboties dažādos radošos procesos. Kurzemes plānošanas reģionā darbnīcas un radošās rezidences ir saistītas ne tikai ar amatniecību, bet arī ar literatūru un citām mākslas nozarēm (sk.12.pielikuma 6.tabulu).

Citi objekti

Daudzās pašvaldībās ir viena vai vairākas estrādes, taču to kvalitāte un izmantošanas iespējas radošo industriju uzņēmumiem ir ļoti dažāda (sk.12.pielikuma 7.tabulu). Ir estrādes, kas ir labā stāvoklī un kur regulāri notiek pasākumi. Kurzemes plānošanas reģionā ir papildus dažādi lieli objekti Liepājā un Ventspilī, kas izmantojami radošo industriju uzņēmumiem un pārstāvjiem (sk.12.pielikuma 8.tabulu).

3.1.3. Latgales plānošanas reģions

Biznesa inkubatori

Rēzeknes Augstskolas inkubators

Piedāvā pakalpojumus jaunu tehnoloģisku uzņēmumu atbalstam:

- Uzņēmuma juridiskā adrese;
- Atbalstu Uzņēmuma reģistrēšanā;
- Telpas un Infrastruktūra;
- Sekretariāta un Biroja pakalpojumi;
- Jaunu tehnoloģiju un inovatīvu produktu attīstīšanas pakalpojumi;
- Uzņēmējdarbības pakalpojumi.

Inkubatora struktūrvienība „Ideju viesnīca” piedāvā 10 biroja telpas jauniem uzņēmumiem, sekretariāta un galvenā biroja pakalpojumus.

Latgales Aparātubūves tehnoloģiskais centrs piedāvā aprīkotas biroja telpas, ražošanu telpas, infrastruktūra, laboratorijas pakalpojumi, konsultācijas un pakalpojumu sniegšana ar komercdarbību saistītajos jautājumos.

Kultūras centri

Gandrīz katrā pašvaldībā ir vairāki kultūras centri, kuros darbojas deju, vokālie un citi amatiermākslas kolektīvi. Kultūras centros galvenokārt tiek piedāvāts radošo industriju un citu nozaru pārstāvjiem iznomāt/izīrēt to zāles (sk.12.pielikuma 9.tabulu). Daudzos kultūras centros pakalpojumi vietējiem iedzīvotājiem un uzņēmējiem tiek sniegti par pazeminātu maksu.

Mākslas studijas un saloni

Mākslas studijas, galerijas un saloni galvenokārt tiek piedāvāti pilsētās (sk.3.1.6.tabulu).

3.1.6.tabula

Mākslas studiju/galeriju un salonu piedāvājums Latgales plānošanas reģionā¹⁶¹

Novads/ Pilsēta	Nosaukums	Infrastruktūras raksturojums un piedāvātie pakalpojumi	Piedāvāto pakalpojumu izmaksas
Balvu	Amatniecības salons "Ieviņas"		
Līvānu	Latgales mākslas un amatniecības centrs	Vecās muižas klēts ēkā ekspozīcija „Amatnieki Latgalē” Līvānu stikla muzejs. Izstāžu zālē mākslinieku un amatnieku darbu izstādes. Radošās keramikas un tekstilmākslas darbnīcas. Konferenču zāle ir izvietota Latgales mākslas un amatniecības Centra jaunajā ēkas korpusā, 60 m2 lielo konferenču zāli var izmantot līdz 50 cilvēkiem, konferenču, semināru un citu privātu vai publisku pasākumu rīkošanai. Zāle ir aprīkota ar bezvadu internetu, projektoru, ekrānu un gaisa kondicionētāju.	Keramikas darbnīca (apdedzināšanas krāsns 1 stunda 1,00 Ls + PVN) Konferenču zāle (1 stunda 11,00 Ls + PVN; konferenču zāle ar papildus telpām 1 stunda 13,00 Ls + PVN)
Līvānu	Līvānu tautas lietišķās mākslas studija „Dubna”		
Līvānu	Līvānu mākslas skolas izstāžu nams	Izstāžu zāle.	
Rēzeknes	Rēzeknes Mākslas un dizaina vidusskolas Mākslas nams	Izstāžu zāle.	
Daugavpils pilsēta	Daugavpils māla mākslas centrs	Mākslas salons, galerija	
Daugavpils pilsēta	Daugavpils Universitātes mākslas galerija	Mākslas salons, galerija	

¹⁶¹ SIA „NK Konsultāciju birojs” ekspertu apkopotā informācija no internetā pieejamās informācijas un infrastruktūras īpašnieku/valdītāju sniegtā informācija.

Krāslavas	Krāslavas A.Gorgoca mākslas studija		
-----------	--	--	--

Darbnīcas un radošās rezidences

Darbnīcas un radošās rezidences lielākoties piedāvā līdzdarboties dažādos radošos procesos. Kurzemes plānošanas reģionā darbnīcas un radošās rezidences ir saistītas ne tikai ar amatniecību, bet arī ar literatūru un citām mākslas nozarēm (sk.12.pielikuma 6.tabulu).

Citi objekti

Daudzās pašvaldībās ir viena vai vairākas estrādes, taču to kvalitāte un izmantošanas iespējas radošo industriju uzņēmumiem ir ļoti dažāda (sk.12.pielikuma 10.tabulu). Ir estrādes, kas ir labā stāvoklī un kur regulāri notiek pasākumi. Latgales plānošanas reģionā ir papildus infrastruktūru galvenokārt piedāvā augstskolas (sk.12.pielikuma 11.tabulu).

3.2. Vide radošo industriju attīstībai

Pētījuma izstrādes gaitā tika veikta darba devēju aptauja par uzņēmējdarbības vidi reģionos (detalizētus rezultātus skatīt 9.pielikumu). Aptaujas rezultāti parādīja, ka:

1. Uzņēmējdarbības vidi tieši radošo industriju nozarēs darba devēji vērtē pozitīvi - 37% novērtē, ka pašvaldībā tā ir pozitīva, 42% - ka reģionā un 40% - ka valstī kopumā.
2. Finansējuma trūkums (23%), nodokļu politika (21%) un birokrātija (10%) tiek identificētas kā galvenās problēmas, šķēršļi uzņēmējdarbībai Latvijā radošo industriju nozarēs.
3. Attiecīgi arī kā konkrēti veicamie pasākumi valsts līmenī tiek identificēti - uzņēmējdarbības vides uzlabošana (28%), finansiāla atbalsta pieejamības nodrošināšana (11%), birokrātijas samazināšana (7%), kā arī iedzīvotāju intereses par kultūru sekmēšana (7%). Līdzīgs atbalsts tiek sagaidīts arī no pašvaldībām - finansiāls atbalsts (11%), kultūras un radošo industriju atbalsts kopumā (7%), kā arī vietējās uzņēmējdarbības atbalstīšana (7%).
4. Nodokļu likmes (64%), apgrozāmo līdzekļu trūkums (58%) un birokrātija (56%) ir tie faktori, kuri visbūtiskāk kavē radošo industriju uzņēmumu attīstību.
5. Tikai 6% darba devēju uzskata, ka reģiona attīstības iespējas kopumā varētu būt saistītas ar radošajām industrijām, kamēr biežāk kā attīstību sekmējošās nozares tiek identificētas - tūrisms (23%), ražošana un rūpniecība (20%), kā arī lauksaimniecība (18%).

Vidi radošo industriju attīstībai veido ne tikai iepriekšējā nodaļā minētā infrastruktūra, bet arī tas, kādi pasākumi norisinās attiecīgajā pašvaldībā un to regularitāte. Veicot pētījumu par pasākumiem Kurzemes, Zemgales un Latgales plānošanas reģionu pašvaldības ir jāsecina, ka

1. Visvairāk pasākumu notiek reģionu lielākajās pilsētās, piemēram, Balvos, Bauskā, Liepājā, Talsos, Ventspilī u.c.
2. Liela daļa pasākumu tiek organizēti regulāri katru gadu, un konkrētā pilsēta ir kļuvusi atpazīstamāka pateicoties tādām notikumiem. Pie šādiem pasākumiem varētu minēt Ledus skulptūru festivālu Jelgavā, Ziedu dienu un Eirovīzijas nacionālo atlasu Ventspilī, Ķiršu ziedēšanas un Ceriņu svētkus Dobelē, Smilšu

skulptoru festivālu „Zelta smilšu grauds” Pāvilostā, starptautisko mūzikas festivālu „Summer Sound” Liepājā, *Country* mūzikas festivāls un Starptautiskais motociklistu saiets Bauskā u.c. Lielajās pilsētās tiek organizēti arī dažādi mākslas plenēri.

3. Reģioniem raksturīgi svētki, piemēram, Zvejnieku un Jūras svētki Kurzemes piekrastes novados vai „Masļeņica” Latgalē;
4. Novados, kuros izveidotas auto-moto trases, raksturīgi auto-moto krosu u.tml. pasākumi, kas pulcē lielas cilvēku masas, un kuros aktīvi piedalās dažādu radošo industriju uzņēmumi/ pārstāvji – izpildītājmākslinieki, mūziķi, televīzija, radio, reklāmas aģentūras, atpūtas un izklaides organizētāji u.c.;
5. Gandrīz visos novados tiek organizēti sezonas svētku pasākumi – Jaungada, Lieldienas, Līgo, Mārtiņdienas un Ziemassvētku pasākumi;
6. Latvijas Valsts svētki, Muzeju nakts pasākumi arī tiek organizēti visā Latvijas teritorijā;
7. Vairāki Latvijas mēroga pasākumi tiek organizēti katru gadu dažādās pilsētās, piemēram, „Cālis”, Šlāgeraptaujas, sarīkojuma deju sacensības;
8. Liela mēroga sporta pasākumi tiek organizēti vietās, kur ir attiecīgas halles, laukumi u.tml., piemēram, starptautisks ķerlinga turnīrs "Ziemassvētku kauss" Ventspilī, hokeja un daiļslidošanas sacensības;
9. Pēdējā laikā lielu popularitāti ir ieguvuši dažādi maratoni, velo un nūjotāju sacensības;
10. Novadi un pilsētas ūdens tuvumā var lepoties ar savām ūdens un makšķerēšanas sacensībām, piemēram, Tūrisma sezonas atklāšanas - Sama modināšanas svētki Koknesē;
11. Ir arī jauni pasākumi, kuri tiek organizēti pirmo reizi, bet kuri varētu piesaistīt lielas ļaužu masas, piemēram, Bruņinieku turnīrs „Lilium Wyndaviensis 2012” Ventspilī.

Radošo industriju vides un potenciāla novērtējums apkopots 15.pielikumā.

Kā vietas, kurās ir radošo industriju potenciāls un tas būtu jāizmanto tiek novērtētas:

1. Zemgales plānošanas reģionā: Jelgavas pilsēta, Jēkabpils pilsēta, Dobeles pilsēta, Bauskas pilsēta.
2. Kurzemes plānošanas reģionā: Saldus pilsēta, Talsu pilsēta, Liepājas pilsēta, Ventspils pilsēta, Kuldīgas pilsēta.
3. Latgales plānošanas reģionā: Daugavpils pilsēta, Rēzeknes pilsēta, Balvu pilsēta.

4. Radošo industriju vietējā un starptautiskā konkurētspēja

4.1. Starptautiskā pieredze radošo industriju attīstībā

4.1.1. Nīderlande

Radošās industrijas ietver:

- Mākslas nozares (izpildītājmākslu, vizuālo mākslu, teātri, galerijas un muzejus);
- Medijus un izklaides nozares (izdevējdarbība, radio, TV, kino, video un spēļu sektors);
- Radošie biznesa pakalpojumi (reklāma, fotogrāfija, dizains un mode).¹⁶²

Radošo industriju politika Nīderlandē ir attīstības stadijā, nav stingri nodalīti uzdevumi, kas jāveic valsts, reģionu un vietējā līmenī.

4.1.1.tabula

Lēmumu pieņemšana un politikas veidošana radošo industriju attīstībai Nīderlandē

Valsts līmenis	Reģionālais līmenis	Vietējais līmenis
Izglītības, kultūras un zinātnes ministrija un Ekonomikas ministrija ir izveidojusi programmu radošajām industrijām 2009. – 2013.gadam.	Amsterdamas metropoles reģionu ir izveidojušas 7 pilsētas, kas atrodas Amsterdamas metropoles teritorijā. Tā uzdevums ir: - Radošo industriju politikas koordinēšana; - Pakalpojumu nodrošināšana radošo industriju atbalstam; - Radošo industriju virzīšana starptautiskajā tirgū.	Vietējā līmenī pašvaldības darbojas, lai piedalītos valsts līmeņa plānošanas dokumentos norādīto mērķu un uzdevumu īstenošanā.

¹⁶² Creative metropolies: situation analysis of 11 cities. Pieejams: <http://www.creativemetropolies.eu/news/view/situation-analysis-of-11-cities-final-report>

Mākslas plāns 2009 – 2012 (Kunstenplan), Amsterdamā

Šī **plāna mērķis** ir pilsētas budžeta novirzīšana kultūras institūcijām, pašvaldības programmām un citiem Amsterdamas mākslas un kultūras politikas elementiem.

Plāns ne tikai sniedz politikas virzienus un mērķus, bet arī sadaļa finansējumu mākslas un kultūras nozaru attīstībai. Plāna ikgadējais budžets ir 87 miljoni eiro. Tas ir nozīmīgākais publiskā finansējuma nodrošinātājs radošajām industrijām. Finansējums ir pieejams 4 gadu garumā.

Amsterdamas pašvaldība plānā izvirza 4 mērķus:

- *Talantu attīstība* – katram bērnam ir iespēja atklāt savu talantu jau agrīnā vecumā un to attīstīt vai izveidot par unikālu;
- *Laboratorija* – inovāciju un pētījumu veicināšana;
- *Pasaules klase* – veicināt pasaules klases (līmeņa) kultūras produktu attīstību;
- *Skaistuma pilsēta* – investēt cilvēku savstarpējās attiecībās caur kultūru un mākslu, mērķis – uzlabot dzīves kvalitāti.

Avots: www.kunstraad.nl

4.1.2. Vācija

Netiek nodalītas kultūras un radošās industrijas, šo industriju uzņēmumi ir orientēti uz peļņas gūšanu, rada, ražo un izplata kultūras/radošos produktus un pakalpojumus.

4.1.2.tabula

Lēmumu pieņemšana un politikas veidošana radošo industriju attīstībai Vācijā

Valsts līmenis	Reģionālais līmenis	Vietējais līmenis
Tiesiskais regulējums visām nozarēm tiek noteikts federālā līmenī. Nacionālā līmenī ir arī atsevišķi atbalsta mehānismi, piemēram, Filmu fonds.	Pilsētas un federālās zemes pašas izstrādā stratēģijas nosakot pilsētplānošanas/teritorijas plānošanas mērķus, atbalstu uzņēmumiem vai klasteriem. Reģionālā līmenī ir plašs infrastruktūras veida atbalsts.	Papildus reģionālajam līmenim izveido dažādus atbalsta mehānismus.

VC Fonds Kreativwirtschaft Berlin, Berlīne

Fonda mērķis ir sekmēt mazu un vidēju uzņēmumu izveidi Berlīnes radošo industriju nozarē atbalstot tos ar investīciju kapitālu.

Finansējums domāts, lai izveidotu jaunus un inovatīvus produktus un pakalpojumus. Investīcijas tiek piedāvātas šādās nozarēs: kino, radio, TV, mūzika, izdevējdarbība, izklaide, reklāma, mode, dizains, arhitektūra, multimediju sektors, spēļu sektors, IT un kultūra.

Projektu 50% finansē Berlīnes Investīciju banka un 50% ERAF. Fonds iegūst mazākuma daļas finansētajā uzņēmumā uz laiku no 5 – 7 gadiem. Fonds finansē tikai 50% no nepieciešamajām investīcijām, pārējais jādīdzfinansē privātajam investoram.

Darbības pirmajos divos gados (2008. – 2009.gads) tika izvērtēti 250 radošo industriju uzņēmumi un finansējumu saņēma 10 uzņēmumi. Fonds investēja 10 milj. EUR minētajos 10 uzņēmumos.

Avots: <http://www.ccaa.nl>

4.1.3. Spānija

Spānijā kā radošo industriju pilsēta galvenokārt tiek atzīmēta Barselona.

4.1.3.tabula

Lēmumu pieņemšana un politikas veidošana radošo industriju attīstībai Spānijā

Valsts līmenis	Reģionālais līmenis	Vietējais līmenis
Radošo industriju politiku veido trīs institūcijas: - Industrijas, tūrisma un tirdzniecības ministrija (industriālā attīstība, inovācijas, tirdzniecības politika, MVU utt.); - Zinātnes un inovāciju ministrija (koordinē visu inovāciju politiku); - Kultūras ministrija.	Saskaņā ar Spānijas konstitūciju, kultūras kompetence ir nodota autonomajiem apgabaliem.	Vietējos stratēģijas dokumentos radošās industrijas ir atzīmētas kā svarīga nozare. Vietējā līmenī ir ieviestas dažādas atbalsta programmas un tiek īstenoti projekti.

Mākslas fabriku programma, Barselona

Šī **projekta mērķis** ir radīt māksliniecisku aktivitāšu vietu tīklu un izplatīt mākslinieciskās aktivitātes starp citiem pilsētas rajoniem.

Projekta iniciators ir Barselonas pilsētas pārvalde, kura pārveido pašvaldības īpašumā esošas ēkas, lai tās varētu nodot pilsētas mākslinieku rīcībā. Ēkas tiek pārveidotas atbilstoši tās mākslas veida vajadzībām, kuru rīcībā attiecīgais centrs tiek nodots. Pārsvārā gadījumos ēkas pārvalda attiecīgās mākslinieku asociācijas pārstāvis.

Programmas ietvaros ir izveidots šāds centru tīkls:

- *La Central del Circ* – vieta cirka mēģinājumiem un izrādēm;
- *Hangar* – vizuālās mākslas centrs;
- *Fabra I Coats* – mūzikas un skatuves mākslas centrs;
- *Ateneu Popular de Nou Barris* – galvenokārt cirkus centrs, kas domāts kā sociālās transformācijas instruments, taču noteik arī dažādi citi pasākumi un darbojas arī citu jomu mākslinieki;
- *Illa Philips* – vieta dejas mākslai;
- *L'Escocesa* – radošais centrs, rezidenti – pārsvārā vizuālās mākslas pārstāvji;
- *La Seca* – skatuves mākslas centrs, domāts arī iluzionistiem, kabarē utt.

Avots: www.ccaa.nl

4.1.4. Lielbritānija

Lielbritānija ir viena no radošo industriju definīcijas izveidotājām un dažādu radošo industriju aktivitāšu īstenotājām.

4.1.4.tabula

Lēmumu pieņemšana un politikas veidošana radošo industriju attīstībai Lielbritānijā

Valsts līmenis	Reģionālais līmenis	Vietējais līmenis
Kultūras, mediju un sporta ministrija ir atbildīga par lielāko daļu radošo industriju nozaru politiku.	Tiešu uzņēmējdarbības atbalstu nodrošina reģionālās aģentūras (finanšu atbalsts, konsultācijas, zināšanas un prasmes, telpas, inkubēšanas pakalpojumi, mārketingi).	Piedalās nacionāla un reģionāla līmeņa plānu īstenošanā, bieži vien pašām pašvaldībām arī ir savas stratēģijas un plāni, kurās iekļauti pasākumi radošo industriju attīstībai. Var būt arī izveidoti tieši pakalpojumi radošajām industrijām.

Birmingemas Pilsētas universitātes projekts, Birmingema

Šī **projekta mērķis** ir universitātei kā augstākās izglītības iestādei atbalstīt radošās industrijas.

Birmingemas Pilsētas universitāte nodrošina inovācijas un talantus, lai attīstītu reģiona radošo industriju kapacitāti. Universitātes infrastruktūra ir atbalsts trim aktivitātēm:

- *Mācīšana un mācīšanās*: nodrošina apmācītus radošos darbiniekus; nodrošina radošo darbinieku kvalifikācijas un prasmju paaugstināšanu atbilstoši jaunākajām digitālajām tehnoloģijām;
- *Izpēte*: attīsta jaunas zināšanas, kas noderīgas radošajām industrijām;
- *Trešās plūsmas darbs*: veic izpētes industriālajām vajadzībām.

Universitāte veido tādas izglītības programmas, kuras attīsta radošajām industrijām nepieciešamas prasmes un talantus.

Avots: www.ccaa.nl

Universitāšu sadarbība ar radošo industriju uzņēmumiem un nozarēm varētu būt ciešāka veidojot ne tikai prakses vietu projektus, bet arī dodot tirgus vajadzībām atbilstošu uzdevumu izpildi studentiem, kur tie var parādīt savas spējas un pielietot iegūtās zināšanas praksē.

4.1.5. Somija

Helsinki ir radoši industriju centrs Somijā. Radošās industrijas pēdējos gados ir viens no straujāk augošajiem uzņēmējdarbības sektoriem Helsinkos un šobrīd piedāvā vairāk darba vietas kā būvniecība, finanšu un loģistikas sektors.

4.1.5.tabula

Lēmumu pieņemšana un politikas veidošana radošo industriju attīstībai Somijā

Valsts līmenis	Reģionālais līmenis	Vietējais līmenis
Valsts ir atbildīga par pamata infrastruktūras un pakalpojumu radīšanu radošo industriju atbalstam. Neskatoties uz pasākumiem, kas tieši domāti radošo industriju atbalstam, valsts ir atbildīga arī par izglītības un kultūras atbalstu, kā arī labvēlīgas uzņēmējdarbības vides radīšanu. Nacionālā līmenī ir izveidota kultūras eksporta veicināšanas programma.	Ekonomikas un attīstības centri: - Atbalsta MVU; - Veicina uzņēmumu tehnoloģisko attīstību; - Īsteno reģionālo nodarbinātības politiku; - Plāno un organizē pieaugušo apmācības; - Veicina lauku uzņēmēju aktivitātes. Atsevišķi centri īpaši atbalsta radošās industrijas, piemēram, ir izveidots radošo industriju inkubators.	Papildina nacionāla un reģionāla līmeņa pasākumus radošo industriju attīstībai.

Kultus projekts, Helsinki

Šī **projekta mērķis** ir izveidot instrumentu, lai veidotu sadarbību starp skolām un kultūras sektoru. Kultus apkopo aktivitātes (projekti, pasākumi, pakalpojumi), kas domātas bērniem un skolēniem.

Kultus ir interneta vidē balstīts pakalpojums, kas apkopo fragmentāro bērnu kultūras piedāvājumu un ļauj vienuviet uzzināt interesentiem, kas notiek šajā sektorā. Kultus.fi uztur Annantalo mākslas centrs. Šo projektu līdzfinansē Helsinku pilsētas Izglītības departaments. Izglītības ministrija atbalstīja šo projektu no 2003. – 2008.gadam.

Avots: www.ccaa.nl

4.1.6. Norvēģija

Radošās industrijas ietver: arhitektūru, dizainu, tirgus komunikācijas, mūziku, kino, radio un TV, drukātos medijus, tēlotājmākslu un kultūras mantojumu.¹⁶³

4.1.6.tabula

Lēmumu pieņemšana un politikas veidošana radošo industriju attīstībai Norvēģijā

Valsts līmenis	Reģionālais līmenis	Vietējais līmenis
Ir izveidota visaptveroša stratēģija un valsts darbojas kā līdzfinansētājs caur Innovation Norway, Norvēģijas Mākslas padomi, Norvēģijas Filmu institūts un citām iniciatīvām.		Papildina nacionāla līmeņa pasākumus radošo industriju attīstībai.

¹⁶³ Creative metropolises: situation analysis of 11 cities. Pieejams: <http://www.creativemetropolises.eu/news/view/situation-analysis-of-11-cities-final-report>

Oslo Schous, Oslo

Liela daļa bijušās alusdarītavas tika pārveidota, lai izveidotu centru kultūras un radošām aktivitātēm. Tā atrodas Oslo daļā, kas mērķtiecīgi ir veidota kā kultūras rajons.

Alusdarītavas pārveides projekta ietvaros ir vēl četri apakšprojekti:

- *Øvingshotellet* (viesnīca);

Viesnīca mūziķiem, kuru tie var izmantot mēģinājumu laikā. Ir pieejamas 50 mēģinājumu un producēšanas istabas.

- *Popsenteret* (popmūzikas centrs);

Fokusēts uz Norvēģijas popmūziku.

- *Riksscenen* (vieta nacionālajai un starptautiskajai folkloras mūzikai un dejām);

Neatkarīgs veidojums, kuru finansē valsts. Tas nodrošina telpas folkloras kopu vajadzībām.

- Schous kulturstasjon ("kultūras stacija").

Daļa no Oslo Kultūras un mūzikas skolas, kas piedāvā bērniem un jauniešiem augstas kvalitātes izglītību teātra, dejas un vizuālajā mākslā.

Lai īstenotu ideju bija nepieciešami 3 gadi. Tas būtu iespējams kā publiskās un privātās partnerības modelis citās pilsētās.

Avots: <http://www.ccaa.nl>

Projektu ir iespējams pārņemt, ja blakus mūzikas ierakstu centram izveido gan viesnīcu mūziķiem, kuri to var izmantot veidojot ierakstu, gan mēģinājumu vietu jaunajiem mūziķiem un grupām.

Oslo Kultūras tīkls, Oslo

Oslo Kultūras tīkls ir domāts, lai attīstītu tās radošo industriju nozares, kurās pilsētai ir konkurētspējīgās priekšrocības, t.i., dizains, mūzika un arhitektūra.

Projektu iniciēja Pašvaldību lietu un reģionālās attīstības ministrija, bet to īstenoja Oslo un Akerhusas pašvaldība. Oslo Teknopol ir šī projekta vadītājs.

Tīklā ir pārstāvji no privātā sektora, kultūras institūcijām un publiskā sektora. Tīkls ir satikšanās un mācību vieta tā dalībniekiem. Tā darbības rezultātā tika izveidots pasākums Creative Oslo 2009, radošo industriju konference un citi pasākumi un aktivitātes.

Kā atzīst tīkla izveidotāji, tas jau sākotnēji ir jābalsta uz vienu vai vairākiem projektiem. Tīkls palīdz veidot jaunus projektus un iniciatīvas, kā arī apkopo radošo industriju pārstāvjus vienuviet.

Avots: <http://www.oslo.teknopol.no/English>

Kultūras tīkla pieredzi varētu balstīt uz Eiropas Savienības finansētiem projektiem, kuru ietvaros paredzēta tīklojumu un sadarbības platformu izveide. Dažādiem projektiem nebūtu jāveido jaunas platformas un tīkli, bet tie varētu izmantot jau iepriekš izveidoto infrastruktūru un tādā veidā padarīt atraktīvu jau izveidoto vietni.

4.1.7. Zviedrija

Radošās industrijas ietver: arhitektūru, dator un video spēles, dizainu, kino, fotogrāfiju, mākslu, literatūru, komunikācijas, medijus, modi, mūziku, kulināriju, mākslu un tūrismu.¹⁶⁴

Stokholma ir kultūras nacionālais centrs un kultūras nozares vadošā pilsēta Zviedrijā.

¹⁶⁴ Creative metropolises: situation analysis of 11 cities. Pieejams: <http://www.creativemetropolises.eu/news/view/situation-analysis-of-11-cities-final-report>

KreaNord projekts, projekts darbojas Zviedrijā, Īslandē, Norvēģijā, Somijā, Dānijā, Farēru salās

Šī **projekta mērķis** ir radīt Ziemeļvalstu reģionam kopīgu platformu, lai kļūtu par vadošo globālās radošās ekonomikas reģionu.

Projekta iniciators ir Ziemeļvalstu ministru padome.

Projekta ietvaros ir plānoti šādi uzdevumi:

- Kopīgas Ziemeļvalstu attīstības un politikas programmas radīšana Ziemeļvalstu radošās ekonomikas ietvaros;
- Sniegt starpdisciplināru skatījumu uz kultūras un uzņēmējdarbības kopīgas attīstības pieredzi, zināšanām un veicināšanas pasākumiem;
- Izstrādāt rekomendācijas politikas plānošanas dokumentiem;
- Izveidot Radošās ekonomikas zaļo grāmatu Ziemeļvalstu reģionam.

Avots: www.ccaa.nl

Kopīgas platformas izveide varētu tikt izskatīta arī Latvijas – Lietuvas reģionu ietvaros.

Telefonplan projekts un „Transit” inkubators, Stokholma

Šī **projekta mērķis** ir attīstīt radošo industriju inkubatoru Telefonplan rajonā Stokholmā.

Projekta idejas autori bija Stokholmas pašvaldība un nekustamā īpašuma uzņēmums – *Vasakronan*. Stokholmas pilsēta apmaksāja Telefonplan rajona pārveidi radošo industriju vajadzībām. Pilsētas rajons Telefonplan atrodas Stokholmas dienvidos gar metro līniju. Rajonā atradās Ericsson fabrika. 2004.gadā uz rajonu tika pārcelta Universitātes Mākslas, amatniecības un dizaina koledža. Inkubators „Transit” tika izveidots, lai radošo industriju koledžu beidzēji var darboties un uzsākt uzņēmējdarbību, inkubatorā ir pieejamas nomas telpas arī mazajiem uzņēmumiem. Šobrīd inkubatorā darbojas ap 80 uzņēmumiem (vairāk kā 2 600 strādājošo) un 1000 studenti no Universitātes mākslas, amatniecības un dizaina koledžas un citām izglītības iestādēm.

Lai veiksmīgi pārņemtu projekta pieredzi ir:

- Jānodrošina agra un patiesa vietējo uzņēmēju iesaistīšana projektā;
- Jāatrod projekta līderis ar vietējiem sakariem;
- Radošas vides sasaiste ar radošām institūcijām un organizācijām (mākslas skolas, galerijas, studijas utt.);
- Jānodrošina ne tikai mākslinieciskas un radošas zināšanas, bet arī uzņēmējdarbības zināšanas radošajā vidē;
- Patīkama kopējā atmosfēra: fiziski pievilcīgas telpas, vieta – kultūras mantojums.

Avots: www.ccaa.nl/ www.telefonplan.com

„Transit” inkubatora ideja būtu piemērojama arī Latvijā. Šāds radošo profesionāļu biznesa inkubators varētu būt, piemēram, Liepājā (gan Liepājas Universitātes, gan Liepājas Mākslas skolas audzēkņiem).

4.1.8. Secinājumi**Radošo industriju atbalsta mehānismi:**

- 1) Pieejamu telpu, ēku un vietu izveide;

Šis mehānisms iever šādas aktivitātes:

- Tādu ēku kā rūpnīcas un industriālie kompleksi rekonstrukcija;
 - Jaunu pilsētvides teritoriju izveide radošiem indivīdiem un uzņēmumiem;
 - Vietu/telpu radošām aktivitātēm un radošai uzņēmējdarbībai nodrošināšana (piemēram, ilgtermiņa nomas iespējas);
 - Radošo centru izveide, vietu izstādēm un pasākumiem radīšana.
- 2) Atraktīvas pilsētvides izveide;

Ietver šādas aktivitātes:

- Publisko ēku izveide, pilsētvides attīstība, lai atbalstītu radošumu un radītu iedvesmu;

- Dizaina un arhitektūras lietošana pilsētvides attīstībā;
 - Kultūras telpu attīstība;
 - Festivālu veidošana, lai veicinātu vietējo kultūru un identitāti un atdzīvinātu pilsētas radošo un kultūras atmosfēru;
 - IKT un transporta attīstība.
- 3) Pasākumu komplekss, kas saistīti ar uzņēmējdarbības attīstību, konsultatīvo atbalstu un tīklojumu un inkubatoru izveidei;

Ietver šādas aktivitātes:

- Radošo uzņēmumu atbalsts (tādas uzņēmumu atbalsta sistēmas izveide, kuras mērķgrupa ir radošie uzņēmumi);
 - Radošo nozaru pārstāvju sadarbības veicināšana;
 - Dažāda veida klasteru izveide (specifisko atbalstošo sektoru, mazo uzņēmumu utt.);
 - Augstākās izglītības, zinātnes un uzņēmumu klasteru atbalsts (pārskatāms finanšu atbalsts, zināšanu pārnese, kvalitatīva infrastruktūra utt.);
 - Radošo uzņēmēju kontaktbiržas ar citu industriju uzņēmējiem.
- 4) Finanšu atbalsts;

Ietver šādas aktivitātes:

- Tiešs atbalsts radošajiem uzņēmējiem un uzņēmumiem (dažādi fondi un programmas);
 - Nodokļu sistēmas atbalsts (izņēmumi un atvieglojumi).
- 5) „Mīkstās” infrastruktūras vai tīklojumu izveide.

Ietver šādas aktivitātes:

- Mākslas, kultūras un uzņēmējdarbības sasaiste;
- Radošuma izglītībā attīstība;
- Radošuma caur izglītību atbalstīšana;
- Iedzīvotāju iesaistīšana caur kultūras un radošuma programmām;
- Radošu personību iesaistīšana sociāli un ekonomiski atpalikušu reģionu reģenerācijas procesos.

Pilsētas radošo industriju atbalstam fokusējas uz:

- Uzņēmējdarbības veicināšanu, radošo uzņēmēju atbalstu;
- Radošo industriju izglītības programmu atbalstu;
- Rajonu, ēku, dzīves un darba vietu attīstīšanu;
- Pilsētvides un teritoriālo plānošanu;
- Dažādām kultūras iniciatīvām, t.sk. festivāliem, jaunatnes programmām, kultūras dažādības atbalstu utt.;
- Partnerību un tīklojumu starp radošajām industrijām un citām nozarēm atbalstu;
- Pilsētas mārketingu, pilsētas zīmola attīstīšanu/izveidošanu, internacionalizāciju;

- Tūrisma attīstību.¹⁶⁵

4.2. Baltijas valstu pieredze radošo industriju attīstībā

4.2.1. Igaunija

Valstiskā līmenī ir pieejami granti māksliniekiem, rakstniekiem un citiem radošo industriju pārstāvjiem. Organizācijas var pieteikties atbalstam festivālu un citu pasākumu organizēšanai. Ir izveidota nacionālā klasteru programma. Reģionālā līmenī radošo industriju atbalsts netiek nodrošināts.

Lielākā daļa radošo industriju uzņēmumu un institūciju atrodas Tallinā (47,1%).¹⁶⁶

Tallinas Mūzikas nedēļa, Tallina

Šī **pasākuma mērķis** ir iesaistīt visu mūzikas nozari un parādīt mūziku kā biznesa produktu.

Pasākuma iniciators bija Tallinas pašvaldība sadarbībā ar Kultūras ministriju un citām publiskām un privātām organizācijām. Tallina atbalsta pasākumu ne tikai finansiāli, bet arī sniedz 50% atlaidi no nodevas par reklāmu izvietojumu pilsētā.

Pasākums sastāv no starptautiskas mūzikas industrijas konferences un mūzikas festivāla. Mūzikas festivālā ir pārstāvētas dažādu mūzikas žanru grupas. Grupas uzstājas bez maksas.

Dati par 2011.gada pasākumu:

- Norisinājās 3 dienas;
- 16 skatuves/11 klubi;
- 147 mākslinieki no 10 valstīm;
- 123 mākslinieki no Igaunijas;
- 7600 pasākuma apmeklētāji;
- 423 pārstāvji no dažādām valstīm.

Avots: www.ccaa.nl/ www.tallinnmusicweek.ee

Tallinas mūzikas nedēļa ir apliecinājums tam, ka veidojot vairāku dienu radošus projektus, tiek nodrošināti lielāks ieguvums ne tikai uzņēmējiem, bet arī reģiona/vietas atpazīstamībai un radošo industriju popularizēšanai.

¹⁶⁵ Creative metropolies: situation analysis of 11 cities. Pieejams: <http://www.creativemetropolies.eu/news/view/situation-analysis-of-11-cities-final-report>

¹⁶⁶ Creative metropolies: situation analysis of 11 cities. Pieejams: <http://www.creativemetropolies.eu/news/view/situation-analysis-of-11-cities-final-report>

Free WiFi Tallinn, Tallina

Tallina ir starp 10 pilsētām, kurās ir visaugstākais WiFi pieejamības līmenis. Internetu bez maksas daļēji nodrošina pilsēta, tas ir pieejams gan parkos, gan viesnīcās, gan krodziņos un citur.

Šī **pasākuma mērķis** ir padarīt internetu pieejamu pēc iespējas vairāk cilvēkiem (it sevišķi parkos).

Projekta izveides gaitā, Tallinas iedzīvotāji tika aptaujāti, kādās vietās tie vēlas interneta piekļuvi.

Tallinas pilsēta tērē 60 000 EUR ik gadu, lai nodrošinātu WiFi par brīvu Tallinas pilsētā. Brīva interneta piekļuve padara pievilcīgāku uzņēmējdarbības vidi un iedzīvotājiem labākus dzīves apstākļus.

<http://www.tallinn.ee/Wireless-Internet>

4.2.2. Lietuva

Radošās industrijas ietver: arhitektūru, amatniecību, izpildītājmākslu, dizainu, interaktīvās kompjūterprogrammas, apģērbu dizainu, mākslu, antikvāro priekšmetu tirgu, mūziku, kino un fotogrāfiju, izdevējdarbību, TV un radio, IT pakalpojumus, reklāmu.¹⁶⁷

Radošajās industrijas netiek ietverts tūrisms, sports, muzeji, arhīvi, kultūras mantojuma aizsardzība un citas kultūras aktivitātes, tas tiek attiecinātas uz kultūras ekonomiku.

Detalizēta informācija pielikumā.

¹⁶⁷ Creative metropolies: situation analysis of 11 cities. Pieejams: <http://www.creativemetropolies.eu/news/view/situation-analysis-of-11-cities-final-report>

5. Valsts, reģionu un pašvaldību atbalsts radošo industriju attīstībai

Valsts politikas un atbalsta instrumentu nodrošināšana radošajām industrijām ir Kultūras ministrijas pārziņā. Atbalsta politikas īstenošanai ir izveidota Konsultatīvā Dizaina padome, kas izpaužas kā viens no sadarbības veidiem ar KM un Ekonomikas ministriju, lai veidotu vienotu politiku radošās industrijas jomā.

Valsts atbalsts izpaužas ar gan ar tiešajiem, gan netiešajiem pasākumiem. Pie netiešā atbalsta veida ieskaitāma nodokļu politika, kuras ietvaros, piemēram, presei un grāmatām ir pazemināta PVN likme, savukārt teātra, cirka izrādēm, koncertiem un kultūras pasākumiem PVN netiek piemērots vispār. Ņemot vērā, ka katra pašvaldība ir tiesīga lemt par tās administratīvajā teritorijā piemērojamiem īpašajiem nosacījumiem, arī reģionu un pašvaldību līmenī ir iespējams veikt netiešo atbalstu radošajām industrijām.

Pirms analizēt atbalsta instrumentus, kas pieejami no ārvalstu finanšu fondiem un programmām, jāatzīmē, ka valsts nosacīti netiešais atbalsts radošajām industrijām izpaužas valsts politikas nostādņu veidošanā: atbalstāmo jomu prioritāšu noteikšana, kā arī valsts līdzfinansējuma apjoms projektiem, kur tāds paredzēts. 2012.gadā KM budžeta līdzfinansējums paredzēts šādām ārvalstu finanšu instrumentu un programmu līdzfinansēšanai:

- Eiropas Reģionālās attīstības fonda (ERAF) projektu un pasākumu īstenošana (2007-2013);
- Eiropas Sociālā fonda (ESF) projektu un pasākumu īstenošana (2007-2013);
- Eiropas Kopienas iniciatīvas projektu un pasākumu īstenošana;
- Atmaksas valsts pamatbudžetā par 3.mērķa "Eiropas teritoriālā sadarbība" pārrobežu sadarbības programmu, projektu un pasākumu īstenošanu;
- Atmaksas Eiropas Komisijas programmas "Solidaritātes un migrācijas plūsmu pārvaldīšanas pamatprogrammas 2007.-2013.gadam" īstenošanai;
- Tehniskā palīdzība ERAF, ESF, KF apgūšanai (2007-2013);
- Klimata pārmaiņu finanšu instrumenta finansēto projektu īstenošana.

Attiecībā uz tiešajiem stimuliem, finansiālais atbalsts ir pieejams no šādiem avotiem: Kultūras ministrijas dotācijas tās pakļautībā esošajām iestādēm un Kultūras ministrijas līdzdalība kapitālsabiedrībās.

Valsts atbalsts tiek sniegts 18 izglītības iestādēm, 8 muzejiem, 2 bibliotēkām, 6 valsts pārvaldes iestādēm, savukārt, ar līdzdalību kapitālsabiedrībās tiek atbalstītas 16 uzņēmēj sabiedrība (teātri un orķestri).

No 6 valsts pārvaldes iestādēm (Latvijas Nacionālais arhīvs, Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcija, Nacionālais Kino centrs, Kultūrizglītības un nemateriālā mantojuma centrs, Valsts Kultūrkapitāla fonds, Kultūras informācijas sistēmu aģentūra) Nacionālais Kino centrs un Valsts Kultūrkapitāla fonds paredz aktivitātes finansējuma piešķiršanai radošo industriju individuālajiem projektiem. Atbalsts tiek sniegts kultūru nozarēs, piemēram, filmu veidošanai, plašsaziņas līdzekļu publicēšanai, grāmatu un mūzikas ierakstu izdošanai, kā arī dizainam un arhitektūrai.

Valsts Kultūrkapitāla fonds

Viena no organizācijām, kas veic valsts līdzekļu tālāku piešķiršanu radošo industriju iniciatīvām, kā arī nodrošina piešķirto līdzekļu uzraudzību ir publisks nodibinājums Valsts kultūrkapitāla fonds (VKKF).

VKKF mērķis ir veicināt līdzsvarotu kultūras un mākslas nozaru jaunrades attīstību un kultūras mantojuma saglabāšanu valstī saskaņā ar valsts kultūrpolitikas vadlīnijām¹⁶⁸, un finansiāli tiek atbalstīti fizisko un juridisko personu īstenotie projekti, kas:

- veicina kultūras atjaunotnes un mākslas jaunrades procesu un sekmē tā daudzveidību;
- veicina fizisko un juridisko personu radošos un pētnieciskos projektus kultūras jomā;
- sekmē izglītības iegūšanu un profesionālās kvalifikācijas paaugstināšanu;
- veicina starptautisko sakaru attīstīšanu un Latvijas kultūras un mākslas popularizēšanu pasaulē;
- sekmē kultūras vērtību saglabāšanu, izplatīšanu un to pieejamību plašai sabiedrībai;
- sekmē tradicionālās kultūras attīstību.¹⁶⁹

VKKF līdzekļus piešķir organizējot kultūras konkursus (projektu konkursi, mērķprogrammu, kultūras programmu un radošo braucienu), kā arī konkursa kārtībā piešķirot mūža stipendijas izciliem kultūras un mākslas darbiniekiem par mūža ieguldījumu kultūras un mākslas attīstībā.

Projektu konkursi

Projektu konkursi tiek rīkoti tādās nozarēs kā literatūra, mūzika un dejas, teātra māksla, filmu māksla, vizuālās māksla, kultūras mantojums, dizains un arhitektūra, tradicionālās kultūras nozares. Jāatzīmē, ka atbalsts tiek sniegts arī starpdisciplināriem projektiem jeb projektiem, kas dažādu kultūras nozaru apvienojumā rada kvalitatīvi jaunus kultūras produktus. 14.pielikuma 1.tabulā apkopoti VKKF projektu konkursu nozares un būtiskākie nosacījumi finansējuma piešķiršanai konkrētajā nozarē.

Mērķprogrammas

Katra mērķprogramma ir konkrētas nozares projektu konkurss noteikta veida projektu atbalstam. VKKF nozaru ekspertu komisijas gada otrajā pusē izvērtē esošo mērķprogrammu realizāciju un sagatavo priekšlikumus VKKF padomei, par to, kuras no nozares mērķprogrammām turpināmas un kādas jaunas nozares mērķprogrammas komisija vēlētos uzsākt nākamajā gadā. VKKF padome, izskatot nozaru ekspertu komisiju priekšlikumus, lemj par nākamajā gadā realizējamajām mērķprogrammām un to finansējumu¹⁷⁰. 2012.gadā VKKF padome 2011. gada 22. decembra sēdē nolēma sadalīt piešķirtos līdzekļus, izveidojot šādas mērķprogrammas:

- Valstiski nozīmīgi kultūras pasākumi;

¹⁶⁸ Valsts Kultūrkapitāla fonda likums. LR likums. Latvijas Vēstnesis. 2003. 14.novembris, Nr.161.

¹⁶⁹ Par mums. Pieejams: <http://www.kkf.lv/#44>

¹⁷⁰ Mērķprogrammu konkursi. Pieejams: <http://www.kkf.lv/#119>.

- Līdzfinansējums filmu projektiem Eiropas Savienības fondu finansējuma piesaistei „Filmu programma Latvija šodien”;
- Atbalsts koru un tautas deju tradīcijas attīstībai;
- Valsts teātru un valsts koncertorganizāciju atbalsts;
- Profesionālu nevaldības kultūras organizāciju atbalsts;
- Konkurss par tiesībām realizēt Kurzemes, Latgales, Zemgales un Vidzemes kultūras programmas;
- Vizuālās mākslas centru, galeriju un izstāžu zāļu nekomerciālās darbības atbalsts.

Kultūras programmas

Kultūras programmas ir VKKF finansētas un citu organizāciju administrētas programmas, kuru mērķis ir veicināt kultūras nozaru līdzsvarotu un kvalitatīvu attīstību, realizējot dažādām kultūras nozarēm prioritāras programmas, kā arī paplašināt kultūras pieejamību sabiedrībai, dodot iespēju institūcijām, kas darbojas kultūras jomā, iesaistīties valsts kultūrpolitikas īstenošanā ar konkrētu, stratēģiski pamatotu pasākumu kopumu. Lai noteiktu realizējamās programmas, VKKF reizi gadā izsludina kultūras programmu konkursu nākamajā kalendārajā gadā realizējamu kultūras programmu projektiem. Projektu pieteikumus kultūras programmu konkursā var iesniegt iestādes un organizācijas, kuru statūtos vai nolikumā kā pamatdarbības veids ir noteikta ar kultūru vai mākslu saistīta darbība.¹⁷¹ Programma ir sadalīta reģionālās programmās (t.sk. Kurzemes, Zemgales un Latgales), kuru mērķi ir kultūras vērtību saglabāšana, popularizēšana, attīstība un pieejamība.

Zemāk ilustrēts atbalsts Kultūras programmā 2010.gadā, un tā sadalījums pa reģioniem¹⁷².

Programmas nosaukums	Finansējuma saņēmējs	Finansējums, LVL
Latgales kultūras programma	Latgales reģiona attīstības aģentūra	22 000
Zemgales kultūras programma	Zemgales plānošanas reģions	18 000
Vidzemes kultūras programma	Vidzemes plānošanas reģions	30 000
Kurzemes kultūras programma	Liepājas pilsētas pašvaldības iestāde, Kultūras pārvalde	30 000

Vislielāko atbalstu saņēmusi Kurzemes un Vidzemes kultūras programma, bet vismazāko Zemgales kultūras programma. Informācija par Latgales reģiona kultūras programmu vairāku gadu griezumā liecina, ka saņemtais atbalsts ir bijis mainīgs, taču pēdējo trīs gadu laikā (no 2009. līdz 2011.gadam) tas vidēji ir bijis 27,33 tūkst. LVL.

Analizējot Kultūras programmas nolikumu, ierobežojumi finansējuma piešķiršanai konkrētiem reģioniem netika konstatēti, tādēļ pamatojums par katra reģiona iesniegtās kultūras programmas apstiprināšanu un piešķirto līdzekļu apjomu izriet no iesniegtā projekta novērtējuma VKKF.

¹⁷¹ Kultūras programmas. Pieejams: <http://www.kkf.lv/#84>.

¹⁷² VKKF 2010.gada pārskats (pēdējais publiski pieejamais).

Radošo braucienu atbalsta programma

Radošo braucienu atbalsta programmas ietvaros tiek atbalstīta dalību īslaicīgās zinātniskajās, radošā darba vai mācību programmās, ar kultūras jomu saistītās konferencēs un festivālos, kā arī zinātniski pētniecisku, izglītojošu vai citu radoša darba veikšanu, t.sk. dažāda veida pētījumus, manuskriptu sagatavošanu, māksliniecisku un kultūrvēsturisku vērtību radīšanu, esošo kultūras vērtību apzināšanu un saglabāšanu.

2008.gadā VKKF organizēja četrus kultūras un mākslas projektu konkursus, kuros atbalstu saņēma 1593 projekti un 321 radošais brauciens, tāpat tika finansētas 20 mērķprogrammas un 17 kultūras programmas.¹⁷³ 2009.gadā tika organizēti trīs kultūras un mākslas projektu konkursi, kuros atbalstu saņēma 1432 projekti un 180 radošie braucieni, kā arī finansētas 13 mērķprogrammas un 14 kultūras programmas.¹⁷⁴ Samazinātā finansējuma apstākļos 2009.gadā nebija īstenotas visas plānotās VKKF programmas. 2010.gadā tika organizēti trīs kultūras un mākslas projektu konkursi, kuros atbalstu saņēma 1374 projekti un 207 radošie braucieni, tajā skaitā 22 projekti tika atbalstīti Teātra mākslas nozares mērķprogrammās.¹⁷⁵

Nacionālais kino centrs

Nacionālais kino centrs (NKC) sniedz būtisku atbalstu kino un mediju jomā. NKC nodrošina līdzdalību audiovizuālās jomas starptautiskajās organizācijās¹⁷⁶, kas veicina filmu nozares tirgus iespēju un finansēšanas bāzes paplašināšanu (sk.5.1.tabulu).

5.1.tabula

NKC dalības organizācijas un to jomas¹⁷⁷

NKC dalības organizācija	Organizācijas darbības joma
Eiropas Padomes kopražojumu fonds EURIMAGES www.coe.int	- Finansē filmu ražošanu.
ES audiovizuālās jomas atbalsta programmā MEDIA Plus un MEDIA Apmācība www.mediadesk.lv	- Finansē filmu projektu izstrādāšanu; - Finansē Eiropas filmu izplatīšanu; - Piedāvā tālākizglītības iespējas filmu profesionāļiem.
European Film Promotion www.efp-online.com	- Palielina Baltijas filmu atpazīstamību nozīmīgākajos filmu festivālos; - Palielina Baltijas filmu pieejamību filmu izplatīšanas iespējām pasaulē; - Popularizē, atbalsta Baltijas jaunos talantus filmu nozarē.
Starpvalstu sadarbības platforma <i>Baltic Films</i>	- Sekmē Baltijas kino un video produkcijas izplatīšanu

¹⁷³ Valsts Kultūrkapitāla fonda 2008.gada pārskats. Pieejams: <http://www.kkf.lv/#50>.

¹⁷⁴ Valsts Kultūrkapitāla fonda 2009.gada pārskats. Pieejams: <http://www.kkf.lv/#50>.

¹⁷⁵ Valsts Kultūrkapitāla fonda 2010.gada pārskats. Pieejams: <http://www.kkf.lv/#50>.

¹⁷⁶ Atbalsta programmas. Pieejams: http://www.nfc.lv/info/?mnu_id=65.

¹⁷⁷ Sastādīts pamatojoties uz informāciju NKC mājas lapā: www.nfc.lv.

NKC dalības organizācija	Organizācijas darbības joma
	nozīmīgākajos tirgos un citos ar kinomākslu saistītos pasākumos; - Veicina Baltijas valstu kino ražošanas attīstību un Baltijas valstu filmu kopprodukcijas; - Sekmē Kultūras apmaiņu starp valstīm; - Starptautisku kino profesionāļu pasākumu norise Baltijas valstīs – Baltijas jūras dokumentālo filmu forums, <i>Baltic Event</i>; - Sadarbība Baltijas Filmu un Mediju skolas atbalstā; - Dalība (īkgadēja) Eiropas filmu tirgū Berlīnē, Ziemeļvalstu filmu dienās Lībekā, Baltijas filmu programmu skatēs ikvienā no Baltijas valstīm; - Vienota nozares statistiskās informācijas bukleta <i>Facts and Figures</i> izdošana.
Eiropas Dokumentālā kino tīkls EDN – <i>European Documentary Network</i> www.edn.dk	- Sniedz konsultācijas un informāciju no EDN biedru datu bāzēm; - Dod iespēju dokumentālistiem no Latvijas sazināties ar kolēģiem visā Eiropā un meklēt kopražojuma iespējas; - Organizē seminārus un darbnīcas; - Organizē dokumentālā kino projektu tirgus; - Izdod žurnālu <i>Dox Magazine</i>, <i>EDN TV Guide</i> – informāciju par telekanāliem visā Eiropā un to prasībām pēc dokumentālajām filmām; - Apvieno un sniedz atbalstu; - Dod iespēju saņemt informāciju par dokumentālā kino profesionāļiem, izplatītājiem, filmu institūtiem, universitātēm, TV kanāliem un festivāliem.
Kino kritiķu organizācija FIPRESCI www.fipresci.org	- Nodrošina Latvijas filmu nozares profesionāļu līdzdarbību starptautisko filmu festivālu žūrijās; - Veicina kvalitātes filmu un radošu meklējumu atbalstu.
Starptautiskā filmu arhīvu federācija FIAF www.fiafnet.org	- Informācijas pieejamība starptautiskajiem filmu arhīviem; - Filmu programmu apmaiņas iespējas.
Starptautiskā neprofesionālo kinematogrāfistu savienība UNICA	- Atbalsts Latvijas neprofesionālajiem kinoamatieriem.
<i>European Audiovisual Observatory</i> www.obs.coe.int	- Apkopo un sniedz informāciju un datus par audiovizuālās nozares attīstību ES dalībvalstīs, Eiropas asociētajās valstīs un Eiropai ģeogrāfiski piederošās valstīs; - Veic pētījumus par globālo ekonomisko procesu ietekmi

NKC dalības organizācija	Organizācijas darbības joma
	uz audiovizuālās nozares attīstību;
	- Publicē datu apkopojumus gadagrāmatā <i>European Statistical Year Book</i> .
Eiropas Kino Akadēmija - <i>European Film Academy</i> www.europeanfilmacademy.org	- Apvieno vairāk kā 2000 Eiropas kino profesionāļus ar mērķi popularizēt Eiropas kino;
	- Organizē konferences, seminārus un radošās darbnīcas;
	- Rīko ikgadējo Eiropas Kino Balvas pasniegšanas ceremoniju, kurā piešķir balvas par izcilākajiem sasniegumiem Eiropas kino, t.sk. Eiropas filma, Eiropas režisors, Eiropas aktieris un Eiropas aktrise.

Līdzīgi kā VKKF arī NKC administrē valsts dotāciju programmas, kas paredzētas filmu nozares projektu atbalstam. 2012.gadā kopējais paredzētais valsts dotāciju atbalsts ir 734 213 LVL, kuru NKC plāno piešķirt 6 projektu konkursu ietvaros (sk.5.2.tabulu). Jāatzīmē, ka pirmie 3 konkursi (animācijas filmām, spēlfilmām un dokumentālajām filmām) ar kopējo finansējuma apjomu 659 000 LVL tika izsludināti līdz š.g. 29.februārim, bet nākamās projektu konkursu kārtas paredzētas jūnijā un septembrī.

5.2.tabula
Kopējā NKC valsts dotācija filmu nozares projektu konkursiem¹⁷⁸

Konkursa nosaukums	Plānotais finansējums LVL	Papildus informācija
Animācijas filmu projektu konkurss	156 400	NKC atbalstītu filmu pabeigšanai un ne mazāk kā Ls 93 840 (60%) vismaz 3 jaunu filmu ražošanai.
Spēlfilmu projektu konkurss	380 200	NKC atbalstītu filmu pabeigšanai un ne mazāk kā Ls 285 150 (75%) vismaz 2 jaunu filmu ražošanai
Dokumentālo filmu projektu konkurss	122 400	tikai NKC atbalstītu filmu ražošanas turpināšanai vai pabeigšanai—šo projektu kopējais plānotais pieprasījums no NKC 2012.gadā ir vairāk kā Ls 150 000
Spēlfilmu scenāriju attīstīšana	21 000	Vietējos scenāriju konsultantu piesaistīšana, 5 scenāriju rakstīšanai (konkurss plānots septembrī/oktobrī);
Citi filmu nozares projekti	10 213	atbalsts izplatīšanai, konkursa mērķis tiks precizēts (konkurss plānots jūnijā).
Līdzfinansējums filmu projektiem Eiropas fondu finansējuma piesaistei	44 000	konkurss plānots septembrī/oktobrī.

ES fondi un finanšu programmas

Kā nākamais atbalsta veids radošajām industrijām jāmin Latvijai pieejamie ārvalstu finanšu instrumenti. Galvenokārt atbalsts tiek sniegts no ES struktūrfondi un programmām un Ziemeļvalstu finanšu instrumentiem. Projektiem un programmām ir noteikts to ieviešanu loks, tādējādi tos var ieviest valsts līmenī

¹⁷⁸ Sastādīts pamatojoties uz informāciju NKC mājas lapā: <http://www.nfc.lv>

(t.sk., pašvaldības, reģioni) vai privātpersonas un uzņēmumi.

Lielākie finanšu instrumenti, kuru ietvaros Latvija saņem finanšu palīdzību radošo industriju jomā ir Eiropas Reģionālās attīstības fonds (ERAF), Eiropas Sociālais fonds (ESF), Eiropas Kopienas iniciatīvas "Equal", "Interreg", kā arī Eiropas Kopienas programmas: „Eiropa pilsoņiem”, „Kultūra 2007 – 2013” un "Media 2007". Aktuālās ES programmas un iniciatīvas ir laika posmam no 2007. - 2013.gadam un zemāk ir apkopotas (sk.5.3.tabulu) ES programmas, kurās ir plānoti konkursi.

5.3.tabula

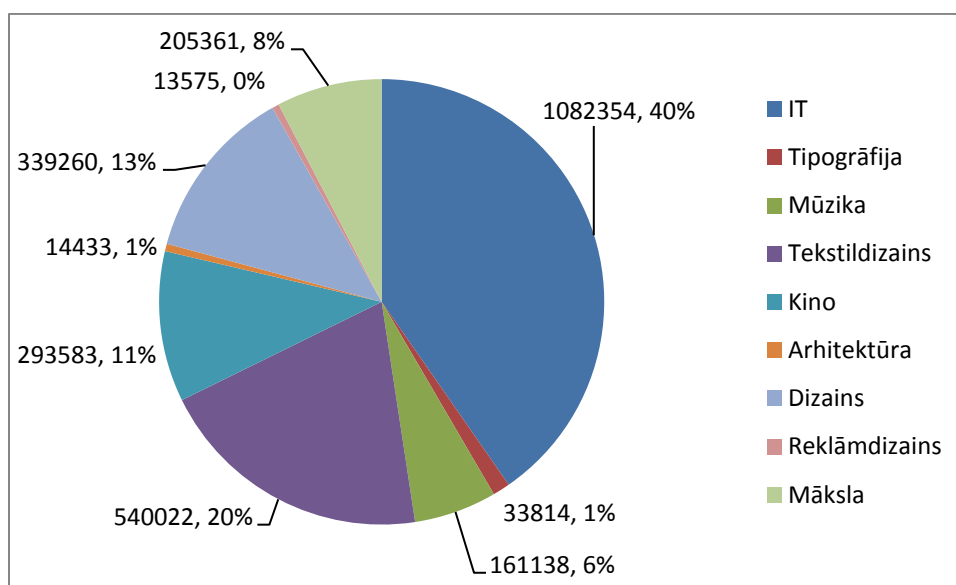
ES ERAF un ESF 2012.gadā plānotais atbalsts radošajām industrijām

Fonds	Aktivitāte	Mērķis	Finansējums LVL un 2012.g. plānotais konkursa laiks	Atbildīgā iestāde
ESF	Aktivitāte „Cilvēkresursu piesaiste zinātnei” (1.1.1.2.).	Aktivitātes vispārējais mērķis ir nodrošināt zinātniskajā darbā nodarbināto skaita pieaugumu, sekmēt ārvalstīs strādājošo zinātnieku atgriešanos Latvijā un ārvalstu zinātnieku piesaisti.	5 316 490 līdz 06.2012.	VIAA
ERAF	“Augstas pievienotās vērtības investīcijas”	Stimulēt vietējos komersantus veikt ieguldījumus zināšanu vai tehnoloģiju intensīvajos projektos, kā arī piesaistīt ārvalstu investīcijas jomās ar augstu pievienoto vērtību, tādējādi veicinot jaunāko tehnoloģiju pārneši no ārvalstīm. Atbalstīti tiks projekti, ko īsteno: - informācijas un komunikāciju tehnoloģijās (NACE J61-62) - informācijas un komunikāciju tehnoloģijas nozares saistītajās (NACE J58, J63).	13 086 882 līdz 02.04.2012. Maksimālais līdzfinansējums 35 %.	LIAA
ERAF	„Ārējo tirgu apgūšana – ārējais mārketing”	Atbalstīt ar ieiešanu ārvalstu tirgos saistītās aktivitātes – ārējo mārketingu ārvalstīs – un pasākumus, kas sekmē komersantu iekļaušanos starptautiskajās piegāžu ķēdēs, veicina Latvijas komersantu dalību starptautiskajās izstādēs un tirdzniecības misijās.	Līdz 28.12.2012. 12 433 911 maksimālais līdzfinansējums 50 – 70%.	LIAA
ERAF	“Klasteru programma”	Veicināt nozares savstarpēji nesaistītu komersantu, pētniecības, izglītības un citu institūciju sadarbību, tādējādi veicinot nozaru un komersantu konkurētspējas celšanu, eksporta apjomu palielināšanu, inovācijas un jaunu produktu veidošanos.	3 407 288.67 līdz 09.03.2012 Maksimālais līdzfinansējums	LIAA

Fonds	Aktivitāte	Mērķis	Finansējums LVL un 2012.g. plānotais konkursa laiks	Atbildīgā iestāde
			85 - 90%	

Jāatzīmē, ka lielākajā daļā programmu netiek īpaši izceltas radošo industriju iespējas, jo programmas paredzētas vispārīgu mērķu nevis konkrētas nozares atbalstam. Tas var būt gan veicinošs, gan kavējošs faktors, jo dažkārt kultūras nozares uzņēmumi (pat ja to mērķis nav peļņas gūšana) nespēj saņemt valsts iezīmēto atbalstu kultūrai, bet dažkārt to darbības profils ES struktūrfondu atbalsta saņemšanai nav atbilstošs, jo to darbība tiek interpretēta vairāk atbilstoša kultūras nevis uzņēmējdarbības nozarei. Ņemot vērā, ka primāri ES fondi tomēr orientēti uz atbalsta sniegšanu uzņēmējdarbībai kāda tā tradicionāli saprotama, radošo industriju pārstāvjiem ES struktūrfondu apguve iespējams ir sarežģītāks un laikietilpīgāks process. Piemēram, nosacījumiem atbilstoša juridiskā statusa izveidošana vai līdzekļu nodrošināšana priekšfinansējumam, ko apgrūrina aizdevuma saņemšana (radošajās industrijas pamatlīdzekļi, kas visbiežāk citās nozarēs nodrošina bankas aizdevuma iespējas, ir minimāli nozares specifikas dēļ).

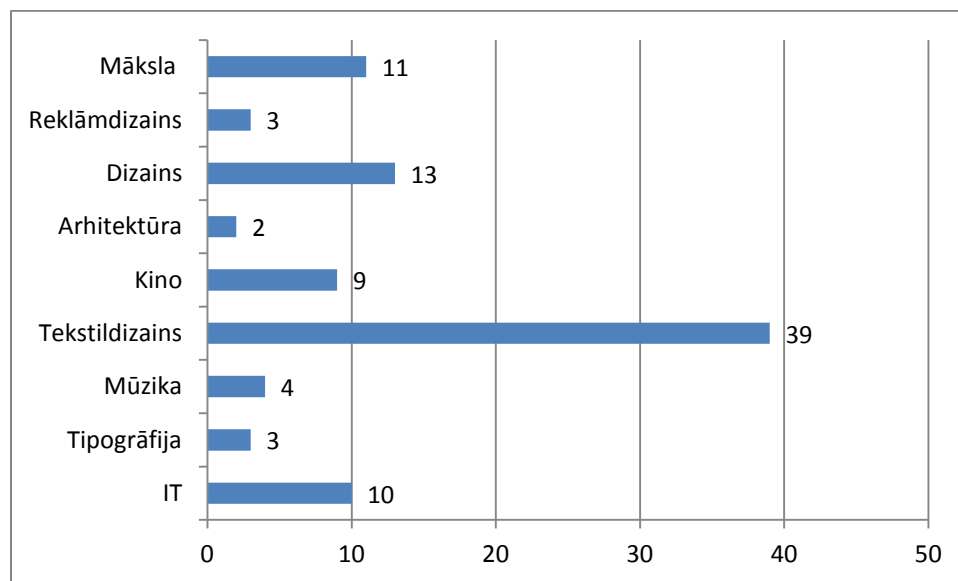
ERAF programma „Ārējo tirgu apgūšana – ārējais mārketingš” kā finanšu atbalsta instruments paredz projektu vispārīgos mērķus, kas saistīti ar dalību starptautiskās izstādēs un citos pasākumos ārpus Latvijas, t.sk., arī tādas, kurās tiek pārstāvētas radošās industrijas (mākslinieki, visa veida dizains, t.sk., reklāmas dizains, arhitektūra u.c. radošās jomas). Programmas piemērotību arī radošajām industrijām apliecina tās līdzšinējā apguve, jo ir noslēgti ~ 100 radošās jomas projekti ar kopējo ESF līdzfinansējumu ~ 902 tūkstoši latu. 5.1.attēlā ilustrēts projektu apgūtais finansējuma apjoms dažādās radošo industriju nozarēs.

5.1.attēls. Projektu līgumu apjoms latos.

Līgumi galvenokārt slēgti ar galerijām, animācijas studijām, uzņēmumiem, asociācijām par dalību mākslas, modes, dizaina, arhitektūras, poligrāfijas izstādēs un mesēs, kā arī par uzņēmumu dalību kontaktu veidošanas

pasākumos. Lielākais apgūtais finansējums 1 082 354 LVL ir IT (informācijas un sakaru tehnoloģijas)_projektiem, kas veido vienu no atbalstošajām radošo industriju nozarēm, kā arī tekstildizainā (540 022 LVL). Vismazākais līdzekļu apguvums ir reklāmdizaina (13 575 LVL), mākslas (14 433 LVL) un tipogrāfijas (33 814) jomas projektiem. Salīdzinot apgūto apjomu pret apstiprināto projektu skaitu, secināms, ka lielākais projektu skaits apstiprināts tekstildizaina jomā (39 projekti) Dizaina, mākslas un kino jomās ir salīdzinoši līdzīgs skaits apstiprināto projektu (vidēji 10), bet vismazāk projektu ir mūzikas, arhitektūras, reklāmdizaina un tipogrāfijas jomu projektiem.

5.2. attēls. Apstiprināto projektu skaits radošo industriju jomās.

Jāatzīmē, ka noslēgto līgumu vislielākā koncentrācija ir Rīgā. No 97 apstiprinātajiem projektiem tikai 21 nav Rīgā: 1 Alūksnes novadā (dizains); 1 Jelgavas novadā (tipogrāfija); 4 Jūrmalā (1 mūzika un 3 māksla); viens Siguldā (māksla); 1 Salaspils novadā (tekstildizains); 1 Olainē (dizains); 9 Liepājā (tekstildizains); 3 Mārupes novadā (2 dizains un 1 māksla); 1 Valmierā (dizains). Līdz ar to, var secināt, ka valsts sniegto atbalstu caur ERAF programmas izveidi, reģionu uzņēmumi izmanto ļoti neaktīvi. Iespējams, ka pašvaldībām būtu jāuzņemas iniciatīva ne tikai aicināt atbildīgās iestādes sniegt papildu prezentācijas par iespējām piesaistīt finansējumu, bet iespējams, arī pašām jākoordinē potenciālo projektu ieviešanu, līdzīgi kā to dara asociācijas. Ņemot vērā augsto pasivitāti, arī pašvaldībām būtu jārīkojas aktīvāk, lai iedrošinātu radošo industriju pārstāvjus dalībai projektu konkursos. Viens no iespējamiem veidiem kā efektīvāk sasniegt mērķauditoriju, iespējams, ir ciešākas sadarbības veidošana ar vietējām NVO un biedrībām.

Eiropas Kopienas iniciatīvas

Eiropa Kopienas iniciatīvas izveidotas dažādu strukturālo un sociālo mērķu sasniegšanai un no programmām tās galvenokārt atšķir to administrēšanas un izveidošanas kārtība un 5.4.tabulā minētas tās iniciatīvas, kurās pieejams atbalsts radošajām industrijām. Jāatzīmē, ka pastāv vairākas iniciatīvas neformālās izglītības jomā, t.sk., mūžizglītība, kuru ietvaros arī radošo industriju pārstāvji var piedalīties dažādos izglītojošos, pieredzes apmaiņas un kontaktveidošanas projektos, lai gan tās netiek izceltas kā atbalsts tieši radošajām industrijām.

5.4.tabula

Eiropas Kopienas iniciatīvas radošajām industrijām¹⁷⁹

Iniciatīvas/programmas nosaukums	Iniciatīvas/programmas apraksts
Programma „Eiropa pilsoņiem” 2007.-2013. 215 milj. EUR	Programma ir atvērta visām ieinteresētajām personām, kas veicina aktīvu Eiropas pilsonību, it īpaši vietējām pašvaldībām un organizācijām, Eiropas sabiedrības politikas pētniecības organizācijām (ideju ģeneratoriem), iedzīvotāju grupām un citām pilsoniskās sabiedrības organizācijām. Dot pilsoņiem iespēju sadarboties un piedalīties arvien saliedētākas Eiropas izveidē, kas ir demokrātiska un orientēta uz pasauli un kuru vieno un bagātina kultūras daudzveidība, tādējādi attīstot ES pilsonību. Izkopt Eiropas identitātes apziņu, kuras pamatā ir kopīgas vērtības, vēsture un kultūra. Veicināt pilsoņu vidū piederības apziņu ES. Stiprināt toleranci un savstarpēju sapratni starp Eiropas pilsoņiem, cienot un veicinot kultūru un valodu daudzveidību, vienlaikus sekmējot dialogu starp kultūrām. Programma ir atvērta visām ieinteresētajām personām, kas veicina aktīvu Eiropas pilsonību, it īpaši vietējām pašvaldībām un organizācijām, Eiropas sabiedrības politikas pētniecības organizācijām (ideju ģeneratoriem), iedzīvotāju grupām un citām pilsoniskās sabiedrības organizācijām.
Programma „Kultūra 2007 – 2013” 2007.-2013. 400 milj. EUR	Paplašināt Eiropas iedzīvotājiem kopīgu kultūras telpu, kuras pamatā ir kopējs kultūras mantojums, attīstot mākslinieku, kultūras darbinieku un programmas dalībvalstu kultūras iestāžu sadarbību kultūras jomā, lai veicinātu Eiropas pilsonības izveidi. Programma ir atvērta kultūras industrijām, kas nav audiovizuālās industrijas, jo īpaši mazajiem kultūras uzņēmumiem, ja tie darbojas kā bezpeļņas struktūras kultūras jomā. Valsts vai privātas organizācijas ar juridisku statusu un biroju, kas ir reģistrēts kādā no ES dalībvalstīm un kuru galvenā darbības joma ir kultūra.
Programma “Media 2007” 2007. -2013. 755 milj. EUR	Finansiāls atbalsts audiovizuālajā jomā. To ir iespējams saņemt sekojošās jomās: 1. Latvijas filmu un TV projektu izstrāde; 2. Eiropas audiovizuālo darbu izplatīšana; 3. Eiropas audiovizuālo darbu popularizēšana un festivāli; 4. Audiovizuālās jomas profesionāļu apmācība (scenāriju rakstīšana, producēšana un jaunās tehnoloģijas). NVO, komersanti, valsts un pašvaldību institūcijas, kam galvenā nodarbošanās ir profesionāla darbība audiovizuālajā jomā
Rīcības programmas	Programmas ietvaros ar pieaugušo izglītību saistītas organizācijas organizē

¹⁷⁹ Kultūra. Pieejams: <http://www.es.gov.lv/tavas-iespejas/es-programmas/kultura>.

Iniciatīvas/programmas nosaukums	Iniciatīvas/programmas apraksts
mūžizglītības jomā programma " Grundtvig " 2007.-2013. 6 970 milj. EUR	darbnīcās individuālas personas vai nelielas pieaugušo izglītojamo grupas no vairākām valstīm satiekas, lai gūtu inovatīvu daudznacionālu izglītības pieredzi, kas atbilst viņu personīgās attīstības un izglītības vajadzībām. Darbnīcās izglītojamies mudina dalīties ar citiem savās kompetencēs un viedokļos. Darbnīcas nav paredzētas, lai nodrošinātu profesionālo pilnveidi kvalificētiem speciālistiem.
Programma „Eureka” Programma uzsākta 1985.gadā. Nav kopējā programmas budžeta, jo programmas darbības termiņš nav noteikts	Veicinot ciešāku sadarbību starp zinātniskajām institūcijām un uzņēmumiem augsto tehnoloģiju jomā, celt Eiropas industriju un dalībvalstu tautsaimniecības produktivitāti un konkurētspēju. Valsts zinātniskās institūcijas, kā arī komercsabiedrības – sīkie, mazie un vidējie uzņēmumi 2001.gada 12.janvāra regulas (EK) Nr.70/2001 un 2004.gada 25.februāra regulas (EK) Nr.364/2004 izpratnē.
Programma „Cost” (Eiropas sadarbība zinātnes un tehnisko pētījumu jomā) Nav kopējā programmas budžeta, jo programmas darbības termiņš nav noteikts	Atbalstīt zinātnieku sadarbību dažādās zinātnes un tehnoloģijas attīstības jomās, veicinot zinātnieku dalību dažādos starptautiskos pasākumos, pieredzes apmaiņas braucienos u.c. Atbalsts institūcijām, kas reģistrētas zinātnisko institūciju reģistrā.

No augstāk minētajiem finanšu instrumentiem, atsevišķā programmā „Jaunatne darbībā” tiek sniegts finansējuma atbalsts tikai jauniešu īstenotiem projektiem (2007.-2013g., 885 milj.EUR), tādējādi atbalsta mērķgrupa ir jaunieši, t.sk., tie, kuriem interesē radošo industriju nozare. Kā jau minēts iepriekš, projektu jomas netiek specifiski nodalītas radošajām industrijām, tādējādi pieļaujot jebkuras jomas, t.sk., radošās industrijas projektu īstenošanu atbilstoši vispārīgajiem programmas mērķiem: veicināt Eiropas pilsonības apziņu, solidaritāti un iecietību jauno eiropiešu vidū un iesaistīt viņus ES nākotnes veidošanā. Programma veicina mobilitāti ES robežās un ārpus tām, neformālo izglītību un starpkultūru dialogu, kā arī visu jauniešu iekļaušanu, neatkarīgi no viņu izglītības, sociālā stāvokļa vai kultūras vides.¹⁸⁰

Ārvalstu finanšu instrumenti atbalsts tiek sniegts gan tiešā veidā iedzīvotājiem un uzņēmējdarbībai (NVO, biedrības, uzņēmumi), gan arī veidotas programmas valstu un reģionu attīstībai. Šādu programmu ietvaros atbalsts radošajām industrijām iespējams ne tikai individuāli, bet gan integrēti ar attiecīgās valsts, reģiona vai pilsētas attīstības politiku.

¹⁸⁰ Programma „Jaunatne darbībā”. Pieejams: <http://www.jaunatne.gov.lv/index.php/raksti-projektu/programma-jaunatne-darbiba>.

Programmā „Kultūra 2007 – 2013” 2011. gada konkursam pavisam tika iesniegti 58 **daudzgadu sadarbības projekti** un atbalstīti 14, no kuriem 6 projekti ar Latvijas kultūras organizāciju līdzdalību¹⁸¹:

- **Biedrība Brīvās mūzikas aģentūra** projektā *Ulysses – a European odyssey with young artists for new music*;
- **Biedrība Jaunā teātra institūts** kā līdzorganizators projektā *Kedja 2012-2015*;
- **Biedrība Latvijas Mūzikas un informācijas centrs** kā projekta *MINSTREL – Music Network Supporting Transnational Exchange and Dissemination of Music Resources at European Level* partneris;
- **Biedrība Jaunā teātra institūts** kā projekta *Global city – Local city* līdzorganizators;
- **Biedrība Jauno mediju kultūras centrs** RIXC līdzorganizators projektā *Soft Control*;
- **Nodibinājums Rīga 2014** projekta *European Urban Media Network for Connecting Cities* dalībnieks.

Savukārt, **sadarbības projektu konkursā** tika iesniegti 318 sadarbības projekti, no kuriem 112 tika atbalstīti, tostarp 6 projekti, kuros ir iesaistītas Latvijas kultūras iestādes un institūcijas.

- **Biedrība Jauno mediju kultūras centra RIXC** ir projekta *TECHNO-ECOLOGIES. Other Approach to Cultural, Social and Ecological Sustainability* iesniedzējs un Liepājas Universitāte ir viens no šī projekta partneriem;
- **Biedrība ISSP** ir projekta *Contemporary Self-Portraits* līdzorganizators;
- **SIA Rain Project** kā partneris projektā *Cosmic underground*;
- **Latvijas Radio koris** kā partneris projektā *TIME for TENSO 12 13: Innovation and Musical Excellence in Choral Music*;
- **Rīgas Dome** projekta *La Nouvelle Troupe* partneris;
- **Latvijas Komponistu savienība** kā asociētais partneris projektā *New Music:New Audiences*.

Programmā „Kultūra 2007 – 2013” **2010.gadā** pavisam tika iesniegti 61 **daudzgadu sadarbības projekti** un atbalstīti 10, no kuriem 2 projekti ar Latvijas kultūras organizāciju līdzdalību, kas piedalās kā partneri:

Latvijas Nacionālā opera projektā *Festival Inter. D`Art Lyrique d`Aix en provence*

- Biedrība Kultūras un mākslas projekts NOASS - *Stichting Melkweg*.

2010. gada konkursā tika iesniegti 280 **sadarbības projekti**, no kuriem 103 tika atbalstīti.

Tostarp 5 projekti, kuros ir iesaistītas Latvijas kultūras iestādes:

Biedrība Cēsu Pils ģildes fonds piedalās kā koordinators projektā *Experiment and Excellence*;

- Biedrība Laikmetīgās mākslas centrs ir projekta *Survival Kit. Art linking society, knowledge and activism* iesniedzējs;

¹⁸¹ Projektu aprakstu buklets pieejams: <http://www.kkplatvija.lv/images/upload/file/KKP-broshura-web.pdf>

- Latvijas Universitāte kā partneris projektā *Europäische Burgen als herausragende Zentren frühen Kulturaustausches im Mittelalter*;
- Starpnozaru mākslas grupa SERDE kā partneris projektā *M4m – m for mobility*;
- Latvijas Profesionālās mūsdienas dejas horeogrāfu asociācija kā partneris projektā – *Emotional Bodies and Cities*;
- Jauno mediju kultūras centrs RIXC ir partneris projektā- *Survival Kit. Art linking society, knowledge and activism*.

2011. gadā EK tika iesniegts 301 **literāro tulkojumu projekts**, no kuriem atbalsts tika piešķirts 95 projektiem. Tostarp 5 no Latvijas izdevniecībām.

- Izdevniecība Zvaigzne ABC saņēma finansējumu 8 Eiropas autoru darbu tulkošanai: Alfred Doblin - *Berlin Alexanderplatz*; Carlos Ruiz Zafon - *El Juego del Angel*; Anna - Elisabeth Mauyer - *Fliegengewicht*; Joseph O'Connor - *Ghost Light*; Eva Baronsky - *Herr Mozart Wacht Auf*; Per Petterson - *Jeg forbanner tidens elv*; Bernard Werber - *Nous Les Dieux*; Emma Donoghue - *Room*.
- SIA Jāņa Rozes apgāds saņēma EK finansējumu 3 Eiropas daļlīteratūras darbu pārtulkošanai latviešu valodā: Jonathan Littell - *Les Bienveillantes*; Alek Popov - *Mission London* un Sandro Veronesi - *XY*.
- SIA J.L.V. apgādam tika piešķirts finansējums 6 Eiropas autoru darbu tulkošanai: James Joyce - *A Portrait of the Artist as a Young Man*; Walter Moers - *Die 13 1/2 Leben des Kapt'n Blaubar*; Einar Mar Gudmundsson - *Englar Alheimsins*; Gendrutis Morkunas - *Grizimo istorija*; Raquel Martinez - *Sombras de unicomio* un Sofi Oksanen - *Stalin lehmat*.
- SIA Apgāds Kontinents saņēma atbalstu 8 dažādu Eiropas literāro darbu tulkošanai latviešu valodā: Martin Walser - *Der Augenblick der Liebe*; Tove Nilsen - *Hede i Himmelen*; James Forrester - *Sacred Treason*; Rosamund Lupton - *Sister*; Johanna Nilsson - *SOS From Humanity*; Tobias Hill - *The Love of Stone*; Lindsay Clarke - *The War at Troy* un Kari Fredrikke Braenne - *Under de dype skyggene av lovtunge traer*.
- SIA Apgāds Mansards saņēma EK atbalstu 3 šādu daļlīteratūras darbu tulkošanai latviešu valodā: Michal Viewegh - *Bajecna leta pod psa*; Georges Perec - *La Vie mode d'emploi* un Jaan Kaplinski - *Seesama jogi*.

Kopumā EK tika iesniegti 58 **sadarbības projekti ar trešajām valstīm** projekti ar Meksiku, tostarp divi no Latvijas kultūras organizācijām, un finansējumu guva 13 projekti. Diemžēl Latvijas organizāciju iesniegtie projekti netika atbalstīti.

2010. gada konkursam - **atbalsts Eiropas kultūras festivāliem** - tika pieteikti 442 projekti, no kuriem 6 projekti tika iesūtīti no Latvijas kultūras organizācijām. Ņemot vērā sīvu konkurenci un aktivitātei atvēlētos finanšu līdzekļus, atbalstu ieguva tikai 8 projekti (1,8 % no visiem pieteiktajiem), starp kuriem nav neviena no Latvijas.

Savukārt, atbalsta virzienā - pamatpartnerība (trīs gadu atbalsts) Eiropas kultūras festivāliem, no 232 pieteiktajiem projektiem (2 iesūtīti no Latvijas) finansiāls atbalsts tika piešķirts 16 projektiem (7,8 % no visiem pieteiktajiem). Diemžēl projekti no Latvijas netika atbalstīti.

2010. gada konkursam par **Darbības dotācijām Eiropas līmeņa kultūras organizācijām** kopumā tika iesniegti 54 projektu pieteikumi visās kategorijās (vēstnieki, atbalsta tīkli un platformas), bet atbalstu saņēma 13 projektu pieteikumi. No Latvijas tika iesniegts 1 projekta pieteikums, taču tas netika atbalstīts.

Atbalsta virzienā Sadarbības projekti starp organizācijām, kuras iesaistītas kultūras politikas analīzē tika saņemti 10 projektu pieteikumi, bet atbalstīti 3. Vienā no iesniegtajiem projektiem kā partneris piedalījās arī Latvijas kultūras organizācija. Diemžēl šis projekts netika atbalstīts. 182

Programmā „Eiropa pilsoņiem” 2011.gadā 1. darbībā “Aktīvi iedzīvotāji Eiropai”, 1. pasākumā “Pašvaldību sadraudzība”, 1. pasākuma 1. apakšpasākumā “Sadraudzības pašvaldību iedzīvotāju tikšanās” pirmajā kārtā ES finansiālo atbalstu ieguva 220 projekti, to skaitā arī 3 projektu iesniedzēji no Latvijas: Ķekavas novada pašvaldības Kultūras aģentūra, Valmieras pilsētas dome un Siguldas novada dome un 2 projekti sadraudzībā ar Latvijas pašvaldībām (Liepāja, Salacgrīva, Smiltene, Valmiera, Liepāja, Ķekava un Jēkabpils). Otrajā kārtā ES finansiālo atbalstu ieguva 121 projekts (kopumā tika iesniegti 237 projekti), to skaitā 3 projekti sadraudzībā ar Latvijas pašvaldībām: Aizkraukles pilsēta, Līgatnes pašvaldība, Valkas pilsēta. Trešajā kārtā ES finansiālo atbalstu ieguva 125 projekti, to skaitā arī 2 projektu iesniedzēji no Latvijas: Lubānas novads un Salacgrīvas novada dome un 4 projekti sadraudzībā ar Latvijas pašvaldībām: Jelgavas novada dome, Lizuma pagasta padome, Priekule novada pašvaldība, Krustpils novada pašvaldība.

1. pasākuma 2. apakšpasākumā “Sadraudzības pašvaldību tīklojumi” pirmajā kārtā ES finansiālo atbalstu ieguva 28 projekti, to skaitā arī Latvijas Patērētāju interešu aizstāvības asociācijas iesniegtais projekts, otrajā kārtā (projektu iesniegumu termiņš 2011.gada 1.septembris) ES finansiālo atbalstu ieguva 21 projekts. Kopumā tika iesniegts 81 projekta pieteikums no visām atbilstīgajām valstīm. Diemžēl no Latvijas netika atbalstīts neviens no 3 iesniegtajiem projektiem.

1. darbībā “Aktīvi iedzīvotāji Eiropai”, 2. pasākuma “Iedzīvotāju projekti un atbalsta pasākumi” 1. apakšpasākumā “Iedzīvotāju projekti” ES finansiālo atbalstu ieguva 7 projekti (kopumā tika iesniegti 70 projekti), bet ne no Latvijas. 2. pasākuma 2. apakšpasākumā “Atbalsta pasākumi” ES finansiālo atbalstu ieguva 14 projekti (kopumā tika iesniegti 57 projekti) to skaitā arī Latvijas Pašvaldību savienības iesniegtais projekts, kā arī 2 projekti, kuru partnerībā iesaistītas organizācijas no Latvijas: Biedrība "Pozitīvā Doma" (Tukums) un Latvijas Pašvaldību savienība.

2. darbībā “Aktīva pilsoniskā sabiedrība Eiropā” 3. pasākumā “Atbalsts pilsoniskās sabiedrības organizāciju sāktiem projektiem” ES finansiālo atbalstu pilsonisko sabiedrības organizāciju uzsāktajiem projektiem ieguva 35 projekti (kopumā tika iesniegti 665 projekti), tai skaitā arī Latvijas Lauku foruma iesniegtais projekts, kā arī 10 projekti, kuru partnerībā iesaistītas organizācijas no Latvijas: Rēzeknes pašvaldība, Sociālās Alternatīvas institūts, Salas vidusskola (Sala), Liepājas Jaunatnes centrs (Liepāja), Latvijas Cilvēktiesību centrs, Biedrība "Pozitīvā Doma" (Tukums), Draudzīgā aicinājuma Liepājas pilsētas 5. vidusskola (Liepāja), Biedrība "LĪDERE", Biedrība "Sabiedriskās Politikas Centrs PROVIDUS", Klubs „Māja” („THE HOUSE”) – Jaunatne vienotai Eiropai.

4. darbībā “Aktīvi Eiropas piemiņas pasākumi” ES finansiālo atbalstu ieguva 49 projekti (kopumā tika iesniegti 220 projekti) to skaitā arī NVO "Jaunas demokrātijas centrs" un Komunistiskā terora upuru fonda "Sibīrijas bērni" iesniegtie projekti, kā arī 6 projekti, kuru partnerībā iesaistītas organizācijas no Latvijas:

¹⁸² ES kontaktpunkta Latvijā mājas lapa: <http://www.ccpl Latvia.lv/index.php?s=1§ion=2&subsection=13&group=38>

biedrība "Šamir", biedrība "Galaktika" (Aizkraukle), Latvijas Okupācijas muzeja biedrība, Tolerances centrs, biedrība "Rīgas geto un Latvijas Holokausta muzejs", Draudzīgā aicinājuma Liepājas pilsētas 5. vidusskola (Liepāja).¹⁸³

Programmā "Media 2007" no 2002. līdz 2011. g. atbalstīti 194 Latvijas projekti par kopējo finansējumu 2 888 2 970 674 LVL.

5.5.tabula

Piešķirtais finansējums Latvijā programmā "Media 2007"

Gads	LVL
2002	49 196
2003	98 393
2004	91 365
2005	133 533
2006	119 477
2007	108 935
2008	207 336
2009	160 239
2010	152 865
2011	172 977

Atbalsta saņēmēji ir filmu studijas un privātpersonas, tādēļ to piederību reģioniem pētījuma ietvaros nav iespējams noteikt¹⁸⁴, taču projektu skaita sadalījums pa atbalstāmajām aktivitātes ir šāds: Projektu izstrāde 65 proj.; Eiropas filmu izplatīšana 92 proj., Eiropas filmu izplatīšana autom. Atbalsts 8 proj.; Filmu ražošana 15 proj., Filmu festivāli 9 proj., Filmu popularizēšana 5 proj.; Apmācību projekti 1 proj..

Eiropas Teritoriālā sadarbība 2007.-2013.

Eiropas teritoriālās sadarbības programmas mērķis ir stiprināt pārrobežu sadarbību ar kopēju vietēju un reģionālu ierosmju palīdzību un starpvalstu sadarbību ar tādu pasākumu palīdzību, kas veicina integrētu teritoriālu, starpreģionu attīstību un sadarbību, kā arī pieredzes apmaiņu. Eiropas teritoriālās sadarbības programmas tiek finansētas no ERAF līdzekļiem un Eiropas Kaimiņattiecību un partnerības instrumenta (EKPI) līdzekļiem. 5.6.tabulā apkopotas teritoriālās sadarbības programmas, kurās ir plānots finansējums. Jāatzīmē, ka arī šajās programmās radošās industrijas netiek izceltas kā prioritāte, jo visu programmu mērķis ir vienots (skat. iepriekš), taču atšķiras nianse darbības teritorijā.

¹⁸³ <http://www.ccpl Latvia.lv/index.php?s=1§ion=4>

¹⁸⁴ <http://www.mediadesklatvia.eu/atbalsta-sanemeji-latvija/>

5.6.tabula

ES struktūrfondu 3.mērķa „Eiropas teritoriālā sadarbība” programmu projektu konkursu plāns 2012.gadam

Programmas nosaukums	Projektu konkurss	Programmas mājas lapa
Igaunijas – Latvijas – Krievijas programma	Otrais atklātais projektu konkurss: 10.01.2012. – 27.02.2012.	www.estlatrus.eu
Baltijas jūras reģiona programma	Piektais atklātais projektu konkurss: 09.01.2012. – 29.03.2012.	http://eu.baltic.net
URBACT II	Trešais atklātais projektu konkurss: 09.12.2012. – 15.03.2012.	http://urbact.eu

Lielisks piemērs ir Rīgas pašvaldības un partneru projekts „Creative Metropolies”, kurā tika izmantota programmas Interreg IVC185 piedāvātā iespēja izveidot sadarbības tīklu un trīs gadu laikā kopā ar 11 Eiropas lielpilsētām veicināt radošo industriju attīstību ar dažādu pasākumu, darbnīcu, pētījumu un pieredzes apmaiņas pasākumu īstenošanu.

Teritoriālās sadarbības programmas Latvijā tiek īstenotas jau sen, un gandrīz katrai pašvaldībai, pilsētai vai reģionam dažādu ārvalstu programmu apgūšanas rezultātā ir izveidojusies sadarbība ar kādu citu ārvalstu pilsētu vai reģionu. Izveidotā sadarbība un kontakti reģionālā līmenī būtu īpaši svarīgi, lai tiktu uzsāktas teritoriālās sadarbības, t.sk., arī radošo industriju jomā. Piemēram, Latgales Plānošanas reģions (LPR) no 2010. gada novembra līdz 2012. gada aprīļa beigām sekmīgi realizēja Latvijas - Lietuvas pārrobežu sadarbības programmas atbalstīto projekta "Radošo industriju attīstība Latvijas - Lietuvas pierobežas reģionos", ieviešanas Nr.: LLIII-194 ("*Development of joint strategy and cooperation network for promotion of creative industries*"), aktivitātes. Projekta galvenais mērķis bija radīt labvēlīgu vidi radošo industriju attīstībai Latgales reģionā - šādi veicinot uzņēmējdarbību, kas balstīta uz jaunu produktu, tehnoloģiju ieviešanu un radošu ideju novešanu līdz ražošanai. Kopumā projektā darbojās 16 partneri: Kurzemes, Zemgales un Latgales plānošanas reģioni, Jelgavas un Ventpils pašvaldības, Aizkraukles, Kuldīgas, Rundāles un Ozolnieku novada pašvaldības, kā arī Liepājas un Pļaviņu Mākslas skolas. Savukārt Lietuvas pusi projektā pārstāvēs Šauļu reģiona Attīstības aģentūra, Klaipēdas Universitāte, Birštonas pašvaldība, Rokišķu Jauniešu centrs un Visaginas Bērnu centrs. Projekta kopējās izmaksas ir 1 189 592 eiro. No tām - 998 977,80 eiro ir Eiropas Reģionālās attīstības fonda Latvijas - Lietuvas pārrobežu sadarbības programmas atbalsts. Latgales plānošanas reģiona izmaksas sastāda 100 000 eiro, no kuriem 85 000 eiro ir ERAF līdzfinansējums. 186

¹⁸⁵ Programma ir beigusies, tādēļ darbā netiek apskatīta.

¹⁸⁶ <http://www.reitingi.lv/lv/news/ekonomika/66098.htm+&cd=5&hl=lv&ct=clnk&gl=lv>

Secināms, ka projekti, kurus īsteno un līdzfinansējumu nodrošina pašvaldības, var pamatoti uzskatīt par pašvaldības atbalsta mehānismu. Tomēr jāatzīmē, ka ir būtiski, lai uzsāktā iniciatīva tiktu arī turpināta un pašvaldība veiktu arī nākamās pasākumus, lai atbalstītu jaunās radošo industriju uzņēmumus un māksliniekus.

Analizējot finansējuma piesaistes iespējas no ES fondiem un programmām, jāsecina, ka ES fondu pašreizējais plānošanas periods tuvojas noslēgumam, t.i., 2013.gads, tomēr daļa programmu ir atvērtas joprojām. Papildus jāatzīmē, ka ESF un ERAF programmas radošās industrijas jomai neparedz atsevišķas programmas, iekļaujot šīs jomas projektus vienlīdzīgā konkurencē ar citu jomu projektiem. Ņemot vērā, ka līdzīga pieeja ir arī ES fondiem, kas paredzēti uzņēmēju atbalstam¹⁸⁷, šī darba ietvaros šie fondi netiek analizēti.

Vērtējot nākamā ES finanšu plānošanas perioda perspektīvas, Eiropas Komisija lēmusi Eiropas Savienības atbalstu kultūrai periodam no 2014.gada līdz 2020.gadam būtiski palielināt. Jaunā ES kultūras atbalsta programma sauksies "Radošā Eiropa" (*Creative Europe*) un tās finansējums būs 1.8 miljardi eiro, kas būs par 37% vairāk nekā pašreizējais atbalsts kultūrai Eiropas Savienības līmenī. Jaunā programma piešķirs vairāk nekā 900 miljonus eiro kino un audiovizuālajai jomai un ap 500 miljoniem eiro kultūrai. Eiropas Komisija arī plāno vairāk nekā 210 miljonus eiro ieguldīt jaunā finansiālā atbalsta programmā, kas garantētu mazajām kultūras organizācijām aizņēmumus bankā, kā arī novirzīt 60 miljonus eiro sadarbības projektiem politikas jomā, arī atbalstot novatoriskas pieejas auditorijas attīstīšanā un biznesa modeļu veicināšanā. Šo Eiropas Komisijas piedāvājumu izskatīs Padome, kurā ietilpst 27 dalībvalstis, un lēmumu pieņems Eiropas Parlaments, izskatot 2014.-2020.gada budžeta gala versiju.¹⁸⁸

Citas atbalsta iespējas radošo industriju projektiem

Atbalsts kultūras un radošajām jomām tiek sniegts arī no citām valstīm ar to vēstniecību, fondu un citu atbalsta formu starpniecību. Dažkārt vēstniecības pašas administrē izveidotās programmas, bet citkārt tiek izveidotas iestādes (visbiežāk fondi), kas ir atbildīgi par piešķirtā finansējuma sadali un uzraudzību.

Ziemeļu Ministru padomes (ZMP) birojs Latvijā ir Ziemeļu Ministru padomes Sekretariāta Kopenhāgenā sastāvdaļa ar uzdevumu veicināt Ziemeļvalstu un Latvijas sadarbību. ZMP birojs Latvijā cieši sadarbojas ar valsts un nevalstiskā sektora institūcijām un Ziemeļvalstu diplomātiskajām pārstāvniecībām, lai īstenotu kopējās Ziemeļvalstu iniciatīvas.¹⁸⁹ Ziemeļvalstu un Baltijas valstu mobilitātes programma „Kultūra” tika izveidota 2009.gadā un tās atbalsta saņēmēji ir juridiskas personas, kas darbojas mākslas un kultūras jomā (detalizētāki nosacījumi šobrīd nav pieejami). Viena no piecām ZMP sadarbības programmām ir Ziemeļvalstu un Baltijas valstu mobilitātes programma „Kultūra” ar mērķi izveidot pamatu inovatīvai, dinamiskai Ziemeļvalstu un Baltijas valstu mākslas un kultūras dzīvei. Programma atbalsta:

- mākslinieku rezidences;
- ilgtermiņa un īstermiņa sadarbības tīklu izveidi;
- profesionālu mākslinieku un kultūras darbinieku mobilitāti visās mākslas nozarēs.

¹⁸⁷ Detalizētu informāciju skat. http://www.hipo.lv/lv/attistibas_programmas/mikrokreditesanas_programma

¹⁸⁸ Creative Europe: support programme for Europe's cultural and creative sectors from 2014. Pieejams: <http://ec.europa.eu/culture/creative-europe/>.

¹⁸⁹ Birojs. Pieejams: <http://www.norden.lv/lv/par-mums/office>.

Programmas mērķis ir izveidot pamatu inovatīvai, dinamiskai Ziemeļvalstu un Baltijas valstu mākslas un kultūras dzīvei. Programmu kopīgi finansē Ziemeļvalstis un Baltijas valstis. Katra valsts piedalās programmas finansēšanā ar noteiktu līdzmaksājumu. Baltijas valstu ikgadējā finansiālā iemaksa dalībai programmā tiek aprēķināta pēc katras valsts IKP uz vienu iedzīvotāju attiecīgajā gadā. Kultūras ministrija 2011. gadā Ziemeļvalstu un Baltijas valstu Mobilitātes programmas „Kultūra” īstenošanai piešķir finansējumu 23 230 latu apmērā, savukārt Latvijas radošo profesiju pārstāvji, mākslas un kultūras organizācijas programmas ietvaros 2011.gadā kopumā ir saņēmušas finansējumu gandrīz 85 000 latu apmērā.

Kultūras ministrija piedalās programmā jau kopš 2009. gada, kad programmai piešķirtais atbalsta apjoms bija 16 000 latu, bet kopējais radošo profesiju pārstāvju saņemtais finansējums projektu konkursos – 141 000 latu. 2010.gadā Kultūras ministrija piešķir 17 790 latu, bet saņemtais finansējums bija 169 000 latu, kas iegūti projektu konkursos.

2011.gadā Mobilitātes programmas „Kultūra” sniegtās iespējas izmantojuši daudzi Latvijas radošo profesiju pārstāvji, mākslas un kultūras organizācijas, to skaitā ir: Ivo Briedis, Astrīda Riņķe, Laura Stašāne, Odrija Fišere, Valters Sīlis, Jānis Garančs, Kaspars Lielgalvis, Zane Gruntmane, Arturs Punte, Ilze Vanaga, Ilze Zīriņa, Andris Kačanovskis, Ramona Galkina, Anna Sīle, Signe Pucena, Laura Prikule, Ilze Sirmā, Indra Rubene, Elīna Cire, Paulis Liepa, Ēriks Ešenvalds, Kultūras projektu aģentūra „INDIE”, Latvijas Laikmetīgās mākslas centrs, Neatkarīgā mūzikas ierakstu izdevniecība un koncertu organizācija „SKYR”, biedrība „Creative WorX”, nodibinājums „Via Cultura”, Kultūras projektu koordinācijas centrs un Latvijas Bibliotekāru biedrība.

2012.gadā Ziemeļvalstu un Baltijas valstu Mobilitātes programmā „Kultūra” paredzēti 8 projektu konkursi (4 mobilitātes projektu konkursi, 1 rezidenču atbalsta projektu konkurss, 2 īstermiņa sadarbības tīklu veidošanas projektu konkurss un 1 ilgtermiņa sadarbības tīklu veidošanas projektu konkurss). Šobrīd pieteikšanās ir noslēgusies 3 no 8 projektu konkursiem, un jau paziņoti 2 projektu konkursu rezultāti. Rezidenču atbalsta programmā apstiprināti 2 Latvijas projekti – Ventspils Starptautiskās Rakstnieku un tulkotāju mājas un Starpnozaru mākslas grupas „SERDE” iesniegtie projekti ar kopējo finansējumu aptuveni 10 000 latu apmērā. Mobilitātes programmā finansējumu saņēmuši 8 Latvijas projekti ar kopējo finansējumu aptuveni 9600 latu apmērā, kurus iesnieguši Solvita Krese, Inguna Audere, Inta Balode, Sandis Laime, Latvijas Literatūras centrs, RIXC, Latvijas Etnogrāfiskais Brīvdabas muzejs, Latvijas folkloras mūziķi un etnomuzikologi.¹⁹⁰

*Norvēģijas Karalistes vēstniecības Rīgā un Ziemeļu Ministru padomes birojs Latvijā*¹⁹¹

Norvēģijas valdība un Eiropas Ekonomikas Zonas valstu izveidotais finanšu instruments jau otro programmas plānošanas periodu sniedz atbalstu vairākām nozarēm Latvijā. Saskaņā ar memorandu laikā no 2009.-2014. gadam Latvijā tiek īstenotas astoņas EEZ un Norvēģijas finanšu instrumentu programmas,¹⁹² t.sk., kultūrai. Jaunajā plānošanas periodā Kultūras mantojuma aizsardzība arī būs nozīmīga prioritāte, un 10 miljonus eiro ir plānots ieguldīt vēsturisku liecību un ēku saglabāšanai un atjaunošanai, jūgendstila mantojuma un koka arhitektūras saglabāšanai šai un nākamajām paaudzēm. Šī fonda izmantošana vērsta vairāk uz pašvaldībām un NVO, tādēļ atkarībā no pašvaldības vai NVO intereses tieši par radošo industriju projektu ieviešanu, varēs spriest

¹⁹⁰ Neatkarīgā Rīta avīze. Publicēts 13.04.2012. Pieejams: <http://nra.lv/ekonomika/70013-latvijas-radoso-profesiju-parstavjiem-pieejams-programmas-kultura-finansejums.htm>

¹⁹¹ EEZ finanšu instrumenti. Pieejams: http://www.norvegija.lv/News_and_events/Jaunumi/.

¹⁹² EEZ/ Norvēģijas finanšu instrumentu programmas. Pieejams: http://www.norvegija.lv/News_and_events/eeagrants/Finanu-instrumenti-2009-2014/EEZ-Norvijas-finanu-instrumentu-programmas/.

par šī fonda ieguldījumu radošajās industrijas.

Ārpus minētajiem finansu instrumentiem, kuru ieviešanā darbojas dažādu nozari ministrijas un citas iestādes, Norvēģijas valdības atbalsts tiek sniegts arī ar dažādu atbalsta projektu īstenošanu sadarbojoties ar ministrijām un ieviešot projektus dažādu aktivitāšu veikšanai.

ASV Vēstniecība

Paredzēts atbalsts mazai grantu programmai, kas izveidota kā elastīgs mehānisms, lai ļautu ASV Vēstniecībai atbalstīt iniciatīvas, kas veido atklātākas un konkurētspējīgākas politiskās un ekonomiskās sistēmas, kā arī aizsargā cilvēktiesības. Vēstniecība var piešķirt grantus Latvijas bezpeļņas organizācijām un indivīdiem.¹⁹³ Granti atbalsta dažādas darbības jomas, t.sk., mākslu un kultūru. Pietikšanās nosacījumi un vērtēšanas kritēriju netiek stingri reglamentēti, un tie pieejami vēstniecības mājas lapā.

Vācijas vēstniecība

Vācijas valdība uztic ārējās kultūras un izglītības projektu un programmu plānošanu un īstenošanu Latvijā Vācijas vēstniecības kultūras nodaļai un citām institūcijām, piemēram, Gētes institūtam, Vācijas Akadēmiskajam apmaiņas dienestam un Vācijas skolu sistēmas ārvalstīs pārvaldei.¹⁹⁴ Galvenās atbalsta jomas ir kultūras apmaiņas un vācu valodas apguves veicināšana, kā arī Vācijas un Latvijas sadarbība augstskolu un zinātnes jomā. Vēstniecība veicina un koordinē dažādus Vācijas-Latvijas kultūras projektus, piemēram, skolēnu un studentu apmaiņas programmas, mūziķu un mākslinieku viesizrādes kā arī literatūras un mācību līdzekļu ziedojumus. Atsevišķu projektu ietvaros vēstniecība veic arī tiešos organizatora uzdevumus, vai arī darbojas kā Latvijas vai Vācijas puses organizatoru tiešais partneris. Ļoti daudzi projekti tiek īstenoti, nepastarpināti sadarbojoties Vācijas un Latvijas institūcijām, it īpaši pilsētu un pašvaldību līmenī, arī teātriem, operām, orķestriem, koriem un muzejiem. Viena no sadarbības institūcijām radošajām industrijām Vācijā ir Ārzemju kultūras attiecību institūts¹⁹⁵, kas organizē vācu mākslinieku izstādes ārvalstīs, kā arī palīdz ārvalstu māksliniekiem nodibināt kontaktus Vācijā.

Britu padome Latvijā¹⁹⁶

Britu padome ir Apvienotās Karalistes starptautiska organizācija kultūras attiecībām. Atšķirībā no citu valstu vēstniecību izveidotajām institūcijām, Britu padome iesaistās liela mēroga starptautiskus projektos, piedāvājot starptautisku konsultatīvo un kontaktinformācijas atbalstu rakstniekiem, māksliniekiem, mūziķiem, izpildītājiem, skolotājiem un mākslas praktiķiem. Programmas, t.sk., radošajām industrijām – „Creative cities” tika veidota sadarbībā ar dažādām pilsētām. Arī Latvijā pilsētas Rīga, Liepāja, Cēsis, NVO un citi pārstāvji iesaistījās projektā. Šobrīd aktuāls ir projekts, ko īsteno Kultūras ministrija un Britu Padome Latvijā. Projekts paredz, ka visā Latvija noritēs Radošās darbības nedēļa RADI!, kuras mērķis būs parādīt Latvijas radošo potenciālu, pieredzi un sasniegumus, kā arī veicināt izpratni un interesi par radošo un kultūras industriju sektoru, radošumu veicinošu izglītību, inovācijām un zināšanu ekonomiku un radošu pārvaldību. Britu padomes atbalsts radošajām

¹⁹³ Mazo grantu programma. Pieejams: http://latvian.riga.usembassy.gov/grants_lv.html.

¹⁹⁴ Kultūra un izglītība. Pieejams: http://www.riga.diplo.de/Vertretung/riga/lv/06/Kultur__und__Bildung.html.

¹⁹⁵ www.ifa.de

¹⁹⁶ How we work. Pieejams: <http://www.britishcouncil.org/latvia-arts-and-culture-how-we-work.htm>.

industrijām vairāk piemērots pašvaldībām un pilsētām, lai attīstītu reģionālus vai starptautiskus projektus.

Starptautiskie fondi un organizācijas

Papildu dažādu valstu vēstniecību atbalsta programmām, Latvijas kultūras un radošo industriju jomai ir vienlīdzīgas iespējas ar citām valstīm pretendēt uz kādu no atbalsta veidiem, ko piedāvā starptautiskas organizācijas, piemēram, UNESCO (UNESCO Latvia), Sorosa fonds Latvijā, starptautiskais fonds „*The Allianz Kulturstiftung*” u.c.

Sorosa fonda atbalsts Latvijā paredzēts trīs programmās: Ārkārtas palīdzība, Tiesiskas valsts, Laba pārvaldība enerģētikā, Mēdiju programma. Jāatzīmē, ka Mēdiju programmas ietvaros 2011.gadā tika atbalstīti 19 projekti, t.sk., tādi atpazīstami projekti kā sabiedrības iniciatīvu platforma „manabalss.lv”, TV šovs „Es varu būt premjerministrs” un projektu konkurss „Jaunie mēdiji”.

Viens no apjomīgākajiem kultūras jomas Sorosa fonda projektiem Latvijā ir Latvijas Laikmetīgās mākslas centrs (LLMC), kas tika dibināts 2000. gadā ar Sorosa fonds-Latvija, Kultūras ministrijas un Rīgas domes atbalstu. Par LLMC darbības mērķi tika izvirzīts Latvijas laikmetīgās mākslas attīstības un tās iekļaušanās starptautiskā apritē veicināšana un atbalstīšana, kā arī Latvijas laikmetīgās mākslas muzeja modeļa koncepcijas sagatavošana. Šobrīd LLMC ir piesaistījis gan vietējos atbalstītājus, gan citus ārvalstu fondus un sniedz būtisku ieguldījumu mākslā gan ar dažādām atbalsta programmām, kurās tiek organizēti mākslas projekti Latvijā un ārvalstīs, aicinot māksliniekus īstenot savas radošās idejas gan vērienīgās starptautiskas mākslas skatēs, gan izstādēs. Kopš 2009. gada LLMC organizē ikgadēju starptautisku mākslas festivālu *Survival kit*¹⁹⁷, kas norisinās ārpus tradicionālajām izstāžu telpām un aicina māksliniekus domāt par aktuālajiem procesiem sabiedrībā un mākslā.

Viena no LLMC atbalsta programmām ir projektu konkursa programma „Brigāde”, kas 2010. -2011.gadā ir atbalstījusi 12 radošas „brigādes”, kas ar kultūras un mākslas palīdzību spēj uzlabot Rīgas pilsētvidi, attīstīt vietējās kopienas, risināt sociālas problēmas, un radīt finansiāli patstāvīgus risinājumus, tādējādi veicinot ekonomisko izaugsmi.¹⁹⁸ Programmas ietvaros „brigādēm” tiek piedāvāti dažādi “instrumenti” jeb pasākumi, kas palīdz izstrādāt un/vai uzlabot risinājumus, labākās „brigādes” tiek atbalstītas finansiāli pieteikto risinājumu realizācijai. Jāatzīmē, ka projekta rezultāti tiek arī populaizēti plašam sabiedrības lokam, lai iedvesmotu citus izmantot mākslu un kultūru kā pamatrīku.

Fonds *The Allianz Kulturstiftung*¹⁹⁹ veicina un atbalstītāji mākslas, kultūras un izglītības projektus, kas veicina Eiropas integrāciju un īpaši saistīti ar jauniešiem.

*Unesco Latvia*²⁰⁰ darbību koordinē UNESCO Latvijas Nacionālā komisija (UNESCO LNK) un darbības galvenās jomas Latvijā ir: kultūras, dabas, nemateriālā un dokumentārā kultūras mantojuma saglabāšana; inovatīvu sadarbības tīklu attīstīšana un koordinēšana; zināšanu sabiedrības veicināšana un zināšanu mobilizēšana; izglītības pieejamības un kvalitātes veicināšana, stiprinot mūžizglītības, iekļaujošās izglītības un ilgtspējības principus un vērtības izglītībā.

¹⁹⁷ Projekti. Pieejams: http://www.lcca.lv/?page_id=13.

¹⁹⁸ Par programmu. Pieejams: <http://www.brigade.lv/brigade/par-programmu>.

¹⁹⁹ Latvia. Pieejams: https://www.allianz.com/en/about_allianz/regions_countries/central_and_eastern_europe/latvia/index.html.

²⁰⁰ UNESCO Latvijā. Pieejams: <http://www.unesco.lv/lv/unesco-latvija/unesco-latvija-1/>.

Projektu apstiprināšana ir komplicētākā kā nelielu iniciatīvu programmās, attiecīgi, nacionālās komisijas ekspertīzi nodrošina vairākas padomes (Zinātņu, Kultūras, Zināšanu sabiedrības), kuru sastāvā darbojas gan UNESCO LNK locekļi, gan dažādu nozaru profesionāļi Latvijas Republikā, kā arī Latvijas pārstāvji UNESCO starptautiskajās programmās un institūcijās. Viens no nozaru programmu padomes pienākumiem ir sniegt konsultācijas un priekšlikumus par programmu, projektu un aktivitāšu īstenošanu Latvijā.

Nīderlandes asociācija KNHM ir asociācija, kuras mērķis ir "veicināt dzīves kvalitātes uzlabošanu". Fonds darbojas daudzās valstīs, t.sk., arī Latvijā.²⁰¹ KNHM darbojas kā fonds, kas dod iespēju iedzīvotāju grupām saviem spēkiem uzlabot savu vidi un dzīves kvalitāti. Pašvaldību sniegtā informācija liecināja, ka daudzās pašvaldībās šī fonda piedāvātās iespējas tiek aktīvi izmantotas, piemēram, Rundāles, Jelgavas un Krāslavas novados, Alsungā, Preiļos, Vaiņodē u.c. Ņemot vērā, ka fonds sniedz iespēju iedzīvotājiem īstenot projektus, kas atbilst viņu prioritātēm un nepieciešamībām, piemēram, bērnu rotaļu laukumu izbūve, kādas visiem nozīmīgas ēkas vai telpas restaurācija, sporta laukuma izbūve, vietas pie ūdenskrātuvēm, kur cilvēkiem atpūsties (peldēšana, pikniki) uzlabošana u.c., iedzīvotāju interese par KNHM fonda sniegto atbalstu ir liela. Diemžēl nav pieejami dati, kas ļautu secināt par projektu ieviešanu tieši radošajās industrijas, tomēr fonds nenosaka ierobežojumus projektu iniciatīvām. Var secināt, ka pastāv iespējas piesaistīt finansējumu, un projektu idejas ir atkarīgs tikai no pašiem to pieteicējiem.

Pašvaldību budžeta programmas

Pašvaldības, lemjot par budžeta sadali, var atvēlēt līdzekļus prioritāro aktivitāšu veikšanai, t.sk., sniegt atbalstu radošo industriju pārstāvjiem. Nosacījumi un jomas ierobežošana tiek noteikti atkarībā no pašvaldības attīstības dokumentos paredzētā, tādēļ šīs atbalsta formas piemērošana katrai pašvaldībai ir individuāla un vērtējama saistībā gan ar plānošanas dokumentiem, gan finansiālām iespējām. Piemēram, Dobeles novada pašvaldība paredz atbalsta programmu radošajām industrijām dažādu neliela apjoma projektu īstenošanai. Šogad tika atbalstīti 19 projekti par kopējo summu 6 126 LVL.²⁰² Galvenokārt atbalstītas tika biedrības un kori, tādēļ secināms, ka nākotnē iniciatīva jāturpina, iespējams, uzsvāra vairāk liekot uz atbalstu uzņēmējdarbībai, kas saistīta ar radošajām industrijām. Līdzīgi piemēri, kad atbalsts tiek sniegts radošās industrijas nozarei, taču pārsvarā pašdarbniekiem un biedrībām, ir vērojams arī citos reģionos. Situāciju nedaudz uzlabo programmas „LEADER” uzņēmējdarbības, t.sk., arī radošās industrijas, attīstības iespējas lauku teritorijās. Arī šī programma, lai gan ieviesta caur lauku partnerībām, saņem būtisku pašvaldību līdzfinansējumu atbalstu un vērtējama kā pašvaldību atbalsta mehānisms. Tomēr, attiecībā uz pašvaldību budžetu programmu un atbalsta instrumentu klāstu, jāsecina, ka vairāk uzmanības iespējams ir jāpievērš projektu atbalstam, kas veicinātu radošo industriju ienākšanu tirgū un to konkurētspējas paaugstināšanu, piemēram, līdzīgi kā LIAA administrētā atbalsta programma „Ārējo tirgu apgūšana – ārējais mārketingš”.

Pašvaldību un reģionu informatīvais un cita veida nemateriālais atbalsts

Būtisks priekšnosacījums jebkuras jomas attīstībai, ir informatīvais un infrastruktūras nodrošinājums. Daudzas pašvaldības radošās industrijas attīstību veicina ar atbilstošas infrastruktūras (biznesa inkubators, jauniešu

²⁰¹ Community with spirit Latvia. Pieejams: <http://www.knhm.nl/hoofdmenu/english/community-with-spirit-latvia>

²⁰² Projektu konkursa rezultāti. Pieejams: <http://www.dobele.lv/page/582>

centrs u.c.) nodrošināšanu. Tāpat būtisks atbalsts ir ar sadarbības pilsētām organizētie pasākumi, kas iekļauj gan ārvalstu viesu uzņemšanu, gan radošo industriju pārstāvju došanos pieredzes apmaiņā vai dalībā kādā pasākumā uz sadraudzības pilsētu. Šāda veida atbalsts ir gan motivējošs, gan izglītojošs un nemateriālā veidā veicina nozares attīstību.

Kopsavilkums

Vērtējot nodaļā analizētās atbalsta formas būtiskākais secinājums saistībā ar radošo industriju pārstāvju iespējām apgūt ES struktūrfondus, ir projektu līdzfinansējuma nodrošināšana, kas bieži vien ir būtiskākais šķērslis projektu pieteikšanai projektos, kur tiek atbalstīta uzņēmējdarbības attīstība. Piemēram, ERAF programmā „Ārējo tirgu apgūšana – ārējais mārketing” būtisks pārsvars apstiprināto projektu apjomā ir tekstilrūpniecībā, kur dominē liels apgrozāmo līdzekļu apjoms, bet vismazāk apstiprināto projektu skaits ir jomās, kura ir mazāk komerciālas. Atšķirībā no citām uzņēmējdarbības jomām radošās industrijas balansē uz biznesa un kultūras robežas, tādēļ to iespēja piesaistīt banku aizdevumus ir ierobežota, t.sk., arī maznozīmīgā pamatkapitāla īpatsvara dēļ. Būtisks atbalsts, ko reģioni un pašvaldības varētu sniegt radošajām industrijām ir atbalsta fonda izveide, kas paredzēts apgrozāmo līdzekļu nodrošināšanai ES fondu un citiem projektiem. Ja projekta nosacījumi ESF vai citu finanšu instrumentu līdzfinansējumu paredz piešķirt pamatojoties uz veikto izdevumu pamatojošajiem dokumentiem pēc izdevumu reālās veikšanas, projekta ieviesējiem aktivitātes jāīsteno tās priekšfinansējot no pašu līdzekļiem. Saņemtais pašvaldības atbalsts (apgrozāmie līdzekļi) projekta īstenošanai, budžetā tiktu atmaksāts pēc projekta beigām no attiecīgās programmas, kurā projekts īstenots. Tomēr jāatzīmē, ka šāda atbalsta mehānisma izveidē jāņem vērā, ka nepieciešams izveidot administratīvu kārtību, kādā iesaistītās puses – atbalsta fonds (pašvaldība), projekta īstenotājs un finanšu programmas administrējošā iestāde, sadarbojas. Ņemot vērā, ka projekta līdzfinansējums visbiežāk tiek atmaksāts pēc izdevumu pamatojošo dokumentu pārbaudes, nepieciešams administratīvi viegls kontroles mehānisms, lai projekta īstenotājs tam piešķirto līdzekļu apgūvē ievērotu attiecīgā fonda noteikumus un mazinātu risku par neattiecināmiem izdevumiem, kurs atbalsta fonds nevar atgūt. Iespējams viens no veidiem ir virskontroles veikšana vai projekta ieviesēja veicamo aktivitāšu saskaņošana ar reģiona/pašvaldības atbalsta fondu. Šāda atbalsta fonda izveide sniegtu nozīmīgu impulsu radošajām industrijām līdzvērtīgi ar citām nozarēm piedalīties ES struktūrfondu apgūvē.

Kā otrs būtisks faktors jāmin vienotas informatīvās bāzes un nepietiekama atbalsta trūkums projektu pieteikumu sagatavošanā. Bieži vien radošo industriju pārstāvjiem trūkst zināšanu un kapacitātes, lai sagatavotu projekta pieteikumu, tādēļ arī iniciatīva nav tik augstā kā būtu iespējams.

6. Radošo industriju analītiskais novērtējums

Radošo industriju analītiskais novērtējums tiek veikts izmantojot PESTE un SVID novērtēšanas instrumentus.

6.1. PESTE analīze

PESTE analīze ir domāta, lai novērtētu tirgus/nozares izaugsmi vai kritumu un tās nākotnes potenciālu. PESTE analīze ietver politisko, ekonomisko, sociālo un tehnoloģisko faktoru novērtējumu.

Politiskie aspekti	Ekonomiskie aspekti
- Latgales plānošanas reģiona ietvaros visskaidrāk ir definētas pilsētas, kurās ir radošo industriju attīstības potenciāls vai kuras uzņemas vadošo lomu radošo industriju attīstībā reģionā. - Kurzemes plānošanas reģiona attīstības plānošanas dokumentos radošās industrijas nav norādītas kā prioritārā nozare, kaut arī tiek uzsvērts liels kultūras attīstības potenciāls reģionā. - Zemgales plānošanas reģionā radošās industrijas tiek skatītas kontekstā ar uzņēmējdarbības veicināšanu un inovācijām.	- Kurzemē visvairāk uzņēmumu darbojas tekstila nozarē (īpaši apakšveļas ražošanā), šī nozare nodrošina arī vislielāko apgrozījumu no radošo industriju nozarēm reģionā. - Visvairāk uzņēmumu Latgales reģionā, kas saistīti ar radošajām industrijām darbojas mēbeļu nozarē, taču apgrozījuma ziņā lielāks ir literatūras sektors. - Zemgalē visvairāk uzņēmumu darbojas tekstila nozarē, šī nozare arī nodrošina vislielāko apgrozījumu no radošo industriju nozarēm reģionā. Šai nozarei seko literatūras sektors ar grāmatu un periodisko izdevumu izdošanu un izplatīšanu.
- Radošums pašvaldību politikas/ attīstības plānošanas dokumentos vairāk tiek saistīts ar pašdarbību vai brīvā laika pavadīšanu, nevis ekonomiskajiem ieguvumiem.	- Vairāk kā puse darba devēju norāda, ka tuvāko piecu gadu laikā plāno paplašināt savu uzņēmējdarbību.
- Finansējuma trūkums, radošās industrijas neatbalstoša nodokļu politika un birokrātija tiek identificētas kā galvenās problēmas, šķēršļi uzņēmējdarbībai Latvijā radošo industriju nozarēs.	- Augstās nodokļu likmes, apgrozāmo līdzekļu trūkums un birokrātija ir tie faktori, kuri visbūtiskāk kavē radošo industriju uzņēmumu attīstību.
- Nav specializētu finanšu instrumentu radošajām industrijām dažādās uzņēmējdarbības veicināšanas jomās, radošo industriju uzņēmumi konkurē ar pārējām nozarēm par ES finansējumu.	- Radošo industriju uzņēmumi lielākoties ir individuālie komersanti, mikrouzņēmumi vai mazie uzņēmumi (līdz 9 darbiniekiem).
- Pašvaldības piedalās radošo industriju starptautiskos projektos, lai veicinātu radošumu, tomēr nepieciešams atbalsts arī nākamajā posmā, kad ir jāievieš konkrētas individuālās radošās idejas/projekti.	- Vairākums reģionu augstskolās studējošo studentu uzskata, ka darbu savā specialitātē viņiem būs vieglāk atrast ārvalstīs, bet maz iespēju - savā reģionā.

- Izglītības programmas nav veidotas, lai veicinātu radošo personību prasmes uzsākt un veikt uzņēmējdarbību.	- Radošo industriju projekti kultūras jomā bieži vien tiek uzskatīti par biznesa projektiem (jābūt pelnošiem), taču biznesa vidē – par kultūras projektiem (peļņu nenesošiem).
- Radošo industriju pārstāvji nav apvienojušies kopīgā asociācijā/ organizācijā un nav vienota, spēcīga kopēja industrijas viedokļa paudēja.	- Saņemt banku aizdevumu ir grūtāk, jo nozarē ir minimāls pamatlīdzekļu ieguldījums (izņemot tipogrāfiju un kino jomu), attiecīgi banku aizdevumiem nav seguma.
- Pašvaldību investīciju plānos kā atsevišķi radošo industriju projekti pārsvarā ir iekļauti tikai tādi, kuriem ir plānots piesaistīt līdzfinansējumu no ES/EEZ.	- Uzņēmējdarbības vidi radošo industriju nozarēs lielākā daļa uzņēmēju vērtē pozitīvi.
- LRTK un LDDK pietiekamā mērā nelobē radošās industrijas un tām draudzīgu valsts atbalsta politiku.	- Pirmskrīzes periodā 2007.gadā vadošās nozares Kurzemes reģionā bija mākslas, izglītības un kultūras nozares, literatūras sektors un tekstila nozare. Pēc 2008.gada visās nozarēs brīvo darba vietu skaits ļoti strauji samazinājās. Vienīgā nozare, kurā ir saglabāties stabils pieprasījums pēc darbiniekiem, ir tekstila nozare.
- Pašvaldības lielākoties neizmanto iespēju veicināt radošo industriju attīstību, piešķirot nodokļu atlaides vai citus atvieglojumus.	- Latgales reģionā piedāvājuma jaunām darba vietām nav literatūras sektorā un vizuālās mākslas nozarēs, kurās iepriekš bija jūtams brīvo darba vietu piedāvājums. - Kurzemes reģionā vienīgā nozare, kurā ir saglabāties stabils pieprasījums pēc darbiniekiem, ir tekstila nozare. - Zemgales reģionā piedāvājums jaunām darba vietām nav vairs pieejams vizuālās mākslas nozarē, kurā iepriekš bija jūtams brīvo darba vietu piedāvājums.
Sociālie aspekti	Tehnoloģiskie aspekti
- Izglītības iestāžu beidzējiem nav pietiekamas praktiskās zināšanas, lai pēc izglītības iestādes sāktu strādāt augsti kvalificētu darbu vai uzsāktu uzņēmējdarbību.	- Reģionos ir pietiekams skaits kultūras centru, taču tie piedāvā dažādas kvalitātes infrastruktūru (daudzos gadījumos ir nepieciešams remonts un nav profesionālas apskaņošanas un gaismas iekārtu.
- Radošo industriju pārstāvji ir individualitātes, kas nav tendētas uz sadarbību.	- Reģionos ir pieejami biznesa inkubatori, tehnoloģiju pārneses centri un tehnoloģiju parki.
- Nav organizētu satikšanās vietu, kur tikties	- Mācību infrastruktūra daudzos gadījumos

radošās industrijas pārstāvjiem un uzņēmējiem.

varētu būt kvalitatīvāka, kā arī materiāli tehniskais nodrošinājums ne vienmēr ir kvalitatīvs un mūsdienīgs.

- Informācijas trūkums par tehnoloģiju pārnese punktiem, inkubatoriem, radošajām vietām (puduriem) vienuviet.
- Mūzikas attīstībā Latgales reģionam baznīcas mūzikai ir liela nozīme, tā kā pastāv tradīcijas baznīcas koru darbībā (tas atspoguļojas arī vairāku profesionālās vidējās izglītības programmu īstenošanā, kas specializējas baznīcas koru vadīšanā un baznīcas mūzikas padziļinātās studijās).
- Pamatā visos novados ir viena vai pat vairākas izglītības iestādes, kas piedāvā profesionālās ievirzes izglītību bērniem un jauniešiem mūzikā un mākslā.
- Mūzikā un mākslā ir plašas iespējas iegūt profesionālo vidējo izglītību.
- Reģionos ir bagātas tradīcijas un vairākās paaudzēs mantotā amatnieku meistarība lietišķās mākslas priekšmetu veidošanā.
- Skolēnu ieinteresētība radošo profesiju apguvē ir izteikti liela. Visbiežāk jaunieši izsaka interesi par aktiermākslu, teātri, apģērbu dizainu, modes industriju, kā arī žurnālistiku, dizainu, medijiem, mūziku un arhitektūru.
- Rīga tiek uzskatīta par vispievilcīgāko dzīves vietu Latvijas iedzīvotājiem. Reģionu pievilcība tiek vērtēta vienāda.
- Ar radošumu Latvijas iedzīvotājiem visbiežāk asociējas Rīga un Kurzeme, bet visretāk – Zemgale.
- Visbūtiskākās lietas, kādas iedzīvotāji attiecina uz ideālu dzīves vietu, ir - izglītība, iepirkšanās, zināšanu, kompetenču papildināšana, kā arī kultūras pasākumi.

6.2. SVID analīze

SVID analīzes ietvaros tiek novērtēts radošo industriju nozares spēks, vājums, iespējas un attīstības draudi.

SPĒKS	VĀJUMS
- Esošie radošo industriju pārstāvji ir inovatīvi un viņu idejas var tikt/tiek realizētas arī ārpus Latvijas.	- Strukturētas informācijas trūkums par ES un cita finansējuma piesaistes iespējām, lai radošo industriju pārstāvji spētu atbalsta programmās ieraudzīt iespējas saviem uzņēmumiem.
- Lielākā daļa darba devēju novērtē, ka radošo profesiju pārstāvju iegūtā izglītība atbilst iestādes/ uzņēmuma vajadzībām.	- Problēmas ar līdzfinansējuma un apgrozāmo līdzekļu nodrošinājumu, lai pieteiktos ES projektos.
- Latgales plānošanas reģionā visvairāk uzņēmumu ir Tekstila nozarē, Mēbeļu ražošanas un Sporta, atpūtas un izklaides nozares uzņēmumu. - Zemgales plānošanas reģionā: Tekstila nozarē, Vizuālās mākslas nozarē, Mēbeļu ražošanas nozarē un Sporta, atpūtas un izklaides nozares uzņēmumi. - Kurzemes plānošanas reģionā: Tekstila nozares, Sporta, atpūtas un izklaides nozares un Vizuālās mākslas nozares uzņēmumi.	- Stipra tekstila nozare reģionos, taču Kurzemē lielākoties šīs nozares potenciāls un izaugsme ir atkarīga no viena uzņēmuma.
- Vislielākais nodarbināto skaits Kurzemes plānošanas reģionā ir šādās radošo industriju nozarēs: mākslas, izglītības un kultūras atbalsta nozarē, vizuālās mākslas un literatūras nozarē. - Radošo industriju atbalstošajās nozarēs Kurzemes plānošanas reģionā vislielākais nodarbināto skaits ir tekstila nozarē, mākslas, izglītības un kultūras atbalsta nozarē un sporta, atpūtas un izklaides nozarē.	- Ļoti maz uzņēmēju uzskata, ka reģiona attīstības iespējas kopumā varētu būt saistītas ar radošajām industrijām, kamēr biežāk kā attīstību sekmējošās nozares tiek identificētas - tūrisms, ražošana un rūpniecība, kā arī lauksaimniecība.
- Zemgales plānošanas reģionā visvairāk darbiniekus nodarbina šādās radošo industriju nozarēs: mākslas, izglītības un kultūras atbalsta nozare, vizuālā māksla un literatūras sektors. - Nodarbināto skaita ziņā Zemgales plānošanas reģionā prevalē tās pašas nozares, kas Kurzemes plānošanas reģionā.	- Kapacitātes un pieredzes trūkums, lai rakstītu projektu pieteikumus un ieviestu ES līdzfinansētus projektus.
- Latgales plānošanas reģionā tāpat kā Zemgales un Kurzemes plānošanas reģionos visvairāk nodarbināto ir mākslas, izglītības un kultūras atbalsta nozarē, literatūras nozarē un vizuālās mākslas nozarē.	- Vāji attīstīta sadarbība starp radošo industriju pārstāvjiem.

- Lielākās radošās industrijas atbalstošās nozares ir sporta, atpūtas un izklaides nozare, tekstila nozare un mākslas, izglītības un kultūras atbalsta nozarē.

IESPĒJAS	DRAUDI
- Izglītības pieejamība radošo industriju jomās ir pietiekoša visos izglītības līmeņos. Studiju vidi un kvalitāti studenti vērtē pozitīvi. Vislabāk novērtēta pasniedzēju, pedagogu kvalifikācija, pasniedzēju, pedagogu ieinteresētība mācību procesā un izglītības kvalitāte kopumā.	- Reģionos ir pieticīgs piedāvājums izglītības programmas mediju mākslā, aktiermākslā, žurnālistikā. - Reģionos ir atzīstams amatiereteātru kopums, taču nav iespējams iegūt profesionālu izglītību.
- Gandrīz katrā pagastā ir kultūras centrs, kurš nodrošina vietu dažādu kolektīvu darbībai. Šī infrastruktūra ir izmantojama arī radošo industriju darbībai.	- Izglītības programmas ir diezgan teorētiskas un nenodrošina visu darbam nepieciešamo praktisko/mūsdienīgo zināšanu apguvi.
- Pašvaldību pieredze ES finansējuma apguvē, ko var izmantot, lai konsultētu radošo industriju pārstāvjus un iedrošinātu rakstīt projektu pieteikumus.	- Radošo industriju speciālistu izglītības programmās ir maz priekšmetu, kas saistīti ar uzņēmējdarbības veikšanai nepieciešamajām zināšanām.
- Reģiona atbalsta fonda izveidošana, lai palīdzētu nodrošināt radošajām industrijām nepieciešamo ES projektu līdzfinansējumu.	- Informācijas trūkums par radošajās industrijās izmantojamo infrastruktūru pašvaldību un reģionu mājas lapās/datu bāzēs.
- Pārsvārā reģionā ir bagātas tradīcijas un vairākās paaudzēs mantota amatnieku meistarība lietišķās mākslas priekšmetu veidošanā.	- Vāja sadarbība starp izglītības iestādēm. Maz starpapgustskolu izglītības programmu.
- Veidot ilgtermiņa sadarbības projektus radošajās industrijās ar Igauniju un Lietuvu.	- Interneta pakalpojumu attīstība (radošo industriju IT jomā) saistīta ne tikai ar informācijas brīvu pieejamību, bet arī ar autortiesību pārkāpumiem un tirgus pieprasījuma samazinājumu (fotomākslā, mūzikā, video).
- Izglītības procesā lielāku uzsvaru likt uz praktisko iemaņu iegūšanu, kā arī esošajiem radošo industriju uzņēmumu darbiniekiem nodrošināt tālākpmācības	- Nepietiekama atbalsta dēļ radošo industriju pārstāvji var pārcelties uz citu dzīves vietu, kur ir lielākas iespējas realizēt idejas, piemēram, Rīgu, kurā darbojas ap 80% Latvijas radošajiem uzņēmumiem.
- Būtu nepieciešams izveidot atbalsta programmu pirminkubācijas pakalpojumu finansēšanai uzņēmējdarbības uzsācējiem.	- Pašreizējā izglītības sistēma izglītības iestāžu uzturēšanā paredz tieši pašvaldībām lielu finansiālo slogu. Tas nozīmē, ka mazākās pašvaldībās, kurās nodokļu ienākumu līmenis nav augsts, var rasties pamats izglītības programmu skaita samazināšanai vai pat izglītības iestāžu slēgšanai. Īpaši tas attiecas uz

	profesionālās ievirzes izglītības iestādēm, proti, mākslas un mūzikas skolām.
- ES finansējuma programmas Radošai Eiropai nākamajam plānošanas periodam.	
- Jaunieši ir ieinteresēti darboties radošajās industrijas.	
- Lielākas iespējas attīstīt radošās industrijas ir kultūras mantojuma izmantošanas jomā, mūzikā un izpildītājmākslā.	-
- Prakses vietas biznesa inkubatoru radošo industriju uzņēmumos.	
- Izglītības iestāžu sadarbība ar uzņēmējiem prakses vietu nodrošināšanā un praktisku uzdevumu veidošanu izglītības procesā.	
- Vieslekciju programmas – uzņēmēji pasniedz vadībzinību praktikumus izglītības iestādēs.	
- Pedagogu prakses programma uzņēmumos.	
- Publiskais sektors – kā klients radošo industriju produktiem, veicināt radošo industriju produktu iepirkumus.	
- Ir labās prakses piemēri radošo industriju atbalstam pašvaldībās, piemēram, Dobelē, Ventspilī, kā arī pašvaldības ar aktīvu kultūras dzīvi, kas rada labvēlīgu vidi radošo industriju attīstībai.	
- Atbalstīt radošo industriju attīstību pilsētās ar augstu potenciālu.	
- Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijas mērķu sasniegšanai nākamajā ES fondu plānošanas periodā ļoti svarīgi paredzēt atbalstu konkrētiem projektiem (piem., speciāla atbalsta fondu izveide, inovāciju riska kapitāla ieviešana; labvēlīgu kredīta nosacījumu iespējas uzņēmējdarbības uzsākšanai; atbalsts Latvijas radošo industriju produktu virzīšanai tirgū u.c.)	
- Reģiona līmenī izveidot programmas vai nodrošināt speciālistus, kas palīdz mazajiem un jaunajiem radošajiem uzņēmumiem uzsākt/ attīstīt uzņēmējdarbību un sagatavoties produktu eksportam.	
- Veidot spēcīgu radošo industriju nozaru asociāciju, kas spēj paust konkrētu un vienotu viedokli par nozares vajadzībām politiskā un praktiskā līmenī.	

PIELIKUMI